جامعة يريفان الحكومية

قسم الدراسات العربية

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԱՐԱԲԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱՄԲԻՈՆ

د.صونا طونيكيان، يرفاند ميناسيان

Սոնա Տոնիկյան, Երվանդ Մինասյան

المنهج في قواعد النحو والإعراب

Գրական արաբերենի շարահյուսություն՝ վերլուծության օրինակներով

Հաստատված է ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության կողմից որպես դասագիրք բուհերի ուսանողների համար։

دار نشر جامعة يريفان الحكونية

ԵՊՀ հրատարակչություն

يريفان ٢٠٢٠

ԵՐԵՎԱՆ 2020

ՀՏԴ 811.411.21(07):
ԳՄԴ 81.2 Արաբ ց73
Մ 710

Հրատարակության է երաշխավորել
ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի
գիտխորհուրդը։

Խմբագիրներ՝
Ա. Դանիելյան
Գ. Հովհաննիսյան
բ.գ.թ. Մ. Հովհաննիսյան
Խեյրի Աբու Շահին (Եգիպտոս)

Տոնիկյան Ս., Մինասյան Ե.
Մ 710 Գրական արաբերենի շարահյուսություն՝ վերլուծության օրինակներով։ – Եր.։ ԵՊՀ հրատ., 2020, 468 էջ։

Դասագիրքը նախատեսված է Արևելագիտության ֆակուլտետի արաբական բաժնի 2-4-րդ կուրսերի ուսանողների, ինչպես նաև համեմատական լեզվաբանությամբ զբաղվողների համար։

ՀՏԴ 811.411.21(07)
ԳՄԴ 81.2 Արաբ ց73

ISBN 978-5-8084-2440-1

© جامعة يريفان الحكومية، ٢٠٢٠

© صونا طونيكيان، برفند ميناسيان

© ԵՊՀ հրատ., 2020

© Տոնիկյան Ս., Մինասյան Ե., 2020

الفهرس
Բովանդակություն

Հեղինակների կողմից 17
أقسام الكلمة 18
ԽՈՍՔԻ ՄԱՍԵՐ 18
المبني والمعرب 20
ԹԵՔՎՈՂ ԵՎ ՉԹԵՔՎՈՂ ԲԱՌԵՐ 20
الإعراب 20
ԹԵՔՈՒՄ 20
علامات الإعراب الأصلية 20
Թեքման հիմնական ցուցիչները 20
علامات الإعراب الفرعية 22
Թեքման երկրորդական ցուցիչները 22
البناء 30
ԹԵՔՄԱՆ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ 30
علامات البناء 30
Թեքման չենթարկվելու ցուցիչները 30
المبتدأ 34
ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ 34
أحكام المبتدأ 34
Անվանական նախադասության ենթակայի արտահայտման դիրքերը 34
أنواع المبتدأ 37
Անվանական նախադասության ենթակայի արտահայտման տեսակները 37
تعريف المبتدأ وتنكيره 40

Անվանական նախադասության ենթակայի որոշյալ և անորոշ առումները 40
حذف المبتدأ 45
Անվանական նախադասության ենթակայի զեղչումը 45
الخبر 48
ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ ՍՏՈՐՈԳՅԱԼ 48
أنواع الخبر 48
Անվանական նախադասության ստորոգյալի տեսակները 48
تقديم الخبر على المبتدأ 52
Անվանական նախադասության ստորոգյալի նախադրումը 52
حذف الخبر 55
Անվանական նախադասության ստորոգյալի զեղչումը 55
الفاعل 59
ԳՈՐԾՈՂ ԵՆԹԱԿԱ 59
أحكام الفاعل 61
Գործող ենթակայի արտահայտման դիրքերը 61
أنواع الفاعل 66
Գործող ենթակայի տեսակները 66
نائب الفاعل 72
ԿՐԱՎՈՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ (ԲՌՑ.՝ ՓՈԽԵՆԹԱԿԱ) 72
صياغة الفعل المبني للمجهول 72
Բայի կրավորական սեռի կազմությունը 72
حذف الفاعل 73
Գործող ենթակայի զեղչումը 73
أنواع نائب الفاعل 75
Կրավորական նախադասության ենթակայի տեսակները 75

إنّ وأخواتها 81
إنّ-Ն ԵՎ ՀԱՄԱՆՄԱՆ ՄԱՍՆԻԿՆԵՐԸ..... 81
اسم الأحرف المشبّهة بالفعل..... 83
Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ենթական..... 83
خبر الأحرف المشبّهة بالفعل 85
Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալը..... 85
تقديم خبر الأحرف المشبهة على اسمها وجوباً 87
Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալի պարտադիր նախադրումը ենթակային 87
تقديم خبر الأحرف المشبهة على اسمها جوازاً..... 88
Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալի հնարավոր նախադրումը ենթակային 88
حالات استخدام إنّ وأنّ..... 90
أنّ-և إنّ-ի կիրառությունը 90
كان-Ն ԵՎ ՀԱՄԱՆՄԱՆ ԲԱՅԵՐԸ..... 94
أنواع كان وأخواتها من حيثُ التمام والنقصان 94
كان-ի և համանման բայերի տեսակներն ըստ լիարժեքության և թերիության հատկանիշի..... 94
الأفعال التامة 95
Լիարժեք բայեր..... 95
الأفعال الناقصة..... 96
Թերի գործառույթով բայեր 96
حالات تصريف الأفعال الناقصة 100
Թերի գործառույթով բայերի խոնարհումը..... 100
خبر الأفعال الناقصة 104
Թերի գործառույթով բայերի ստորոգյալը 104
تقديم وتأخير خبر الأفعال الناقصة 106

Թերի գործառույթով բայերի ստորոգյալի նախադրումն ու հետադրումը....106
الحروف العاملة عمل ليس 110
ليس-ի գործառույթն իրականացնող մասնիկները....110
كاد وأخواتها 111
كاد-Ն ԵՎ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹ ԲԱՅԵՐԸ....111
أحكام خبر أفعال المقاربة والرجاء والشروع....112
Մոտալուտ գործողություն, խնդրանք և մեկնարկ ցույց տվող բայերի ստորոգյալի քերականական հատկանիշները 112
ՈՒՂԻՂ ԽՆԴԻՐ 116
المفعول به المقدّم....122
Նախադաս ուղիղ խնդիր....122
المفعول المطلق 125
ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԽՆԴԻՐ....125
نائب المفعول المطلق....128
Բացարձակ խնդրի պաշտոնակատար....128
المفعول معه 133
ՈՒՂԵԿՑՈՂ ԽՆԴԻՐ....133
أحكام النصب على المعية 133
Ուղեկցող խնդրի խնդրառական դիրքի քերականական բնորոշիչները....133
المفعول فيه....140
ՏԵՂԻ ԵՎ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՊԱՐԱԳԱ 140
النائب عن ظرف الزمن....146
Ժամանակի պարագայի պաշտոնակատար....146
النائب عن ظرف المكان 148
Տեղի պարագայի պաշտոնակատար 148

أحكام ظرف الزمن أو المكان 149
Տեղի և ժամանակի պարագայի բնորոշիչները 149
أحكام ظرف الزمن. 150
Ժամանակի պարագայի բնորոշիչները 150
أحكام ظرف المكان. 151
Տեղի պարագայի բնորոշիչները 151
الظروف المشتركة بين الزمن والمكان 156
Տեղի և ժամանակի պարագայական անուններ 156
المفعول لأجله أو له 163
ՊԱՏՃԱՌԻ ԵՎ ՆՊԱՏԱԿԻ ՊԱՐԱԳԱ 163
أحوال المفعول لأجله 165
Պատճառի և նպատակի պարագայի շարահյուսական դիրքի իրացման տարբերակները 165
نصب المفعول لأجله بغير الفعل 166
Բայազուրկ նախադասության պատճառի և նպատակի պարագայի խնդրառական դիրքը 166
الحال 169
ՎԻՃԱԿԻ ՊԱՐԱԳԱ 169
أنواع الحال 169
Վիճակի պարագայի արտահայտման եղանակները 169
أنواع صاحب الحال 174
Վիճակի կրողի տեսակները 174
الحال الجامدة 178
Քարացած վիճակի պարագա 178
تعابير تعرب حالا 182
Որպես վիճակի պարագա վերլուծվող արտահայտություններ 182
التمييز 185

ԱՌԱՆՁՆԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐ 185
أقسام التمييز 185
Առանձնացման խնդրի տեսակները 185
أنواع تمييز الجملة: 192
Նախադասության առանձնացման խնդրի տեսակները 192
أحكام التمييز 196
Առանձնացման խնդրի շարահյուսական բնորոշիչները 196
الاِسْتِثْناء 198
ԲԱՑԱՌՈՒՄ 198
أركان الاستثناء وأدواته: 198
Բացառման բաղադրիչներն ու միջոցները 198
المستثنى بإلاّ 199
إلاّ մասնիկով բացառված անունը 199
حالات الاستثناء 199
Բացառման ձևերը 199
أحكام الاستثناء بإلاّ 203
إلاّ-ով բացառված անվան քերականական բնորոշիչները 203
أنواع الاستثناء 205
Բացառման տեսակները 205
المستثنى بـ"غير" و"سِوَى" 206
Բացառումը՝ غير և سِوَى մասնիկների միջոցով 206
المستثنى بـ"عدا" و"خلا" و"حاشا" 212
Բացառումը՝ عدا, خلا և حاشا մասնիկներով 212
المنادى 214
ԿՈՉԱԿԱՆ 214
أحرف النداء 214

Կոչական մասնիկներ 214
أقسام المنادى 215
Կոչականի տեսակները 215
المنادى المعرب 215
Թեքման ենթարկվող կոչական 215
المنادى المبني 217
Թեքման չենթարկվող կոչական 217
النداء بـ "أيّها" و"أيّتها" 219
أيّها և أيّتها մասնիկներով կոչը 219
أحكام نداء الاسم المضاف إلى ياء المتكلّم 221
Առաջին դեմքի կցական դերանվանը լծորդված անվանն ուղղված կոչի քերականական բնորոշիչները 221
أحكام نداء كلمتي "أب" و"أمّ" 223
«Հայր» և «մայր» կոչականների քերականական բնորոշիչները 223
المنادى المرخم 224
Փաղաքշական կոչական 224
نداء الاسم المضاف إلى اسم مضاف إلى ياء المتكلّم 226
Առաջին դեմքի կցական դերանվանը լծորդված անվանն ուղղված կոչը 226
أنواع النداء 227
Կոչի տեսակները 227
أركان الاستغاثة. 229
Օգնության կոչի բաղադրիչները 229
أحوال المستغاث وإعرابه 230
Օգնության կոչի օբյեկտ անվան շարահյուսական դիրքի իրացման տարբերակները 230
أسلوب الشرط 233

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ.....233
أدوات الشرط.....235
Պայմանի միջոցներ.....235
أدوات الشرط الجازمة.....235
Բայի ընդհատ դիրք պահանջող պայմանի միջոցներ.....235
أدوات الشرط غير الجازمة.....247
Բայի ընդհատ դիրք չպահանջող պայմանի պարագաներ.....247
استعمالات إذا الإعرابية. 255
إذا-ի կիրառության դեպքերը վերլուծության մեջ.....255
مواضع اقتران جواب الشرط بالفاء 260
ف մասնիկի՝ գերադաս նախադասությանը նախադրվելու դեպքերը 260
حذف فعل الشرط وجواب الشرط 265
Պայմանի պարագա ստորադաս նախադասության ստորոգյալի և գերադաս նախադասության զեղչումը 265
التوابع.....268
ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ.....268
التوكيد.....268
Սաստկական կառույց 268
أنواع التوكيد 269
Սաստկական կառույցի տեսակները 269
البدل.....279
Փոխարինական կառույց.....279
أنواع البدل.....280
Փոխարինական կառույցի տեսակները.....280
العطف 283
Շաղկապում.....283

عطف بيان 284
Բացահայտող շաղկապում 284
مواضع في اللغة لعطف البيان 286
Բացահայտող շաղկապի դեպքերը 286
عطف النسق أو المعطوف بالحرف 289
Համադասության շաղկապ կամ մասնիկով շաղկապյալ 289
استعمال حروف العطف 290
Շաղկապների կիրառումը 290
أحكام العطف 301
Շաղկապի քերականական բնորոշիչները 301
النعت 304
Որոշիչ 304
شرط النعت 305
Որոշչի արտահայտումը 305
مطابقات النعت لمنعوته 311
Որոշչի և որոշյալի համաձայնությունը 311
صفات لا تطابق موصوفها 316
Որոշյալի հետ չհամաձայնող որոշիչները 316
أنواع النعت 319
Որոշչի տեսակները 319
تعدّد النعت 322
Բազմակի որոշիչ 322
تعدّد المنعوت 323
Բազմակի որոշյալներ 323
الاختصاص 324
Մասնավորող կառույց 324

الاسم الممنوع من التنوين أو الصرف 328
ԱՆՈՐՈՇ ՀՈԴ ՉԸՆԴՈՒՆՈՂ ԿԱՄ ՁԵՎԱԲԱՆՈՐԵՆ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՎԱԾ ԱՆՈՒՆ 328
الصفة الممنوعة من التنوين 334
Անորոշ հոդ չընդունող ածականներ 334
صرف الاسم الممنوع من الصرف 336
Ձևաբանորեն սահմանափակված անվան թեքումը 336
أسماء الأفعال 338
ԲԱՅԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ 338
شواهد أعرابية 341
Վերլուծության օրինակներ 341
اسم الفاعل 343
ԵՆԹԱԿԱՅԱԿԱՆ ԴԵՐԲԱՅ 343
عمل اسم الفاعل 345
Ենթակայական դերբայի գործառույթը 345
شروط عمل اسم الفاعل 346
Ենթակայական դերբայի իրացման պայմանները 346
صيغ مبالغة اسم الفاعل 350
Ենթակայական դերբայի սաստկական կաղապարները 350
عمل صيغ مبالغة اسم الفاعل 351
Ենթակայական դերբայի սաստկական կաղապարների գործառույթը 351
الصفة المشبّهة باسم الفاعل 354
ԵՆԹԱԿԱՅԱԿԱՆ ԴԵՐԲԱՅԻՆ ՇԱՐԱՀՅՈՒՍՈՐԵՆ ՀՈՄԱՆԻՇ ԱԾԱԿԱՆ 354
أوزان صياغة الصفة المشبّهة 355

Ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականի կաղապարները.....355
اسم المفعول.....358
ՀԱՐԱԿԱՏԱՐ ԴԵՐԲԱՅ.....358
اشتقاق اسم المفعول من الفعل غير الثلاثي.....360
Ոչ եռահարֆ բայից հարակատար դերբայի ածանցումը.....360
عمل اسم المفعول.....360
Հարակատար դերբայի գործառույթը.....360
العدد وكناياته.....364
ԹՎԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆ.....364
الإعداد الصريحة.....365
Բուն թվականներ.....365
حكم العدد مع معدوده في التذكير والتأنيث.....366
Թվականի համաձայնեցումը հաշվվող անվան հետ.....366
تمييز العدد.....367
Թվականի առարկայացումը.....367
إعراب العدد وبناؤه.....373
Թվականի թեքումը.....373
تعريف العدد.....377
Թվականի որոշյալ առումը.....377
صوغ العدد على وزن فاعل.....380
Դասական թվական.....380
كنايات العدد.....384
Անորոշ քանակ արտահայտող անուններ.....384
صياغة كسور الأعداد.....389
Կոտորակային թվականներ.....389

المئوية النسبة 391
Տոկոս 391
إعراب أدوات الاستفهام 393
ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՄԱՍՆԻԿՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ 393
إعراب الجمل 404
ԱՌԱՆՁԻՆ ԱՆԴԱՄԻ ԴԻՐՔ ՁԲԱՂԵՑՆՈՂ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ 404
الجمل التي لا محلّ لها من الإعراب 413
ՇԱՐԱՀՅՈՒՍԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՉԵՆԹԱՐԿՎՈՂ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 413
حروف الجرّ الزائدة والشبيهة بالزائدة 423
ԱՎԵԼՈՐԴ ՀԱՐԱԿՑԱԿԱՆ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՆՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՍՆԻԿՆԵՐ 423
نماذج إعراب الفعل 429
ԲԱՅԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ 429
إعراب الفعل الماضي 429
Բայի անցյալ ժամանակաձևի վերլուծությունը 429
إعراب الفعل الصحيح 429
Կանոնավոր բայի վերլուծությունը 429
إعراب الفعل الناقص 431
Թերի բայի վերլուծությունը 431
إعراب الفعل المضارع 434
Կանոնավոր բայի ներկա ժամանակաձևի վերլուծությունը 434
إعراب الفعل الصحيح المضارع المرفوع 434
Կանոնավոր բայի ներկա ժամանակաձևի ուղիղ դիրքի վերլուծությունը 434
إعراب الفعل الصحيح المضارع المنصوب 436

Կանոնավոր բայի ներկա ժամանակաձևի խնդրառական դիրքի վերլուծությունը 436
إعراب الفعل الصحيح المضارع المجزوم 438
Կանոնավոր բայի ներկա ժամանակաձևի ընդհատ դիրքի վերլուծությունը 438
إعراب الفعل الناقص المضارع المرفوع 440
Թերի բայի ներկա ժամանակաձևի ուղիղ դիրքի վերլուծությունը 440
إعراب الفعل الناقص المضارع المنصوب 443
Թերի բայի ներկա ժամանակաձևի խնդրառական դիրքի վերլուծությունը 443
إعراب الفعل الناقص المضارع المجزوم 446
Թերի բայի ներկա ժամանակաձևի ընդհատ դիրքի վերլուծությունը 446
إعراب فعل الأمر الصحيح 449
Կանոնավոր բայի հրամայական եղանակի վերլուծությունը 449
إعراب فعل الأمر الناقص 450
Թերի բայի հրամայական եղանակի վերլուծությունը 450
إعراب فعل الأمر المضعّف 451
Կրկնավոր բայի հրամայական եղանակի վերլուծությունը 451
قاموس مصطلحات نحوية عربية ـ أرمنية 453
Քերականական եզրերի արաբերեն - հայերեն բառարան 453
قاموس مصطلحات نحوية أرمنية ـ عربية 460
Քերականական եզրերի հայերեն - արաբերեն բառարան 460

من المؤلفين

في عملية تعليم لغة أجنبية ما تحظى بأهمية كبيرة دراسة الخصائص النحوية لتلك اللغة، فالناس معتادّون على التحدث والكتابة بمعايير نحوية خاصة بلغتهم الأمّ، ولدى سعيهم لتعلم لغة أجنبية يلجأون إلى مقارنة تلك المعايير بمعايير اللغة الأجنبية، وأحياناً إلى التوفيق بينهما. لكن النظم النحوية للغات لكثير من اللغات تختلف عن البعض اختلافاً جوهرياً، خاصة اللغات التي تنتمي إلى أسر لغوية مختلفة. لذا اللجوء إلى التوفيق بين معايير اللغة الأمّ واللغة الأجنبية يؤدي إلى تشويه اللغة الأجنبية.

من المعروف أنّ اللغة الأرمنية تنتمي إلى الأسرة اللغوية الهندوربية بينما تنتمي اللغة العربية إلى الأسرة اللغوية السامية، وهي تختلف اختلافاً محسوسا عن اللغات المنتمية إلى الأسرة الهندوربية من حيث نظام القواعد بما في ذلك النظام النحوي وعلى وجه الخصوص عن اللغة الأرمنية.

إنّ هدفنا من تأليف هذا الكتاب هو تعريف دارسي العربية على خصائص النحو العربي وإبراز نقاط التشابه بين النظامين النحويين العربي والأرمني وذلك عن طريق عرض شروحات مبسطة، قدر الإمكان، للمواضيع النحوية تاعربية غير الموجودة في اللغة الأرمنية.

وقد حاولنا أن نقدّم النحو العربي بمصطلحات قواعد اللغة الأرمنية باستخدام مصطلحات وصفية للظواهر الغريبة على الأرمنية. وحاولنا أيضاً أن نعطي صورة متكاملة أكثر عن خصائص التفكير اللغوي العربي بواسطة عرض نماذج إعرابية.

Հեղինակների կողմից

Օտար լեզու սովորելու գործընթացում մեծ կարևորություն ունի տվյալ լեզվի շարահյուսական առանձնահատկությունների ուսումնասիրությունը, քանի որ յուրաքանչյուր ոք սովոր է խոսելու և գրելու իր մայրենի լեզվի շարահյուսությանը բնորոշ նորմերով՝ օտար լեզուն մայրենիի հետ համեմատելով, երբեմն էլ՝ հարմարեցնելով: Սակայն հաճախ տարբեր լեզուների շարահյուսական համակարգերը էականորեն տարբերվում են միմյանցից, հատկապես, եթե խոսքը տարբեր լեզվաընտանիքների պատկանող լեզուների մասին է, և սեփական լեզվի քերականության շրջանակին օտար լեզվի հարմարեցումը հանգեցնում է վերջինիս աղավաղմանը:

Ինչպես հայտնի է, հայերենը պատկանում է հնդեվրոպական լեզվաընտանիքին, իսկ արաբերենը՝ սեմական: Վերջինս իր քերականական՝ այդ թվում շարահյուսական, համակարգով զգալիորեն տարբերվում է հնդեվրոպական լեզվաընտանիքին պատկանող լեզուներից, մասնավորապես՝ հայերենից: Ձեռնարկում փորձ է արվում հայերենի քերականության տերմինաբանությամբ ներկայացնելու արաբերենի շարահյուսությունը՝ նկարագրական եզրեր գործածելով լեզվական այն իրողությունների համար, որոնք խորթ են հայերենին:

Ձեռնարկը նպատակ ունի արաբերեն ուսումնասիրողներին ներկայացնելու արաբական շարահյուսության առանձնահատկությունները, վեր հանելու արաբերենի և հայերենի շարահյուսական համակարգերի ընդհանրությունները՝ հնարավորինս մատչելիորեն ներկայացնելով արաբերենի շարահյուսությանը բնորոշ այն երևույթները, որոնք բացակայում են հայերենում: Նախադասությունների շարահյուսական վերլուծությունների միջոցով փորձ է արվում ամբողջական պատկերացում տալու արաբերենի լեզվամտածողության առանձնահատկությունների մասին:

أقسام الكلمة

ԽՈՍՔԻ ՄԱՍԵՐ

الكلمة في اللغة العربية تقسّم إلى ثلاثة أقسام: اسم، فعل وحرف.

Արաբերենում կա երեք խոսքի մաս՝ անուն, բայ և մասնիկ։

الاسم هو ما يدلّ على معنى في نفسه، ولم يقترن بزمن. وهو:

١. اسم العلم
٢. الصفة
٣. الضمير
٤. اسم الإشارة
٥. اسم الموصول
٦. اسم العدد
٧. المصدر
٨. اسم الفاعل
٩. اسم المفعول
١٠. اسم الفعل
١١. الظرف
١٢. اسم الشرط
١٣. اسم الاستفهام

Արաբերենում «անուն» հասկացությամբ բնորոշվում է այն, ինչն արտահայտում է հիմնական բառային իմաստ՝ առանց ժամանակային նշանակության։ Այս խոսքիմասային խմբում ներառված են.

1. գոյականը,
2. ածականը,
3. անձնական դերանունը,
4. ցուցական դերանունը,
5. հարաբերական դերանունը,
6. թվականը,
7. բայանունը[1],

[1] Բայանունը անորոշ դերբայի փոխանվանաբար գործածությունն է։

8. ենթակայական դերբայը,
9. հարակատար դերբայը,
10. բայական գործառույթ ունեցող անունը,
11. պարագայական անունը,
12. պայմանի անունը,
13. հարցական անունը։

٢. الفعل هو ما يدلّ على معنى في نفسه، واقترن بزمن. ينقسم إلى ثلاثة أقسام، وهي:

- الفعل الماضي
- الفعل المضارع
- فعل الأمر.

2. Արաբերենում բայը մատնանշում է հիմնական բառային իմաստ՝ իր ժամանակային նշանակությամբ, այսինքն՝ ցույց է տալիս հստակ ժամանակում կատարված գործողություն։ Այն լինում է.

1. անցյալ,
2. ներկա,
3. հրամայական։

٣. الحرف هو ما يدلّ على معنى في غيره ويأتي مع الاسم والفعل فقط.

3. Արաբերենում մասնիկը չունի ինքնուրույն կիրառություն և արտահայտում է հարաբերություններ, այդ պատճառով իմաստավորվում է միայն անվան կամ բայի հետ գործածվելիս։

المبني والمعرب

ԹԵՔՎՈՂ ԵՎ ՉԹԵՔՎՈՂ ԲԱՌԵՐ

الكلمات في نحو اللغة العربية تقسّم إلى قسمين: معرَّب ومبني.

Զևաշարահյուսական տեսանկյունից բառերն արաբերենում բաժանվում են երկու խմբի՝ թեքվող և չթեքվող։

الإعراب

ԹԵՔՈՒՄ[2]

الإعراب هو مصطلح نحوي معناه تغيير حركة آخر الكلمة تبعاً لوظيفتها.

Թեքումը՝ որպես շարահյուսական եզր, բառի վերջավորության փոփոխությունն է՝ ըստ նախադասության մեջ դրա զբաղեցրած շարահյուսական դիրքի։

للإعراب علامات أصلية وفرعية.

Թեքական դիրքերն արտահայտվում են յուրաքանչյուր դիրքին բնորոշ քերականական ցուցիչներով, որոնք լինում են հիմնական և երկրորդական։

علامات الإعراب الأصلية

Թեքման հիմնական ցուցիչները

علامات الإعراب الأصلية هي:

---

[2] Թեքումը անվան հոլովական համակարգի և բայի եղանակի (երբեմն էլ՝ կերպի) քերականական կարգն է։

١. الضمة: في حالة الرفع.

Թեքման հիմնական ցուցիչներն են.

1. դամմա (ու) ձայնանիշը բառի ուղիղ դիրքում.

- الكتابُ جديدٌ.

Գիրքը նոր է:

الكتاب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

جديد: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٢. الفتحة: في حالة النصب.

2. ֆաթհա (ա) ձայնանիշը բառի խնդրառական դիրքում.

- قابلت ولداً.

Ես հանդիպեցի մի տղայի:

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

ولدا: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٣. الكسرة: في حالة جرّ[٣].

3. քասրա (ի) ձայնանիշը բառի հարակցական[4] դիրքում.

- قابلت في البيتِ ولداً.

Ես տանը հանդիպեցի մի տղայի:

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

في: حرف جرّ.

البيتِ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ولدا: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٤. السكون: في حالة الجزم[٥].

---

[٣] يكون الجرّ مع الأسماء فقط.

[4] Հարակցական դիրքը հատուկ է միայն անուն խոսքի մասին:

[٥] لا يكون الجزم إلا في الفعل المضارع.

4. սուքունը (դադար) բայի ընդհատ դիրքում[6].

- لا تضحكْ.

Մի՛ ծիծաղիր։

لا: حرف نهي وجزم.

تضحكْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

علامات الإعراب الفرعية

Թեքման երկրորդական ցուցիչները

علامات الإعراب الفرعية هي ما ينوب عن علامات الإعراب الأصلية.

Թեքման երկրորդական ցուցիչները փոխարինում են հիմնական ցուցիչներին։

ينوب عن الضمة:

Դամմա ձայնանիշին փոխարինում են.

١. الألف: في حالة المثنّى.

1. ا-ը երկակի թվում.

- الكتابان جديدان.

Երկու գրքերը նոր են։

الكتابان: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه مثنّى.

جديدان: خبر مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه مثنّى.

٢. الواو: في حالة جمع مذكّر سالم والأسماء الخمسة[٧].

---

[6] Ընդհատ դիրքը հատուկ է միայն բայի ներկա ժամանակաձևերին։

[٧] الاسماء الخمسة هو مصطلح يُطلق على خمس كلمات في اللغة العربية وهي **أب، أخ، حم، ذو، فو**، وتم إضافة اسم **هن** إليهم ولكنه نادر الاستخدام في اللغة العربية وقد يُعرب في بعض الحالات بالحركات الظاهرة على حرف النون. تجتمع هذه الأسماء في أنّها في محلّ المضاف:

2. و-ը արտաքին կազմության հոգնակի թվի արական սեռի բառերում և երկհարֆ հինգ անուններում[8].

- مثال جمع مذكّر سالم

- արական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակի թվի օրինակ՝

- المدرّسون مصريون.

Ուսուցիչները եգիպտացիներ են։

المدرّسون: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه جمع مذكّر سالم.

مصريون : خبر مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه جمع مذكّر سالم.

- مثال الأسماء الخمسة.

- երկհարֆ հինգ անունների օրինակ՝

- أبوك طبيب.

Քո հայրը բժիշկ է։

- تُرفع بحرف الواو عوضاً عن الضمة، مثل: أخوك مهندس.
- تُنصب بالألف عوضاً عن الفتحة، مثل: قابلت أخاك في الشارع.

تُجرّ بالياء عوضاً عن الكسرة، مثل: سلّمْ على أخيك.

[8] Արաբերեն քերականության մեջ «Հինգ անուններ» են անվանվում հետևյալ հինգ երկհարֆ անունները՝ أَب (հայր), أَخ (եղբայր), حَم (աներ), فَم (բերան) ذُو (ունեցող)։ Երբեմն այս անունների թվին են դասում նա هَن (իր, առարկա) բառը, որը, սակայն, հազվադեպ կիրառություն ունի արաբերենում և կարող է չենթարկվել քերականական այն օրենքներին, որոնց ենթարկվում են «Հինգ անունները»։ Այս անուններն առանձնանում են նրանով, որ լծորդական կապակցության առաջին անդամի դիրքում դրանց վերջին ձայնանիշը գրի է առնվում ձայնավոր հարֆի տեսքով.

- ուղիղ դիրքում դամմայի փոխարեն գրվում է و, օրինակ՝ أبوك مهندس (Հայրդ ինժեներ է),
- խնդրառական դիրքում ֆաթհայի փոխարեն գրվում է ا, օրինակ՝ قابلت أخاك في الشارع (Փողոցում հանդիպեցի եղբորդ),
- հարակցական դիրքում քասրայի փոխարեն գրվում է ي, օրինակ՝ سلّمْ على أخيك(Բարևի՛ր եղբորդ)։

أبوك: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه من الأسماء الخمسة وهو مضاف.
والكاف: ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ مضاف إليه.
طبيب: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٣. ثبوت النون: في حالة الأفعال الخمسة[٩].

3. վերջնային ن-ի առկայությունը բայի հինգ բայաձևերում[10].

- المدرّسون يسافرون.

Ուսուցիչները մեկնում են։

المدرّسون: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه جمع مذكّر سالم.
يسافرون: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة.
والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
والجملة " يسافرون" في محل رفع الخبر.

ينوب عن الفتحة

Ֆաթհա ձայնանիշին փոխարինում են.

١. الألف: في حالة الأسماء الخمسة.

1.ا -ը երկհարֆ հինգ անուններում.

- قابلت أخاك.

Ես հանդիպեցի եղբորդ։

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
أخاك: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الألف لأنّه من الأسماء الخمسة وهو مضاف.
والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

---

٩ الأفعال الخمسة هي الأفعال المضارعة التي تنتهي بـ "ينَ" و"انِ" و"ونَ" التي تشير إلى الجنس والعدد والإعراب.

10 «Հինգ բայաձևերը» ներառում են անկատար ժամանակի այն բայաձևերը, որոնք ավարտվում են սեռի, թվի և թեքման ցուցիչ հանդիսացող يِنَ, انِ և وُنَ վերջավորություններով։

٢. الياء: في حالة المثنّى وجمع مذكّر سالم.

2. ي-ն երկակի թվում և արական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակիում.

- مثال المثنّى:

- երկակի թվի օրինակ՝

- قابلت ولدَيْنِ.

Ես հանդիպեցի երկու տղայի։

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

ولدين: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه مثنّى.

- مثال جمع مذكّر سالم:

- արական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակի թվի օրինակ՝

- قابلت المدرسِينَ.

Ես հանդիպեցի ուսուցիչներին։

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

المدرسِينَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه جمع مذكّر سالم.

٣. حذف النون: في حالة الأفعال الخمسة.

3. վերջնային ن-ի սղումը հինգ բայաձևերում[11].

- المدرّسون لن يسافروا.

Ուսուցիչները չեն մեկնելու։

المدرّسون: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه جمع مذكّر سالم.

لن: حرف نفي ونصب.

---

[11] Արաբերենում անցյալ ժամանակի բայը տարբեր մասնիկների նախադրմամբ կարող է տարբեր ժամանակային իմաստներ արտահայտել՝ չհամապատասխանելով հայերենի անցյալ ժամանակին։ Դրանով են պայմանավորված արաբերեն և հայերեն օրինակներում ժամանակային անհամապատասխանությունները։

يسافروا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة.
والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل، والألف فارقة.
والجملة "لن يسافروا" في محل رفع الخبر.

٤. الكسرة: في حالة جمع المؤنّث السالم.

4. քասրա ձայնանիշը իգական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակի թվում.

- قابلت في البيتِ طبيباتٍ.

Ես տանը հանդիպեցի բժշկուհիների:

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
في: حرف جرّ.
البيتِ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
طبيباتٍ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الكسرة لأنّه جمع مؤنّث سالم.

ينوب عن الكسرة:

Քասրային փոխարինում է.

١. الياء: في حالة المثنّى وجمع المذكّر السالم والأسماء الخمسة.

1. ي-ն երկակի թվի, արական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակի թվում և երկհարֆ հինգ անուններում.

- مثال المثنّى:

- երկակի թվի օրինակ՝

- رجع الولد في ساعتَيْنِ.

Տղան վերադարձավ երկու ժամում:

رجع: فعل ماض مبني على الفتح.
الولد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
في: حرف جرّ.
ساعتَيْنِ: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه مثنّى.

- مثال جمع مذكّر سالم:

- արական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակի թվի օրինակ՝

- رحّبت بالمدرسِينَ.

Ես ողջունեցի ուսուցիչներին:

رحّبت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بالمدرسِينَ: الباء: حرف جرّ. المدرسِينَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه جمع مذكّر سالم.

- مثال الأسماء الخمسة:

- երկհարֆ հինգ անունների օրինակ՝

- رحّبت بأخيك.

Ես ողջունեցի եղբորդ:

رحّبت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بأخيك: الباء: حرف جرّ. أخيك: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه من الأسماء الخمسة وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

٢. الفتحة: في حالة الأسماء الممنوعة من الصرف[١٢].

2. ֆաթհա ձայնանիշը ձևաբանորեն սահմանափակված անուններում[13],

درستُ في دمشقَ.

Ես սովորել եմ Դամասկոսում:

درستُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

في: حرف جرّ.

دمشقَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة لأنّه من الأسماء الممنوعة من الصرف.

---

[١٢] انظر إلى الصفحة ٣١٢.

[13] Տե՛ս էջ 305:

ينوب عن السكون:

Սուքունին փոխարինում է.

١. حذف **النون**: في حالة الأفعال الخمسة.

1. վերջնային ن-ի սղումը հինգ բայաձևերում.

- الطلاب لم يحضروا الدرس.

Ուսանողները ներկա չէին (բոց.՝ չգտնվեցին) դասին։

الطلاب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

لم: حرف نفي وجزم وقلب.

يحضروا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة.

والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل، والألف فارقة.

الدرس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره

والجملة "لم يحضروا الدرس" في محل رفع الخبر.

٢. حذف حرف العلّة من آخر الفعل المضارع المعتلّ الآخر.

2. վերջնային թույլ հարֆի սղումը անկանոն բայերի ներկա ժամանակաձևերում.

- لم ينسَ الرجل الوعد.

Տղամարդը չմոռացավ խոստումը։

لم: حرف نفي وجزم وقلب.

ينسَ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة.

الرجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

الوعد: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره

علامات الإعراب المقدّرة

Թեքման՝ ոչ բացահայտ (ենթադրվող) ցուցիչներ

قد لا تظهر العلامات الأصلية بل تُقدّر، وذلك أما للتعذر أو الثقل في الأسماء المقصورة والمنقوصة أو لاشتغال المحل بكسرة لدى اتصال ياء المتكلم بالاسم:

Հիմնական ցուցիչները կարող են լինել նաև ոչ բացահայտ, այսինքն՝ ենթադրյալ։ Դա տեղի է ունենում ي-ով,ا -ով և ى-ով ավարտվող բառերում կամ անվանը առաջին դեմքի դերանուն կցելիս։

- مثال اسم مقصور:

- վերջնային ا-ով բառի օրինակ՝

- العصا طويل.

Ցուպը երկար է։

العصا: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدرّة على الألف منع من ظهورها التعذّر.

طويل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- վերջնային ى-ով բառի օրինակ՝

- حضرت سلمى.

Սալման եկավ։

حضرت: فعل ماض مبني على الفتح والتاء تاء التأنيث الساكنة.

سلمى: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدرّة على الألف منع من ظهورها التعذّر.

- مثال اسم منقوص:

- վերջնային ي-ով բառի օրինակ՝

- حضر القاضي.

Դատավորը եկավ։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

القاضي: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدرّة على الياء منع من ظهورها الثقل.

- مثال اتصال الاسم بياء المتكلم بالاسم:

- անվանը առաջին դեմքի դերանվան կապակցման օրինակ՝

- قرأت كتابي.

Ես կարդացի իմ գիրքը։

قرأت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء والتاء ضمير متصل مبني على الضم في محل رفع الفاعل.

كتابي: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدرّة على ما قبل الياء منع من ظهورها اشتغال المحل بالكسرة.

البناء

ԹԵՔՄԱՆ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

مصطلح نحوي معناء ثبوت آخر الكلمة على حالة واحدة لا تتغيّر وإن تغيّرت المعاني النحوية التي تأدّيها هذا الكلمة.

Քերականական ձևակերպմամբ թեքման բացակայությունը (բռց.՝ «կառուցում») բառի չթեքվելու հատկանիշն է՝ անկախ տվյալ բառի քերականական իմաստներից և գործառույթներից։

المبني في اللغة العربية ثلاثة أنواع:

١. الحرف

٢. الفعل الماضي، فعل الأمر، والفعل المضارع إذا اتصلت به نون النسوة أو إحدى نوني التوكيد

٣. بعض الأسماء كضمائر، وأسماء الشرط والإشارة والموصول والاستفهام.

Չթեքվող անունները լինում են երեք տեսակ՝

1. մասնիկ,

2. բայի անցյալ ժամանակաձև, հրամայական եղանակ, ինչպես նաև ներկա ժամանակաձևի բայեր, եթե դրանք երկրորդ և երրորդ դեմքի հոգնակի իգական ձևեր են, կամ եթե դրանց միացել է հաստատող երկու ن հարֆերից որևէ մեկը,

3. որոշ անուններ, օրինակ՝ պայմանի անունները, անձնական, ցուցական, հարաբերական դերանունները, հարցական անունները և այլն։

علامات البناء

Թեքման չենթարկվելու ցուցիչները

علامات البناء كعلامات الإعراب، وهي السكون، والفتح، والضمّ والكسر.

Թեքման չենթարկվելու ցուցիչները նույնն են, ինչ թեքման ցուցիչները։ Դրանք են սուքունը, ֆաթհան, դամման և քասրան։

أ.علامات البناء في الحرف:

الحروف كلّها مبنية، وعلامة بنائها تتغيّر من حرف إلى آخر، ولا تنظّمها قاعدة، وهي:

- السكون، مثل: هَلْ، مِنْ. تكون حركة الحرف الفتحة، بسبب التخلص من التقاء الساكنين، مثل: خرجتُ مِنَ البيتِ، هو بعيد عنِ البيت.

- الفتح، مثل: إنَّ، وأخواتها.

- الكسر، مثل: لام التعليل، مثل: جلستُ لأشربَ الشاي، ولام الأمر، نحو: لِيقرأْ.

- الضم، مثل: منذُ.

ա) Մասնիկների վերջավորությունները

Բոլոր մասնիկները քարացած են. չեն թեքվում և ունեն տարբեր վերջավորություններ: Չկա որևէ կանոն, որը կարգավորի դրանց վերջավորությունը (այսինքն՝ վերջին հարաքան), դրանք են.

- սուքունը, օրինակ՝ هَلْ (արդյոք), مِنْ (-ից): Սուքունով ավարտվող մասնիկներին որոշիչ հոդ հաջորդելու դեպքում այս մասնիկները ստանում են ֆաթհա կամ քասրա ձայնանիշ, քանի որ արաբերենում երկու ձայնավորազուրկ տառեր չեն կարող իրար հաջորդել, օրինակ՝ خرجتُ مِنَ البيتِ (Ես դուրս եկա տնից), هو بعيد عنِ البيت (Նա հեռու է տնից):

- ֆաթհան, օրինակ՝ إنَّ-ն (իսկապես) և համանման մասնիկները:

- քասրան. օրինակ՝ لِ (համար), ինչպես جلستُ لأشربَ الشاي (Նստեցի, որ խմեմ թեյը) հորդորական վերաբերական لِ մասնիկը, ինչպես لِيقرأْ (Թող նա կարդա),

- դամման, օրինակ՝ منذُ (ի վեր):

ب. علامات البناء في الفعل:

բ) Չթեքվող բայերի վերջավորություններն են.

١. الفتح في الأفعال الماضية، مثل: كتبَ، كتبَتْ، كتبا وكتبتا،

٢. الضم في الأفعال الماضية مثل: كتبُوا،

٣. السكون:

- في الأفعال الماضية، مثل: كتبْتُ، كتبْتَ، كَتَبْتِ، كتبْنَا، كتبْتم، كتبْتنَ، كتبْن

- في أفعال الأمر، مثل: أُكتبْ وأكتبْن.

٣. وحذف النون في أفعال الأمر، مثل: اُكْتُبي، اُكْتُبا، اُكْتُبوا.

٤. حذف حرف العلة في أمر الأفعال المعتلّة: مثل: اِمْشِ، اُدْعُ، اِنْسَ.

1. ֆաթհան անցյալ ժամանակի բայերում, օրինակ՝ كتبَ (նա (ար.) գրեց), كتبَتْ (նա (իգ.) գրեց), كتبا (նրանք երկուսով (ար.) գրեցին) և كتبتا (նրանք երկուսով (իգ.) գրեցին),

2. դամման անցյալ ժամանակի բայերում, օրինակ՝ كتبُوا (նրանք (ար.) գրեցին),

3. սուքունը.

- անցյալ ժամանակի բայերում, օրինակ՝ كتبْتُ (գրեցի), كتبْتَ (դու (ար.) գրեցիր), كَتَبْتِ (դու (իգ.) գրեցիր), كتبْنَا (գրեցինք), كتبْتم (դուք (ար.) գրեցիք), كتبْتنَ (դուք (իգ.) գրեցիք) և كتبْن (նրանք (իգ.) գրեցին),

- հրամայական եղանակի բայերում, օրինակ՝ أُكتبْ (գրի՛ր (ար)) և أكتبْن (գրե՛ք (իգ.)),

4. ن-ի սղումը հրամայական եղանակի բայերում, օրինակ՝ أُكْتُبي (գրի՛ր (իգ)), أُكْتُبا (գրե՛ք երկուսով) և أُكْتُبوا (գրե՛ք (ար.)),

5. արմատական վերջին թույլ հարֆի սղումը հրամայական եղանակի բայերում, օրինակ՝ اِمْشِ (քայլի՛ր), اُدْعُ (հրավիրի՛ր) և اِنْسَ (մոռացի՛ր),

ت. علامات البناء في الاسم هي:

١. السُّكون، مثل: كمْ، مَنْ، ومَاْ.

٢. الكسر، مثل: هؤلاءِ، وأمسِ وما جاء على وزن فَعَالِ من الأعلام المؤنثة، مثل: حَذَامِ، ونَوَارِ.

٣. الضَّم، مثل: قبلُ، وبعدُ (إذا حُذف المضاف إليه ونُوي ثبوت معناه دون لفظه) مثل: لم يأتِ بعدُ، وحيثُ، مثل: مصر أكبر الدول العربية من حيثُ عدد السكان.

٤. الفتح، كما في الأعداد المركبة من "أحدَ عشَر" حتى "تسعةَ عشرَ" ما عدا الجزء الأوّل من "اثني عشرَ".

գ) Չթեքվող անունների վերջավորություններն են.

1. սուքունը, օրինակ՝ كمْ (քանի), مَنْ (ով) مَاْ (ինչ),

2. քասրան,

- օրինակ՝ هؤلاءِ (սրանք), أمسِ (երեկ),

- فَعَالِ կաղապարի իգական սեռի հատուկ անուններում, օրինակ՝ حَذَامِ (Հազամ(ի)), نَوَارِ (Նաուար(ի)),

3. դամման, օրինակ՝ قبلُ (նախկինում) և بعدُ (հետագայում) բառերում, այսինքն, երբ بعد և قبل բառերից հետո չի նշվում, թե ինչից հետո կամ առաջ, حيثُ (տեսանկյուն), օրինակ՝ مصر أكبر الدول العربية من حيثُ عدد السكان (Եգիպտոսն արաբական ամենամեծ պետությունն է բնակչության թվով)։

4. ֆաթհան 11-19 բաղադրյալ թվականներում՝ բացառությամբ 12-ի երկուսի։

المبتدأ

ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ

<u>هو الاسم الذى تبدأ به الجملة الاسمية، ويقع في أول الجملة لكي نحكم عليه أو نخبر عنه.</u>

Անվանական նախադասության ենթական այն անունն է, որով սկսվում է անվանական նախադասությունը, և որի մասին տեղեկություն է հաղորդում ստորոգյալը։

أحكام المبتدأ

Անվանական նախադասության ենթակայի արտահայտման դիրքերը

١. أن يكون المبتدأ اسماً مرفوعاً:

1. Անվանական նախադասության ենթական ուղիղ դիրքով[14] (marfūε) դրված անուն է։

- <u>العلمُ</u> نورٌ.

<u>Գիտելիքը</u> լույս է։

العلمُ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

نورٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٢. قد يُجَرّ المبتدأ بـ"من" الزائدة إذا كان نكرة وسُبق بنفي أو استفهام:

2. Անվանական նախադասության ենթական ավելորդ "من" (ից)[15] մասնիկի ազդեցությամբ կարող է դրվել հարակցական դիրքով, եթե այն անորոշ է, և նրան նախորդում է ժխտական կամ հարցական մասնիկ.

- هل في الدار <u>من أحدٍ</u>؟

Տանը <u>որևէ մեկը</u> (բռց.՝ մեկից) կա՞։

---

[14] Հաճախ համարժեք է հայերենի ուղղական հոլովին։

[15] Տվյալ դիրքում այս մասնիկը իմաստակիր չէ։

هل: حرف استفهام لا محل له من الإعراب.
في: حرف جرّ.
الدار: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة "في الدار" في محل رفع خبر.
من: حرف جرّ زائدة.
أحدٍ: مبتدأ مؤخّر مجرور لفظاً ومرفوع محلاً.

- ما في الدار من أحدٍ.

Տանը ոչ մեկը (բոց.՝ մեկից) չկա։

ما: حرف نفي.
في: حرف جرّ.
الدار: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة "في الدار" في محل رفع خبر مقدّم.
من: حرف جرّ زائدة.
أحدٍ: مبتدأ مؤخّر مجرور لفظاً و مرفوع محلاً.

☝ وقد يُجَرّ المبتدأ بـ"ب" الزائدة إذا كان المبتدأ بلفظ "حَسْب" أو إذا كان بعد "إذا" الفجائية، أو إذا كان خبره اسم الاستفهام "كيف":

☝ Անվանական նախադասության ենթական կարող է ավելորդ "ب" (ով) մասնիկի ազդեցությամբ դրվել ի թեքմամբ, եթե այն արտահայտված է "حَسْب" (բավարար լինելը) բառով, կամ հաջորդում է "إذا" (հանկարծ) բառին, կամ եթե նրա ստորոգյալը հարցական "كيف" (ինչպես) մասնիկն է։

- بحسبك ليرةٌ.

Քեզ մեկ լիրան էլ բավարար է։

الباء: حرف جرّ زائدة. حسبك: مبتدأ مجرور لفظاً و مرفوع محلاً وهو مضاف.
والكاف: ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.
ليرةٌ: خبر مرفوع بالضمة الظاهرة على آخره.

- خرجت من البيت فإذا بسعيدٍ مقبل.

Դուրս եկա տնից, և հանկարծ Սաիդն էր գալիս։

خرجت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

من: حرف جار.
البيت: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
فإذا: الفاء: استئنافية. إذا: حرف الفجاءة لا محل له من الإعراب.
بسعيدٍ: الباء: حرف جرّ زائدة. سعيد: مبتدأ مجرور لفظاً و مرفوع محلاً.
مقبل: خبر مرفوع بالضمة الظاهرة على آخره.

- كيف بك والامتحان؟.

Դու ինչպե՞ս ես վերաբերվում քննությանը
(բոց.՝ ինչպե՞ս ես քննության հետ)։

كيف: اسم استفهام مبني على الفتح في محلّ رفع خبر مقدّم.
بك: الباء: حرف جرّ زائدة. والكاف: ضمير متصل مبتدأ مؤخّر تقديره "أنت".
والامتحان: الواو: واو المعية. الامتحان: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

☝ وقد يجر المبتدأ بـ"رُبَّ" الشبيهة بالزائد:

☝ Անվանական նախադասության ենթական կարող է հարակցական դիրքով դրվել վերաբերական (բոց.՝ թարգմանությամբ՝ հավելյալանման) "رُبَّ" (գուցե) մասնիկի ազդեցությամբ։

- رُبَّ رجلٍ كريمٍ استضفتَه.

Գուցե պատվարժան մարդ է նա, ում դու հյուրընկալել ես։

رب: حرف جرّ زائدة.
رجلٍ: مبتدأ مجرور لفظاً و مرفوع محلاً.
كريمٍ: صفة مجرورة وعلامة جرها الكسرة الظاهرة على آخرها.
استضفتَه: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل. والهاء ضمير متصل في محل نصب مفعول به.
والجملة الفعلية "استضفتَه" في محل رفع خبر.

أنواع المبتدأ

Անվանական նախադասության ենթակայի արտահայտման տեսակները

١. يأتي المبتدأ اسماً ظاهراً:

1. Անվանական նախադասության ենթական կարող է արտահայտվել անվամբ (բոց.՝բացահայտ անվամբ),

- الولد نائم.

Տղան քնած է:

الولد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

نائم: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٢. يأتي المبتدأ ضميراً منفصلاً:

2. Անվանական նախադասության ենթական կարող է արտահայտվել անջատ անձնական դերանվամբ, որը համապատասխանում է հայերենի անձնական դերանունների ուղղական հոլովին.

- أنتَ طالب.

Դու ուսանող ես:

أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

طالب: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٣. يأتي المبتدأ مصدراً مؤولاً:

3. Անվանական նախադասության ենթական կարող է արտահայտվել أن մասնիկով նախադրվող բայական նախադասությամբ, որը հայերեն թարգմանվում է որոշյալ առմամբ դրված անորոշ դերբայով կամ ստորադաս նախադասությամբ.

أن تصومَ خيرٌ لك.

Պաս պահելը լավ է քեզ համար

(բոց.՝ որ պաս պահես, լավ է քեզ համար):

أن: حرف مصدري ناصب.

تصوم: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

والمصدر المؤول من "أن" والفعل المضارع في محل رفع مبتدأ.
خيرٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
لك: اللام: حرف جرّ. والكاف: ضمير متصل مبني على الفتح في محل جر اسم مجرور.

٤. يأتي المبتدأ اسمَ إشارةٍ:

4. Անվանական նախադասության ենթական կարող է արտահայտվել ցուցական դերանվամբ.

- هذا كتاب مفيد.

Սա օգտակար գիրք է։

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
كتاب: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
مفيد: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.

٥. يأتي المبتدأ اسماً موصولاً:

5. Անվանական նախադասության ենթական կարող է արտահայտվել հարաբերական դերանվամբ սկսվող ստորադաս նախադասությամբ.

- الذي فاز بالجائزة طالب مجتهد.

Մրցանակը շահողը (բոց.՝ ոնը շահեց մրցանակը) ջանասեր ուսանող է։

الذي: اسم موصول مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
فاز: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
بالجائزة: الباء: حرف جرّ. الجائزة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
طالب: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
مجتهد: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.

٦. يأتي المبتدأ جملة وتعرب الجملة مبتدأً باعتبارها كلمة واحدة إعراب حكاية:

6. Անվանական նախադասության ենթական կարող է արտահայտվել անվանական նախադասությամբ, որը դիտարկվում է որպես մեկ բառ.

- "الوقت من الذهب" مثلٌ قديم.

«Ժամանակը ոսկի է»-ն հին ասացվածք է։

"الوقت من الذهب": مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
مثلٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
قديم: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.

٧. يأتي المبتدأ "وصفاً" والمراد في كلمة الوصف اسم الفاعل واسم المفعول والصفة المشبّهة.

7. Անվանական նախադասության ենթական կարող է արտահայտվել «բնութագրմամբ»: «Բնութագրում» նշանակում է ենթակայական կամ հարակատար դերբայ, կամ ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականը:

وهذا النوع من المبتدأ لا يحتاج إلى خبر بل يكتفي باسم مرفوع بعده يسد مسد الخبر بشرط أن يكون المبتدأ مسبوقاً بنفي أو استفهام وألا يطابق مرفوعه في المثنّى والجمع.

Անվանական նախադասության ենթակայի այս տեսակը ստորոգյալի կարիք չունի: Նրան հաջորդում է ուղիղ դիրքով դրված անուն, որը ստորոգյալի դիրք է զբաղեցնում պայմանով, որ անվանական նախադասության ենթակային նախորդի ժխտական կամ հարցական մասնիկ, և երկակի ու հոգնակի թվում այն հանդես չգա ուղիղ դիրքով:

مثال الوصف المسبوق بنفي:

Ժխտական մասնիկի նախադրմամբ բնութագրման օրինակ՝

- ما ناجح المهملُ.

Անփույթը հաջողակ չէ[16]:

ما: حرف نفي لا عمل لها.
ناجح: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
المهملُ: فاعل لاسم الفاعل "ناجح" سد مسد الخبر.

---

[16] Նմանատիպ նախադասություններում առկա է արաբերենի և հայերենի ենթակայի և ստորոգյալի անհամապատասխանություն: Արաբերեն մեջբերված օրինակում «հաջողակ»-ը ենթակա է:

مثال الوصف المسبوق باستفهام:

Հարցական մասնիկի նախադրությամբ բնութագրման օրինակ՝

- أنائمٌ زيدٌ؟

Արդյո՞ք քնած է Զեյդը:

أنائمٌ: الهمزة للاستفهام. نائم: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
زيدٌ: فاعل لاسم الفاعل "نائم" سد مسد الخبر.

ويعرب هذا المثل على وجه آخر أيضاً:

Այս օրինակն այլ տարբերակով վերլուծվում է հետևյալ կերպ.

أنائمٌ: الهمزة للاستفهام. نائم: خبر مقدّم مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
زيدٌ: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أما إذا طابق الوصف مرفوعه في المثنّى والجمع فإنّه يعرب خبراً مقدّماً ويعرب الاسم المرفوع بعده مبتدأً مؤخّراً.

Եթե բնութագրումը երկակիում և հոգնակիում հանդես է գալիս ուղիղ դիրքով, ապա այն վերլուծվում է որպես նախադաս ստորոգյալ, իսկ նրան հաջորդող ուղիղ դիրքով դրված անունը՝ որպես հետադաս անվանական նախադասության ենթակա:

- أناجحان التلميذان.

Արդյո՞ք հաջողակ են երկու ուսանողները:

أناجحان: الهمزة للاستفهام. ناجحان: خبر مقدّم مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنه مثنّى.
التلميذان: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنه مثنّى.

تعريف المبتدأ وتنكيره

Անվանական նախադասության ենթակայի որոշյալ և անորոշ առումները

الأصل في المبتدأ أن يكون معرفة، لكنّه قد يأتي نكرة في حالات معيّنة. وهي:

Արաբերենում անվանական նախադասության ենթական որպես կանոն որոշյալ է, սակայն որոշ դեպքերում այն կարող է հանդես գալ անորոշ առմամբ, երբ անվանական նախադասության ենթական.

١. أن تكون النكرة موصوفة:

1. որոշյալի դիրքում է.

- رجلٌ مؤمنٌ خير من رجل كافر.

Հավատացյալ մարդը (բոց.՝ մի հավատացյալ մարդ)

ավելի լավ է անհավատ մարդուց:

رجلٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

مؤمنٌ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.

خير: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

من: حرف جرّ.

رجل: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

كافر: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرة الظاهرة على آخرها.

٢. أن تكون النكرة التي وقعت مبتدأ مصغّرة:

2. փաղաքշական/ նվազական անուն է.

- كليبٌ ينبح:

Մի շնիկ է հաչում:

كليبٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

ينبح: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة الفعلية " ينبح" في محل رفع خبر.

٣. أن تكون النكرة مضافة:

3. լծորդային կապակցության առաջին անդամն է.

- طالب علم خير من طالب مال.

Գիտելիք փնտրողը (բոց.՝ գիտելիք փնտրող)

ունեցվածք փնտրողից լավ է:

طالب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

علم: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

خير: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

من: حرف جرّ.

طالب: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

مال: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٤. أن تكون النكرة دعاء:

4. կոչ կամ մաղթանք է արտահայտում.

- نجاح للطلاب.

Հաջողություն ուսանողներին:

نجاح: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

للطلاب: اللام: حرف جرّ . الطلاب: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه الجملة " للطلاب" في محل رفع خبر.

٥. أن تكون النكرة بعد واو الحال:

5. նախորդում է و ստորադասական շաղկապը (արաբերենում նման դեպքերում و-ով կապվում է ձևի պարագա ստորադաս նախադասությունը).

- دخلنا الغرفةَ ورجلٌ يدخّن.

Մտանք սենյակ, երբ մի տղամարդ էր ծխում

(բոց.՝ մտանք սենյակ, և մի տղամարդ է ծխում):

دخلنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

الغرفةَ: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

الواو: واو الحال.

رجلٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

يدخّن: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

وجملة " يدخّن" في محل رفع خبر.

وجملة " ورجل يدخّن" في محل نصب حال.

٦. أن تكون النكرة مسبوقة باستفهام:

6. նախադրվում է հարցական մասնիկով.

- أتلميذٌ في الصفّ؟

Արդյո՞ք աշակերտ կա դասարանում:

أتلميذٌ: الهمزة للاستفهام. تلميذٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

في: حرف جرّ

الصفّ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره

وشبه الجملة " في الصفّ" في محل رفع خبر.

٧. أن تكون النكرة مسبوقة بنفي:

7. նախադրվում է ժխտական մասնիկով.

- ما حسودٌ فاز.

Ոչ մի նախանձող չի հաղթում:

ما: حرف نفي.

حسودٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

فاز: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة الفعلية " فاز" في محل رفع خبر.

٨. أن تكون النكرة مسبوقة بظرف أو جارّ ومجرور:

8. նախադրվում է թերի նախադասությամբ (կապական կառույց, որն արաբերենում արտահայտվում է պարագայական անվամբ կամ հարակ-ցական մասնիկով կապակցությամբ).

- أمام الجامعة حديقة.

Համալսարանի դիմաց մի այգի կա:

أمام: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الجامعة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه الجملة "أمام الجامعة " في محل رفع خبر مقدّم.

حديقة: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

في الدار رجلٌ.

Տանը (բոց.՝ տան մեջ) մի տղամարդ կա:

في: حرف جرّ

الدار: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره

وشبه الجملة " في الدار" في محل رفع خبر مقدّم.
رجلٌ: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٩. أن تكون النكرة دالّة على العموم مثل: كلّ، ما:

9. ցույց է տալիս ընդհանրացում, օրինակ՝ كلّ (յուրաքանչյուր), ما (ինչ, ամեն ինչ).

- كلٌّ يموت.

Ամեն ոք մահկանացու է (բոց.՝ մեռնում է):

كلٌّ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
يموت: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
والجملة الفعلية " يموت" في محل رفع خبر.

١٠. أن تكون النكرة بعد لولا:

10. հաջորդում է لولا (եթե չլիներ) մասնիկին.

- لولا مطر لهلك الزرع.

Եթե անձրև չլիներ, ապա ցանքը կփչանար:

لولا: حرف شرط غير جازم، ويُسمّى أيضاً حرف امتناع لوجود.
مطر: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره. والخبر محذوف وجوباً تقديره "موجود".
لهلك: اللام: واقعة في جواب لولا. هلك: فعل ماض مبني على الفتح.
الزرع: الفاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

حذف المبتدأ

Անվանական նախադասության ենթակայի զեղչումը

الأصل في المبتدأ أن يذكر في الكلام. ويحذف جوازاً إذا كان في الكلام ما يدلّ على حذفه وذلك في الإجابات عن الأسئلة، كأن تسأل "من خالد؟"، فاجيب "شاعر" وتقديره "خالد شاعر".

Արաբերենում անվանական նախադասության ենթական սովորաբար նշվում է նախադասության մեջ, սակայն այն կարող է զեղչվել, եթե առկա է նրա զեղչումը ակնարկող որևէ բառ։ Նմանատիպ զեղչում հանդիպում է հարցերի պատասխաններում, օրինակ՝ «Ո՞վ է Խալիդը», «Բանաստեղծ է», այսինքն՝ «Խալիդը բանաստեղծ է»։

ويحذف المبتدأ عادة من العناوين كعناوين الكتب والقصص والصحف. مثل عنوان "حالات رفع الاسم " وتقديره "هذه حالات رفع الاسم ":

Անվանական նախադասության ենթական սովորաբար զեղչվում է գրքերի, պատմվածքների, թերթերի և այլ վերնագրերում, ինչպես՝ «Անվան՝ ուղղական դիրքով դրվելու դեպքերը», որը ենթադրաբար նշանակում է՝ «Սրանք են անվան՝ ուղղական դիրքով դրվելու դեպքերը».

- حالات رفع الاسم.

Անվան՝ ուղիղ դիրքով դրվելու դեպքերը։

المبتدأ محذوف تقديره "هذه".

حالات: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

رفع: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الاسم: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ويحذف المبتدأ وجوباً في حالات متعددة أهمّها:

Անվանական նախադասության ենթական պարտադիր զեղչվում է մի շարք դեպքերում, որոնցից կարևորվում են.

أ. إذا كان في جملة قسمية دل خبرها على القسم: مثلاً: في ذمتي لأناضِلَنَّ في سبيل الوطن. والتقدير: عهد أو قسم في ذمتي. فالجار والمجرور " في ذمتي"

متعلّقان بخبر محذوف لمبتدأ محذوف وجوباً لدلالة الجار والمجرور على القسم والدليل على ذلك جملة جواب القسم "لأناضِلَنَّ ".

ա) եթե նախադասության մեջ ստորոգյալը երդման իմաստ է արտահայտում, օրինակ՝ «Պարտքս է (բոց.՝ պարտքիս մեջ է) պայքարել հանուն հայրենիքի», ինչը բառացիորեն նշանակում է՝ «Երդումը պարտքիս մեջ է»: Անվանական նախադասության ենթակայից բացի՝ այս նախադասության մեջ զեղչված է նաև «այն է» ստորոգյալը: Այսինքն, եթե վերականգնենք բոլոր զեղչված անդամները, նախադասությունը կունենա հետևյալ տեսքը՝ «Երդումս այն է, որ պայքարելու եմ հանուն հայրենիքի»:

- في ذمتي لأناضِلَنَّ في سبيل الوطن.

Պարտքս է պայքարել հանուն հայրենիքի:

في: حرف جرّ.

ذمتي: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

وشبه الجملة " في ذمتي" متعلّق بخبر محذوف لمبتدأ محذوف وجوباً تقديره "عهد أو قسم".

لأناضِلَنَّ: اللام: وقعة في جواب القسم، لا عمل لها. أناضِلَنَّ: فعل مضارع مبني على الفتح لاتصاله بنون التوكيد الثقيلة، والنون: نون التوكيد لا عمل لها. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

في: حرف جرّ.

سبيل: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الوطن: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ب. إذا كان المبتدأ مصدراً نائباً عن فعله:

բ) եթե անվանական նախադասության ենթական արտահայտված է բային փոխարինող բայանվամբ.

- عملٌ مشكورٌ. أي: عملنا عملٌ مشكور.

Շնորհակալության արժանի գործ է

(այսինքն՝ [մեր գործը] շնորհակալության արժանի գործ է):

عملٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

مشكورٌ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.

والمبتدأ هنا محذوف تقديره "موقفنا".

ت. إذا كان مخصوصاً بالمدح أو الذمّ:

գ) եթե այն ընդգծված գովաբանություն կամ հանդիմանանք է արտահայտում.

- نِعْمَ الرجل خالد.

Ի՜նչ հաճելի մարդ է Խալիդը

(բոց.՝ հաճելի է մարդը. [նա] Խալիդն է)։

نعم: فعل ماض لانشاء المدح مبني على الفتح.

الرجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

خالد: خبر لمبتدأ محذوف تقديره "هو" مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

- بِئْسَ الرجل الكذوبُ.

Ի՜նչ վատ մարդ է խաբեբան

(բոց.՝ վատն է մարդը. [նա] խաբեբան է)։

بئس: فعل ماض لانشاء الذم مبني على الفتح.

الرجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

الكذوبُ: خبر لمبتدأ محذوف تقديره "هو" مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

الخبر

ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ ՍՏՈՐՈԳՅԱԼ

هو الخبر الذي يُخبر به عن المبتدأ.

Անվանական նախադասության ստորոգյալն անվանական նախադասության ենթակայի մասին տեղեկություն հաղորդող անդամն է։

هو الجزء المكمّل للفائدة، وهو الحكم الذي يطلق على المبتدأ.

Այն ավարտուն միտքն ամփոփող հատվածն է, և այն հատկանիշն է, որը վերագրվում է անվանական նախադասության ենթակային։

أنواع الخبر

Անվանական նախադասության ստորոգյալի տեսակները

يأتي الخبر:

١. اسماً مفرداً:

Անվանական նախադասության ստորոգյալն արտահայտվում է .

1. անվամբ.

- الجو معتدل.

Եղանակը բարեխառն է։

الجو: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

معتدل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٢. جملةً اسميةً:

2. անվանական նախադասությամբ.

- الولد اسمه خالد.

Տղայի անունը Խալիդ է։

(բռց.՝ տղան նրա անունը Խալիդ է)։

الولد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

اسمه: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء: ضمير متصل مبني على االضمّ في محل جرّ مضاف إليه.
خالد: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
وجملة " اسمه خالد " في محل رفع خبر.

☝ إذا أتى الخبر جملة فلا بدّ أن يكون فيها رابط يربطها مع المبتدأ وغالباً ما يكون هذا الرابط الضمير.

☝ Եթե ստորոգյալն արտահայտված է անվանական նախադասությամբ, ապա անհրաժեշտ է ենթակայի հետ կապող բառ, որի դերում հիմնակա-նում հանդես է գալիս կցական դերանունը:

٣. جملةً فعلية:

3. բայական նախադասությամբ.

- خالد يسافر.

Խալիդը մեկնում է:

خالد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
يسافر: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
وجملة " يسافر" في محل رفع خبر.

٤. يأتي الخبر محذوفاً تعلق بشبه جملة. و يكون شبه الجملة جارا و مجرورا أو ظرفا.

4. թերի նախադասությամբ, որի առկայության դեպքում ստորոգյալը կարող է զեղչվել: Թերի նախադասությունն արաբերենում արտահայտ-վում է հարակցական մասնիկով կամ պարագայական անվամբ կապակ-ցությամբ:

- مثال جار ومجرور:

- հարակցական մասնիկով կապակցության օրինակ՝

- الكتاب في الحقيبة.

Գիրքը պայուսակում է:

الكتاب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
في: حرف جرّ.
الحقيبة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة " في الحقيبة " متعلّق بخبر محذوف تقديره "موجود".

- مثال ظرف:

պարագայական անվամբ կապակցության օրինակ՝

- الكتاب تحت الحقيبة.

Գիրքը պայուսակի տակ է։

الكتاب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
تحت: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الحقيبة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة "تحت الحقيبة" متعلّق بخبر محذوف تقديره "موجود".

٥. مصدراً مؤولاً:

5. أن մասնիկով նախադրվող բայական նախադասությամբ.

- الخير أن تصومَ.

Բարին ծոմ պահելն է (բոց.՝ որ ծոմ պահես)։

الخير: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
أن: حرف مصدري ناصب.
تصومَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".
والمصدر المؤول من "أن" والفعل المضارع في محل رفع خبر تقديره "صومُكَ".

٦. ضميراً منفصلاً:

6. անջատ անձնական դերանվամբ.

- الشاعر أنتَ.

Բանաստեղծը դու ես։

الشاعر: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع خبر.

٧. مجروراً بـ "ب" الزائدة إذا كان في سياق النفي:

7. "بـ" ավելորդ մասնիկի ազդեցությամբ հարակցական դիրքով դրված անվամբ, եթե նախադասությունը ժխտական է.

- وما ربُّك بظلّام للمؤمن.

Տերը հավատացյալի համար կեղեքիչ չէ։

الواو: حسب ما قبلها

ما: حرف نفي.

ربُّك: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

والكاف: ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

بظلام: الباء: حرف جرّ زائد. ظلام: اسم مجرور لفظاً مرفوع محلاً على أنّه خبر.

للمؤمن: اللام: حرف جرّ. المؤمن: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٨. وقد يأتي عدة أخبار لمبتدأ واحد:

8. մեկ ենթակային կարող են վերագրվել մեկից ավելի ստորոգյալներ.

- سعيد مجتهد، ماهر، تجارته مربحة.

Սաիդը ջանասեր է, հմուտ, նրա առևտուրը շահութաբեր է[17]։

سعيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

مجتهد: خبر أوّل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

ماهر: خبر ثان مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

تجارته: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

مربحة: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

وجملة " تجارته مربحة " في محل رفع خبر ثالث.

---

[17] Բերված օրինակում «նրա առևտուրը շահութաբեր է» նախադասությունը «Սաիդը» ենթակայի ստորոգյալն է։

تقديم الخبر على المبتدأ

Անվանական նախադասության ստորոգյալի նախադրումը

الأصل أن يتقدم المبتدأ على الخبر ولكن هناك حالات يتقدّم فيها الخبر على المبتدأ، منها:

Արաբերենում անվանական նախադասության ենթական, որպես կանոն, նախադրվում է ստորոգյալին, սակայն որոշ դեպքերում ստորոգյալն է նախադրվում անվանական նախադասության ենթակային, մասնավորապես, երբ.

١. أن يكون المبتدأ نكرة والخبر شبه جملة (جاراً ومجروراً أو ظرفاً).

1. անվանական նախադասության ենթական անորոշ է, իսկ ստորոգյալն արտահայտված է թերի նախադասությամբ՝ հարակցական մասնիկով կամ պարագական անվամբ կապակցությամբ։

- مثال جار ومجرور:

- հարակցական մասնիկով կապակցության օրինակ՝

- في الحقيبة كتاب.

Պայուսակում գիրք կա։

في: حرف جرّ.

الحقيبة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه الجملة " في الحقيبة " متعلّق بخبر مقدَّم محذوف تقديره "موجود".

كتاب: مبتدأ مؤخَّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

- مثال ظرف:

- պարագայական անվամբ կապակցությամբ օրինակ՝

- فوق المكتب كتاب.

Գրասեղանի վրա գիրք կա (բառց.՝ գիրք է)։

فوق: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

المكتب: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه الجملة " فوق المكتب" متعلّق بخبر مقدَّم محذوف تقديره "موجود" في محل رفع خبر.
كتاب: مبتدأ مؤخَّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٢. أن يكون في المبتدأ ضمير يعود إلى الخبر:

2. անվանական նախադասության ենթակային կցված է ստորոգյալին վերաբերող դերանուն.

- في الدار صاحبه.

Տանը նրա տերն է։

في: حرف جرّ.
الدار: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة " في الحقيبة " متعلّق بخبر مقدَّم محذوف تقديره "موجود".
صاحبه: مبتدأ مؤخَّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
و"ها" ضمير متّصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

٣. أن يكون الخبر اسماً من أسماء الاستفهام:

3. ստորոգյալը հարցական դերանուն է.

- من هو؟

Ո՞վ է նա։

من: اسم استفهام مبني على السكون في محل رفع خبر مقدّم.
هو: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ مؤخّر.

- أين الكتاب؟

Որտե՞ղ է գիրքը։

أين: اسم استفهام مبني على الفتح في محل نصب على الظرفية المكانية متعلّق بخبر مقدّم محذوف.
الكتاب: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

☝ أسماء الاستفهام لها الصدارة في الكلام.

☝ Հարցական դերանուններն արաբերենում դրվում են նախադասության սկզբում։

٤. أن يكون الخبر محصوراً في المبتدأ:

4. ստորոգյալն իմաստային առումով ներառում է անվանական նախադասության ենթական «միայն» կամ «բացի» իմաստ արտահայտող մասնիկների միջոցով.

- وما فاشل إلاّ الكسول.

Միայն ծույլն է ձախողակ լինում

(բոց.՝ չկա ձախողակ՝ բացի ծույլից)։

ما: حرف نفي.

فاشل: خبر مقدّم مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

إلاّ: أداة حصر.

الكسول: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٥. ويجوز تقديم الخبر على المبتدأ إذا أريد إعطاء الصدارة في الكلام لمعنى الخبر.

5. ստորոգյալը կարող է նախադրվել անվանական նախադասության ենթակային, եթե այն շեշտված է.

- ممنوع التدخين.

Արգելված է ծխելը։

ممنوع: خبر مقدّم مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

التدخين: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٦. ويجوز تقديم الخبر على المبتدأ إذا سبق المبتدأ والخبر حرف نفي أو استفهام وكان الخبر وصفاً:

6. ստորոգյալը կարող է նախադրվել անվանական նախադասության ենթակային, եթե նախադասությունը սկսվում է ժխտական կամ հարցական դերանվամբ, իսկ ստորոգյալն արտահայտված է ածականով կամ դերբայով։

- ما حاضر سعيد.

Երջանիկներից ոչ մեկը (բոց.՝ [ոչ մի] երջանիկ) ներկա չէ։

ما: حرف نفي.

حاضر: خبر مقدّم مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

سعيد: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

- أجالس أنت؟

Արդյո՞ք նստած ես դու։

الألف: حرف استفهام.

جالس: خبر مقدّم مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ مؤخّر.

حذف الخبر

Անվանական նախադասության ստորոգյալի զեղչումը

- يجوز حذف الخبر إذا دلّ عليه دليل:

- Ստորոգյալը կարող է զեղչվել կրկնությունից խուսափելու համար, եթե այն արդեն արտահայտվել է.

- أنت عالم وأخوك.

Դու և եղբայրդ գիտնական եք

(բոց.՝ դու գիտնական ես, և եղբայր)։

أنت: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

عالم: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

الواو: حرف عطف.

أخوك: اسم معطوف على "أنت" مرفوع مثله وعلامة رفعه الواو لأنه من الأسماء الخمسة، وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

والخبر محذوف التقدير:"أخوك عالم".

- يجوز حذف الخبر إذا كان جواباً عن سؤال بشرط أن يدلّ عليه دليل مقالي:

- Ստորոգյալը կարող է զեղչվել հարցական նախադասության պատասխանում, եթե այն արտահայտված է հարցական նախադասության մեջ, որի հարցման օբյեկտը ենթական է (բոց.՝ եթե այն մատնանշող որևէ բառային ցուցիչ կա).

- من حاضر؟ - خالد.

– Ո՞վ եկավ։

– Խալիդը։

خالد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

والخبر محذوف التقدير:" خالد حاضر".

- يجوز حذف الخبر بعد إذا الفجائية:

- Ստորոգյալը կարող է զեղչվել إذا (հանկարծ) մասնիկից հետո.

- خرجت فإذا التلميذ.

Դուրս եկա, և հանկարծ տեսա աշակերտին

(բոց.՝ դուրս եկա, և հանկարծ աշակերտը)։

خرجت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

فإذا: الفاء: استئنافية. إذا: حرف فجاءة لا محل له من الإعراب.

التلميذ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

والخبر محذوف جوازاً التقدير: "منتظر".

- يكثر حذف الخبر بعد "مِنْ حيثُ":

- Ստորոգյալը հաճախ զեղչվում է من حيثُ (տեսանկյունից, առումով) կապակցությունից հետո.

- أنت محبوب من حيثُ أدبُك.

Դու սիրված ես քո բարեկիրթ լինելու համար

(բոց.՝ դու սիրված ես քո բարեկրթության տեսանկյունից)։

أنت: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

محبوب: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

من: حرف جرّ.

حيثُ: اسم مبني على الضمّ في محل جرّ بـ"من".

أدبُك: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

والخبر محذوف التقدير:"أدبك كائن أو موجود".

وجملة "أدبك موجود" في محل جرّ مضاف إليه.

- يحذف الخبر وجوباً بعد واو بمعنى "مع":

- Ստորոգյալը զեղչվում է «հետ» իմաստով գործածվող واو մասնիկից հետո.

- كلّ رجلٍ وشأنَه:

Ամեն մարդ իր խնդրի հետ է

(բոց.՝ ամեն մարդ իր խնդրի հետ):

كلّ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

رجلٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الواو: واو المعية.

وشأنَه:مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

والخبر محذوف التقدير:"كلّ رجل وشأنه مقترنان".

- يكثر حذف الخبر بعد "لا" النافية للجنس:

- Ստորոգյալը հաճախ զեղչվում է տեսակը ժխտող لا մասնիկից հետո.

- لا شكَّ ولا ريبَ.

Ո՛չ կասկած [կա], ո՛չ անվստահություն:

لا: نافية للجنس تعمل عمل إنّ.

شكَّ: اسمها مبني على الفتح في محل نصب.

والخبر محذوف التقدير:"لا شكَّ موجود".

ولا: الواو: حرف عطف. لا: نافية للجنس.

ريبَ: اسمها مبني على الفتح في محل نصب.

والخبر محذوف التقدير:"لا ريب موجود".

- يحذف الخبر وجوباً بعد "لولا" و"لوما":

- Ստորոգյալը պարտադիր զեղչվում է "لولا" (եթե ոչ, եթե չլինի) և "لوما" (եթե չլիներ) մասնիկներից հետո.

- لوما العلماء لانتشر الجهل:

Եթե չլինեին գիտնականները, տգիտությունը կտարածվեր:

لوما: حرف شرط غير جازم ويُسمّى أيضاً حرف امتناع لوجود.

العلماء: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والخبر محذوف وجوباً التقدير:"لوما العلماء موجودون".
لانتشر: اللام: واقعة في جواب لوما، لا محل له من الإعراب. انتشر: فعل ماض مبني على الفتح.
الجهل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- يحذف الخبر وجوباً إذا كان المبتدأ قسماً:

- Ստորոգյալը պարտադիր զեղչվում է, եթե անվանական նախադասության ենթական երդում է արտահայտում:

- لَعمرُكَ لِأنجح :

Կյանքովդ եմ երդվում

(բոց.՝ կյանքդ [երդումս է])՝ հաջողության կհասնեմ:

لعمرُكَ: اللام: لام الابتدأ. عمرُك: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.
والخبر محذوف وجوباً التقدير:"لعمرُك قسمي أو يميني".
لأنجح: اللام: واقعة في جواب القسم، لا محل له من الإعراب. انجح: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

الفاعل

ԳՈՐԾՈՂ ԵՆԹԱԿԱ[18]

هو اسم مرفوع يقع بعد فعل تام مبني للمعلوم ويدلّ على من فعل الفعل أو أسند إليه.

Գործող ենթական ուղիղ դիրքով դրված անուն է, որը հաջորդում է չեզոք կամ ներգործական սեռի լիիմաստ բային և ցույց է տալիս գործողություն կատարողին կամ նրան, ում այն վերագրվել է:

ومعنى أن يكون الفعل تاماً هو أن لا يكون ناقصاً، لأن الاسم الذي يقع بعد الفعل الناقص يُعرب اسماً له.

Բայի լիիմաստ լինելը կարևոր պայման է, քանի որ թերիմաստ բային հաջորդող անունը դիտարկվում է ոչ թե որպես գործող ենթակա, այլ թերիմաստ բայի անուն:

ومعنى أن يكون الفعل مبنيا للمعلوم هو أن لا يكون مبنياً للمجهول، لأن الاسم الذي يقع بعد الفعل المبني للمجهول يُعرب نائباً للفاعل.

Բայը պետք է լինի չեզոք կամ ներգործական սեռի, քանի որ կրավորական սեռի բային հաջորդող անունը դիտարկվում է որպես բայական նախադասության ենթակայի պաշտոնակատար.

- حضر زيدٌ.

Զեյդը եկավ:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ومعنى أسند إليه هو: ليس من الضروري أن يكون فاعلا للفعل:

«Վերագրումը» նշանակում է, որ գործող ենթական միշտ չէ, որ կատարում է գործողությունը, այլ այն կարող է վերագրվել նրան: Հայերենում նման նախադասությունը կարող է թարգմանվել կրավորական կամ կրավորակերպ չեզոք սեռի բայերով.

---

18 Արաբերենում գործող ենթական բայական նախադասության ենթական է:

- انكسر الزجاجُ.

Ապակին կոտրվեց։

انكسر: فعل ماض مبني على الفتح.

الزجاجُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- الأصل أن يقغ الفاعل بعد الفعل إلا أن هناك ما يفعل عمل الفعل فيرفع الفاعلا، ومن أهمّها: اسم الفاعل والصفة المشبّهة وأسماء الأفعال.

Գործող ենթական արաբերենում, որպես կանոն, հաջորդում է բային, սակայն այն կարող է հաջորդել նաև բայի գործառույթ իրականացնող անվան։ Նման անուններից առավել կարևոր են ենթակայական դերբայը, ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականը, բայական գործառույթ ունեցող անունը.

- مثال وقوع الفاعل بعد اسم الفاعل:

- գործող ենթակայի՝ ենթակայական դերբային հաջորդելու օրինակ՝

- خالد ناجحٌ أخوه.

Խալիդի եղբայրը հաջողակ է

(բոց.՝ Խալիդը հաջողակ է նրա եղբայրը)։

خالد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

ناجحٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

أخوه: فاعل لاسم الفاعل " ناجحٌ" مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه من الأسماء الخمسة، وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جر مضاف إليه.

- مثال وقوع الفاعل بعد الصفة المشبهّة:

- գործող ենթակայի՝ ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականի հաջորդելու օրինակ՝

- زيدٌ حسنٌ وجهُه.

Զեյդը գեղեցկադեմ է

(բոց.՝ Զեյդը նրա դեմքը գեղեցիկ է)։

زيدٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

حسنٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره

وجهُه: فاعل الصفة المشبهّة " حسنٌ" مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جر مضاف إليه.

- مثال وقوع الفاعل بعد اسم الفعل:

- գործող ենթակայի՝ բայական գործառույթ ունեցող անվանը հաջորդելու օրինակ՝

- هيهاتَ السفرُ.

Ի՜նչ երկար էր ճամփորդությունը։

هيهاتَ: اسم فعل ماض بمعنى "بَعُدَ" مبني على الفتح.

السفرُ: : فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

- صَهْ.

Լռի՛ր։

صه: اسم فعل أمر بمعنى "اسكتْ" مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

أحكام الفاعل

Գործող ենթակայի արտահայտման դիրքերը

١. الفاعل حكمه الرفع.

1. Գործող ենթական դրվում է ուղիղ դիրքով։

- جاء الولدُ.

Տղան եկավ։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

الولدُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- جاء الطالبان.

Երկու ուսանող եկավ։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

الطالبان: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنه مُثنّى.

- جاء المدرسون.

Ուսուցիչները եկան։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

المدرسون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه جمع مذكّر سالم.

- جاء أبوك.

Քո հայրը եկավ։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

أبوك: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه من الأسماء الخمسة وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

٢: لا يجوز أن يتقدّم الفاعل على فعله، لأنه إذا تقدّم عليه أصبح مبتدأً.

2. Գործող ենթական չի կարող նախադրվել բային, քանի որ այդ դեպքում այն կդառնա անվանական նախադասության ենթակա։

٣: لا يجوز حذف الفاعل، لأنه لا يمكن أن يحدث فعل من غير فاعل، فأن لم يظهر فهو ضمير مستتر.

3. Գործող ենթական չի կարող զեղչվել, քանի որ չկա գործողություն առանց այն կատարողի։

٤: يبقى الفعل الذي يتقدّم الفاعل مفرداً حتى إذا كان الفاعل مثنى أو جمعا. مثل: جاء الولد، جاء الولدان، جاء الأولاد.

4. Գործող ենթակային նախորդող բայը դրվում է եզակիով, նույնիսկ եթե ենթական երկակի է կամ հոգնակի։

٥: إذا كان الفاعل مؤنثاً لحقت بالفعل تاء التأنيث وهي تاء ساكنة من آخر الماضي وتاء متحركة في أول المضارع. مثل: كتبت نبيلة، تكتب نبيلة.

5. Եթե գործող ենթական իգական է, ապա բային միանում է իգական սեռի ت մասնիկը. դա նույն تْ-ն է, որն առանց ձայնանիշի միանում է անցյալ ժամանակի բային կամ նախադրվում ներկա ժամանակի բային՝ ձայնանիշ ստանալով։

٦: يجب تأنيث الفعل مع الفاعل:

6. Իգական սեռի գործող ենթակայի հետ բայը համաձայնեցվում է սեռով, եթե

أ.إذا كان الفاعل اسماً ظاهراً مؤنثاً حقيقيا[19] غير منفصل عن الفعل. مثل: سافرت فاطمة، تطير الحمامة.

ա) գործող ենթական շնչավոր իգական սեռի անուն է և անմիջապես հաջորդում է բային,

ب. إذا كان الفاعل ضميراً مستتراً يعود على مؤنث حقيقي أو مجازي[20]:

բ) գործող ենթական արտահայտված է քողարկված դերանվամբ, որը փոխարինում է իգական սեռի շնչավոր կամ անշունչ անվանը.

- زينب حضرت.

Զեյնաբը եկավ:

زينب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

حضرت: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي" (يعود على مؤنث حقيقي).

والجملة الفعلية " حضرت" في محل رفع خبر.

- الشمس طلعت.

Արևը ծագեց:

الشمس: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

طلعت: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي" (يعود على مؤنث مجازي).

والجملة الفعلية " طلعت" في محل رفع خبر.

٧: يجوز تأنيث الفعل مع الفاعل:

---

[19] المؤنث الحقيقي هو كل اسم دلّ على انسان أو حيوان يلد أو يبيض.

Շնչավոր իգական սեռը մատնանշում է մարդ, կաթնասուն կամ ձվադիր կենդանի:

[20] المونث المجازي هو كل اسم دلّ على مؤنث غير حقيقي وعاملته العرب مجازاً معاملة المؤنث.

Անշունչ իգական են այն անունները, որոնք մատնանշում են ոչ կենսաբանական իգական սեռ, և արաբերենում դրանք համաձայնեցվում են նույն կերպ, ինչպես և իրական իգական սեռը:

7. Բայը իգական սեռի գործող ենթակայի հետ կարող է դրվել իգական կամ արական սեռով, եթե.

أ. إذا كان الفاعل مؤنثاً حقيقياً مفصولاً عن فعله. مثل: سافرت أمس فاطمة أو سافر أمس فاطمة.[21]

ա) շնչավոր իգական սեռով դրված գործող ենթական անմիջապես չի հաջորդում բային.

ب. إذا كان الفاعل اسماً ظاهراً مجازي التأنيث. مثل: تطلع الشمسُ أو يطلع الشمسُ.

բ) գործող ենթական իգական սեռի անուն է, որը չունի իգականության նշանակություն և համապատասխան ցուցիչ: Օրինակ՝ «Արևը ծագում է» նախադասության մեջ «ծագում է» ստորոգյալը կարող է գործածվել թե՛ իգական սեռով, թե՛ արական.

ت. إذا كان الفاعل جمع التكسير. مثل: حضرت العلماءُ أو حضر العلماءُ.

գ) գործող ենթական ներքին կազմության հոգնակի է, օրինակ՝ «Գիտնականները եկան (արական կամ իգական)».

ث. إذا كان الفاعل جمعاً مؤنثاً سالماً. مثل: جاءت المدرسات أو جاء المدرسات.

դ) գործող ենթական արտաքին կազմության իգական հոգնակի է:

٨: قد يحذف الفعل ويبقى الفاعل:

8. Բայը կարող է զեղչվել, իսկ գործող ենթական՝ մնալ.

- كلُّ عامٍ وأنتم بخير (يُقْبِلُ كلُّ عام وأنتم بخير).

Միշտ լավ եղե՛ք

(բոց.՝ ամեն տարի, և դուք բարիքի մեջ եք):

(Ենթադրվում է՝ ամեն տարի գա, և դուք լավ լինեք):

---

[21] وإذا كان الفصل بـ"إلاّ" رُجِحَ تجريد الفعل من التاء. مثل: ما نال الجائزةَ إلاّ فاطمةُ.

Եթե գործող ենթական բայից անջատված է إلاّ (բացի) մասնիկով, ապա բայը դրվում է արական սեռով:

كلُّ: فاعل لفعل محذوف تقديره " يُقْبِلُ" مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مصاف.
عام: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
و: واو الحال.
أنتم: ضمير منفصل مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
بخير: الباء: حرف جرّ. خير: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وجملة " وأنتم بخير" في محل نصب الحال.

٩: رُتبة الفاعل بعد الفعل وقبل المفعول به.

9. Գործող ենթակայի շարադասությունը բայից հետո և ուղիղ խնդրից առաջ.

الترتيب الأصلي للجملة الفعلية هو: الفعل + الفاعل + المفعول به. ولكن لاغراض بلاغية يمكن إجراء تغيير في ترتيب الجملة، كما يحذف الفعل وجوباً بعد "إن" و "إذا" و"لو" ويعرب الاسم المرفوع بعد هذه الحروف فاعلاً لفعل محذوف وجوباً يفسّره الفعل المذكور بعده:

Բայական նախադասության շարադասությունը հետևյալն է՝ բայ + գործող ենթակա + ուղիղ խնդիր, սակայն ճարտասանական նկատառումներով նախադասության կառույցը կարող է փոփոխության ենթարկվել։ Մասնավորապես դա տեղի է ունենում, երբ "إن", "إذا" և "لو" (եթե) մասնիկներին հաջորդում է ոչ թե բայ, այլ անուն։ Քանի որ այդ մասնիկներին չի կարող հաջորդել անվանական նախադասություն, ընդունված է այդ մասնիկներին հաջորդող անունը վերլուծել որպես բայական նախադասության ենթակա, որի բայական ստորոգյալը զեղչված է և բացատրվում է նրան հաջորդող բայով։ Հայերեն թարգմանության մեջ այդ տարբերությունը նկատելի չէ։

- إنْ سعيدٌ حضر فَسلِّم عليه.

Եթե Սաիդը գա, բարևի՛ր նրան։

إنْ: حرف شرط غير جازم مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
سعيدٌ: فاعل مرفوع لفعل محذوف وجوباً يفسّره الفعل المذكور بعده "حضر"، وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

حضر: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
فَسلِّم: الفاء: رابطة للجواب. سلمْ: فعل أمر مبني على السكون والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
عليه: على: حرف جرّ. والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ بـ"على".

- إذا السماءُ أمطرت...

Եթե անձրևի

(բոց.՝ եթե երկինքն անձրևի)...

إذا: حرف شرط غير جازم مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
السماءُ: فاعل مرفوع لفعل محذوف وجوباً يفسّره الفعل المذكور بعده " أمطرت"، وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أمطرت: فعل ماض مبني على الفتح والتاء تاء التأنيث الساكنة والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

- لو طالبُ علمٍ حقّق النجاحَ...

Եթե գիտելիք փնտրողը հաջողության է հասել...

لو: حرف شرط غير جازم مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
طالبُ: فاعل مرفوع لفعل محذوف وجوباً يفسّره الفعل المذكور بعده "حقّق"، وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
علمٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
حقّق: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
النجاح: : مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أنواع الفاعل

Գործող ենթակայի տեսակները

يأتي الفاعل:

Գործող ենթական կարող է արտահայտվել.

١. اسماً ظاهراً:

1. գոյականով (բոց.՝ բացահայտ անվամբ).

- جاء زيدٌ.

Զեյդը եկավ։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٢. ضميراً مستتراً:

2. քողարկված դերանվամբ.

- زيدٌ جاء أليوم.

Զեյդը եկավ այսօր

(բոց.՝ Զեյդը (նա) եկավ այսօր)։

زيدٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

جاء: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

أليوم: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والجملة الفعلية " جاء" في محل رفع خبر.

٣. ضميراً بارزاً:

3. բացահայտ դերանվամբ.

- لعبنا بالكرة.

Մենք խաղացինք գնդակով։

لعبنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

بالكرة: بـ: حرف جرّ. الكرة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٤. أ. مصدراً مؤولاً من "أن والفعل":

4. ա. أن մասնիկով նախադրվող բայական նախադասությամբ.

- يسرّني أن تفوزَ. أي: يسرّني فوزُك.

Ինձ ուրախացնում է, որ դու հաղթում ես

(այսինքն՝ քո հաղթելը)։

يسرّني: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به.

أن: حرف مصدري ناصب.

تفوزَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
والمصدر المؤول "أن تفوزَ" في محل رفع الفاعل تقديره "فوزك".

ب. مصدراً مؤولاً من "أَنَّ واسمها وخبرها":

բ. أَنَّ մասնիկով նախադրվող անվանական նախադասությամբ.

- يسرّني أنّك فائزٌ. أي: يسرّني فوزُك.

Ինձ ուրախացնում է, որ դու հաղթող ես:

(այսինքն՝ ինձ ուրախացնում է քո հաղթելը):

يسرّني: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به.
أنّك: أنّ: حرف مشبّه بالفعل. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب اسم أنّ.
فائزٌ: خبر أنّ مرفوع بالضمة الظاهرة على آخره.
والمصدر المؤول "أنّك فائزٌ" في محل رفع الفاعل تقديره "فوزك".

٥. اسم إشارة:

5. ցուցական դերանվամբ.

- نجح هذا الطالب.

Այս ուսանողը հաջողության հասավ:

نجح: فعل ماض مبني على الفتح.
هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
الطالب: بدل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- أو اسماً موصولاً:

- կամ հարաբերական դերանվամբ.

- حضر الذي أحبّه.

Եկավ նա, ում սիրում եմ

(բոց.՝ եկավ, որին սիրում եմ):

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
الذي: اسم موصول مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

أحبّه: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا". والهاء: ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به. وجملة " أحبّه " صله الموصول لا محل لها من الإعراب.

٦. بباء الزائدة في تركيب التعجّب:

6. ب ավելորդ մասնիկի ազդեցությամբ հարակցական դիրքով դրված անվամբ, եթե հանդես է գալիս բացականչական կառույցում.

- أكرمْ بسعيدٍ. أي: كَرُمَ سعيدٌ.

Ի՜նչ զարմանալի է, որ Սաիդը մեծարվեց

(բոց.՝ մեծարի՛ր Սաիդին։ Այսինքն՝ Սաիդը մեծարվեց)։

أكرمْ: فعل ماض جاء على صيغة الأمر مبني على الفتح المقدّر على آخره منع من ظهوره اشتغال المحل بالسكون العارض.

بسعيدٍ: الباء زائدة. سعيد: فاعل مجرور لفظاً مرفوع محلاً.

٧. ويأتي مجروراً بـ"من" الزائدة، ويكون ذلك في الاستفهام والنفي.

7. من ավելորդ մասնիկի ազդեցությամբ հարակցական դիրքով դրված անվամբ, եթե նախադասությունը հարցական կամ ժխտական է.

- هل جاء من أحدٍ؟ أي: هل جاء أحدٌ؟

Որևէ մեկը (բոց.՝ մեկից) եկա՞վ

(այսինքն՝ արդյո՞ք եկավ որևէ մեկը)։

هل: حرف استفهام لا محل له من الإعراب.

جاء: فعل ماض مبني على الفتح

من: زائدة.

أحدٍ: فاعل مجرور لفظاً مرفوع محلاً.

- ما جاء من أحدٍ. أي: ما جاء أحدٌ.

Ոչ մեկը (բոց.՝ մեկից) չեկա՞վ։

ما: حرف نفي.

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

من: زائدة.

أحدٍ: فاعل مجرور لفظاً مرفوع محلاً.

٨. ويأتي بباء الزائدة في تركيب:

8. «ب» ավելորդ մասնիկով կապակցությամբ.

- كفى بالله شهيدا. أي: كفى اللهُ شهيدا.

Բավական է և այն, որ Աստված վկա է

(բոց.՝ Աստված (Աստծով) հերիք է որպես վկա)։

كفى: فعل ماض مبني على الفتح.

بالله: الباء زائدة. الله: فاعل مجرور لفظاً مرفوع محلاً.

شهيداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٩. ويأتي مجروراً بإضافة شكلية: يسرّني محافظتُكَ على النظام (يسرّني أنك حافظت على النظام) والكاف في كلمة "محافظتُكَ" مضاف إليه شكلا، ولكنه في المعنى فاعل للمصدر:

9. Արտահայտվում է հարակցական դիրքով, հատկացուցչային կապակցության տեսքով, օրինակ՝ «Ինձ ուրախացնում է քո՝ մաքրություն պահպանելը» (Ինձ ուրախացնում է, որ դու մաքրություն ես պահպանում)։ ك–ն محافظتُكَ կապակցության մեջ ձևով հատկացուցիչ է, սակայն իմաստով՝ բայանվան գործող ենթակա։

- يسرّني محافظتُكَ على النظام.

Ինձ ուրախացնում է քո՝ կարգուկանոն պահպանելը։

يسرّني: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به.

محافظتُكَ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

على: حرف جرّ.

النظام: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

في كل حالات الجر التي وردت يكون الفاعل مجروراً لفظاً مرفوعاً محلاً.

Հարակցական դիրքի նշված բոլոր օրինակներում գործող ենթական ձևով հարակցական է, դիրքով՝ ուղիղ։

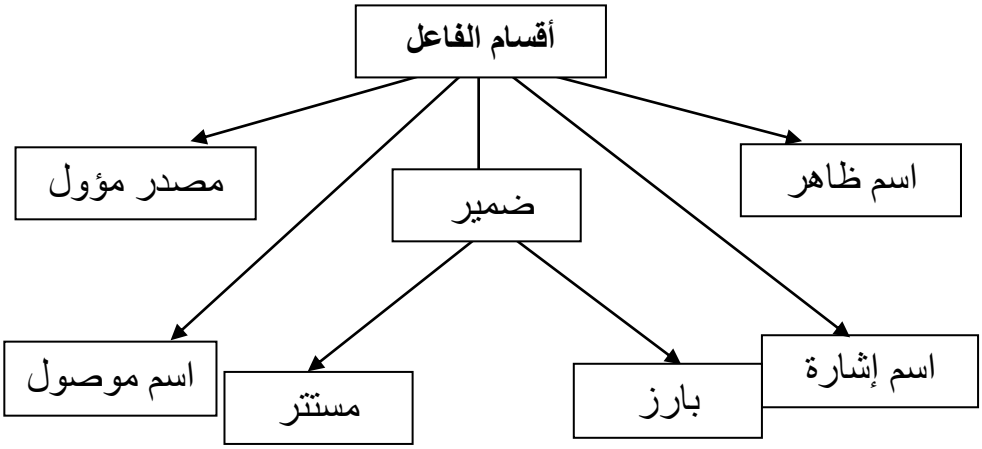
أقسام الفاعل
مصدر مؤول
ضمير
اسم ظاهر
اسم موصول
مستتر
بارز
اسم إشارة

نائب الفاعل

ԿՐԱՎՈՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ (ԲՈՑ.՝ ՓՈԽԵՆԹԱԿԱ)

هو اسم مرفوع يقع بعد فعل مبني للمجهول ويحلّ محل الفاعل بعد حذفه.

Այն ուղիղ դիրքով դրված անուն է, որը հաջորդում է կրավորական սեռի բային և իրական ենթակայի զեղչվելուց հետո զբաղեցնում է վերջինիս դիրքը։

صياغة الفعل المبني للمجهول

Բայի կրավորական սեռի կազմությունը

١. صياغة الفعل الماصي المبني للمجهول

1. Անցյալ ժամանակի բայի կրավորական սեռի կազմությունը

يصاغ الفعل الماضي المبني للمجهول من الفعل الماضي المبني للمعلوم بكسر ما قبل آخره وضمّ كلِّ حرف متحرك قبله: فَعَلَ – فُعِلَ، فَعَّلَ – فُعِّل، فَاعَلَ – فُوعِلَ، أَفْعَلَ – أُفْعِلَ، تَفَعَّلَ – تُفُعِّلَ، تَفاعَلَ – تُفُوعِلَ، انْفَعَلَ – أُنْفُعِلَ، افْتَعَلَ – أُفْتُعِلَ، اسْتَفْعَلَ – أُسْتُفْعِلَ.

Անցյալ ժամանակի ներգործական բայի կրավորական սեռը կազմվում է հետևյալ կերպ. բայի նախավերջին հարֆը ստանում է *ի* ձայնանիշ, իսկ դրան նախորդող բոլոր ձայնանիշ կրող հարֆերը՝ *ու*.

٢. صياغة الفعل المضارع المبني للمجهول

2. Ներկա ժամանակի բայի կրավորական սեռի կազմությունը

يصاغ الفعل المضارع المبني للمجهول من الفعل المصارع المبني للمعلوم بفتح ما قبل آخره وضمّ الحرف الأول فقط: يَفْعَلُ – يُفْعَلُ، يُفَعِّلُ – يُفَعَّلُ، يُفاعِلُ – يُفاعَلُ، يُفْعِل

– يُفْعَلُ، يَتَفَعَّلُ - يُتَفَعَّلُ، يَتَفاعَلُ – يُتَفاعَلُ، يَنْفَعِل – يُنْفعَلُ، يَفْتَعِلُ – يُفْتَعَلُ، يَسْتَفْعِلُ – يُسْتَفْعَلُ.

Ներկա ժամանակի ներգործական բայի կրավորական սեռը կազմվում է հետևյալ կերպ. բայի նախավերջին հարֆը ստանում է *ա* ձայնանիշ, իսկ առաջին հարֆը՝ *ու*։

حذف الفاعل

Գործող ենթակայի զեղչումը

حذف الفاعل يكون إمّا للعلم به أو للجهل به، أو الخوف منه أو عليه.

Գործող ենթական զեղչվում է, եթե այն անհայտ է, կամ հայտնի է, բայց խուսափում ենք այն նշել՝ վախենալով նրանից կամ նրա համար.

ينوب عن الفاعل عند حذفه:

Գործող ենթակայի զեղչման պարագայում նրան փոխարինում է.

١. المفعول به، إذا كان الفعل متعدياً. باع الفلاحُ القطنَ – بيع القطنُ.

1. ուղիղ խնդիրը, եթե բայը անցողիկ է, օրինակ՝ «Գյուղացին վաճառեց բամբակը», և «Բամբակը վաճառվեց».

- بيع القطنُ

Բամբակը վաճառվեց։

بيع: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.

القطنُ: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

- وإذا كان للفعل أكثر من مفعول به واحد، ناب عن الفاعل المفعول به الأول.

مثل: منح المدير العاملَ جائزةً – مُنِحَ العاملُ جائزةً.

Եթե բայը մեկից ավելի ուղիղ խնդիր ունի, ապա ենթակային փոխարինում է առաջին ուղիղ խնդիրը, օրինակ՝ *Տնօրենը աշխատակցին*[22] *մրցա-*

[22] Հայերենի հանգման անուղղակի խնդիրն արաբերենում ուղիղ խնդիր է։

նակ տվեց / Աշխատակցին մրցանակ տրվեց (բոց.՝ *աշխատակիցը մրցանակ տրվեց*):

- مُنِحَ العاملُ جائزةً.

Աշխատակցին մրցանակ տրվեց:

مُنِحَ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.

العاملُ: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

جائزةً: : مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- إذا كان الفعل لازماً ناب عن الفاعل أحد ثلاثة أشياء:

Եթե բայը չեզոք է, ապա ենթակային փոխարինում է հետևյալ երեք տարբերակներից մեկը.

أ. الجار والمجرور، إذا لم يدلا على التعليل:

ա) հարակցական մասնիկով կապակցությունը, եթե այն պատճառ կամ նպատակ չի մատնանշում.

- يُتنزّه في الحديقة.

Զբոսնում են այգում

(բոց.՝ զբոսնվում է այգում):

يُتنزّه: فعل مضارع مبني للمجهول مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

في: حرف جرّ.

الحديقة: : اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره

وشبه الجملة "في الحديقة" في محل رفع نائب فاعل.

-أما إذا كان دالا على التعليل مثل: وُقِفَ لإجلال المعلّم، فلا يجوز أن يقعا نائب فاعل لأن نائب الفاعل هنا هو مصدر مأخوذ من الفعل، أي: وُقف الوقوفُ.

- Եթե լրացումը պատճառ կամ նպատակ է ցույց տալիս, օրինակ՝ «*Ոտքի կանգնեցին* (բոց.՝ *կանգնվեց*) *ուսուցչին հարգելու համար*», ապա կրավորական բայով նախադասության ենթակա դառնում է ոչ թե լրացումը, այլ բայանունը՝ «ոտքի կանգնելը կանգնվեց».

ب. المصدر بشرط أن يكون موصوفاً:

բ) բայանունը, եթե այն որոշչային կապակցության որոշյալը լինի.

- أُحتفِلَ احتفالٌ بهيجٌ.

Տեղի ունեցավ ցնծալի տոնակատարություն
(բոց.՝ ցնծալի տոնակատարում տոնվեց)։
أُحتفِلَ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.
احتفالٌ: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
بهيجٌ: : صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.

ت. الظرف:

գ) տեղի կամ ժամանակի պարագան.

- صِيمَ يومُ الخميس.
Հինգշաբթի օրը ծոմ պահվեց
(բոց.՝ հինգշաբթի օրը ծոմվեց)։
صِيمَ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.
يومُ: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الخميس: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

أنواع نائب الفاعل

Կրավորական նախադասության ենթակայի տեսակները

يمكن لنائب الفاعل أن يأتي:
١. اسما معربا صريحا:

Կրավորական նախադասության ենթական կարող է լինել.
1. թեքվող գոյական (բոց.՝ բացահայտ անուն, ոչ դերանուն).

- يُكتَب الدرسُ.
Դասը գրվում է։
يُكتَب: فعل مضارع مبني للمجهول مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
الدرسُ: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

٢. اسما مبنيا، أي: ضميرا ظاهرا أو مستترا أو منفصلا، اسم إشارة، اسم موصول.

2. չթեքվող անուն (բացահայտ, թաքնված կամ անջատ անձնական, ցուցական, հարաբերական դերանուններ).

- مثال الضمير الظاهر:

- բացահայտ դերանվան օրինակ՝

- فُجئتُ بزيارتك.

Ես անակնկալի եկա քո այցից

(բռց.՝ անակնկալի բերվեցի քո այցով)։

فُجئتُ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع نائب فاعل.

بزيارتك: بـ: حرف جرّ. زيارتك: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

- مثال الضمير المستتر:

- թաքնված դերանվան օրինակ՝

- العدو هُزِمَ .

Թշնամին պարտության մատնվեց

(բռց.՝ թշնամին [նա] պարտության մատնվեց)։

العدو: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

هُزِمَ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح ونائب الفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة الفعلية " هُزِمَ " في محل رفع خبر.

- مثال الضمير المنفصل:

- անջատ դերանվան օրինակ՝

- ما عُوقب إلا أنا.

Ոչ մեկը չպատժվեց՝ բացի ինձնից (բոց.՝ բացի ես)։
ما : حرف نفي لا عمل لها
عوقب: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.
إلا: أداة حصر
أنا: ضمير منفصل مبني على السكون في محل رفع نائب فاعل.

- مثال اسم الإشارة:

- ցուցական դերանվան օրինակ՝

- يُحاكم هذا المجرمُ .

Այս հանցագործը դատվում է։
يُحاكم: فعل مضارع مبني للمجهول مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع نائب فاعل.
المجرمُ: بدل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- مثال اسم الموصول:

- հարաբերական դերանվան օրինակ՝

- كُرم مَنْ نجح.

Մեծարվեց նա, ով հաջողության հասավ
(բոց.՝ մեծարվեց, ով հաջողության հասավ)։
كُرم: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.
من: اسم موصول مبني على السكون في محل رفع نائب فاعل.
نجح: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

٣. مصدرا مؤولا من أنْ والفعل:

3. أنْ մասնիկից և բայից կազմված կապակցությամբ.

- يُحمَد أن تجتهدَ.

Փառաբանվում է ջանասեր լինելդ
(բոց.՝ փառաբանվում է, որ ջանասեր լինես)։
يُحمد: فعل مضارع مبني للمجهول مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أن: حرف مصدري ناصب.
تجتهد: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
والمصدر المؤول " أن تجتهدَ" في محل رفع نائب فاعل تقديره "اجتهادك".

- عُرف أنّك مجتهد.

Հայտնի դարձավ (բոց.՝ իմացվեց), որ դու ջանասեր ես։

عُرف: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.
أنّك: حرف مشبّه بالفعل.
والكاف ضمير متصل في محل نصب اسم أنّ.
مجتهد: خبر أنّ مرفوع بالضمة الظاهرة على آخره.
جملة " أنّك مجتهد" في محل رفع نائب فاعل تقديره "اجتهادك".

٤. مصدر صريح أو ظرف متصرف أو جار ومجرور:

4. բայանունը, թեքվող պարագայական անունը կամ հարակցական մասնիկով կապակցությունը.

- أُقبِلَ اقبالٌ شديد.

Բուռն ընդունվեց

(բոց.՝ բուռն ընդունելություն ընդունվեց)։

أُقبِلَ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.
اقبالٌ: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
شديد: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.

- سُهرتْ ليلةٌ جميلةٌ.

Արթմնի անցկացվեց մի գեղեցիկ գիշեր ։

سُهرتْ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح والتاء تاء التأنيث الساكنة.
ليلةٌ: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
جميلةٌ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.

- لا يُشكّ على إهانةٍ.

Վիրավորանքը կասկածի տակ չի դրվում

(բոց.՝ չի կասկածվում վիրավորանքի վրա)։

لا: حرف نفي لا عمل له.

يُشكّ: فعل مضارع مبني للمجهول مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
على: حرف جرّ.
اهانةٍ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
والجار والمجرور " على إهانةٍ" في محل رفع نائب فاعل.

✍ أينما وقع في الكلام فعل مبني للمجهول تَعيّن وجود نائب فاعل لهذا الفعل.

✍ Կրավորական սեռի բայը նախադասության ցանկացած հատվածում հանդես գալու դեպքում պետք է ունենա ենթակա (գործող ենթակայի պաշտոնակատար)։

- إذا كان نائب الفاعل مثنى أو جمعاً بقي الفعل مفرداً.

- Կրավորական նախադասության երկակի կամ հոգնակի թվով դրված ենթակայի հետ բայը դրվում է եզակի թվով.

- يطبَّق بالنسبة لتأنيث الفعل مع نائب الفاعل نفس القواعد التي تحكم تأنيث الفعل مع الفاعل.

- Թե՛ կրավորական, թե՛ ներգործական բայով արտահայտված ստորոգյալի հետ ենթական համաձայնեցվում է նույն կանոններով։

- لا يشترط أن يأتي نائب الفاعل بعد الفعل مباشرة بل قد يفصلهما فاصل:

- Պարտադիր չէ, որ կրավորական նախադասության ենթական անմիջապես հաջորդի բային, նրանք կարող են իրարից բաժանված լինել նախադասության որևէ այլ անդամով.

- يُقصد بالإنجيل الكتاب المقدّس للمسيحيين.

«Աստվածաշունչ» ասելով նկատի է առնվում քրիստոնյաների սուրբ գիրքը

(բոց.՝ նկատի է առնվում «Աստվածաշնչով» քրիստոնյաների սուրբ գիրքը)։

يُقصد: فعل مضارع مبني للمجهول مرفوع بالضمة الظاهرة على آخره
بالإنجيل: بـ: حرف جرّ . إنجيل: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره
الكتاب: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
المقدّس: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.
للمسيحيين: اللام: حرف جرّ. المسيحيين: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنه جمع مذكّر سالم.

- الأصل أن يقع نائب الفاعل بعد فعل مبني للمجهول. إلّا أنّ اسم المفعول قد يعمل أحياناً عمل الفعل المبني للمجهول فيرفع نائب الفاعل.

Կրավորական նախադասության ենթական, որպես կանոն, հաջորդում է կրավորական սեռի բայի, սակայն հարակատար դերբայը երբեմն կարող է ստանձնել կրավորական սեռի բայի գործառույթ և ստանալ ուղիղ դիրքով դրված կրավորականի ենթակա (փոխենթակա).

- استقال العامل المطلوب نقلُه.

Հրաժարական տվեց աշխատակիցը, որի տեղափոխումն էին պահանջում (բռց.՝ պահանջված էր նրա տեղափոխումը)։

استقال: فعل ماض مبني على الفتح.

العامل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

المطلوب: اسم المفعول عمل عمل الفعل.

نقلُه: نائب الفاعل لاسم المفعول " المطلوب" مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل في محل جر مضاف إليه.

إنّ وأخواتها

إنّ-Ն ԵՎ ՀԱՄԱՆՄԱՆ ՄԱՄՆԻԿՆԵՐԸ

هي حروف مشبَّهة بالفعل تدخل على الجملة الاسمية وتنصُبُ المبتدأ ويُسمّى اسمَها، وترفع الخبرَ ويُسمّى خبرَها.

Դրանք անվանական նախադասությանը նախորդող բայանման մասնիկներ են, որոնց ազդեցությամբ անվանական նախադասության ենթական դրվում է խնդրառական դիրքով և կոչվում է اسم إنّ (տվյալ բայանման մասնիկի անուն), իսկ ստորոգյալը մնում է անփոփոխ և կոչվում է خبر إنّ (տվյալ բայանման մասնիկի ստորոգյալ):

وهذه الحروف هي:

Այս մասնիկներն են՝

إنَّ (իսկապես)
أَنَّ (որ)
كَأَنَّ (կարծես թե)
لَكِنَّ (սակայն)
لَيْتَ (երանի)
لَعَلَّ (միգուցե)

وقد سُميت هذه الحروف بالحروف المشبَّهة بالفعل لشبهها بالفعل الماضي من حيثُ بناؤها على الفتح ولشِبه كلّ منها فعلاً مضارعاَ من حيثُ المعنى. فـ " إنَّ" و"أنَّ" بمعنى "أوَكِّد".

Այս մասնիկները բայանման են անվանվել, քանի որ բայի անցյալ ժամանակաձևի նման վերջին հարֆն անփոփոխ ֆաթհա ձայնանիշ է կրում, և դրանցից յուրաքանչյուրն իմաստով նման է ներկա ժամանակաձևի բայի, մասնավորապես "إنَّ -ն և "أنَّ"-ն ունեն «հաստատվել է» նշանակությունը:

- إنّ الولدَ نائمٌ.

Տղան իսկապես քնած է։

إنّ: حرف مشبَّه بالفعل.

الولدَ: اسم إنّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

نائمٌ: خبر إنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- أعرف أنّ محمّداً مريضٌ.

Գիտեմ, որ Մուհամմադը քնած է։

أعرف: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

أنّ: حرف مشبّه بالفعل.

محمّداً: اسم أنّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

مريضٌ: خبر أنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره

- الدرس طويل لكنَّ النصَّ سهلٌ.

Դասը երկար է, սակայն տեքստը՝ կարճ։

الدرس: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره

طويل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره

لكنَّ: حرف مشبّه بالفعل.

النصَّ: اسم لكنَّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

سهلٌ: خبر لكنَّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره

- كأنّ الماءَ بارد.

Ջուրը կարծես թե սառն է։

كأنّ: حرف مشبّه بالفعل.

الماء: اسم كأنّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

بارد: خبر كأنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- ليت المهاجرين يعودون.

Երանի՜ գաղթածները վերադառնան։

ليت: حرف مشبَّه بالفعل.

المهاجرين: اسم ليت منصوب علامة نصبه الياء لأنّه جمع مذكّر سالم.
يعودون: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة.
والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
والجملة "يعودون" في محل رفع خبر ليت.

- لعل أحمدَ يعود.

Ահմադը միգուցե վերադառնա։

لعل: حرف مشبّه بالفعل.
أحمدَ: اسم لعل منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
يعود:فعل مصارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
والجملة "يعود" في محل رفع خبر لعل.

اسم الأحرف المشبّهة بالفعل

Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ենթական

يأتي اسم الأحرف المشبّهة بالفعل:

Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ենթական արտահայտվում է.

- اسما صريحا ظاهرا

- անունով (բոց.՝ բացահայտ երևացող անունով).

- ليت الشبابَ يعود يوماً

Երանի՜ երիտասարդությունը մի օր հետ գա։

ليت: حرف مشبّه بالفعل.
الشبابَ: اسم ليت منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

يعود: فعل مصارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
يوماً: ظرف زمن منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
والجملة "يعود" في محل رفع خبر ليت.

- مصدراً مؤولاً:

- أن մասնիկով նախադրվող բայական նախադասությամբ.

- لعلّ بإمكانكم أن تنقذوا الغريق

Միգուցե ի վիճակի լինեք փրկել խեղդվողին:

لعلّ: حرف مشبّه بالفعل.
بإمكانكم: الباء: حرف جرّ. إمكان: اسم مجرور علامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره. وكم: ضمير متّصل مبني على السكون قي محل جرّ مضاف إليه.
أن: حرف مصدري ناصب.
تنقذوا: فعل مصارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة والواو: ضمير متّصل مبني على السكون قي محل رفع الفاعل. والألف: فارقة.
الغريق: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة "بإمكانكم" في محل رفع خبر لعلّ مقدّم.
والمصدر المؤول من "أن" وما بعدها في محل نصب اسم لعلّ تقديره "انقاذ" .

- ضميراً بارزاً متّصلاً:

- բացահայտ կցական դերանվամբ.

- كأنّك أسدٌ.

Դու կարծես առյուծ լինես:

كأنّك: كأنّ: حرف مشبّه بالفعل. والكاف ضمير متّصل مبني على الفتح قي محل نصب اسم كأنّ.
أسدٌ: خبر كأنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

خبر الأحرف المشبّهة بالفعل

Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալը

يأتي خبر الأحرف المشبّهة بالفعل:

Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալը արտահայտվում է.

- اسما مفرداً:

- անունով.

- إنّ النهرَ طويلٌ.

Գետն իսկապես երկար է:

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.

النهرَ: اسم إنّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

طويلٌ: خبر إنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- جملة فعلية:

- բայական նախադասությամբ.

- إنّ الأرضَ تدور حول الشمس

Երկիրն իսկապես պտտվում է Արևի շուրջը:

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.

الأرضَ: اسم إنّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

تدور: فعل مصارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

حول: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الشمس: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

والجملة " تدور" في محل رفع خبر إنّ.

- جملة اسميّة:

- անվանական նախադասությամբ.

- إنّ صديقَنا أبوه موظّف.

Մեր ընկերոջ հայրն իսկապես պաշտոնյա է

(բոց.՝ իսկապես մեր ընկերը նրա հայրը պաշտոնյա է):

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.

صديقَنا: اسم إنّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أبوه: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه من الأسماء الخمسة وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

موظّف: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والجملة " أبوه موظّف" في محل رفع خبر إنّ.

- شبه جملة:

- թերի նախադասությամբ.

أ. جار ومجرور:

ա) հարակցական մասնիկով կապակցությամբ.

- كأن الكلبَ في البيت.

Շունը կարծես թե տանն է:

كأن: حرف مشبّه بالفعل.

الكلبَ: اسم كأن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

في: حرف جرّ

البيت: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه الجملة " في البيت" في محل رفع خبر كأن.

ب. ظرف مكان:

բ) տեղի պարագայով.

- ليت الجامعة قرب المكتبة

Երանի՜ համալսարանը գրադարանին մոտ լիներ:

ليت: حرف مشبّه بالفعل.
الجامعة: اسم ليت منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
قرب: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
المكتبة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة " قرب المكتبة " في محل رفع خبر ليت.

ت. ظرف زمن:

գ) ժամանակի պարագայով.

- إنّ العطلةَ يومَ السبت

Արձակուրդն իսկապես շաբաթ օրն է:

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.
العطلةَ: اسم إنّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
يومَ: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
السبت: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة " يومَ السبت" في محل رفع خبر إنّ.

تقديم خبر الأحرف المشبهة على اسمها وجوباً

Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալի պարտադիր նախադրումը ենթակային

يقدم خبر الأحرف المشبهة على اسمها وجوباً:

Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալը պարտադիր նախադրվում է ենթակային, եթե

- إذا كان في الاسم ضمير يعود إلى الخبر:

- անվանը կցված է ստորոգյալին վերաբերող անձնական դերանուն.

- إنّ للسياسة رجالَها

(Բոց.՝ իսկապես) քաղաքականությունն իր մարդկանց ունի:

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.

للسياسة: اللام: حرف جرّ.
السياسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة " للسياسة " في محل رفع خبر إنّ مقدّم.
رجالَها: اسم إنّ مؤخّر منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"ها" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف أليه.

- إذا كان الاسم نكرة، والخبر شبه جملة:

- անունն անորոշ է, իսկ ստորոգյալն արտահայտված է թերի նախադասությամբ.

- إنّ في الاتّحاد قوةً.

Միասնության մեջ իսկապես ուժ կա։

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.
في: حرف جرّ.
الاتّحاد: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة " في الاتّحاد" في محل رفع خبر إنّ مقدّم.
قوة: اسم إنّ مؤخّر منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

تقديم خبر الأحرف المشبهة على اسمها جوازاً

Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալի հնարավոր նախադրումը ենթակային

يقدم خبر الأحرف المشبهة على اسمها جوازاً

Բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալը կարող է նախադրվել ենթակային, եթե.

- إذا كان الخبر شبه جملة والاسم معرفة:

- ստորոգյալն արտահայտված է թերի նախադասությամբ, իսկ անունը որոշյալ է.

- إنّ في الاجتهاد النجاحَ الأكيد.

Իսկապես ջանասիրության մեջ է իրական հաջողությունը։

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.
في: حرف جرّ.
الاجتهاد: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة " في الاجتهاد" في محل رفع خبر إنّ مقدّم.
النجاحَ: اسم إنّ مؤخّر منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
الأكيد: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

☝ يبطل عمل "إنّ" و"أنَّ" وكأنَّ" و"لكنَّ" :

☝ "إنّ", "أنَّ","كأنَّ" և "لكنَّ" մասնիկները կորցնում են իրենց ազդեցությունը, եթե

- إذا خُفِفت وسُكِنت:

- նրանց վերջին հարֆը կորցնում է կրկնավորումը և սուքուն է ստանում.

- بلغنا أنْ سعيدٌ ناجحٌ.

Տեղեկացանք, որ Սաիդը հաջողության է հասել:

بلغنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله ب"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
أنْ: حرف مشبّه بالفعل بطل عمله.
سعيدٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
ناجحٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- إذا دخلت "ما" الحرفية على الأحرف المشبّهة بالفعل، وتسمّى "ما" الكافة والحرف المشبّه بالفعل قبلها المكفوفة.

- բայանման մասնիկներին նախորդում է "ما" մասնիկը, որը կոչվում է «ما-ի գործառույթը կասեցնող», իսկ նրան նախորդող մասնիկը՝ «կասեցված».

- إنّما الحريةُ هدفٌ.

Ազատությունը նպատակ է:

أنّما: كافة ومكفوفة.
الحريةُ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

هدفٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

تستثنى من هذه الحروف "ليت"، فيجوز ابقاؤها عاملة إذا دخلت عليها "ما".

Նշված մասնիկներից բացառություն է կազմում ليت-ն. վերջինիս ما ավելանալու դեպքում այն կարող է պահպանել ենթական խնդրառական դիրքով դնելու իր գործառույթը.

- ليتما أخوك صادق.

Երանի՜ քո եղբայրը ճշմարտախոս լիներ։

ليتما: كافة ومكفوفة.

أخوك: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه من الأسماء الخمسة، وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

صادق: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- ليتما أخاك صادق.

Երանի՜ քո եղբայրը ճշմարտախոս լիներ։

ليت: حرف مشبّه بالفعل.

ما: زائدة

أخاك: اسم ليتما منصوب وعلامة نصبه الألف لأنه من الأسماء الخمسة، وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

صادق: خبر ليت مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

حالات استخدام إنّ وأنّ

إنّ-ի և أنّ-ի կիրառությունը

١. تستخدم "إنّ":

1. إنّ-ն կիրառվում է, եթե

أ. إذا وقعت في ابتداء الكلام: إنّ العلمَ نورٌ.

ա) գտնվում է խոսքի (նախադասության) սկզբում.

Իսկապես, գիտելիքը լույս է։

ب. بعد فعل "قال" وبعد كلمات "قول" و"كلام" و"نطق"، مثل: قال إنّك ناجحٌ.

բ) قال (ասել) կամ նրան իմաստով մոտ բայերից և դրանց ածանցյալ-ներից հետո: Օրինակ՝ «*Նա ասաց, որ դու հաջողակ ես*»:

- إذا وقعت بعد "ألا" الاستفهامية: ألا إنّ الله غفورٌ رحيمٌ.

- այն հաջորդում է հարցական ألا (արդյո՞ք ... չէ) մասնիկին.

Արդյո՞ք Աստված ներող ու բարեգութ չէ:

- إذا وقعت بعد "إذ" و"حيثُ": طالعْ كتباً كثيرة إذ إنّ المطالعة تثقّفُك.
اِذهبْ حيثُ إنّك محترَم.

- այն հաջորդում է إذ և حيثُ (քանի որ) մասնիկներին.

Գիրք շա՛տ կարդա, քանի որ ընթերցանությունը կկրթի քեզ: Գնա՛ այն-տեղ, ուր հարգված ես:

- إذا وقعت بعد واو الحالية: أعلن الجهادَ وإنّه واثقٌ بالنصر.

- այն հաջորդում է ձևի (բոց.՝ վիճակի) واو մասնիկին.

Նա սրբազան պատերազմ է հայտարարել և վստահ է, որ հաղթելու է (բոց.՝ իսկապես վստահ է հաղթանակի մեջ):

- إذا وقعت في جواب القسم: والله إنّ الاعتمادَ على النفس سبيل النجاح.

- այն երդման պատասխան է.

Աստծով եմ երդվում, որ սեփական ուժերի վրա հենվելը հաջողության տանող ճանապարհ է:

- إذا وقعت بعد الاسم الموصول: قابلتُ الرجل الذي إنّه أستاذُك.

- այն հաջորդում է հարաբերական դերանվանը.

Հանդիպեցի այն տղամարդուն, որն իսկապես քո դասախոսն է:

- إذا وقعت بعد الجملة خبراً أو نعتاً لاسم: العلم، إنّه نور، يُهدي الضالين.
قرأتُ مقالاً إنّه أحسنُ المقالات.

- այն հաջորդում է նախադասությանը անվանական նախադասության ստորոգյալի կամ որոշչի դերով.

Գիտելիքը լույս է (բոց.՝ *գիտելիքն իսկապես այն լույս է), դեպի ճշմարիտ ճանապարհ է տանում մոլորյալներին։ Կարդացի մի հոդված, որն իսկապես լավագույնն է* (բոց.՝ *այն իսկապես լավագույն հոդվածն է*)։

٢. تستخدم " أنّ ":

2. أنّ-ն կիրառվում է, եթե

- في وسط الجملة:

- նախադասության միջնամասում է և չի վերափոխում ուղղակի խոսքն անուղղակիի.

- إذا وقعت مع جملتها في محل الفاعل: بلغَنا أنّك مسرور (بلغنا سرورُك).

- դրանով սկսվող նախադասությունը զբաղեցնում է գործող ենթակայի դիրք.

Մեզ հասավ, որ դու ուրախ ես (*Մեզ հասավ քո ուրախությունը*)։

- إذا وقعت مع جملتها في محل نائب الفاعل: أُشيعَ أنّك سافرت (أُشيع سفرُك).

- դրանով սկսվող նախադասությունը զբաղեցնում է կրավորական նախադասության ենթակայի դիրք.

Տարածվել է, որ դու մեկնել ես (բոց.՝ *տարածվել է քո մեկնելը*)։

- إذا وقعت مع جملتها في محل المفعول به: سمعت أنّ صديقي يفتّش عن عمل (سمعت عن تفتيش صديقي عن عمل).

- դրանով սկսվող նախադասությունը զբաղեցնում է ուղիղ խնդրի դիրք.

Լսեցի, որ ընկերդ աշխատանք է փնտրում (բոց.՝ *լսեցի ընկերոջդ աշխատանք փնտրելը*)։

- إذا وقعت مع جملتها في محل المبتدأ: من الضروري أن تسافر في الصباح (من الضروري سفرُك في الصباح).

- դրանով սկսվող նախադասությունը զբաղեցնում է անվանական նախադասության ենթակայի դիրք.

Անհրաժեշտ է, որ մեկնես առավոտյան (բոց.՝ *անհրաժեշտ է քո՝ առավոտյան մեկնելը*)։

- إذا وقعت مع جملتها في محل الخبر: المقلق أنّك تأخّرت (المقلق تأخّرُك).

- դրանով սկսվող նախադասությունը զբաղեցնում է անվանական նախադասության ստորոգյալի դիրք.

Անհանգստացնողն այն է, որ դու ուշացել ես (բոց.՝ *անհանգստացնողը քո ուշանալն է*)։

- إذا وقعت مع جملتها في محل المجرور بالحرف: فرحت بأنّك نجحتَ (فرحت بنجاحِك).

- դրանով սկսվող նախադասությունը զբաղեցնում է հարակցական մասնիկին հաջորդող անվան դիրք.

Ուրախացա, որ դու հաջողության ես հասել (բոց.՝ *ուրախացա քո հաջողությամբ*)։

- إذا وقعت مع جملتها في محل المعطوف بـ"حتّى" العاطفة:

عرفت أسرارَك حتّى أنّك تجيد الغناء (حتّى إجادتك الغناء).

- դրանով սկսվող նախադասությունը հաջորդում է حتّى շաղկապին. *Իմացա քո գաղտնիքները, նույնիսկ այն, որ դու լավ ես երգում* (բոց.՝ *նույնիսկ քո լավ երգելը*)։

كان وأخواتها

كان-Ն ԵՎ ՀԱՄԱՆՄԱՆ ԲԱՅԵՐԸ

أنواع كان وأخواتها من حيثُ التمام والنقصان

كان-ի և համանման բայերի տեսակներն ըստ լիարժեքության և թերիության հատկանիշի

الفعل التامّ: هو ما يكتفى بمرفوعه في إتمام المعنى، ولا يحتاج إلى منصوب.

Լիարժեք է կոչվում այն բայը, որն ամբողջական իմաստ արտահայտելու համար բավարարվում է միայն ուղիղ դիրքով դրված ենթակայով և կարիք չունի խնդրառական դիրքով դրված լրացման։

والفعل الناقص: مالا يكتفي بمرفوعه ويحتاج إلى منصوب لإتمام المعنى.

Թերի է այն բայը, որը չի բավարարվում ուղիղ դիրքով դրված ենթակայով և ամբողջական իմաստ արտահայտելու համար կարիք ունի նաև խնդրառական դիրքով դրված լրացման։

كان وأخواتها على نوعين:

١. ما يكون تامّاً وناقصاً. وهي كان وأصبح وأمسى وأضحي وظلّ وبات وصار وما برِح وما انفكّ وما دام.

كان-ն և համանման բայերը լինում են երկու տեսակ.

1. բայեր, որոնք հանդես են գալիս թե՛ որպես լիարժեք, թե՛ որպես թերի։ Դրանք են՝ كان (լինել), أصبح (դառնալ), أمسى (դառնալ), أضحي (դառնալ), ظلّ (շարունակել), بات (դառնալ), صار (դառնալ, սկսել), ما برِح (շարունակել), ما انفكّ (շարունակել) և ما دام (շարունակել),

٢. ما لا يكون إلا ناقصاً. وهي ليس وما فَتئَ ومازال التي مضارعها يَزَال[٢٣].

2. բայեր, որոնք հանդես են գալիս միայն որպես թերի գործառույթով։ Դրանք են՝

---

[٢٣] نحو: زَالَتِ الشّمسُ، وتزولُ الشّمسُ، ومصدرها (الزَّوال) وهي ليست ناقصة، وإنما هي فعل تامّ لازم

ليس (չլինել), ما فتِئ (շարունակել) և ما زال (շարունակել), որի ներկա ժամանակաձևը يَزَال[24] է։

الأفعال التامة

Լիարժեք բայեր

تكون تلك الأفعال كأفعال تامة بمعنى وُجِد أو حصل. وعددها عشر وهي.

Որպես լիարժեք բայեր հանդես գալիս դրանք արտահայտում են «գոյություն ունենալ» կամ «կատարվել» իմաստը։ Այդ բայերը տասն են.

.١	كان	լինել
.٢	أصبح	առավոտյան լինել
.٣	أمسى	երեկոյան լինել
.٤	أضحى	վաղ առավոտյան լինել
.٥	ظلّ	մնալ, ցերեկը լինել
.٦	بات	գիշերը մնալ
.٧	صار	տեղափոխվել, վերադառնալ
.٨	ما برِح	գնալ, բաժանվել
.٩	ما انفكّ	հեռանալ, քանդվել
.١٠	ما دام	մնալ

[24] زال -ն, որի ներկա ժամանակաձևը يَزُولُ է, ինչպես زَالَتِ الشّمسُ (Արևն անհետացավ) և تزولُ الشّمسُ (Արևն անհետանում է), և որի բայանունը الزَّوال է, ոչ թե թերի է, այլ լիարժեք անանցողական բայ։

الأفعال الناقصة

Թերի գործառույթով բայեր

وقد سُميت بالأفعال الناقصة لأنها لا تدلّ على حدث، والأفعال التي لا تدلّ على حدث لا تحتاج إلى فاعل، ثمّ إنّها لا تكتفي بالاسم المرفوع بعدها، بل تحتاج إلى خبر لتُتِمّ به معناها.

Այս բայերը թերի են կոչվում, քանի որ գործողություն չեն մատնանշում: Գործողություն չմատնանշող բայերը գործող ենթակա չեն պահանջում, ուստի չեն բավարարվում իրենց հաջորդող ուղիղ դիրքով դրված անվամբ և իրենց իմաստն ավարտուն դարձնելու համար ստորոգյալի կարիք ունեն:

- كان الجوّ معتدلاً.

Եղանակը բարեխառն էր:

كان: فعل ماض ناقص.

الجو: اسم كان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

معتدلاً: خبر كان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

عددها ثلاثة عشر فعلاً تقسّم إلى ثلاثة أقسام:

Դրանք՝ որպես թերի գործառույթով բայեր, տասներեքն են և բաժանվում են երեք խմբի.

القسم الأوّل يشمل الأفعال الآتية: كان، صار، أصبح، أمسى، أضحى، ظلّ، بات، ليس. وهذه الأفعال تعمل دون قيد أو شرط. وهذه استعمالاتها ومعانيها:

Առաջին խումբն ընդգրկում է հետևյալ բայերը՝ كان, صار, أصبح, أمسى, أضحى, ظلّ, بات , ليس: Այս բայերը գործում են առանց որևէ պայմանի: Ստորև ներկայացվում են նրանց կիրառություններն ու նշանակությունները.

- كان: تعني أنّ اسمها وخبرها يتصفان في الماضي.

- كان նշանակում է, որ նրան հաջորդող անվանական նախադասությունը նկարագրվում է անցյալ ժամանակում:

- صار: وتعني التحوّل من صفة إلى أخرى.

- صار նշանակում է փոխակերպում մի վիճակից մեկ այլ վիճակի:

- أصبح: تعني اتّصاف اسمها وخبرها في الصباح.

- أصبح նշանակում է, որ նրան հաջորդող անվանական նախադասությունը նկարագրվում է առավոտյան:

- أمسى: تعني اتّصاف اسمها وخبرها في المساء.

- أمسى նշանակում է, որ նրան հաջորդող անվանական նախադասությունը նկարագրվում է երեկոյան:

- أضحي: تعني اتّصاف اسمها وخبرها وقت الضحى[٢٥].

- أضحي նշանակում է, որ նրան հաջորդող անվանական նախադասությունը նկարագրվում է ուշ առավոտյան[26]:

- ظلّ: وتدلّ على استمرار، ومعنى "ظَلَّ" وقت الظِلّ نهاراً.

- ظلّ նշանակում է շարունակականություն «ցերեկը՝ ստվերի ժամանակ»:

- بات: وتدلّ على زمن المبيت، وذلك إنّما يكون في الليل.

- بات ցույց է տալիս գիշերելու ժամանակը, այսինքն՝ նախադասությունը նկարագրվում է գիշերը:

- ليس: وتدلّ على النفي.

- ليس նշանակում է ժխտում:

<u>القسم الثاني</u>: ويشمل على أربعة من الأفعال، وهي: بَرِحَ، زال، فَتِئَ، إنفكّ، وتفيد على الاستمرار. ويشترط في هذه الأفعال كي تعمل، أن تكون مسبوقة بنفي أو نهي أو تكون دالّة على الدعاء.

Երկրորդ խումբն ընդգրկում է չորս բայ՝ بَرِحَ, زال, فَتِئَ, إنفك, որոնք շարունակականություն են մատնանշում: Այս գործառույթի իրականացման

---

٢٥ الأفعلا "أصبح" و"أمسى" و "أضحى" كثيراً ما تُستعمل بمعنى "صار".

26 أصبح, أمسى և أضحى բայերը հաճախ կիրառվում են «դառնալ» իմաստով:

համար անհրաժեշտ է, որ դրանց նախորդի ժխտական կամ արգելական մասնիկ, կամ էլ դրանք մաղթանք արտահայտեն։

- مثال أن تكون مسبوقاً بنفي.

- Ժխտական մասնիկի նախադրման օրինակ՝

- ما زال المطر هاطلاً.

Անձրևը չի դադարում (բոց.՝ չի դադարում թափվել)։

ما زال: فعل ماض ناقص.

المطر: اسم ما زال مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

هاطلاً: خبر ما زال منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ليس شرطا أن يكون النفي بالحرف بل يمكن أن يكون بالفعل أو الاسم أيضاً.

Ժխտումը կարող է կատարվել ոչ միայն մասնիկի, այլև բայի կամ անվան միջոցով։

- مثال النفي بالفعل.

- Բայով ժխտման օրինակ՝

- لستَ تبرحُ مجتهداً.

Դու չես դադարում ջանասեր լինել։

لستَ: فعل ماض ناقص، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع اسمه.

تبرحُ: فعل مضارع ناقص مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. واسمه ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

مجتهداً: خبر تبرحُ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

وجملة "تبرح" في محل نصب خبر ليس.

- مثال النفي بالاسم.

- Անունով ժխտման օրինակ՝

- سعيدٌ غيرُ منفكّ كاتباً مقالاتِه.

Սաիդը չի դադարում գրել իր հոդվածները։

سعيدٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
غيرُ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
منفكّ: مضاف إليه مجرور، وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره. واسمه ضمير مستتر تقديره "هو".
كاتباً: خبر اسم فاعل منفكّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
مقالاته: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الكسرة لأنّه جمع مؤنّث سالم، وهو مضاف. والهاء: ضمير متصّل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.

- مثال أن تكون مسبوقاً بنهي.

- Արգելական մասնիկի նախադրման օրինակ՝

- لا تزلْ نائماً.

Մի՛ շարունակիր քնել։

لا: حرف نهي وجزم.
تزل: فعل مضارع ناقص مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره. واسمه ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
نائماً: خبر لا تزلْ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- مثال أن تكون دالّة على الدعاء.

- Մաղթանք արտահայտելու օրինակ՝

- لا يزال الله محسناً إليكَ.

Թող Աստված շարունակի բարեհաճ լինել քո նկատմամբ։

لا: حرف نفي.
يزال: فعل مضارع ناقص مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
الله: اسم لا يزال مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
محسناً: خبر لا يزال منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
إليكَ: إلى: حرف جرّ. والكاف ضمير متّصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

<u>القسم الثالث</u>: يشمل الفعل "دام" فقط. ويجب أن يكون مسبوقاً بـ "ما" المصدرية، وسُميت بـ"المصدرية" لأنّها تؤوّل مع صلتها بمصدر وهو "الدوام". ويشترط في "ما دام" أن تسبقها جملة:

Երրորդ խմբի մեջ մտնում է միայն دام բայը, որին պետք է նախորդի բայանվանական «ما» մասնիկը: Այն «բայանվանական» է անվանվել բայանվանը կապված լինելու պատճառով, որը տվյալ դեպքում الدوام (տևելը) դերբայն է: ما دام-ին պետք է անպայման նախորդի նախադասություն:

- اِعملْ الخير ما دمتَ حيّاً (أيْ: دوام حياتك).

Բարի՛ք գործիր, քանի դեռ կենդանի ես:

اِعملْ: فعل أمر مبني على السكون والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

الخير: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ما: حرف مصدرية.

دمتَ: فعل ماض ناقص، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

حيّاً: خبر ما دمت منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

حالات تصريف الأفعال الناقصة

Թերի գործառույթով բայերի խոնարհումը

الحالة الأولى: الفعلان "ليس" و"ما دام" جامدان لا يتصرّفان أيْ أنّهما يلزمن حالة الزمن الماضي فقط ولا يأتي منهما مضارع ولا أمر ولا يشتق منهما اسم فاعل أو مفعول أو غيرها من المشتقات.

1. ما دام և ليس բայերը խոնարհվում են միայն անցյալ ժամանակում: Նրանք չեն խոնարհվում ներկայում, չունեն հրամայական եղանակ, ենթակայական և հարակատար դերբայներ, ինչպես նաև այլ ածանցյալ ձևեր:

الحالة الثانية: الأفعال "ما زال" و"ما فتِئ" و"ما برح" و"ما انفكّ" تتصرّف تصرّفاً ناقصا، ويأتي منها الفعل المضارع واسم فاعل فقط.

2. ما زال, ما فتِئ, ما برح, ما انفكّ և ما բայերը թերի խոնարհում ունեն, հանդես են գալիս միայն ներկա ժամանակաձևով և ենթակայական դերբայով:

- مثال الفعل المضارع:

- Ներկա ժամանակաձևի օրինակ՝

- لا يزال الوقت متأخّراً.

Դեռ ուշ է (բռց.՝ ժամանակը շարունակում է ուշ լինել)։

لا: حرف نفي وجزم.

يزال: فعل مضارع ناقص مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الوقت: اسم لا يزال مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

متأخّراً: خبر لا يزال منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- مثال اسم الفاعل:

- Ենթակայական դերբայի օրինակ՝

- ما منفكٌّ سمير دارساً.

Սամիրը շարունակում է սովորել (բռց.՝ սովորող լինել)։

ما: حرف نفي.

منفكٌّ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

سمير: اسم منفكّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

دارساً: خبر منفكّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

الحالة الثالثة: الأفعال "كان" و"صار" و"أضحى" وأصبح" و"أمسى" و"بات" و"ظل" تتصرّف تصرّفا تامّا، أيْ يأتي منها المضارع والأمر والمصدر.

3. كان, صار, أضحى, أصبح, أمسى, بات և ظل բայերը խոնարհման առումով չեն տարբերվում լիարժեք բայերից, այսինքն՝ ունեն թե՛ ներկա ժամանակաձև, թե՛ հրամայական եղանակ և թե՛ բայանուն։

- مثال الفعل المضارع:

- Ներկա ժամանակաձևի օրինակ՝

- يصير القطنُ نسيجاً.

Բամբակը գործվածք է դառնում։

يصير: فعل مضارع ناقص مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

القطنُ: اسم يصير مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

نسيجاً: خبر يصير منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- مثال الفعل الأمر:

- Հրամայական եղանակի օրինակ՝

- كونوا مجتهدين.

Ջանասե՛ք եղեք։

كونوا: فعل أمر مبني على حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة، والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع اسم كان والألف للتفريق.
مجتهدين: خبر كان منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه جمع مذكّر سالم.

- مثال المصدر.

- բայանվան օրինակ՝

- يُعجبني كونُكَ طبيباً.

Ինձ դուր է գալիս քո՝ բժիշկ լինելը։

يُعجبني: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به مقدّم.
كونُكَ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جر مضاف إليه وهي أيضاً أي الكاف: ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع اسم المصدر "كون".
طبيباً: خبر كون منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

☝ إنّ معظم الأفعال الناقصة تُستعمل تامّة عدا ثلاثة منها، وهي: "ليس" و"ما زال" و"ما فتِئ"، ومعنى أنّها تُستعمل تامّة، أنّها ترفع الفاعلاً كإعراب الأفعال التامّة:

☝ Թերի գործառույթով բայերի մեծ մասը կիրառվում են նաև որպես լիարժեք բայ՝ բացի երեքից. դրանք են ليس, ما زال և ما فتِئ։ Նրանց՝ լիարժեք բայ լինելն արտահայտվում է նրանով, որ ընդունում են ուղիղ դիրքով դրված գործող ենթակա.

- بات الطيرُ فوق الشجرة.

(أي: قضى الطير ليلة فوق الشجرة.)

Թռչունը գիշերեց ծառի վրա
(այսինքն՝ թռչունը գիշերն անցկացրեց ծառի վրա)։
بات: فعل ماض مبني على الفتح.
الطيرُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
فوق: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الشجرة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- يجوز أن تحذف "نون" فعل "يكون" إذا سبقها حرف جزم بشرط أن لا يأتي بعدها حرف ساكن:

- يكون բայաձևում نون-ը կարող է սղվել, եթե նրան նախորդում է բայն ընդհատ դիրքով դնող մասնիկ այն պայմանով, որ նրան չհաջորդի սուքուն կրող հարֆ.

- لم يكُ سمير مهملاً.
Սամիրն անփույթ չէր։
لم: حرف نفي وجزم.
يكُ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه سكون النون المحذوفة للتخفيف.
سمير: اسم يكُ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره
مهملاً: خبر يكُ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أمّا إذا كان بعدها حرف ساكن فلا يجوز حذف "نون" يكون:

Եթե նրան հաջորդում է սուքուն կրող հարֆ, ապա يكون բայաձևում نون-ը չի սղվում.

- لم يكنْ الأمر سهلاً.
Խնդիրը հեշտ չէր։
لم: حرف نفي وجزم.
يكنْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره.
الأمر: اسم يكن مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
سهلاً: خبر يكن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

خبر الأفعال الناقصة

Թերի գործառույթով բայերի ստորոգյալը

إنّ خبر الأفعال الناقصة كخبر المبتدأ نفسه أيْ أنّه يكون على ثلاثة أنواع:

Թերի գործառույթով բայերի ստորոգյալը նման է անվանական նախադասության ստորոգյալին, հետևաբար լինում է երեք տեսակ՝

١. أن يكون مفرداً:

1. անունով արտահայտված.

- كان الليلُ طويلاً.

Գիշերը երկար էր։

كان: فعل ماض ناقص.

الليلُ: اسم كان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

طويلاً: خبر كان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. أن يكون جملة: اسمية أو فعلية.

2. Անվանական կամ բայական նախադասությամբ արտահայտված.

- مثال الجملة الاسمية:

- անվանական նախադասության օրինակ՝

- صارت الحديقة أزهارها جميلة.

Այգու ծաղիկները գեղեցիկ դարձան։

صارت: فعل ماض ناقص والتاء للتأنيث.

الحديقة: اسم صار مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أزهارها: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"ها" ضمير متّصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

جميلة: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

وشبه جملة" أزهارها جميلة" في محل نصب خبر صارت.

- مثال الجملة الفعلية:

- բայական նախադասության օրինակ՝

- كان المطر يهطلُ.

Անձրևը գալիս էր։

كان: فعل ماض ناقص.

المطر: اسم كان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يهطلُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

وجملة "يهطلُ " في محل نصب خبر صارت.

٣: أن يكون شبه جملة، وهو إمّا أن يكون جاراً ومجروراً أو ظرفاً:

3. Թերի նախադասությամբ արտահայտված, որը հարակցական մասնիկով կապակցություն է կամ պարագա.

- مثال أن يكون جاراً ومجروراً:

- հարակցական մասնիկով կապակցությամբ արտահայտված ստորոգյալի օրինակ՝

- كان البلبلُ في القفصِ.

Սոխակը վանդակի մեջ էր։

كان: فعل ماض ناقص.

البلبلُ: اسم كان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

في: حرف جرّ

القفصِ: اسم مجرور علامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه جملة " في القفصِ" متعلّق بخبر محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".

- مثال أن يكون ظرف زمن:

- ժամանակի պարագայով արտահայտված ստորոգյալի օրինակ՝

- كانت الحفلة بعد الظهر.

Խնջույքը կեսօրից հետո էր։

كانت: فعل ماض ناقص والتاء للتأنيث حركت بالكسرة منعاً لالتقاء الساكنين.

الحفلة: اسم كانت مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

بعد: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الظهر: مضاف إليه مجرور علامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه الجملة "بعد الطهر" في محل نصب خبر كانت متعلّق بخبر محذوف تقديره "كائن أو موجود.

- مثال أن يكون ظرف مكان:

- տեղի պարագայով արտահայտված ստորոգյալի օրինակ՝

- كانت السيّارة وراء الشجرة.

Մեքենան ծառի հետևում էր։

كانت: فعل ماض ناقص والتاء للتأنيث حركت بالكسرة منعاً لالتقاء الساكنين.

السيّارة: اسم كانت مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

وراء: طرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الشجرة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه الجملة " وراء الشجرة" في محل نصب خبر كانت متعلّق بخبر محذوف تقديره "كائن أو موجود.

تقديم وتأخير خبر الأفعال الناقصة

Թերի գործառույթով բայերի ստորոգյալի նախադրումն ու հետադրումը

يجب تقديم الخبر على اسم كان في الحالات الآتية:

كان-ի ստորոգյալն անվան նկատմամբ նախադաս է լինում հետևյալ դեպքերում.

١. إن كان في الاسم ضمير يعود على الخبر:

1. եթե անվանը կցված է ստորոգյալին վերաբերող դերանուն.

- ما يزال في المدرسة مديرها.

- Դպրոցում շարունակում է մնալ նրա տնօրենը։

ما يزال: فعل مضارع ناقص.

في: حرف جرّ

المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه الجملة "في المدرسة" متعلّق بخبر محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".

مديرها: اسم ما يزال مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

و"ها" ضمير متّصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

٢. إذا كان الاسم نكرة والخبر شبه جملة:

2. եթե անունն անորոշ է, իսկ ստորոգյալն արտահայտված է թերի նախադասությամբ.

- صار لسمير أخٌ.

- Սամիրը եղբայր ունեցավ։

(բռց.՝ Սամիրի համար մի եղբայր եղավ)։

صار: فعل ماض ناقص.

لسمير: اللام: حرف جرّ. سميرِ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وشبه الجملة "لسمير" متعلّق بخبر محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".

أخٌ: اسم صار مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٣. إن كان الخبر من الأسماء التي تستحقّ الصدارة كأسماء الاستفهام:

3. եթե ստորոգյալն այն անուններից է, որոնք միայն նախադաս են, օրինակ՝ հարցական մասնիկները.

- أين بات الحارس؟

Որտե՞ղ է գիշերել պահակը։

أين: اسم استفهام مبني على الفتح في محل نصب خبر بات مقدّم.

بات: فعل ماض ناقص.

الحارس: اسم بات مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- كم كان عدد الناجحين؟

Որքա՞ն էր հաջողության հասածների թիվը։

كم: اسم استفهام مبني على السكون في محل نصب خبر كان مقدّم.

كان: فعل ماض ناقص.

عدد: اسم كان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الناجحين: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه جمع مذكّر سالم.

٤. إذا كان الاسم محصوراً بـ"إلا":

4. եթե անունը սահմանափակված է إلا մասնիկով.

- لا يكون محترماً إلا المهذّب.

Չի հարգվում [ոչ ոք]՝ բացի ուսյալից
(բոց.՝ հարգված չի լինում [ոչ ոք]՝ բացի ուսյալը)։

لا: حرف نفي
يكون: فعل مضارع ناقص.
محترماً: خبر يكون منصوب وعلامة نصبه الفتحّة الظاهرة على آخره
إلا: أداة حصر.
المهذّب: اسم يكون مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

☝ يجوز تقديم خبر الأفعال الناقصة وتأخيرها فيما عدا الحالات المذكورة أعلاه.

☝ Վերոնշյալ դեպքերում թերի գործառույթով բայերի ստորոգյալը կարող է բայերի նկատմամբ լինել թե՛ նախադաս և թե՛ հետադաս.

مثل: كان سمير نائماً.
بات نائماً سمير.
نائماً ظلّ سمير.

Օրինակ՝ Սամիրը քնած էր։
Սամիրը քնած գիշերեց (բոց.՝ շարունակեց քնած մնալ Սամիրը)։
Սամիրը շարունակեց քնած մնալ (բոց.՝ քնած շարունակեց մնալ Սամիրը)։

- هناك ستّة أفعال ناقصة لا يجوز أن يتقدّم عليها الخبر وهي: "ما دام" و"ليس" و"ما برح" و"ما زال" و" ما فتئ" و"ما انفكّ".

Թերի գործառույթով բայերից վեցին ստորոգյալը չի կարող նախադրվել, դրանք են. "ما دام, ليس, ما برح, ما زال, ما فتئ, ما انفكّ:

- تمتاز "كان" من سائر أخواتها بأنّها:
١. تحذف جوازاً مع اسمها بعد "إن" و"لو" الشرطيين للإيجاز والتخفيف.
مثل: قلْ، ولو كذباً (أيْ: لو كان كذباً).
طالع قليلاً قبل النوم، وإن متعباً (أيْ: وإن كنت متعباً).

كان-ն մնացած թերի գործառույթով բայերից տարբերվում է նրանով, որ այն.

1. կարող է զեղչվել իր անվան հետ միասին՝ إن և لو պայմանի մասնիկ-ներից հետո միտքը սեղմ և պարզ արտահայտելու նպատակով:

Օրինակ՝ *Ասա՛, թեկուզ սուտ (այսինքն՝ թեկուզ սուտ լինի):*

Մի քիչ կարդա՛ քնելուց առաջ, նույնիսկ եթե հոգնած ես (այսինքն՝ *եթե հոգնած ես*):

٢. تزاد "كان" بين "ما" وفعل التعجّب للدلالة على إغراق في الماضي.

مثل: ما كان أجملَ الطقسَ في الأسبوع الماضي.

2. كان-ն ավելանում է ما մասնիկի և զարմանք արտահայտող բայի (հայերենում՝ բաղադրյալ ստորոգյալի) միջև՝ անցյալ ժամանակում չափազանցում մատնանշելու համար: Օրինակ՝

Ի՜նչ գեղեցիկ էր եղանակն անցյալ շաբաթ:

٣. يحذف خبرها جوازاً. مثل: قال البريء بعد الحكم عليه: ليس عدلٌ (أي: ليس عدلٌ موجوداً).

3. Նրա ստորոգյալը կարող է զեղչվել: Օրինակ՝

Անմեղն իր դատավճռի կայացումից հետո ասաց. «Արդարություն չէ», այսինքն՝ «*Արդարություն գոյություն չունի*»:

٤. تحذف النون في مضارعها المجزوم جوازاً إذا لم يكن بعدها همزة وصل ولا ضمير نصب وليست موقوفاً عليها. مثل:

4. Ներկա ժամանակի ընդհատ դիրքում كان բայի نون-ը կարող է սղվել, եթե նրան չի հաջորդում միավորող համզա կամ խնդրառական դիրքի դերանուն, և այն դադարային արտասանական դիրքում չէ, օրինակ՝

- لم يكُ سمير حاضراً.

Սամիրը ներկա չէր:

لم: حرف نفي وجزم.

يكُ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه سكون النون المحذوفة للتخفيف.

سمير: اسم يكُ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره

حاضراً: خبر يكُ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٥. تزاد الباء في خبرها جوازاً إذا سبقت بنفي. مثل:

5. كان-ի ստորոգյալին կարող է ավելանալ الباء մասնիկը, եթե նրան ժխտական մասնիկ է նախորդում, օրինակ՝

- ما كان الفقير بقادر على السفر

Աղքատն ի վիճակի չէր ճամփորդել:

ما: حرف نفي.

كان: فعل ماض ناقص.

الفقير: اسم كان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

بقادر: الباء: حرف جرّ زائد. قادر: اسم مجرور لفظاً منصوب محلاً على أنّه خبر كان.

على: حرف جرّ

السفر: اسم مجرور علامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الحروف العاملة عمل ليس

ليس-ի գործառույթն իրականացնող մասնիկները

هناك أربعة حروف تفيد معنى النفي وتُسمّى "حرف ليس" لأنّها تعمل عملها وهي قليلة الاستعمال، وهذه الحروف هي: "ما" و"لا" و"لات" و"إن". مثل: ما عندي نقود كافية لشراء بيت.

Կան չորս մասնիկներ, որոնք ունեն ժխտական իմաստ և կոչվում են «ليس-ի մասնիկ», քանի որ իրականացնում են նրան համանման գործառույթ: Դրանք հազվադեպ են կիրառվում: Այդ մասնիկներ են՝ ما, لا, لات և إن: Օրինակ՝

Ես չունեմ բավականաչափ գումար՝ տուն գնելու համար:

كاد وأخواتها

كاد-Ն ԵՎ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹ ԲԱՅԵՐԸ

هي أفعال ناقصة تدخل على المبتدأ والخبر، فترفع الأوّل ويُسمّى اسمَها وتنصب الثاني ويُسمّى خبرَها.

Դրանք թերի գործառույթով բայեր են, որոնք նախորդում են անվանական նախադասությանը, որի ենթական մնում է ուղիղ դիրքով և կոչվում է كاد-ի անուն, իսկ ստորոգյալը դրվում է խնդրառական դիրքով և կոչվում է كاد-ի ստորոգյալ:

وهي تنقسم إلى ثلاثة أقسام بحسب المعاني التي تؤديها.

Դրանք բաժանվում են երեք խմբի՝ ըստ արտահայտած իմաստների.

١. أفعال المقاربة – وهي: كاد، أوشك، كَرَبَ. وتدلّ هذه الأفعال على قرب حدوث الخبر،

1. մոտալուտ գործողություն արտահայտող բայեր. դրանք են՝ كاد, أوشك, كَرَبَ (կատարվելու նախաշեմին լինել),

٢. أفعال الرجاء – وهي: عسى، حرى، اخلولق. وتدلّ هذه الأفعال على رجاء حدوث الخبر،

2. խնդրանք, ցանկություն արտահայտող բայեր. դրանք են عسى, حرى, اخلولق (խնդրել),

٣. أفعال الشروع – وهي كثيرة، منها: أخذ، جعل، بدأ، أنشأ، هبّ، ردّ، انبرى وإلخ. وتدلّ هذه الأفعال على الشروع في أحداث الخبر.

3. գործողության մեկնարկ արտահայտող բայեր, որոնք բազմաթիվ են, դրանցից են՝ أخذ, جعل, بدأ , أنشأ , هبّ , ردّ , انبرى (սկսել) և այլն:

أحكام خبر أفعال المقاربة والرجاء والشروع

Մոտալուտ գործողություն, խնդրանք և մեկնարկ ցույց տվող բայերի ստորոգյալի քերականական հատկանիշները

خبر هذه الأفعال لا بدّ أن يكون جملة فعلية فعلها مضارع وله ثلاثة أحكام:

Այս բայերի ստորոգյալն անպայման պետք է արտահայտվի բայական նախադասությամբ, որի ստորոգյալը ներկա ժամանակի բայ է: Այն ունի քերականական երեք բնորոշիչ.

١. أن يكون الخبر واجب الاقتران بـ"أن" وذلك مع "حرى" و"اخلولق".

1. حرى և اخلولق բայերի ստորոգյալին պետք է նախորդի أن մասնիկը.

- حرى (اخلولق) الغيم أن ينقشع

Երանի՛ ամպերը ցրվեն:

حرى (اخلولق): فعل ماض ناقص.

الغيم: اسم حرى (اخلولق) مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أن: حرف نصب.

ينقشع: فعل مضارع منصوب بـ"أن" وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والفاعل: ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة "ينقشع في محلّ نصب خبر "حرى (اخلولق)".

٢. أن يمتنع اقتران خبر هذه الأفعال بـ"أن" وذلك مع أفعال الشروع فقط لأنّ هذه الأفعال تدلّ على الحال بينما أن تفيد الاستقبال.

2. գործողության մեկնարկ ցույց տվող բայերի ստորոգյալին չի կարող նախորդել أن մասնիկը, որովհետև այս բայերը մատնանշում են ներկա ժամանակ, իսկ أن մասնիկը ապառնիի իմաստ է հաղորդում.

- شرع الطالب يكتب الدرس

Աշակերտը սկսեց դասը գրել:

شرع: فعل ماض ناقص.

الطالب: اسم شرع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يكتب: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل: ضمير مستتر تقديره "هو".
الدرس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
والجملة "يكتب" في محلّ نصب خبر "شرع".

٣: جواز اقتران خبر "عسى" بـ"أن" وعدم اقترانها.

3. عسى բայի ստորոգյալին կարող է նախորդել կամ չնախորդել أن մասնիկը.

- عسى الله يوفقنا.

Երանի՛ Աստված մեզ հաջողություն պարգևի։

عسى: فعل ماض ناقص.

الله: اسم عسى مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يوفقنا: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل: ضمير مستتر تقديره "هو". و"نا" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ نصب مفعول به.
والجملة "يوفقنا" في محلّ نصب خبر " عسى".

- عسى الله أن يوفقنا.

Երանի՛ Աստված մեզ հաջողություն պարգևի։

عسى: فعل ماض ناقص.

الله: اسم عسى مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أن: حرف نصب.

يوفقنا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل: ضمير مستتر تقديره "هو". و"نا" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ نصب مفعول به.
والجملة "يوفقنا" في محلّ نصب خبر " عسى "أوشك".

☝ هناك فعلان فقط من هذه الأفعال يتصرفان تصرّفا ناقصاً أي يؤخذ منهما الفعل المضارع فقط وهما "كاد" و"أوشك".

☝ Այս բայերից երկուսը թերի կիրառում ունեն. խոնարհվում են միայն ներկա ժամանակում, դրանք են كاد և أوشك բայերը.

- يوشك (يكاد) القطار يصل.

Քիչ է մնում, որ գնացքը հասնի։

يوشك (يكاد): فعل مضارع ناقص.

القطار: اسم شرع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يصل: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل: ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة "يصل" في محلّ نصب خبر "يوشك (يكاد)".

- يوشك (يكاد) القطار أن يصل.

Քիչ է մնում, որ գնացքը հասնի։

يوشك (يكاد): فعل مضارع ناقص.

القطار: اسم شرع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أن: حرف نصب.

يصل: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل: ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة "يصل" في محلّ نصب خبر "يوشك (يكاد)".

✍ بعض هذه الأفعال إذا خرج عن صيغة الماضي أصبح تامّاً، مثل: أخد.

- من الأفعال المقارنة والرجاء ما يختص بجواز استعماله تامّاً وهي أفعال "أوشك"، "اخلولق"، "عسى". مثل "عسى أن تقوم" والتقدير: "عسى قيامك". فالمصدر المؤول من أن والفعل في محلّ رفع الفاعل.

- من هذه الأفعال ما يرد في صيغة الماضي والمضارع، فإذا ما وردت في صيغة الأمر أصبحت هذه الأفعال تامّاً، مثل "كاد" و"أوشك".

✍ Այս բայերից մի քանիսը, անցյալ ժամանակաձևից բացի, այլ ձևով կիրառվելու դեպքում լիարժեք են դառնում, ինչպես أخد (վերցնել) բայը։

- Մոտալուտ գործողություն և խնդրանք արտահայտող բայերի մեջ կան այնպիսիք, որոնք հնարավոր է գործածել որպես լիարժեք բայեր, դրանք են أوشك, اخلولق և عسى բայերը։ Օրինակ՝ عسى أن تقوم (խնդրում եմ, որ կանգնես), ինչը ենթադրում է՝ عسى قيامك (խնդրում եմ քո կանգնելը)։ أن մասնիկից և բայից կազմված բայանունը զբաղեցնում է գործող ենթակայի դիրքը։

- Այս բայերի շարքում կան այնպիսիք, որոնք հանդես են գալիս թե՛ անցյալ, թե՛ ներկա ժամանակաձևերով, իսկ հրամայական եղանակով հանդես գալիս դառնում են լիարժեք, ինչպես كاد և أوشك բայերը։

المفعول به

ՈՒՂԻՂ ԽՆԴԻՐ

هو اسم منصوب وقع عليه فعل الفاعل ولم تُغيّر من أجله صورة الفعل.

Այն խնդրառական դիրքով դրված անուն է, որն իր վրա է կրում ենթակայի կատարած գործողությունը:

ينقسم المفعول به إلى قسمين:

Ուղիղ խնդիրը բաժանվում է երկու խմբի.

أ. **صريح** وله خمسة أنواع:

ա) բուն ուղիղ խնդիր, որն արտահայտման հինգ ձև ունի.

١. اسم ظاهر:

1. գոյականով.

- قرأت كتاباً.

Ես մի գիրք կարդացի։

قرأت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

كتابا: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره

٢. ضمير متصل:

2. կցական դերանունով.

- قرأته.

Ես այն կարդացի։

قرأته: قرأت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

الهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

٣. ضمير منفصل[٢٧]:

3. անջատ դերանունով[28].

- إيّاك نعبد.

Քեզ ենք երկրպագում:

إياك: إيّا: ضمير منفصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به مقدّم،
الكاف: حرف دال على الخطاب مبني على الفتخ لا محل له من الإعراب.
نعبد: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "نحن".

٤. اسم إشارة:

4. ցուցական դերանունով.

- يشجّع الجمهور هذا اللاعبَ.

Ամբոխը քաջալերում է այս մարզիկին:

يشجّع :فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
الجمهور: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل نصب مفعول به.
اللاعبَ: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

٥. اسم موصول:

---

[٢٧] وَالْمنفصل اِثْنَا عشرَ، وهي:

	المفرد (եզակի)	المثنى (երկակի)	الجمع (հոգնակի)
I	إيايَ	إيانا	
II	إياكَ	إياكُما	إياكُمْ
II	إياكِ		إياكُنَّ
III	إياهُ	إياهُما	إياهُمْ
III	إياها		إياهُنَّ

28 Առանձնացված դերանունները տասներկուսն են և ներկայացված են նախորդ հղման մեջ:

5. հարաբերական դերանունով.

- استقبلت الذين رجعوا من السفر.

Դիմավորեցի ճամփորդությունից վերադարձողներին

(բոց.՝ դիմավորեցի [նրանց], ովքեր վերադարձան ճամփորդությունից)։

استقبلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

الذين: اسم موصول مبني على الفتح في محلّ نصب مفعول به

رجعوا: فعل ماض مبني على الضمّ لاتصاله بواو الجماعة، والواو ضمير متصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل يعود على الذين، والألف للتفريق.

من: حرف جرّ

السفر: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره

ب. وغير صريح وله نوعان:

բ) ուղիղ խնդիր երկրորդական նախադասություն, որը լինում է երկու տեսակ.

١. مصدر مؤول:

1. أن մասնիկով նախադրվող բայական նախադասություն.

- أحبّ أن أقرأ = أحبّ القراءةَ.

Սիրում եմ կարդալ (բոց.՝ սիրում եմ, որ կարդամ) = Սիրում եմ կարդալ(ը)։

أحبّ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

أن: حرف مصدري ناصب.

أقرأ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

والمصدر المؤول من "أن" والفعل المضارع في محل نصب مفعول به تقديره القراءة.

٢. جملة:

2. նախադասություն.

- قلت إنّك شجاع.

Ես ասացի, որ դու քաջ ես։

قلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

إنّك: إنّ: حرف مشبّه بالفعل.

الكاف ضمير متصل في محل نصب اسم إنّ

شجاع: خبر إنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

وجملة "إنّك شجاع" في محل نصب مفعول به.

✌ قد يتعدّد المفعول به إذا كان الفعل من الأفعال التي تنصب أكثر من مفعول.

✌ Բային կարող են հաջորդել մեկից ավելի ուղիղ խնդիրներ՝ պայմանավորված բայի նշանակությամբ։

أ. أفعال تنصب مفعولين أصلهما مبتدأ وخبر وهي:

ա) Բայեր, որոնք առաջացնում են խնդրառական երկու դիրք, որոնք, առանձին վերցրած, անվանական նախադասություն են կազմում։ Դրանք են.

- أفعال الظنّ: ظنّ، خال، حسب، زعم، جعل، عدّ.

- ենթադրություն արտահայտող բայեր.

ظنّ (կարծել), خال (պատկերացնել), حسب (համարել), زعم (ենթադրել, պնդել), جعل (համարել), عدّ (հաշվել).

- ظننتُ زيدا شجاعاً

Ես Զայդին քաջ կարծեցի։

ظننتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

زيدا: مفعول به أوّل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره

شجاعاً: مفعول به ثان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والأصل "زيدٌ شجاعٌ"

- خلتك مجتهداً.

Քեզ ջանասեր պատկերացրի։

خلتك: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

الكاف ضمير متصل في محل نصب مفعول به.

مجتهداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره

- أفعال اليقين: رأى، علّمَ، وجد، ألفى، درى.

- Համոզմունք արտահայտող բայեր՝

رأى (կարծել), علّمَ (ցուցում տալ), وجد (գտնել, կարծել), ألفى (գտնել), درى (կարծել, իմանալ).

- وجد الطالب الدرسَ صعباً.

Ուսանողի համար դասը դժվար էր

(բոց.՝ ուսանողը դասը դժվար կարծեց)։

وجد: فعل ماض مبني على الفتح.

الطالب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الدرس: مفعول به أوّل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

صعباً: مفعول به ثانٍ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره

- أفعال التحويل: صيّر، حوّل، جعل، ردّ، اتّخذ، تَخِذ.

- Փոխակերպում արտահայտող բայեր՝

صيّر (վերածել), حوّل (փոխարկերպել), جعل (դարձնել), ردّ (վերադարձ-նել), اتّخذ (ընկալել), تَخِذ (վերցնել).

- جعلتُ الدرسَ سهلا.

Դասը հեշտացրի (բոց.՝դասը հեշտ դարձրի)։

جعلتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

الدرس: مفعول به أوّل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

سهلاً: مفعول به ثانٍ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره

ب. أفعال تنصب مفعولين ليس أصلهما مبتدأ وخبرا وهي: كسا، ألبس، أعطى، وهب، سأل، منع، منح، علّم.

բ) բայեր, որոնք առանձին վերցրած անվանական նախադասություն չկազմող խնդրառական 2 դիրք են առաջացնում, դրանք են՝ كسا (պատել), ألبس (հագցնել), أعطى (տալ), وهب (նվիրել), سأل (հարցնել), منع (արգելել), منح (նվիրել), علّم (սովորեցնել).

- أعطيتُ الفقيرَ درهماً.

Աղքատին մի դիրհեմ տվեցի։

أعطيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

الفقيرَ: مفعول به أوّل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

درهماً: مفعول به ثان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- علّم المدرّسُ التلميذَ درساً.

Ուսուցիչը աշակերտին դաս սովորեցրեց։

علّم: فعل ماض مبني على الفتح

المدرّسُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

التلميذ: مفعول به أوّل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

درساً: مفعول به ثان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ت. أفعال تنصب ثلاثة مفاعيل وهي: أعلم، أرى. وهذان الفعلان هما "علم" و"رأى" اللذان يتعديان إلى مفعولين ثمّ دخلت عليها همزة التعدية وتُسمّى أيضاً همزة النقل فصارا يتعديان إلى ثلاثة مفاعيل.

գ) բայեր, որոնք առաջացնում են խնդրառական 3 դիրք, դրանք են علم և رأى բայերը, որոնք ընդհանրապես առաջացնում են ուղիղ խնդրի 2 դիրք, սակայն, երբ նրանց ավելանում է անցողիկության համզան, որը կոչվում է նաև «փոխանցման համզա»՝ أعلم، أرى, այս երկու բայերը սկսում են ազդել նաև երրորդ դիրքի վրա։

- أعلمتُ زيدا الخبر صحيحاً.

Ես Զայդին տեղեկացրի, որ լուրը ճիշտ է (բռց.՝ լուրը ճիշտ)։

أعلمتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
زيدا: مفعول به أوّل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره
الخبر: مفعول به ثان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
صحيحاً: مفعول به ثالث منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
- أريت زيدا المسألة سهلاً.
Ես Զայդին ցույց տվեցի, որ խնդիրը հեշտ է (բոց.՝ խնդիրը հեշտ):
أعلمتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
زيدا: مفعول به أوّل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره
المسألة: مفعول به ثان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
سهلاً: مفعول به ثالث منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

المفعول به المقدّم

Նախադաս ուղիղ խնդիր

الأصل أن يقع المفعول به بعد الفعل والفاعل، إلا أنّه قد يقدّم على الفاعل جوازاً:
نعبد إياك – إياك نعبد، قرأ زيدٌ نصاً – قرأ نصاً زيدٌ.

Ուղիղ խնդիրը պետք է հաջորդի բային և գործող ենթակային, սակայն կարող է նաև նախորդել վերջինիս.

Երկրպագում ենք քեզ / Քեզ ենք երկրպագում:
Զեյդը կարդաց մի տեքստ / Մի տեքստ կարդաց Զեյդը:

ويقدم المفعول به على الفاعل وجوباً:

Ուղիղ խնդիրը պարտադիր նախորդում է գործող ենթակային, եթե

أ. إذا اتصل بالفعل ضمير:

ա) բային կցական դերանուն է միանում.

- علّمه أبوه.

Նրան հայրը սովորեցրեց։

علّمه: علّم: فعل ماض مبني على الفتح، والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به مقدّم

أبوه: أبو: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه من الأسماء الخمسة، و هو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

ب. إذا اتصل بالفاعل ضمير يعود على المفعول به:

բ) գործող ենթակային միանում է ուղիղ խնդրին վերաբերող կցական դերանուն.

- عالج المريضَ طبيبُه.

Հիվանդին բուժեց իր բժիշկը։

عالج: فعل ماض مبني على الفتح

المريض: مفعول به مقدم منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

طبيبه: طبيب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مصاف إليه.

ت. إذا كان الفعل محصوراً بالفاعل:

գ) բայը մասնիկով բացասված ենթակա[29] է ենթադրում.

- ما عالج المريضَ إلا الطبيبُ.

[Ոչ ոք] չբուժեց հիվանդին՝ բացի բժշկից։

ما: حرف نفي

عالج: فعل ماض مبني على الفتح

المريض: مفعول به مقدم منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

إلا: أداة حصر

الطبيب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

---

[29] Նման ենթական հայերենում արտահայտվում է կապական կառույցով և անուղղակի խնդրով։

أقسام المفعول به

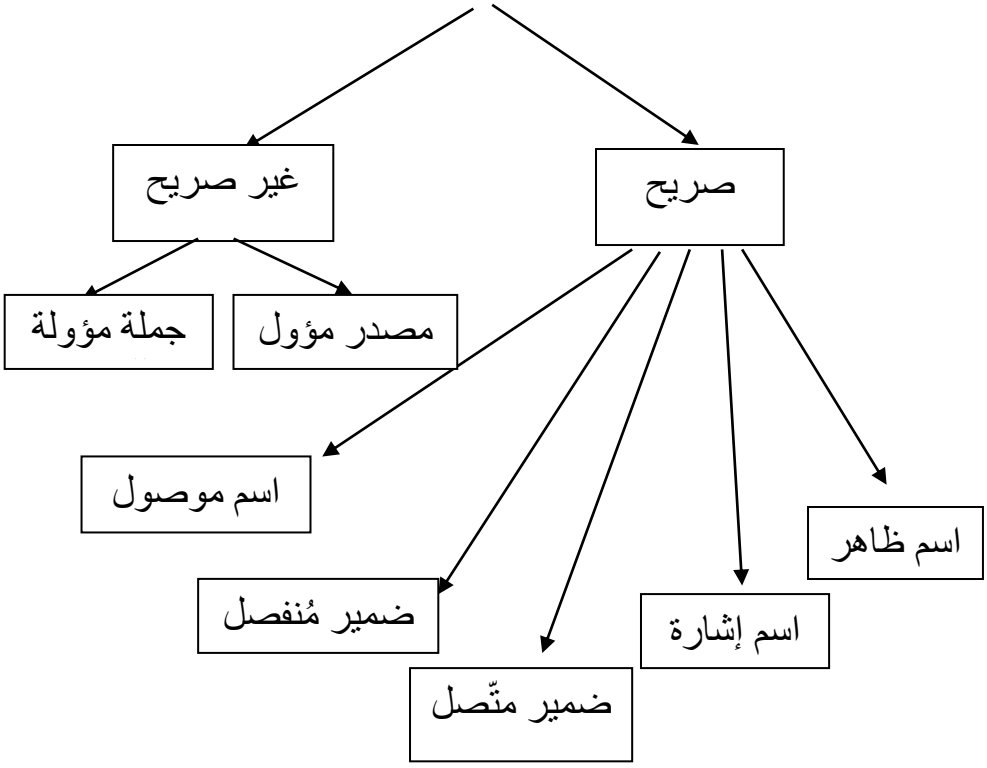

المفعول المطلق

ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԽՆԴԻՐ

هو مصدر منصوب يُذْكَر بعد فعلٍ من لفظه لإحدى غايات ثلاث:

Բացարձակ խնդիրը խնդրառական դիրքով դրված բայանուն է, որը հաջորդում է նույնարմատ դիմավոր բային և կիրառվում է երեք նպատակով.

١. لتأكيده ويسمى مفعولاً مطلقاً مؤكّداً.

1. բայիմաստի շեշտման, սաստկացման համար։ Այս տեսակը կոչվում է սաստկացնող բացարձակ խնդիր.

- ضربته ضرباً.

Ես հարվածեցի նրան

(բոց.՝ ես հարվածեցի նրան հարվածելով)։

ضربته: ضربت: فعل ماضٍ مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متّصل مبني على ضمّ في محل رفع الفاعل.

الهاء ضمير متّصل مبني على ضمّ في محل نصب مفعول به.

ضرباً: مفعول مطلق مؤكّد منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. لبيان عدده ويسمى مفعولاً مطلقاً مبيّناً للعدد.

2. Գործողության քանակը նշելու համար։ Այս տեսակը կոչվում է գործողության քանակը նշող բացարձակ խնդիր.

- ضرب ضربة:

Նա հարվածեց նրան մեկ անգամ (բոց.՝ մեկ հարվածով)։

ضرب: فعل ماض مبني على الفتح، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

ضربةً: مفعول مطلق مبيّن للعدد منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- ضرب ضربتين:

Նա հարվածեց երկու անգամ (բոց.՝ երկու հարվածով)։

ضرب: فعل ماض مبني على الفتح، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

ضربتينً: مفعول مطلق مبيّن للعدد منصوب وعلامة نصبه الياء لأنه مثنّى.

٣. لبيان نوعه ويسمى مفعولاً مطلقاً مبيّناً للنوع وله ثلاث صور:

3. գործողության տեսակը նշելու համար: Այս տեսակը կոչվում է գործողության տեսակը նշող բացարձակ խնդիր և ունի արտահայտման երեք ձև.

- أن يكون المفعول المطلق مضافاً.

- բացարձակ խնդիրը կարող է լինել հատկացուցիչ (մուդաֆ).

- أحبّها حبَّ المجنون:

Ես նրան խելագարի նման (բոց.՝ սիրով) եմ սիրում:

أحبّها: فعل ماض مبني على الفتح، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

وها: ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به

حبَّ: مفعول مطلق مبيّن للنوع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

المجنون: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- أن يكون المفعول المطلق موصوفاً.

- բացարձակ խնդիրը կարող է լինել որոշչային կապակցության որոշյալ.

- أحبّها حبّاً شديدا:

Ես նրան ուժգին սիրով եմ սիրում:

أحبّها: فعل ماض مبني على الفتح، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

وها: ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به

حبّاَ: مفعول مطلق مبيّن للنوع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

شديداً: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

- أن يكون المفعول المطلق مقروناً بأل.

- բացարձակ խնդիրը կարող է գործածվել ال որոշիչ հոդով.

- جلست الجلوس.

Ես նստեցի (բոց.՝ նստեցի նստելով):

جلست: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

الجلوسَ: مفعول مطلق مبيّن للنوع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

✌ ينصب المفعول المطلق بما ينوب عن الفعل، وهو:

✌ Բացարձակ խնդիրը խնդրառական դիրքով է դրվում նաև բային փոխարինող անվանական միավորների ազդեցությամբ։ Դրանք են.

- اسم الفاعل.

- ենթակայական դերբայը.

- قابلته **مسرعاً** إسراعاً قوياً:

Ես նրան հանդիպեցի շտապելիս

(բոց.՝ ես նրան հանդիպեցի **շտապող** ուժեղ շտապումով)։

قابلته: قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

الهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به

مسرعاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

إسراعاً: مفعول مطلق مبيّن للنوع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

قوياً: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

- اسم المفعول

- հարակատար դերբայը.

- هو **محبوب** حباً.

Նա **սիրված** է (բոց.՝ սիրված է սիրով)։

هو: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

محبوب: خبرمرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

حباً: مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- المصدر

- անորոշ դերբայը.

- عجبتُ من **حبّه** حبّاً شديداً:

Զարմացա, թե որքան ուժգին է նա սիրում (բոց.՝ նրա՝ ուգին սիրով **սիրելուց**)։

عجبتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على ضمّ في محل رفع الفاعل
من: حرف جرّ
حبّه: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
والهاء: ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.
حبّاً: مفعول مطلق مبيّن للنوع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
شديداً: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

نائب المفعول المطلق

Բացարձակ խնդրի պաշտոնակատար

قد يحذف المفعول المطلق أي المصدر الذي هو من لفظ الفعل وينوب عنه سبعة أشياء:

Բացարձակ խնդիրը՝ բայի նույնարմատ բայանունը, կարող է զեղչվել՝ փոխարինվելով հետևյալ յոթ միավորներով.

١. صفته:

1. բայանվան որոշչով.

- أكلت كثيرًا أي أكلت أكلا كثيرا:

Շատ կերա (այսինքն՝ շատ ուտելով կերա):

أكلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
كثيرا: نائب مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. مرادفه:

2. նրա հոմանիշով.

- وقفت قياماً:

Կանգնեցի ոտքի ելնելով:

وقفت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
قياماً: نائب مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٣. نوعه:

3. նրա տեսակով կամ ձևով.

- قعدتُ القرفصاء.

Նստեցի՝ ոտքերը ծալած:

قعدت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
القرفصاء: نائب مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٤. عدده:

4. նրա քանակով կամ չափով.

- قرأت الكتاب مرّتين:

Գիրքը կարդացի երկու անգամ:

قرأت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
الكتاب: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
مرّتين: نائب مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه مثنّى.

- قرأت الكتاب ثلاثاً.

Գիրքը կարդացի երեք անգամ (բոց.՝ երեք կարդալով):

قرأت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
الكتاب: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
ثلاثا: نائب مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- قرأت الكتاب عشرين قراءة.

Գիրքը կարդացի քսան անգամ (բոց.՝ քսան կարդալով):

قرأت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
الكتاب: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

عشرين: نائب مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الياء لأنه ملحق بالجمع المذكّر سالم.

٥. الكلمات كلّ وبعض وأيّ، إذا أضيفت إلى المصدر:

5. բայանվանը լծորդված كلّ , بعض և أيّ բառերով.

- أحبّها كلَّ الحبِّ.

Ես նրան շատ եմ սիրում (բոց.՝ ամենայան սիրով):

أحبّها: فعل ماض مبني على الفتح، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

وها: ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به

كلَّ: نائب مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الحبِّ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- نجحنا بعضَ النجاح:

Ես որոշ (հաջողությամբ) հաջողության հասա:

نجحنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله ب"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

بعض: نائب مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

النجاح: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- حفظت أيَّ حفظٍ.

Ես անգիր արեցի, այն էլ ինչպես:

(բոց.՝ ես անգիր արեցի՝ այն էլ ինչպիսի անգիր անելով):

حفظتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

أيَّ: نائب مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

حفظٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٦. الإشارة إلى المصدر:

6. Բայանունը նշող ցուցական դերանվամբ.

- فرحتُ ذلك الفرح.

Ուրախացա այդ ուրախությամբ:

فرحتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
ذلك: ذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل نصب نائب مفعول مطلق، واللام للبعد، والكاف للخطاب.
الفرح: بدل من "ذلك" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٧. ضمير المصدر:

7. բայանվանը փոխարինող անձնական դերանվամբ.

- أكرمته إكراما لا أكرمُهِ أحداً.

- Նրան պատվեցի այնպես անգամ (բոց.՝ այնպիսի պատվելով), ինչպես (բոց.՝ ինչպիսինով) ոչ ոքի չեմ պատվում.

أكرمته: أكرمت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
والهاء: ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به
إكراما: مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
لا: حرف نفي.
أكرمه: أكرم:فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".
والهاء: ضمير متصل يعود إلى إكرام مبني على الضمّ في محلّ نصب نائب مفعول مطلق.
أحداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أنواع المفعول المطلق

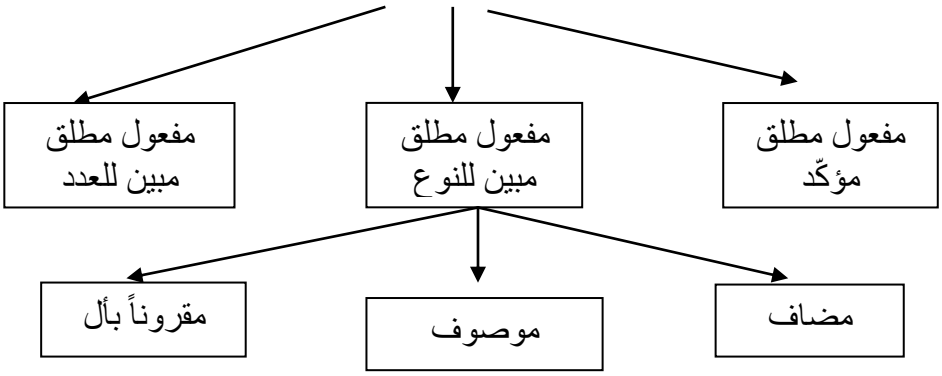

المفعول معه

ՈՒՂԵԿՑՈՂ ԽՆԴԻՐ

المفعول معه اسم منصوب يُسبق بواو بمعنى "مع" تسمّى واو المعية للدلالة على الاقتران والمصاحبة بينه وبين اسم آخر حين وقوع الفعل، مثلا: حضرت وطلوعَ الشمس، فالمعنى: صاحبت طلوع الشمس حين حضوري.

Ուղեկցող խնդիրը խնդրառական դիրքով դրված անուն է, որին նախորդում է «հետ» իմաստով հանդես եկող واو մասնիկը՝ واو المعية (ուղեկցման و), և ցույց է տալիս գործողության կատարման պահին իր և մի այլ անվան համատեղությունը: Օրինակ՝ «Ժամանեցի արևածագի հետ», ինչը նշանակում է՝ «Իմ ժամանումն ուղեկցվեց արևածագով»:

- حضرت وطلوعَ الشمس.

Ժամանեցի արևածագին (բոց.՝ և արևածագը):

حضرت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على ضمّ في محل رفع الفاعل

و: واو المعية

طلوع: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الشمس: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره

أحكام النصب على المعية

Ուղեկցող խնդրի խնդրառական դիրքի քերականական բնորոշիչները

الحكم الأوّل: لا بد من أن تكون الواو واو المعية بمعنى "مع".

Առաջին բնորոշիչ. واو մասնիկը պետք է արտահայտի «հետ» իմաստը (ուղեկցման **و**):

- **تأتي الواو للمعية لا للعطف:**

واو մասնիկը պետք է կիրառված լինի ոչ թե շաղկապի, այլ ուղեկցման նշանակությամբ, եթե.

أ. إذا كان هناك مانع من العطف، أو إذا قُصد الاصطحاب والاقتران لا المشاركة في الحكم. مثل: لا تطلب المنصب والذلّ: فالمعنى واضح تماماً إن الواو للمعية، فالنهي عن اجتماعهما وإلا فسد المعنى. وكذلك: استيقظت وصلاة الفجر: فالواو للمعية وليست واو العطف لأنّه قُصد بها الاصطحاب والاقتران لا المشاركة في الحكم.

ա) անհնար է շաղկապի գործածությունը, կամ եթե նկատի է առնվում ոչ թե համատեղ կատարված մեկ գործողություն, այլ տարբեր գործողությունների զուգորդում և միավորում: Օրինակ՝ «*Ստորանալով (բոց. ՝ստորացման հետ) պաշտոն մի՛ խնդրիր*»: واو մասնիկն այստեղ գործածված է «հետ» իմաստով, և ժխտումը վերաբերում է այդ երկու գործողությունների համատեղմանը, հակառակ դեպքում իմաստն աղավաղվում է: Ինչպես նաև՝ «*Արթնացա արևածագի աղոթքի հետ*»: واو մասնիկն այստեղ ոչ թե շաղկապ է, այլ գործածված է «հետ» իմաստով, քանի որ դրանով նկատի է առնվում ոչ թե համատեղ կատարված գործողություն, այլ գործողությունների միաժամանակություն:

ب. إذا كان لا يؤكَد ضمير الرفع المستتر أو المتّصل الذي قبل الواو. مثل: سافرت وزيداً. أما إذا أُكّد الضمير المستتر أو المنفصل جاز العطف. مثل: سافرت أنا وزيدٌ. فالواو هنا للعطف لا للمعية لأنّ الضمير المنفصل "أنا" أكد.

բ) واو մասնիկին նախորդող քողարկված կամ կցական դերանունը շեշտված չէ անջատ դերանվամբ: Օրինակ՝ «*Մեկնեցի Զեյդի հետ*»: Իսկ եթե այն շեշտված է անջատ դերանվամբ, ապա պետք է շաղկապ գործածվի: Օրինակ՝ «*Մեկնեցինք ես և Զեյդը*»: واو մասնիկն այստեղ ոչ թե ուղեկցման ցուցիչ է, այլ շաղկապ:

- **تأتي الواو للعطف لا للمعية:**

- واو մասնիկը կիրառվում է ոչ թե ուղեկցման ցուցչի, այլ շաղկապի նշանակությամբ.

أ- إذا كان الفعل يدلّ على المشاركة قام به متعاطفان. مثل: تعاون زيدٌ وخالدٌ: الواو هنا حرف عطف لأن الفعل يحتاج إلى متعاطفين.

ա) եթե բայը ցույց է տալիս գործողություն, որը համատեղ կատարել են երկու շաղկապյալները: Օրինակ՝ «*Զեյդը և Խալիդը համագործակցում են»:* واو մասնիկն այստեղ շաղկապ է, քանի որ բայը պահանջում է երկու շաղկապյալ (երկու կատարող):

ب. إذا لم تكن المعية متحققة أو مقصودة. مثل: سافر محمدٌ وزيدُ بعده: فالظرف "بعد" ينفي المصاحبة والاقتران، فالواو واو العطف.

բ) եթե ուղեկցում չի իրականացվել կամ նկատի չի առնվել: Օրինակ՝ *«Մեկնեց Մուհամմադը, և Զեյդը՝ նրանից հետո»*: بعد պարագայական անունը ժխտում է համատեղությունն ու միավորումը, իսկ واو մասնիկը հանդես է գալիս շաղկապի դերով:

الحكم الثاني: أن يكون الاسم بعد "الواو" مسبوقا بجملة فيها فعل أو ما يشبه الفعل، أي اسم الفاعل أو اسم المفعول أو المصدر أو اسم الفعل.

Երկրորդ բնորոշիչ. واو մասնիկին և նրան հաջորդող անվանը պետք է նախորդի նախադասություն, որում կա բայ կամ գործողության իմաստ արտահայտող անուն, այսինքն՝ ենթակայական, հարակատար դերբայներ կամ բայանուն կամ բայական գործառույթ ունեցող անուն:

١. مثال الفعل:

1. Բայի օրինակ՝

- سار زيدٌ وسفحَ الجبل.

Զեյդը քայլեց լեռան ստորոտի երկայնքով (բռց.՝ ստորոտի հետ):

سار: فعل ماض مبني على الفتح.

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

و: واو المعية.

سفح: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الجبل: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٢. مثال اسم فاعل:

2. Ենթակայական դերբայի օրինակ՝

- زيدٌ سائرٌ و الطريقَ

- Զեյդը քայլում է (բոց.՝ քայլող է) ճանապարհի երկայնքով (բոց.՝ ճանապարհի հետ)։

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

سائر: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

و: واو المعية.

الطريق: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٣. مثال اسم المفعول:

3. Հարակատար դերբայի օրինակ՝

- زيد مهذّب وصديقَه.

Զեյդը բարեկիրթ (բոց.՝ բարեկրթված) է իր ընկերոջ հետ։

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

مهذّب: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

و: واو المعية.

صديقه: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره و هو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

٤. مثال المصدر:

4. Բայանվան օրինակ՝

- أعجبني سيرُك والطريق.

Ինձ դուր եկավ քո՝ ճանապարհի երկայնքով (բոց.՝ ճանապարհի հետ) քայլելը։

أعجبني: فعل ماض مبني على الفتح، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في مجل نصب مفعول به مقدّم.

سيرُك: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

و: واو المعية.

الطريق: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٥. مثال اسم الفعل:

5. Բայական գործառույթ ունեցող անվան օրինակ՝

- رُوَيْدَكَ والمريضَ.

Մի՛ շտապիր, եթե հիվանդի հետ ես

(բոց.՝ դանդաղի՛ր հիվանդի հետ):

رُوَيْدَك: اسم فعل أمر بمعنى أَمْهِلْ مبني على الفتح لا محل له من الأعراب.

والفاعل ضمير مستتر وجوباً تقديره "أنتَ".

و: واو المعية.

المريضَ: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

☝ إذا كان الاسم الواقع بعد "الواو" مسبوقاً بجملة ليس فيها فعل أو ما يشبه الفعل، فإنّه لا يجوز نصبه على المعية وإنما يعطف على ما قبله. مثال:

☝ Եթե واو մասնիկին և նրան հաջորդող անվանը նախորդում է նախադասություն, որում չկա բայ կամ բայական նշանակությամբ միավոր, ապա واو-ին հաջորդող անունը չի դրվում խնդրառական դիրքով, ինչպես լինում էր ուղեկցման դեպքում, այլ շաղկապվում է واو-ին նախորդող անվանը.

- كلُّ شخص وشأنُه.

Ամեն մարդ իր խնդիրն ունի (բոց.՝ իր խնդրի հետ է):

كلُّ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

شخص: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

و: حرف عطف.

شأنَه: اسم معطوف على "كلّ" مرفوع مثله، وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

الحكم الثالث: ألا يكون الفعل الذي قبل الاسم الواقع بعد الواو من الأفعال التي تقتضي المشاركة، لأنه لا يجوز في هذه الحالة نصب الاسم بعد الواو، وإنما يُعطَف على ما قبله. وهذه بعض تلك الأفعال: تعاون، تصارع، اقتتل، اختلف، اشترك، تبادل وإلخ. مثل:

Երրորդ բնորոշիչ. واو մասնիկից առաջ դրված անվանը նախորդող բայը չպետք է համատեղություն պահանջող բայ լինի, քանի որ այդ դեպքում واو մասնիկին հաջորդող անունը դրվում է ոչ թե խնդրառական դիր-

քով, այլ համաձայնում է واو մասնիկին նախորդող անվան հետ, քանի որ واو մասնիկն այդ դեպքում հանդես է գալիս որպես շաղկապ։ Նմանատիպ բայերից են՝ تعاون (համագործակցել), تصارع (իրար հետ մրցել), اقتتل (մարտնչել), اختلف (տարբերվել), اشترك (մասնակցել), تبادل (փոխանակել) և այլն։ Օրինակ՝

- اختلف زيدٌ وسعيدٌ.

Զեյդն ու Սաիդը տարբեր էին։

اختلف: فعل ماض مبني على الفتح.

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

و: حرف عطف.

سعيدٌ: اسم معطوف على "زيد" مرفوع مثله.

يجوز نصب الاسم بعد "الواو" إن كان مسبوقاً بـ"ما" أو "كيف" الاستفهاميتين، ويكون نصبه على تقدير فعل محذوف أو ما يشبه الفعل.

واو մասնիկին հաջորդող անունը "كيف" և "ما" հարցական մասնիկ-ների առկայության դեպքում պետք է դրվի խնդրառական դիրքով, ինչը պայմանավորված է բայի կամ բայական նշանակություն ունեցող միավորի զեղչված լինելով։

- ما أنت وسعيداً؟ (وتقدير الفعل ما تصنعُ وسعيداً).

Ի՞նչ ես Սաիդի հետ (նշանակում է՝ «Ի՞նչ ես անում Սաիդի հետ»)։

ما: اسم استفهام مبني على السكون في محل رفع خبر مقدّم.

أنت: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ مؤخّر.

و: واو المعية.

سعيداً: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- ما لك والامتحانَ.

Ինչպե՞ս ես քննության ժամանակ (բոց.՝ ի՞նչ ունես քննության հետ)։

ما: اسم استفهام مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

لك: اللام: حرف جرّ، والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ اسم مجرور. والجار والمجرور متعلقان بالخبر المحذوف والتقدير "ما حاصل لك".

و: واو المعية.

سعيداً: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- كيف أنت والامتحانَ.

Դու ինչպե՞ս ես լինում քննության ժամանակ (բոց.՝ ինչպե՞ս ես քննության հետ)։

كيف: اسم استفهام مبني على السكون في محل رفع خبر مقدّم.

أنت: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ مؤخّر.

و: واو المعية.

الامتحانَ: مفعول معه منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ويجوز أن يقال "ما أنت وسعيدٌ؟" بعطف سعيد على الضمير "أنت"، و"كيف أنت والامتحانُ؟" وذلك بعطف الامتحان على الضمير "أنت".

Բերված օրինակներում կարելի է ասել նաև ما أنت وسعيدٌ؟ (Ի՞նչ եք դու և Սաիդը)՝ շաղկապելով «Սաիդ»-ը «դու» դերանվանը, և كيف أنت والامتحانُ؟ (Ինչպե՞ս եք դու և քննությունը)՝ շաղկապելով «քննություն»-ը «դու» դերանվանը։

المفعول فيه

ՏԵՂԻ ԵՎ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՊԱՐԱԳԱ

هو اسم منصوب يُذكر لبيان زمن وقوع الفعل أو مكانه.

Այն խնդրառական դիրքով դրված անուն է, որը ցույց է տալիս գործողության կատարման ժամանակը կամ տեղը:

ويُسمَّى المفعول فيه ظرف زمن إذا دلّ على زمن وقوع الفعل: سافرت ليلاً.
ويسمى ظرف مكان إذا دلّ على مكان وقوعه: وقف زيد أمام المدرّس.

Գործողության կատարման ժամանակ ցույց տվող պարագան կոչվում է ժամանակի պարագա (*Մեկնեցի գիշերը*), իսկ գործողության կատարման տեղը ցույց տվողը՝ տեղի պարագա (*Զեյդը կանգնեց ուսուցչի առաջ*):

- سافرت ليلاً.

Մեկնեցի գիշերը:

سافرت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على ضمّ في محل رفع الفاعل
ليلاً: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- وقف زيد أمام المدرّس.

Զեյդը կանգնեց ուսուցչի դիմաց:

وقف: فعل ماض مبني على الفتح
زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أمام: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
المدرّس: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- أهمّ ظروف الزمن: ساعة، يوم، أسبوع، شهر، سنة، عام، صباح، مساء، ظهر، ليل، غد، لحظة، مدّة، برهة، فترة، حين، قبل، بعد، طوال، خلال، أثناء.

- Որպես ժամանակի պարագա հանդես եկող հիմնական բառերն են՝ ساعة (ժամ), شهر (ամիս), يوم (օր), سنة, عام (տարի), أسبوع (շաբաթ), صباح (առավոտ), ظهر (կեսօր), مساء (երեկո), ليل (գիշեր), خلال, أثناء (ընթացքում),

غد (վաղը), لحظة (ակնթարթ), مدّة (տևողություն), بعد (հետո), قبل (առաջ), فترة (ժամանակահատված), حين (ժամանակ), طوال (ընթացք, երկայնք), برهة (պահ):

- أهمّ ظروف المكان: أمام، وراء، خلف، يمين، يسار، شمال، جنوب، شرق، غرب، وسط، فوق، قرب، تحت، بين، عند، لدى، تجاه، نحو، حول، دون، ميل، فرسخ، كيلومتر، قصبة.

- Որպես տեղի պարագա հանդես եկող հիմնական բառերն են՝ أمام (դիմաց, առաջ, առջև), وراء, خلف (հետևում), يمين (աջ), يسار (ձախ), شمال (հյուսիս), جنوب (հարավ), شرق (արևելք), غرب (արևմուտք), وسط (մեջտեղ), فوق (վրա), قرب (մոտ), تحت (տակ), بين (միջև), عند, لدى (մոտ), نحو, تجاه (ուղղությամբ), حول (շուրջ), دون (ներքև), ميل (մղոն), فرسخ (փարսախ), كيلومتر (կիլոմետր), قصبة (կասաբա = 3,55 մ):

تنقسم ظروف الزمن والمكان إلى:

Տեղի և ժամանակի պարագաները լինում են.

١. ظروف منصرفة: وهي ما يستعمل ظرفاً وغير ظرفٍ. ومن هذه الظروف: ساعة، يوم، أسبوع، شهر، سنة، عام، صباح، ظهر، مساء، ليل، برهة، لحظة، مدّة، فترة، حين، يمين، يسار، شمال، جنوب، شرق، غرب، وسط، ميل، فرسخ، كيلومتر، قصبة.

1. թեքման երեք դիրք ունեցող պարագաներ՝ դրանք այն անուններն են, որոնք կիրառվում են ոչ միայն որպես պարագա: Այդ պարագաներից են ساعة (ժամ), يوم (օր), أسبوع (շաբաթ), شهر (ամիս), سنة, عام (տարի), صباح (առավոտ), ظهر (կեսօր), مساء (երեկո), ليل (գիշեր), برهة (պահ), لحظة (ակնթարթ), مدّة (տևողություն), فترة (ժամանակահատված), حين (ժամանակ), يمين (աջ), يسار (ձախ), شمال (հյուսիս), جنوب (հարավ), شرق (արևելք), غرب (արևմուտք), وسط (մեջտեղ), ميل (մղոն), فرسخ (փարսախ), كيلومتر (կիլոմետր), قصبة (կասաբա) բառերը:

- هذه الظروف يمكن أن تستعمل ظرفاً (أي للدلالة على زمن أو مكان وقوع الفعل وبالتالي تكون منصوبة باعتبارها مفعولاً فيه):

- Այս պարագայական անունները կարող են գործածվել որպես պարագա՝ մատնանշելով գործողության կատարման տեղ ու ժամանակ և դրվելով խնդրառական դիրքով.

- تغرد الطيور صباحاً.

Թռչուններն առավոտյան երգում են:

تغرد: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الطيور: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

صباحاً: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- تقع سيناء شرق قناة السويس.

Սինայը գտնվում է Սուեզի ջրանցքի արևելքում:

تقع: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

سيناء: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

شرق: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

قناة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

السويس: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- كما يمكن أن تستعمل غير ظرف وبالتالي تعرب حسب موقعها في الجملة:

- Դրանք կարող են նաև պարագայի դեր չկատարել, հետևաբար կարող են դրվել թեքական այն դիրքով, որը համապատասխանում է նախադասության մեջ նրանց զբաղեցրած դիրքին.

- الكيلومترُ ألفُ مترٍ.

Կիլոմետրը հազար մետր է:

الكيلومترُ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره

ألفُ: خبرمرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

مترٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- جاء يومُ الجمعة.

Եկավ ուրբաթ օրը:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

يوم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الجمعة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٢. ظروف غير منصرفة: وهي لا تستعمل إلا ظرفاً. ومن هذه الظروف: حين، بعد، أثناء، خلال، طوال، وراء، خلف، فوق، تحت، بين، عند، تلقاء، تجاه، نحو، حول، دون.

والظروف المذكورة تكون دائماً منصوبة على الظرفين أينما وقعت في الكلام، وهي:

2. Թեքական երկու դիրք ունեցող պարագաներ. դրանք հանդես են գալիս միայն որպես պարագա։ Այս պարագաներից են حين (ժամանակ), بعد (հետո), أثناء, خلال (ընթացքում), طوال (ընթացք, երկայնք), وراء, خلف (հետևում), فوق (վրա), تحت (տակ), بين (միջև), عند (մոտ), تلقاء (դեմ հանդիման), تجاه , نحو (ուղղությամբ), حول (շուրջ), دون (ներքևում, ցածում, առանց) բառերը։ Նշված պարագաները, անկախ շարադասությունից, միշտ հանդես են գալիս խնդրառական դիրքով։ Դրանք հանդես են գալիս որպես.

١. إما أن تقع مفعولاً فيه (إي تدلّ على زمن أو مكان وقوع الفعل وتكون مسبوقة بفعل) وبالتالي تكون منصوبة:

1. տեղի կամ ժամանակի պարագա՝ մատնանշելով գործողության կատարման տեղը կամ ժամանակը և հաջորդելով բային։ Այս դեպքում նրանք դրվում են խնդրառական դիրքով.

- تطير الطائرة حول المدينة.

Ինքնաթիռը թռչում է քաղաքի շուրջ։

تطير: فعل ماض مبني على الفتح.

الطائرة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

حول: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

المدينة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٢. أو تقع خبراً للمبتدأ أو صفة وتكون منصوبة بفعل محذوف وجوباً:

2. անվանական նախադասության ստորոգյալ կամ որոշիչ, որոնք պարտադրաբար զեղչված բայի կողմից դրվում են խնդրառական դիրքով.

- الجنّة تحت أقدام الأمّهات.

- Դրախտը մայրերի ոտքերի տակ է:

الجنّة: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

تحت: ظرف مكان منصوب بفعل محذوف وجوبا تقديره "تستقر" وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

أقدام: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الأمّهات: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وجملة "تحت أقدام الأمهات" في محلّ رفع خبر.

- مررتُ برجلٍ عندك.

- Անցա մի մարդու կողքով, որը մոտ էր քեզ:

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

برجلٍ: ب: حرف جرّ. رجل: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

عندك: عند: ظرف مكان صفة لرجل، منصوب بفعل محذوف وجوبا تقديره "استقر" وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

ملحوظة:

Ծանոթագրություն

أ. يجوز جرّ الظروف غير المنصرفة بـ"من":

ա) Թեքական երկու դիրք ունեցող պարագայական անունները կարող են من մասնիկի ազդեցությամբ դրվել հարակցական դիրքով.

-

سرت من ورائه.

Քայլեցի նրա հետևից:

سرت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

من: حرف جرّ.

ورائه: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.

ب. الاسم الذي يلي أي ظرف يكون دائماً مجروراً باعتباره مضافاً إليه.

բ) Պարագայական ցանկացած անվանը հաջորդող բառ՝ որպես լծորդված անուն, միշտ դրվում է հարակցական դիրքով։

ت. تدخل "ما" على بعض الظروف: مثل حين (حينما)، عند (عندما)، قبل (قبلما)، بعد (بعدما)، دون (دونما)، وتكون زائدة ولا تؤثر عليها ولا تكفها عن عملها.

գ) Որոշ պարագայական անունների կարող է կցվել ما մասնիկը, օրինակ՝ (حينما) حين, عند (عندما), قبل (قبلما), بعد (بعدما), دون (دونما)։ Այն ավելորդ է՝ չի ազդում ո՛չ այդ բառերի, ո՛չ էլ նրանց գործառույթի վրա։

- حضر دونما تأخير.

Նա եկավ առանց ուշացման։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

دونما: دون: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وما زائدة، وهو مضاف.

تأخير: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ث. يجوز إضافة ياء مشدّدة إلى أسماء الجهات الأربع: شمالي، جنوبي، غربي، شرقي.

դ) Աշխարհի չորս կողմերը մատնանշող անուններին կարող է կրկնավորված ي ավելանալ[30]՝ شمالي (հյուսիս), جنوبي (հարավ), غربي (արևմուտք), شرقي (արևելք).

- يقع السودان جنوبَ مصر= يقع السودان جنوبيَّ مصر.

Սուդանն ընկած է Եգիպտոսի հարավում։

يقع: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره

السودان: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

جنوبيَّ (جنوبَ): ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

---

30 ي-ն ածականակերտ վերջավորություն է, սակայն այս պարագայում այն նման գործառույթ չի կատարում՝ նշված բառերի պարագայական նշանակությունն անփոփոխ թողնելով։

مصر: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره، لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

النائب عن ظرف الزمن

Ժամանակի պարագայի պաշտոնակատար

ينوب عن ظرف الزمن:

١. اسم الإشارة بشرط أن يكون ما بعده ظرف زمن:

Ժամանակի պարագայի դերում կարող են հանդես գալ.

1. ցուցական դերանունը, եթե դրան հաջորդում է ժամանակի պարագա.

- سافرنا هذا اليومَ.

Մեկնեցինք այս օրը։

سافرنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله ب"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

هذا: الهاء للتنبيه، ذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل نصب ظرف زمن

اليوم: بدل من "هذا" منصوب مثله وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. المصدر بشرط أن يدلّ على وقت أو مدّة، والأصل في المصدر أن يكون مضافاً إلى ظرف زمن، فإنْ حُذِف الظرف قام المصدر مقامه وأُعرب إعرابه:

2. ժամանակ կամ տևողություն մատնանշող բայանունը, որը պետք է լծորդված լինի ժամանակի պարագային։ Վերջինիս զեղչման դեպքում բայանունը զբաղեցնում է նրա դիրքը՝ վերլուծվելով նրա նման.

- استيقظت طلوعَ الشمس.

Արթնացա արևածագին։

استيقظت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

طلوع: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

الشمس: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

والأصل في هذا المثال: استيقظت وقتَ طلوعِ الشمس. ولما حُذف ظرف الزمن، وهو "وقت"، قام المضاف إليه مقامه، وهو المصدر "طلوع".

Այս օրինակի ելքային տարբերակն է՝ «*Արթնացա արևածագի ժամանակ*»: Ժամանակի պարագայի՝ «ժամանակ» բառի զեղչումից հետո նրան լծորդված «ծագում» անորոշ դերբայը զբաղեցրել է նրա դիրքը:

٣. بعض الكلمات مثل: كل، بعض، نصف، ربع، أيَّ، مثل، جميع، عامة، بشرط أن تكون هذه الكلمات مضافة إلى ظرف.

3. պարագայական անվանը լծորդված մի խումբ բառեր, օրինակ՝ كل (ամեն, յուրաքանչյուր), بعض (որոշ), نصف (կես), ربع (քառորդ), أيَّ (ցանկացած), مثل (նման), جميع, عامة (բոլոր).

- نمت نصفَ النهار.

Քնեցի օրվա (բոց.՝ ցերեկվա) կեսը:

نمت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على ضمّ في محل رفع الفاعل

نصفَ: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

النهار: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٤. العدد، بشرط أن يكون مضافاً إلى ظرف.

4. պարագայական անվանը լծորդված թվականը.

- سافرنا خمسةَ أيام.

Ճամփորդեցի հինգ օր:

سافرنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله ب"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل

خمسةَ: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

أيام: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

النائب عن ظرف المكان

Տեղի պարագայի պաշտոնակատար

ينوب عن ظرف المكان:

١. صفته.

Տեղի պարագայի դերում կարող են հանդես գալ.

1. նրա որոշիչը.

- زاروا شرقيَّ المدينة.

Նրանք այցելեցին քաղաքի արևելք:

زاروا: فعل ماض مبني على الضمّ لاتصاله بواو الجماعة، والواو ضمير متصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل، والألف للتفريق.

شرقيَّ: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

المدينة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

والأصل في هذه الجملة " زاروا مكاناً شرقيّاً فيَ المدينة ":

Այս նախադասության ելքային տարբերակն է՝ *«Նրանք այցելեցին մի արևելյան վայր քաղաքում / Նրանք այցելեցին քաղաքի արևելյան մասում գտնվող մի վայր»*:

مكاناً: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

شرقيّاً: صفة لـ"مكان" منصوبة مثله.

٢. بعض الكلمات بشرط أن تضاف إلى ظرف مكان. وهي: كل، بعض، جميع، عامة، نصف، ربع، مثل، أيّ، مقدار.

2. պարագայական անվանը լծորդված մի խումբ բառեր, որոնք են՝ كل (ամեն, յուրաքանչյուր, բոլոր), بعض (որոշ), جميع, عامة (բոլոր), نصف (կես), ربع (քառորդ), مثل (նման), أيَّ (ցանկացած), مقدار (չափ).

- مشيت نصف الميل.

Քայլեցի կես մղոն:

مشيت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

نصف: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
الميل: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٣. عدده: بشرط أن يكون مضافاً إلى ظرف مكان.

3. պարագայական անվանը լծորդված թվականը.

- سرت خمسة كيلومترات.

Քայլեցի հինգ կիլոմետր:

سرت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
خمسة: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
كيلومترات: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٤. اسم الإشارة: بشرط أن يكون الاسم بعده ظرف مكان.

4. պարագայական անվանը նախորդող ցուցական դերանունը.

- توجهت تلك الناحيةَ.

Շարժվեցի այդ ուղղությամբ:

توجهت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
تلك: ت: اسم إشارة مبني على الكسر في محل نصب ظرف مكان، واللام للبعد، والكاف للخطاب.
الناحيةَ: بدل من "تلك" منصوب مثله وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أحكام ظرف الزمن أو المكان

Տեղի և ժամանակի պարագայի բնորոշիչները

حكم ظرف الزمن أو المكان أن يكون معرباً منصوباً أو مبنياً في محل نصب.

Տեղի և ժամանակի պարագայի բնորոշիչը նրա՝ խնդրառական դիրքով դրված լինելն է կամ խնդրառական դիրք զբաղեցնող և թեքման չենթարկվող անվամբ արտահայտվելը:

أحكام ظرف الزمن.

Ժամանակի պարագայի բնորոշիչները

أ. ظرف الزمن المعرب

إنّ أغلب ظروف الزمن معربة. وأشهر ألفاظها هي: حِين، وَقْت، دَهْر، زمن، أَمَد، أَبَد، عَصْر، يَوْم، ساعة، دَقِيقة، ثانِية، لَحْظةً، صَباح، ظُهْر، مَساء، لَيْل، أسْبُوع، شَهْر، سَنة، عام، غَد، هُنَيْهة، غَداة.

ա) Թեքվող ժամանակի պարագա

Ժամանակի պարագաների մեծ մասը ենթարկվում է թեքման: Առավել գործածական են حين (երբ), وقت, دهر, زمن (ժամանակ), أمد (ժամկետ), أبد (հավերժ), عصر (դար, դարաշրջան), يوم (օր), ساعة (ժամ), دقيقة (րոպե), ثانية (վայրկյան), لحظةً (ակնթարթ), صباح (առավոտ), ظهر (կեսօր), مساء (երեկո), ليل (գիշեր), أسبوع (շաբաթ), شهر (ամիս), سنة, عام (տարի), غد (վաղը), هنيهة (պահ, կարճ ժամանակահատված), غَداة (վաղ առավոտ) բառերը.

- درست سنةً.

Սովորեցի մի տարի:

درست: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل في محل رفع الفاعل.

سنةً: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ب. ظرف الزمن المبني

إنّ ظروف الزمن المبنية ألفاظ محصورة معروفة. وهي: إذا، إذ، متى، أيان، الأن، قطّ، لمّا، لدنْ، ريثما، مُذْ، منذ، أمسِ، أبداً، وظرف الزمن المركب. وهذه الألفاظ تبنى على حسب حركة آخرها. يبنى ظرف الزمن المركب على فتح الجزأين:

բ) Թեքման չենթարկվող ժամանակի պարագա

Դրանք հետևյալ սահմանափակ թվով անուններն են՝ إذا (եթե; ուրեմն), إذ (եթե), متى (երբ), أيان (երբ էլ), الأن (հիմա), قطّ (երբեք), لمّا (երբ, որ), لدنْ (մոտ), ريثما (մինչ, մինչև չ...), مُذْ, منذ (ի վեր), أمسِ (երեկ), أبداً (հավերժ,

միշտ), ինչպես նաև ժամանակի բաղադրյալ պարագաները։ Այս բառերի վերջին հարաքան անփոփոխ է։

Բաղադրյալ պարագաները կառուցված են երկբաղադրիչ ամբողջությունների ֆաթհայով.

- أريد أن أراك صباحَ مساءَ (أي: كل صباح وكل مساء).

Ուզում եմ քեզ տեսնել ամեն առավոտ և երեկո

(բոց.՝ մեծ տեսնել առավոտ երեկո)

(այսինքն՝ ամեն առավոտ և ամեն երեկո)։

أريد: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

أن: حرف مصدري ناصب.

أراك: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدّرة على الألف منع من ظهورها التعذر، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا"، والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.

صباحَ مساءَ: ظرف زمن مركب مبني على فتح الجزأين.

ومثال ذلك أيضاً: جئتك نهارَ نهارَ، تعالَ يومَ يومَ.

ինչպես նաև՝ «*Ամեն ցերեկ* (բոց.՝ *ցերեկ-ցերեկ*) *քեզ մոտ եկա*», «*Արի՛ ամեն օր* (բոց.՝ *օր-օր*)»։

أحكام ظرف المكان.

Տեղի պարագայի բնորոշիչները

أ. <u>ظرف المكان المعرب</u>

إنّ ظروف الزمن المبهمة على الأغلب معربة منصوبة وهي على ثلاثة أنواع:

ա) Թեքվող տեղի պարագա

Անորոշ տեղի պարագաների մեծ մասը ենթարկվում է թեքման և դրվում է խնդրառական դիրքով։ Դրանք լինում են երեք տեսակ.

النوع الأول - اسماء المقادير أو المسافات المكانية مثل: ميل، قصبة، فرسخ.

Առաջին տեսակ. չափ և տարածություն մատնանշող անուններ, օրինակ՝ ميل (մղոն), قصبة (կասաբա (= 3,55 մ)), فرسخ (փարսախ):

- مشيت ميلاً.

Քայլեցի մեկ մղոն:

مشيت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

ميلاً: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

النوع الثاني - بعض الكلمات مثل: جانب، مكان، أرض، نحو، ناحية، تجاه، وسط، موضع، إزاء، حذاء، خلال، قرب، حول، بدل.

Երկրորդ տեսակ. մի խումբ բառեր, օրինակ՝ جانب (կողք), مكان (տեղ), أرض (հող, երկիր), نحو, تجاه, ناحية (ուղղությամբ), وسط (մեջտեղում), موضع, إزاء (դիրք, տեղ), حذاء (հանդեպ), خلال (դեմ դիմաց), قرب (ընթացքում) (մոտիկ, կողքին), حول (շուրջ), بدل (փոխարեն).

- جلست قرب الباب.

Նստեցի դռան մոտ:

جلست: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

قرب: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الباب: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

النوع الثالث – أن يكون ظرف المكان مشتقاً بشرط أن يكون فعله من مادته أي أن يُنصب اسم المكان بالفعل الذي اشتقّ منه، مثل: جلست مجلس المدرس، أما إذا كان الفعل الذي قبل اسم المكان من غير مادته فإنه يجب جرّه بحرف جرّ "في"، مثل: قعدت في مجلس أبي.

Երրորդ տեսակ. բայից կազմված տեղի պարագա, եթե այն հաջորդում է բային, որից կազմվել է, օրինակ՝ جلست مجلس المدرس (*Նստեցի ուսուցչի նստելու տեղում*): Իսկ եթե նախորդողն այլ բայ է, ապա այն պետք է في հարակցական մասնիկի կողմից հարակցական դիրքով դրվի, օրինակ՝ قعدت في مجلس أبي (*Նստեցի հորս նստելու տեղում* (բոց.՝ *տեղի մեջ*)).

- جلست مجلس المدرس.

Նստեցի ուսուցչի նստելու տեղում:

جلست: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

مجلس: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

المدرس: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ب. ظرف المكان المبني

إن ظروف المكان المبنية ألفاظ محددة وهي: حيثُ، هنا، ثَمَّ، أنَّى، أين.

բ) Թեքվող տեղի պարագա

Դրանք հետևյալ հինգ անուններն են՝ حيثُ (այնտեղ, որտեղ), هنا (այստեղ), ثَمَّ (այնտեղ), أنَّى (որտեղ), أين (որտեղ):

- هنا ملعب الأطفال.

Այստեղ երեխաների խաղահրապարակն է:

هنا: ظرف مكان مبني على السكون في محل نصب متعلّق بخبر مقدّم محذوف تقديره "موجود".

ملعب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الأطفال: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- ذهبت حيثُ ذهب أخوك.

Գնացի այնտեղ, որտեղ գնաց քո եղբայրը:

ذهبت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل في محل رفع الفاعل

حيثُ: ظرف مكان مبني على الضمّ في محل نصب وهو مضاف.

ذهب: فعل ماض مبني على الفتح.

أخوك: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه من الأسماء الخمسة، وهو مضاف.

والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

وجملة "ذهب أخوك" في محل جرّ مضاف إليه.

وقد تجرّ حيثُ بـ"من" أو "إلى"، مثل: جاء من حيثُ أتى ورجع إلى حيثُ كان.

حيثُ-ն կարող է من (-ից) և إلى (դեպի) մասնիկների ազդեցությամբ հարակցական դիրքով դրվել, օրինակ՝ جاء من حيثُ أتى ورجع إلى حيثُ كان

(Եկավ այնտեղից, որտեղից եկել էր և վերադարձավ այնտեղ, որտեղ որ եղել էր).

- جاء من حيثُ أتى.

Նա եկավ այնտեղից, որտեղից եկել էր։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

من: حرف جرّ.

حيثُ: اسم مبني على الضمّ في محل جرّ بـ"من".

أتى: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

ت. ظروف مكان بين الإعراب والبناء

هناك ظروف تشترك بين الإعراب والبناء أي تقع معربة منصوبة تارة وتأتي مبنية في مواقع أخرى وهي: قبلُ، بعد، أول، دون، والجهات الست: أمام، قدام، وراء، خلف، يمين، يسار، شمال، فوق، تحت، اسفل. وهذه الظروف لها ثلاث أحوال:

գ) Տեղի պարագաներ, որոնք կարող են ենթարկվել կամ չենթարկվել թեքման։

Կան մի շարք պարագաներ, որոնք երբեմն դրվում են խնդրառական դիրքով, երբեմն չեն ենթարկվում թեքման։ Դրանք են՝ قبلُ (առաջ, նախկինում), بعد (հետո), أول (առաջին, սկզբում), دون (առանց) և վեց ուղղությունները՝ أمام, قدام (առջև), وراء, خلف (հետև), يمين (աջ),يسار, شمال (ձախ), فوق (վրա, վերև), تحت (տակ), اسفل (ցած, ներքև)։ Այս պարագաներն ունեն շարահյուսական դիրքի իրացման երեք տարբերակ։

الحالة الأولى - تقع فيها معربة منصوبة، وذلك إذا كانت مضافة.

Առաջին տարբերակ. դրվում են խնդրառական դիրքով, եթե զբաղեցնում են լծորդական կապակցության առաջին անդամի՝ մուդաֆի դիրք.

- الكتاب أمامَك.

Գիրքը քո առջև է։

الكتاب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أمامك: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

وشبه الجملة "أمامك" متعلق بخبر محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".

الحالة الثانية - تقع فيها هذه الظروف مبنية على الضمّ في محل نصب، مثل: سرْ يمينُ، قفْ أولُ، جلست أمامُ.

Երկրորդ տարբերակ. չեն թեքվում, գտնվում են խնդրառական դիրքում՝ ունենալով անփոփոխ դամմա վերջավորություն, օրինակ سرْ يمينُ (Գնա՛ աջ), قفْ أولُ (Կանգնի՛ր սկզբում (առաջինը)), جلست أمامُ (Նստեցի առջևում).

- سرْ يمينُ.

Գնա՛ աջ։

سرْ: فعل أمر مبني على السكون الظاهر على آخره. الفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

يمينُ: ظرف مكان مبني على الضمّ في محل نصب.

إن السبب في بنائها على الضمّ هو: أنّها مقطوعة عن الإضافة لفظاً لا معنى. أي أن المضاف إليه محذوف لفظاً لكنه معنوي في الذهن وحين تقول سرْ يمينُ فإنك تعني يمين شيء معين.

وقد تُجرّ هذه الظروف ب"من" كأن تقول: من قبلُ، من بعدُ، من تحتُ.

Դրանց՝ անփոփոխ դամմա վերջավորություն ունենալու պատճառն այն է, որ դրանք լծորդական կապակցությունից անջատվել են արտասանությամբ, սակայն ոչ իմաստով, այսինքն՝ լծորդական կապակցության երկրորդ անդամն արտասանությամբ զեղչվել է, սակայն իմաստային առումով մտապահված է, և երբ ասվում է سرْ يمينُ (Գնա՛ աջ), նկատի է առնվում ինչ-որ մի բանի աջ կողմը։

Այս պարագայական բառերը դրվում են հարակցական դիրքում "من" մասնիկի ազդեցությամբ, ինչպես. من قبلُ، من بعدُ، من تحتُ.

- جاء من قبلُ.

Նախկինում նա եկել էր։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

من: حرف جرّ.

قبلُ: ظرف مكان مبني على الضمّ في محل جرّ اسم مجرور.

الحالة الثالثة – تقع فيها هذه الظروف معربة منصوبة وتكون نكرة منونة.

Երրորդ տարբերակ. թեքվում են, դրվում են խնդրառական դիրքով և կրում են անորոշ հոդ՝ թանվին.

- سرْ يميناً.

Ա՛ջ գնա։

سرْ: فعل أمر مبني على السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

يميناً: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والسبب في تنوين هذه الظروف لأنها مقطوعة عن الإضافة لفظاً ومعنى أي أن المضاف إليه غير معنوي في الذهن.

Այս պարագայական անունների՝ թանվին կրելու պատճառն այն է, որ դրանք արտասանությամբ և իմաստով անջատված են լծորդական կապակցությունից, այսինքն՝ մտքում իմաստային լծորդված անուն չի ենթադրվում։

الظروف المشتركة بين الزمن والمكان

Տեղի և ժամանակի պարագայական անուններ

هناك ظروف مشتركة بين الزمن والمكان وتكون معربة منصوبة أو في محل نصب، وهي: ذات، عند، لدى، لَدُنْ، مع، بين، قبل، بعد، أول، كذا.

Կան պարագայական անուններ, որոնք հանդես են գալիս թե՛ տեղի, թե՛ ժամանակի պարագայի դերով։ Դրանք կա՛մ դրվում են խնդրառական դիրքով, կա՛մ զբաղեցնում են այդ դիրքը։ Դրանք են՝ ذات (մի), عند, لدى, لَدُنْ (մոտ), مع (հետ), بين (միջև), قبل (առաջ), أول (առաջինը, սկզբում), كذا (որոշ թվով) անունները։

- ذات: تقع ظرفاً للدلالة على الزمن الذي يأتي بعدها مضافاً إليها:

- ذات (մի). հանդես է գալիս որպես պարագայական անուն՝ մատնանշելու համար իրեն հաջորդող լծորդված անվան ժամանակը.

- كلمته ذات يومٍ.

Մի օր խոսեցի նրա հետ:

كلمته: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

والهاء: ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به

ذات: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

يوم: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وتستعمل "ذات" ظرف مكان مع كلمتين فقط هما "اليمين" و"الشمال".

ذات-ը՝ որպես տեղի պարագայական անուն, հանդես է գալիս միայն երկու բառի հետ՝ اليمين (աջ) և الشمال (ձախ).

- تحرك ذات اليمين.

Նա շարժվեց դեպի աջ:

تحرك: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

ذات: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

اليمين: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- عند: تكون ظرف مكان أو زمن وذلك حسبً دلالة الكلمة المضافة إليها:

- عند (մոտ, ժամանակ). հանդես է գալիս որպես տեղի կամ ժամանակի պարագա՝ կախված նրանից, թե ինչ է մատնանշում իրեն լծորդված անունը.

- سافرت عند الفجرٍ.

Մեկնեցի արևածագին (արևածագի ժամանակ):

سافرت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

عند: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الفجرٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- وقفت عند الباب.

Կանգնեցի դռան մոտ:

وقفت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
عند: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الباب: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- مع: أ. عندما ظرف زمن:

- **مع** (հետ). ա) որպես ժամանակի պարագա.

- وصلت مع نهاية اليوم.

Ժամանեցի օրավարտին (բոց.՝ օրվա ավարտի հետ):

وصلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
مع: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
نهاية: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
اليوم: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ت. عندما ظرف مكان[٣١]:

բ) որպես տեղի պարագա.

- ركبت السيارة مع أختي.

Մեքենա նստեցի քրոջս հետ:

ركبت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
السيارة: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره
مع: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

---

[٣١] وتأتي مع منونة وغير مضافة، وفي هذه الحالة تعرب حالاً:

Երբ **مع**-ն անորոշ հոդ է կրում, ապա չի լծորդվում, այլ հանդես է գալիս որպես վիճակի պարագա.

- درسنا معاً.

Մենք միասին սովորեցինք:

درسنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله ب"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكسون في محل رفع فاعل.
معاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

أختي: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره، والياء ضمير متصل مبني على السكون في مجل جر مضاف إليه.

- بين: وهو ظرف وله حالتان

- بين (միջև). այն պարագայական անուն է, որն ունի կիրառման երկու տարբերակ:

الحالة الأولى: ويكون فيها معرباً ويستعمل للزمن أو المكان وذلك حسب ما يضاف إليه من ظروف الزمن أو المكان:

Առաջին տարբերակ. այն ենթարկվում է թեքման և գործածվում է թե՛ տեղ, թե՛ ժամանակ մատնանշելու համար՝ կախված իրեն լծորդված տեղի կամ ժամանակի պարագայական անունից.

أ. مثال ظرف الزمن

ա) ժամանակի պարագայի օրինակ՝

- وصلت بين محاضرة الصباح والظهر.

Ժամանեցի առավոտվա և կեսօրվա դասախոսությունների միջև ընկած ժամանակահատվածում:

وصلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بين: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

محاضرة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الصباح: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

و: حرف عطف.

الظهر: اسم معطوف على ما قبله مجرور مثله.

ت. مثال ظرف المكان:

բ) տեղի պարագայի օրինակ՝

- جلست بين الطلاب.

Նստեցի ուսանողների միջև:

جلست: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بين: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الطلاب: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الحالة الثانية: وتكون فيها "بين" مبنية على الفتح، إذا كانت متصلة بـ"ألف" الزائدة وبـ"ما" الزائدة. وذلك كأن نقول "بينا" أو "بينما" وفي هذه الحالة تكون الجملة بعدها في محل جر بالإضافة.

Երկրորդ տարբերակ. بين-ն, ունենալով անփոփոխ ֆաթհա վերջավորություն, չի թեքվում, եթե նրան կցվում են հավելյալ ا կամ ما մասնիկները: Այս դեպքում նրան հաջորդող նախադասությունը զբաղեցնում է լծորդված անվան հարակցական դիրք.

- بينما (بينا) أخرجُ دخل المدرس.

Դուրս գալուս ընթացքում ուսուցիչը ներս մտավ:

بينما (بينا): ظرف زمن مبني على السكون في محل نصب، وهو مضاف.
أخرجُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".
وجملة "أخرج" في محل جرّ مضاف إليه.
دخل: فعل ماض مبني على الفتح.
المدرس: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- قبل وبعد وأول: وهي ظروف تستعمل للزمن والمكان وذلك حسب ما تضاف إليها من ظروف الزمن أو المكان.

- قبل (առաջ), بعد (հետո), أول (առաջինը, սկզբում). սրանք պարագաներ են, որ հանդես են գալիս թե՛ որպես տեղի և թե՛ որպես ժամանակի պարագա՝ կախված իրենց լծորդված տեղի կամ ժամանակի պարագայից.

أ. مثال ظرف الزمن

ա) ժամանակի պարագայի օրինակ՝

- وصلت قبل (بعد\أول) الظهر.

Ժամանեցի կեսօրից առաջ (հետո/սկզբում):

وصلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

قبل (بعد\أول): ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الظهر: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ب. مثال ظرف المكان:

բ) տեղի պարագայի օրինակ՝

- نزلت قبل (بعد\أول) الجامعة.

Իջա նախքան համալսարանը (բոց.՝ համալսարանից առաջ)

(հետո/համալսարանի սկզբնամասում)։

نزلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
قبل (بعد\أول): ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الجامعة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- كذا: وهي اسم مبهم وتقع ظرف زمن أو مكان وذلك حسب الاسم الذي يأتي بعدها.

- كذا (որոշ թվով). այն անորոշ անուն է, որը հանդես է գալիս թե՛ որպես տեղի և թե՛ որպես ժամանակի պարագա՝ կախված իրեն հաջորդող անու-նից։

أ. مثال ظرف الزمن

ա) ժամանակի պարագայի օրինակ՝

- غِبت كذا يوماً.

Մի քանի օր (բոց.՝ որոշ թվով օրեր) բացակայեցի։

غِبت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
كذا: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
يوماً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
ب. مثال ظرف المكان:

բ) տեղի պարագայի օրինակ՝

- سرت كذا ميلاً.

Քայլեցի մի քանի (բոց.՝ որոշ քանակի) մղոն։

سرت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

كذا: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ميلاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

المفعول لأجله أو له

ՊԱՏՃԱՌԻ ԵՎ ՆՊԱՏԱԿԻ ՊԱՐԱԳԱ

- **المفعول لأجله مصدر قلبي يُذكر لبيان سبب حدوث الفعل أو هدفه.**

Պատճառի և նպատակի պարագան զգացմունք արտահայտող բայանուն է, որը ցույց է տալիս գործողության կատարման պատճառը կամ նպատակը.

شروط المفعول لأجله.

Պատճառի և նպատակի պարագայի պայմաններն են.

أ. أن يكون مصدراً قلبياً صادراً عن الأحاسيس كالشفقة والخوف والاحترام.

ա) այն պետք է լինի զգացմունք՝ կարեկցանք, վախ, հարգանք արտահայտող բայանուն.

- وقف التلاميذ احتراماً للمدرس.

Աշակերտները կանգնեցին՝ հարգելով ուսուցչին։

وقف: فعل ماض مبني على الفتح.

التلاميذ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

احتراماً: مفعول لأجله منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

اللام: حرف جرّ.

المدرس: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

أما إذا كان المصدر غير قلبياً فإنه لا يجوز نصبه وانما يجر بالحرف.

Եթե բայանունը զգացմունք չի արտահայտում, ապա դրվում է ոչ թե խնդրառական դիրքով, այլ նախադրվում է հարակցական մասնիկով՝ դրվելով հարակցական դիրքով.

- جلست لكتابة الرسالة.

Նստեցի՝ նամակը գրելու։

جلست: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

اللام: حرف جرّ.

كتابة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الرسالة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ب. أن يكون المفعول لأجله متحداً مع الفعل في الوقت ومشاركاً له من الفاعل. ففي المثال "وقف التلاميذ احتراماً للمدرس" إن زمن الوقوف هو نفسه من الاحترام، وإن الذي قام بالفعل هو نفسه الذي صدرت عنه مشاعر الاحترام. أي إن الوقوف والاحترام كانا من فاعل واحد.

բ) Պատճառի և նպատակի պարագան պետք է ժամանակով և գործող ենթակայով համապատասխանի բային։ «Աշակերտները կանգնեցին՝ հարգելով ուսուցչին» օրինակում կանգնելու ժամանակը համընկնում է հարգելու ժամանակին, և կանգնելու գործողություն կատարողը հենց նա է, ով հարգանք է տածում։ Այսինքն՝ կանգնելն ու հարգելը միևնույն գոր-ծող ենթական ունեն։

أما إذا لم يتحد المصدر مع الفعل في الوقت أو لم يشارك الفعل في فاعله فإنه يجر بالحرف.

Իսկ եթե բայանունը չի համապատասխանում բային ժամանակով կամ գործող ենթակայով, ապա նախադրվում է հարակցական մասնիկով՝ դրվելով հարակցական դիրքով.

- زرته اليوم للإكرام غداً.

Ես այսօր այցելեցի նրան՝ վաղը մեծարելու համար։

زرته: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
والهاء: ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.
اليوم: مفعول فيه ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
اللام: حرف جرّ.
الإكرام: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
غداً: مفعول فيه ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- جاء زيد لإكرام خالد له.

Զեյդը եկավ, որպեսզի Խալիդը պատվի նրան։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

زيد: الفاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
اللام: حرف جرّ.
إكرام: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
خالد: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
له: اللام: حرف جرّ. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جر اسم مجرور.

ففي هذا المثال "إكرام" مصدر لم ينصب على أنه مفعول لأجله لأنه لم يشارك الفعل في فاعله، فالمجيء من زيد والإكرام من خالد.

Այս օրինակում إكرام (պատվելը) բայանունը՝ որպես պատճառի և նպատակի պարագա, խնդրառական դիրքով չի դրվել, քանի որ այն բայի հետ չունի միևնույն գործող ենթական. եկողը Զեյդն է, իսկ պատվողը՝ Խալիդը։

ويكون هذا المصدر منصوباً إذا قلنا "جاء زيد إكراما لك"، فزمن الإكرام هو زمن المجيء، وفاعل جاء هو فاعل الإكرام

Այս բայանունը կդրվեր խնդրառական դիրքով, եթե ասեինք. «Զեյդը եկավ՝ քեզ պատվելու». պատվելու ժամանակը կհամընկներ գալու ժամանակին, իսկ եկողը՝ պատվողի հետ։

أحوال المفعول لأجله

Պատճառի և նպատակի պարագայի շարահյուսական դիրքի իրացման տարբերակները

الحالة الأولى: أن يكون نكرة.

Առաջին տարբերակում այն լինում է անորոշ.

- هرب اللص خوفاً من العقاب

Ավազակը փախավ՝ վախենալով պատժից։

هرب: فعل ماض مبني على الفتح.
اللص: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

خوفاً: مفعول لأجله منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
من: حرف جرّ
العقاب: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الحالة الثانية: أن يكون مضافاً.

Երկրորդ տարբերակում այն լինում է լծորդված.

- أسكتُ خشيةَ الزلل

Ես լռում եմ՝ վախենալով սխալվել (բոց.՝ սխալվելու վախից)։

أسكتُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".
خشيةَ: مفعول لأجله منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الزلل: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الحالة الثالثة: يجوز جعل المفعول لأجله مجروراً، سواء أكان نكرة أو معرفة.

Երրորդ տարբերակում այն կարող է հարակցական մասնիկի ազդեցությամբ դրվել հարակցական դիրքով որոշյալ կամ անորոշ առումով.

- أسكتُ من خشيةِ الزلل

Ես լռում եմ սխալվելու վախից։

أسكتُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".
من: حرف جر.
خشيةَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الزلل: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

نصب المفعول لأجله بغير الفعل

Բայազուրկ նախադասության պատճառի և նպատակի պարագայի խնդրառական դիրքը

فضلاً عن نصب المفعول لأجله بالفعل فإنه ينصب أيضاً بعوامل أخرى وهي: اسم الفاعل، صيغة مبالغة اسم الفاعل، اسم المفعول، المصدر، اسم الفعل.

Պատճառի և նպատակի պարագան, բայի կողմից խնդրառական դիրքով դրվելուց բացի, կարող է այդ դիրքով դրվել նաև առանց բայի՝ այլ գործոնների ազդեցությամբ: Դրանք են ենթակայական դերբայը, հատկանիշի սաստկացմամբ ենթակայական դերբայը, հարակատար դերբայը, անորոշ դերբայը և բայական գործառույթ ունեցող անունը:

أ. مثال اسم الفاعل:

ա) Ենթակայական դերբայի օրինակ՝

- زيدٌ نائم طلباً للراحة.

Զեյդը քնած է, որ հանգստանա (բռց.՝ հանգստի պահանջ ունենալով):

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

نائم: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

طلبا: مفعول لأجله منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

للراحة: اللام: حرف جرّ. الراحة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ب. مثال صيغة المبالغة:

բ) Հատկանիշի սաստկացման օրինակ՝

- زيدٌ جسور بين زملائه ابتغاءَ كسبِ تقديرهم.

Զեյդը շատ համարձակ է իր ընկերների շրջանում՝
ձգտելով վաստակել նրանց գնահատականը:

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

جسور: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

بين: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

زملائه: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.

ابتغاءَ: مفعول لأجله منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

كسبِ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

تقديرهم: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

و"هم" ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

ت. مثال اسم المفعول:

գ) Հարակատար դերբայի օրինակ՝

- زيدٌ محترم تقديراً لجهوده.

Զեյդը հարգված է՝ իր ջանքերի շնորհիվ

(բոց.՝ ի գնահատումն իր ջանքերի)։

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

محترم: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

تقديراً: مفعول لأجله منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

لجهوده: اللام: حرف جرّ. جهوده: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

ث. مثال اسم الفعل:

դ) Բայական գործառույթ ունեցող անվան օրինակ՝

- حِذار حِرْصاً على سلامتك.

Զգո՛ւշ եղիր՝ հանուն քո ապահովության

(բոց.՝ հետամուտ լինելով քո ապահովությանը)։

حذار: اسم فعل أمر مبني على الكسر بمعنى احذر، والفاعل ضمير مستتر وجوباً تقديره "أنت".

حرصاً: مفعول لأجله منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

على: حرف جرّ.

سلامتك: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

الحال

ՎԻՃԱԿԻ ՊԱՐԱԳԱ

<u>الحال</u> اسم منصوب يدلّ على هيئة صاحبه ويطابقه في الإفراد والتثنية والجمع والتذكير والتأنيث ويأتي بعد انتهاء الكلام.

Վիճակի պարագան խնդրառական դիրքով դրված անուն է, որը ցույց է տալիս նախադասության որևէ անդամի (վիճակի կրողի) վիճակը և համաձայնեցվում է այդ անդամի հետ թվով և սեռով: Դրվում է խոսքի վերջում:

<u>صاحب الحال</u> هو الذي يأتي الحال من أجله ليبيّن هيئته ويوافقه في التذكير والتأنيث وفي الإفراد والتثنية والجمع، مثل:

Վիճակի կրող է կոչվում նախադասության այն անդամը, որի վիճակը ցույց է տալիս վիճակի պարագան, որը համաձայնեցվում է վիճակի կրողի հետ սեռով և թվով, օրինակ՝

Ուսուցիչն ուրախ եկավ:	جاء المدرّس مسروراً.
Ուսուցչուհին ուրախ եկավ:	جاءت المدرّسة مسرورةً.
Երկու ուսուցիչներն ուրախ եկան:	جاء المدرّسان مسرورينِ.
Երկու ուսուցչուհիներն ուրախ եկան:	جاءت المدرّستان مسرورتينِ.
Ուսուցիչներն ուրախ եկան:	جاء المدرّسون مسرورينَ.
Ուսուցչուհիներն ուրախ եկան:	جاءت المدرّساتُ مسروراتٍ.

أنواع الحال

Վիճակի պարագայի արտահայտման եղանակները

تأتي الحال على أنواع متعددة:

Վիճակի պարագան արտահայտվում է.

أ. مفردةً (كلمة واحدة).

ա) անունով (մեկ բառով).

- حضر زيدٌ مسروراً.

Զեյդն ուրախ եկավ:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

مسروراً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ب. جملةً اسميةً.

բ) անվանական նախադասությամբ.

- حضر الطالب في يده كتابه.

Ուսանողը եկավ՝ իր գիրքը ձեռքին:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

الطالب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

في: حرف جرّ.

يده: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف، والهاء: ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.

وشبه الجمة " في يده" متعلّق بخبر مقدّم محذوف تقديره "موجود".

كتابه: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، والهاء: ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

وجملة " في يده كتابه" في محل نصب حال.

ت. جملةً فعليةً.

գ) բայական նախադասությամբ.

- جاء زيدٌ يضحك.

Զեյդը եկավ ծիծաղելով (բոց.՝ նա ծիծաղում է):

جاء: فعل ماض مبني على الفتح

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يضحك: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

وجملة " يضحك " في محل نصب حال.

✍ إذا وقعت الحال جملة لا بدّ أن تشتمل على رابط يربطها بصاحب الحال. وهذا الرابط إما أن يكون ضميراً، أو حرف الواو، أو الواو والضمير معاً، أو قد.

✍ Եթե վիճակի պարագան նախադասությամբ է արտահայտվում, ապա նրանում անպայման պետք է վիճակի կրողի հետ կապող որևէ միջոց լինի, որն արտահայտվում է դերանվամբ, و (և), أو (կամ) շաղկապներով, միաժամանակ و (և) + դերանուն կապակցությամբ կամ قد (արդեն) մասնիկով:

- مثال اشتمالها على ضمير في المثال السابق: الضمير المستتر "هو" في "يضحك" هو الرابط.

- Կապող միջոցը դերանվամբ է արտահայտված նախորդ օրինակում. «նա» թաքնված դերանունը يضحك (ծիծաղում է) բայի մեջ կապող միջոցն է:

- مثال اشتمالها على الواو.

- و (և)-ի առկայության օրինակ՝

- استيقظت والشمسُ طالعةٌ.

Արթնացա, և արևն էր ծագում:

استيقظت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

و: واو الحال

الشمسُ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

طالعةٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

وجملة " والشمس طالعة " في محل نصب حال.

- مثال اشتمالها على الواو مع الضمير.

- դերանվան և و (և)-ի առկայության օրինակ՝

- حضر زيدٌ وهو ضاحكٌ.

Զեյդը եկավ ծիծաղելով (բոց.՝ և նա ծիծաղող է):

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

و: واو الحال.
هو: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.
ضاحك: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
وجملة " وهو ضاحك " في محل نصب حال.

- مثال اشتمالها على "قد".

- قد (արդեն)-ի առկայության օրինակ՝

- حضر الطبيبُ فوجد المريضَ قد مات.

Բժիշկը եկավ և տեսավ, որ հիվանդն արդեն մահացել է։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
الطبيبُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
فوجد: الفاء: حرف عطف، وجد: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
المريضَ: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
قد: حرف تحقيق.
مات: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
وجملة " قد مات" في محل نصب حال.

ث. أن تكون الحال محذوفة تعلق بها شبه جملة إما أن تكون جارًا ومجرورًا أو تكون ظرفاً.

դ) Վիճակի պարագան կարող է զեղչվել, որի դեպքում նրա հետ կապ-ված թերի նախադասությունը զբաղեցնում է նրա դիրքը։ Այն կարող է արտահայտվել ինչպես հարակցական մասնիկով կապակցությամբ, այնպես էլ պարագայական անվամբ.

- مثال الحال جاراً ومجرورًا.

- հարակցական մասնիկով արտահայտված վիճակի պարագայի օրինակ՝

- شاهدتُ الأسد في القفص.

Ես տեսա առյուծին վանդակում։

شاهدتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
الأسد: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
في: حرف جرّ.
القفص: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
والجار والمجرور "في القفص" متعلّق بحال محذوفة تقديرها "كائناً" أو "موجوداً".
Վիճակի պարագան այստեղ զեղչված է, ենթադրվում է. «Ես տեսա առյուծին վանդակում գտնվելիս»:

- مثال الحال ظرفاً.

- պարագայական անվամբ արտահայտված վիճակի պարագայի օրինակ՝

- هذا كتابُك فوق المنضدة.

Սա քո գիրքն է փոքր սեղանի վրա:

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
كتابُك: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.
فوق: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
المنضدة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره
وشبه الجملة "فوق المنضدة" متعلّق بحال محذوفة تقديرها "كائناً" أو "موجوداً".
Վիճակի պարագան այստեղ զեղչված է, ենթադրվում է. «Սա քո գիրքն է փոքր սեղանի վրա գտնվող վիճակում»:

أنواع صاحب الحال

Վիճակի կրողի տեսակները

يأتي صاحب الحال على خمسة أنواع:

Վիճակի կրողը լինում է հինգ տեսակ.

أ. أن يكون فاعلا.

ա) կարող է լինել բայական նախադասության ենթակա.

- جاء زيدٌ مسروراً

Զեյդն ուրախ եկավ:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

مسروراً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ب. أن يكون مفعولا به

բ) կարող է լինել ուղիղ խնդիր.

- شاهدتُ زيداً مسروراً.

Զեյդին ուրախ տեսա:

شاهدتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

زيداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

مسروراً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ت. أن يكون نائب الفاعل.

գ) կարող է լինել կրավորական կառույցով նախադասության ենթակա.

- يُشرَب الشايُ ساخناً.

Թեյը տաք են խմում (բոց.՝ տաք է խմվում):

يُشرَب: فعل مضارع مبني للمجهول مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
الشايُ: نائب الفاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
ساخناً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ث. أن يكون خبرا.

դ) կարող է լինել անվանական նախադասության ստորոգյալ.

- هذا زيدٌ نائماً.

Սա Զեյդն է քնած վիճակում:

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
زيدٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
نائماً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ج. أن يكون جارا ومجرورا

ե) կարող է լինել հարակցական մասնիկով կապակցություն.

- التقيتُ بخالد مسروراً.

Հանդիպեցի Խալիդին ուրախ:

التقيت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
بخالد: ب: حرف جرّ. خالد: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
حزيناً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ملاحظة: لا بدّ لصاحب الحال من أن يكون معرفة ولكنّه يأتي نكرة في موضعين:

Ծանոթագրություն. վիճակի կրողը հիմնականում որոշյալ է լինում, սակայն երկու դեպքում այն կարող է լինել անորոշ.

أ. أن يتأخر صاحب الحال عن الحال.

ա) երբ վիճակի կրողը հաջորդում է վիճակի պարագային.

- زارني حزيناً صديقٌ يريد المساعدة.

Ինձ տխուր վիճակում այցելեց մի ընկեր, որն օգնություն էր ուզում:

زارني: فعل ماض مبني على الفتح، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به مقدّم.

حزيناً: حال مقدّم منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
صديقٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
يريد: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
المساعدة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- الأصل في هذه الجملة: زارني صديقٌ حزينٌ، ولكن الصفة إنْ تقدّمت على الموصوف صارت حالاً.

Այս նախադասության նախնական տարբերակն է՝ «Ինձ այցելեց մի տխուր ընկեր», սակայն որոշիչը, նախորդելով որոշյալին, վիճակի պարագա է դարձել։

ب. أن يكون صاحب الحال مسبوقاً بنفي أو نهي أو استفهام.

բ) Երբ վիճակի կրողը հաջորդում է ժխտական, արգելական կամ հարցական մասնիկի.

- ما جاءني طالبٌ متفوقاً.

Ինձ մոտ չեկավ ոչ մի գերազանց ուսանող
(բառց.՝ ոչ մի ուսանող գերազանց)։

ما: حرف نفي.
جاءني: فعل ماض مبني على الفتح، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به مقدّم.
طالبٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
متفوقاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

- هل جاءك أحدٌ راكضاً.

Արդյո՞ք որևէ մեկը վազելով եկավ քեզ մոտ։

هل: حرف استفهام لا محل له من الإعراب.
جاءك: فعل ماض مبني على الفتح، والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به مقدّم.
أحدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
راكضاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

- لا تصادقْ أحداً منافقاً.

Մի՛ հավատա երկերեսանի որևէ մեկին
(բռց.՝ մի՛ հավատա կեղծավորություն անող որևէ մեկին)։
لا: حرف نهي وجزم.
تصادقْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
أحدا: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
منافقاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

-يجوز أن تتعدد الحال و صاحبها واحد.
- Վիճակի կրողը կարող է ունենալ մի քանի վիճակի պարագա.
- جاء القائد ظافراً مسروراً.
Զորավարը հաղթանակած, ուրախ եկավ։
جاء: فعل ماض مبني على الفتح
القائد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
ظافراً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.
مسروراً: حال ثانية منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

- قد تتقدم الحال على صاحبها. مثال: مسرعاً سار الرجل.
فجأةً هبّ الريح.

- Վիճակի պարագան կարող է նախադրվել վիճակի կրողին, օրինակ՝
Շտապելով քայլեց տղամարդը։
Հանկարծակի փչեց քամին։

- قد يحذف الفعل وصاحب الحال جوازاً أو وجوباً.
- Բայի և վիճակի կրողի զեղչումը պարտադիր է կամ կամային.
-مثال ما يحذف جوازاً أن يقال "كيف جئت؟" فتقول "راكضاً" وتقديره "جئت راكضاً"،
- Կամային զեղչման օրինակ է, եթե ասում են. «كيف جئت» (Ինչպե՞ս եկար) և պատասխանում են. «راكضاً» (Վազելով), ինչը ենթադրում է. « جئت راكضاً» (Վազելով եկա)։

- مثال ما يحذف وجوباً أن يقال "طبق هذه التعليمات من الآن فصاعداً": صاعداً: حال، وقد حذف الفعل وصاحب الحال وتقديره "طبق هذه التعليمات من الآن والزمن يسير صاعداً".

- Պարտադիր գեղչման օրինակ է. «طبق هذه التعليمات من الآن صاعداً» (*Կիրառի՛ր այս ցուցումները այժմ և հետայսու* (բոց.՝ *բարձրանալով*)). صاعداً (բարձրանալով) բառը վիճակի պարագա է, որի բայը և վիճակի կրողը գեղչվել են, որոնց նշանակությունն է. « طبق هذه التعليمات من الآن والزمن يسير صاعداً» (*Կիրառի՛ր այս ցուցումները այժմ և ժամանակի հետ դեպի վեր բարձրանալով*):

الحال الجامدة

Քարացած վիճակի պարագա

يمكن للحال أن تأتي جامدة، وتكون على نوعين:

Վիճակի պարագան կարող է լինել քարացած: Այն լինում է երկու տեսակ.

أ. أن تكون مؤوّلة بمشتق وذلك في هذه المواضع:

ա) հստակ հատկանիշի հետ ասոցացվող գոյականով արտահայտված վիճակի պարագա, որը հանդիպում է հետևյալ դեպքերում, երբ.

١. أن تدلّ الحال على التشبيه.

1. վիճակի պարագան նմանություն է մատնանշում.

- ركض زيدٌ غزالاً: أي سريعاً.

Զեյդը վազեց վիթի նման (այսինքն՝ վիթի նման արագ):

ركض: فعل ماض مبني على الفتح.

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

غزالاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

- هجم زيدٌ شجاعاً.

Զեյդը քաջաբար (բոց.՝ քաջի նման) հարձակվեց։

هجم: فعل ماض مبني على الفتح.

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

شجاعاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

٢. أن تدلّ الحال الجامدة على مفاعلة، أي مشاركة.

2. վիճակի պարագան հաջորդականություն կամ գործողության անցում է մատնանշում.

- سلّمته رسالةً يداً بيدٍ.

Նամակն առձեռն (բոց.՝ ձեռքից ձեռք) հանձնեցի։

سلّمته: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

والهاء: ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

رسالةً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

يداً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

بيدٍ: ب: حرف جرّ. يد: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الجار والمجرور متعلقان بصفة محذوفة لـ"يد" في محل نصب.

- كلمته فماً إلى فمٍ.

Ես անձամբ (բոց.՝ բերանից բերան) խոսեցի նրա հետ։

كلمته: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

والهاء: ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

فماً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

إلى: حرف جرّ.

فم: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الجار والمجرور متعلقان بصفة محذوفة ل"يد" في محل نصب.

٣. أن تدلّ الحال الجامدة على الترتيب.

3. քարացած վիճակի պարագան հերթականություն է մատնանշում.

- دخل الطلاب الصفَّ ثلاثةً ثلاثةً: أي مترتبين.

Ուսանողները լսարան մտան երեք-երեք

(այսինքն՝ համակարգված հերթականությամբ)։

دخل: فعل ماض مبني على الفتح.

الطلاب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الصفَّ: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ثلاثةً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ثلاثةً: توكيد منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٤. أن تكون الحال الجامدة دالّة على السعر.

4. քարացած վիճակի պարագան գին է մատնանշում.

- اشتريتُ التفاحَ كيلوين بعشرين جنيهاً.

- Գնեցի խնձորը՝ երկու կիլոգրամը քսան գինեյով։

اشتريتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

التفاحَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

كيلوين: حال منصوبة وعلامة نصبها الياء لأنه مثنّى.

بعشرين: ب: حرف جرّ. عشرين: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنه ملحق بجمع مذكّر سالم.

جنيهاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ب. أن لا تكون مؤولة بمشتق وذلك في هذه المواضع:

բ) Հստակ հատկանիշի հետ չասոցացվող գոյականով, որը հանդիպում է հետևյալ դեպքերում, երբ.

١. أن تكون فرعاً من صاحبها أو صاحبها فرعاً منها.

1. քարացած վիճակի պարագան և վիճակը կրողը միևնույն հասկացության տարբեր դրսևորումներ են.

- هذا ذهبك خاتماً.

Սա քո ոսկին է՝ մատանու տեսքով։

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

خاتمُك: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.
ذهباً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها وهي جامدة غير مؤولة بمشتق لأنها فرع من صاحبها وهو: الذهب.

- يُلبس الخاتمُ ذهباً.

Մատանի կրելիս ոսկի պիտի կրես

(բոց.՝ մատանին ոսկյա են հագնում):

يُلبس: فعل مضارع مبني للمجهول مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
الخاتمُ: نائب الفاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
ذهباً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها وهي جامدة غير مؤولة بمشتق لأن صاحبها فرع منها وهو: الخاتم.

ت. أن تكون دالّة على العدد:

գ) թվական է մատնանշում.

- بلغ عدد الحاضرين عشرين رجلا.

Ներկաների թիվը հասավ քսանի:

بلغ: فعل ماض مبني على الفتح.
عدد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
الحاضرين: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الياء لأنه جمع مذكّر سالم.
عشرين: حال منصوبة وعلامة نصبه الياء لأنه ملحق بجمع مذكّر سالم.
رجلا: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- جاء زيدٌ أوّلاً.

Զեյդն առաջինը եկավ:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أوّلاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها

ث. أن تكون قد وردت في أسلوب التفضيل:

դ) առավելություն է մատնանշում.

- العنب زبيباً أفضل منه دبساً.

Խաղողի չամիչն ավելի լավն է, քան դոշաբը

(բոց.՝ խաղողը՝ որպես չամիչ, ավելի լավն է, քան որպես դոշաբ)։

العنب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

زبيباً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها

أفضل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

منه: من: حرف جرّ، والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ اسم مجرور.

دبساً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها، الحال جامدة "زبيباً، ودبساً"، وصاحبها: "العنب"، وهي مفضلة على بعضها.

ج. أن تكون موصوفةً:

ե) արտահայտված է որոշչային կապակցությամբ.

- ارتفع السعر قدراً كبيراً.

Գինը զգալի (բոց.՝ մեծ չափով) բարձրացավ։

ارتفع: فعل ماض مبني على الفتح.

السعر: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

قدراً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها

كبيراً: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها

تعابير تعرب حالا

Որպես վիճակի պարագա վերլուծվող արտահայտություններ

١. وحدي: جلست في الصفّ وحدي: أي وحيداً.

1. Մենակս – Նստեցի լսարանում մենակ (բոց.՝մենակս)։ Այսինքն՝ միայնակ։

٢. الجماء الغَفِير: جاء القوم الجماء الغفير: أي جميعاً.

2. Ողջ բազմությունը – Մարդիկ բոլորը (բոց.՝ ողջ բազմությամբ) եկան։ Այսինքն՝ բոլորը միասին։

٣. شَذَرَ مَذَرَ: جاء الناس شذر مذر: أي متفرقين.

3. Դեսուդեն ցրված – Մարդիկ դեսուդեն ցրված եկան։ Այսինքն՝ առանձին։

٤. بيت بيت: هو جاري بيت بيت.

4. Տուն տան – Նա իմ դրկից (բռց.՝ տուն տան) հարևանն է։

٥. جهدَه: حاول صديقي اقناعي جهده، أي جاهداً.

5. Իր ջանքը – Ընկերս փորձեց համոզել ինձ իր ջանքով։ Այսինքն՝ ջանադրաբար։

٦. وجهاً لوجه: كلّمت المدير وجهاً لوجه.

6. Դեմ առ դեմ – Ես խոսեցի տնօրենի հետ դեմ առ դեմ։

٧. يداً بيدٍ: سلّمني أخي الرسالة يداً بيدٍ.

7. Ձեռքից ձեռք – Եղբայրս ինձ հանձնեց նամակը առձեռն (բռց.՝ ձեռքից ձեռք)։

٨. الأوّل فالأوّل: أدخلوا الأوّل فالأوّل: أي متتابعين.

8. Առաջինն ու հաջորդը – Մտե՛ք առաջինն ու հաջորդը։ Այսինքն՝ հերթականությամբ։

٩. جميعا: حضر الطلاب جميعا.

9. Բոլորը – Բոլոր ուսանողները եկան։

١٠. كافةً. جاء الناس كافةً.

10. Բոլորը – Բոլոր մարդիկ եկան։

١١. قاطبة: جاء الناس قاطبة.

11. Բոլորը – Բոլոր մարդիկ եկան։

١٢. خلافاً: كلّ ما قلته خلافاً لقولك.

12. Հակառակը – Այն ամենը, ինչ ես ասացի, քո ասածի հակառակն է։

١٣. سرّاً: هجم الجندي على العدو سرّاً.

13. Գաղտնի – Զինվորը գաղտնի հարձակվեց թշնամու վրա։

١٤. عياناً: وصلت اليوم إلى البيت عياناً.

14. Հոգնած – Այսօր տուն հասա հոգնած։

١٥. فُرادَى: جاء الناس فرادى: أي متفرقين، أي متتابعين.

15. Իրար հետևից – Մարդիկ եկան իրար հետևից։ Այսինքն՝ հաջորդաբար, հերթով։

١٦. تَتْرَى: دخل الطلاب الصفّ تترى، أي متتابعين.

16. Իրար հաջորդելով – Ուսանողները լսարան մտան իրար հաջորդելով: Այսինքն՝ հաջորդաբար:

١٧. كَهْلاً: تعلّم خالد القراءة كهلاً.

17. Տարեց – Խալիդը կարդալ սովորեց ծեր տարիքում (բոց.՝ տարեց):

١٨. معاً: سافرنا معاً.

18. Միասին – Միասին ճամփորդեցինք:

التمييز

ԱՌԱՆՁՆԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐ

التمييز اسم نكرة منصوب يذكر لإزالة إبهام ما قبله أو تفسيراً للمبهم من ذات أو نسبة.

Առանձնացման խնդիրը խնդրառական դիրքով դրված անորոշ անուն է, որի նպատակն է վերացնել նախորդող բառի անորոշությունը կամ պարզաբանել նրա տեսակը կամ չափ ու քանակը:

الاسم الذي قبل التمييز يسمّى مميَّزاً مفسَّراً، والتمييز هو المفسّر.

Առանձնացման խնդրի լրացյալը կոչվում է պարզաբանված, առանձնացված անուն, իսկ առանձնացումը ներկայացնում է պարզաբանում:

التمييز يكون على معنى "من". كما أن الحال يكون على معنى "في". مثلاً: اشتريت عشرين كتابا – فالمعنى: اشتريت عشرين من الكتب. مثلاً: طاب محمّد نفساً – فالمعنى: طاب محمّد من جهة نفسه.

Առանձնացման խնդիրն իմաստով որոշակի նմանություն ունի հայերենի բացառական հոլովի արտահայտած «-ից» իմաստին, այնպես, ինչպես վիճակի պարագան նմանություն ունի «մեջ» կապով ներգոյականի իմաստին: «*Ես գնեցի քսան գիրք*» նախադասությունը նշանակում է «*Գրքից քսան հատ գնեցի*», իսկ «*Մուհամմադը բարի էր հոգով*»-ը՝ «*Մուհամմադը բարի էր հոգու տեսանկյունից*»:

أقسام التمييز

Առանձնացման խնդրի տեսակները

ينقسم التمييز إلى قسمين.

Առանձնացման խնդիրը լինում է երկու տեսակ:

القسم الأول: تمييز المفرد أو تمييز الذات وهو ما كان مفسّراً لاسم مبهم ملفوظ، وهذا النوع من التمييز يقع في خمسة مواضع.

Առաջին տեսակ. անվանական միավորի առանձնացման խնդիր կամ բուն առանձնացման խնդիր: Սա այն տեսակն է, երբ առանձնացման խնդիրը վերաբերում է մեկ արտասանական միավորի: Այս տեսակը գործածվում է հինգ դեպքում.

أ. بعد العدد وهو قسمان:

ա) քանակ ցույց տվող բառերից հետո, որոնք լինում են երկու տեսակ.

- العدد الصريح: وهو ما كان معروف الكمية كالواحد والعشرة والعشرين ونحوها.

- բուն թվական, որով հստակ քանակ է արտահայտվում, ինչպես՝ մեկ, տասը, քսան և այլն.

- اشتريت أحد عشر كتاباً.

Գնեցի տասնմեկ գիրք:

اشتريت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

أحد عشر: جزءان مبنيان على الفتح في محل نصب مفعول به.

كتاباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- العدد المبهم، وهو ما كان كناية عن عدد مجهول الكمية. وكنايات العدد هي:

- անորոշ քանակ արտահայտող անուն, որն արտահայտում է անհայտ քանակություն: Անորոշ քանակ արտահայտող բառերն են.

١. كم الاستفهامية.

1. հարցական كم (քանի) անունը.

- كم كتاباً عندك؟

Քանի՞ գիրք կա քեզ մոտ:

كم: اسم استفهام مبني على السكون في محل نصب مفعول به مقدّم.

كتاباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

عندك: عند: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

٢. كم الخبرية: وتدلّ على الإخبار والتكثير.

2. ինֆորմատիվ (խաբարային) كم (որքա՛ն) մասնիկը, որը տեղեկություն է հաղորդում կամ վերաբերմունք է արտահայտում հատկանիշի կամ գործողության ուժգնացման, ծավալման և շատ լինելու վերաբերյալ.

- كم كتابٍ قرأتَ.

Որքա՛ն գիրք ես կարդացել:

كم: اسم عدد مبهم مبني على السكون في محل رفع مبتدأ، وهو مضاف.

كتابٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

قرأتَ: فعل ماض مبني على الفتح لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

☝ يلاحظ أن تمييز "كم" الاستفهامية يأتي مفرداً منصوباً. أما تمييز "كم" الخبرية فيأتي مجروراً بالإضافة. وهذا هو الواجب من مميّز هذين النوعين.

☝ Պետք է նկատի առնել, որ հարցական كم մասնիկի հետ առանձնացող խնդիրը դրվում է եզակի թվով և խնդրառական դիրքով: Ինչ վերաբերում է ինֆորմատիվ كم մասնիկի հետ գործածվող առանձնացնող խնդրին, ապա այն հանդես է գալիս լծորդական կապակցության երկրորդ անդամի հարակցական դիրքով:

٣. كايَنْ: وهي مثل "كم" الخبرية في إفادتها للتكثير.

3. كاين (մեծ թվով), որն ինֆորմատիվ كم մասնիկի նման շատ լինելու նշանակություն է արտահայտում.

- كاين من جندي شارك في المعركة.

Ճակատամարտին մեծ թվով զինվոր մասնակցեց:

كاين: كناية عن العدد مبنية على السكون في محل رفع مبتدأ.

من: حرف جرّ.

جندي: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره

شارك: فعل ماض مبني السكون، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

في: حرف جرّ.

المعركة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

١. كذا: وهو يدلّ على عدد كثير أو قليل.

4. كذا (որոշ թվով), որը ցույց է տալիս մեծ կամ փոքր քանակ.

- دخل الصفّ كذا طالباً

Որոշ թվով ուսանողներ մտան լսարան։

دخل: فعل ماض مبني على الفتح.

الصفّ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

كذا: كناية عن العدد مبنية على السكون في محل رفع الفاعل.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ملحوظة: إن تمييز العدد (أي الاسم النكرة الذي يأتي بعد العدد) يكون مجروراً أو منصوباً على الوجه الآتي:

Ծանոթագրություն. քանակի առանձնացման խնդիրը (այսինքն՝ քանակ մատնանշող բառին հաջորդող անորոշ անունը) դրվում է խնդրառական կամ հարակցական դիրքերով՝ ըստ հետևյալ կանոնների։

- تمييز العدد من ثلاثة إلى عشرة يكون جمعاً مجروراً.

- 3-10 թվականների հետ գործածվող առանձնացման խնդիրը դրվում է հոգնակի թվով և հարակցական դիրքով.

- قابلت أربعةَ رجالٍ.

Ես հանդիպեցի չորս տղամարդկանց։

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

أربعةً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

رجالٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- تمييز العدد من أحد عشر إلى تسعة وتسعين يكون مفرداً منصوباً.

- 11-99 թվականների հետ գործածվող առանձնացման խնդիրը դրվում է եզակի թվով և խնդրառական դիրքով.

- قابلت أربعة وعشرين رجلاً.

Ես հանդիպեցի տասնչորս տղամարդու։

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

أربعة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
و: حرف عطف.
عشرين: اسم معطوف منصوب وعلامة نصبه الياء لأنه ملحق بجمع مذكّر سالم.
رجلاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- تمييز المئة والألف والمليون والمليار ومضاعفات كل منها يكون مفرداً مجروراً.

- հարյուր, հազար, միլիոն և միլիարդ թվականների հետ կիրառվող առանձնացման խնդիրը դրվում է եզակի թվով և հարակցական դիրքով.

- قابلت مئةَ رجلٍ.

Ես հանդիպեցի հարյուր տղամարդու:

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
مئةً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
رجلٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ب. بعد الكيل وما يشبهه.

բ) չափ արտահայտող կամ համարժեք նշանակությամբ բառերից հետո:

مثال الكيل:

Չափ արտահայտող բառի օրինակ՝

- هذا ليتر حليباً.

Սա մեկ լիտր կաթ է:

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
ليتر: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
حليباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

مثال ما يشبه الكيل:

Չափին համարժեք նշանակությամբ բառի օրինակ՝

- شربتُ حفنةً ماءً.

Խմեցի մի բուռ ջուր:

شربتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

حفنةً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ماءً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ت. بعد الوزن أو ما يشبهه.

գ) Քաշ արտահայտող կամ համարժեք նշանակությամբ բառերից հետո:

مثال الوزن:

Քաշ արտահայտող բառի օրինակ՝

- باع العطار غرامين عطراً.

Օծանելիք վաճառողը երկու գրամ օծանելիք վաճառեց:

باع: فعل ماض مبني على الفتح.

العطار: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

غرامين: مفعول به منصوب علامة نصبه الياء لأنه مثنى.

عطرا: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

مثال ما يشبه الوزن:

Քաշի համարժեք նշանակությամբ բառի օրինակ՝

- من يفعل مثقال ذرة خيراً يره.

Ով ավազահատիկի չափ բարիք գործի, կտեսնի այն:

من: أداة شرط تجزم فعلين

يفعل: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

مثقال: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

ذرة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

خيراً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

يره: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلة، والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

ث. بعد المساحة أو ما يشبهه.

գ) Տարածություն արտահայտող կամ համարժեք նշանակությամբ բառերից հետո։

- مثال المساحة:

- Տարածություն արտահայտող բառի օրինակ՝

- زرعت فداناً شعيراً.

Ես ցանեցի մեկ ֆեդդան[32] գարի։

زرعت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

فداناً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

شعيراً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- مثال ما يشبه المساحة:

- Տարածությանը համարժեք նշանակությամբ բառի օրինակ՝

- عندك مد البصر بستاناً.

Դու ունես աչքդ կտրածի չափ (բոց.՝ հայացքի հեռավորության) այգի։

عندك: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه. وشبه الجملة "عندك" متعلّق بخبر مقدم محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".

مد: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

البصر: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره

بستاناً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

---

[32] Մեկ ֆեդդանը մոտավորապես հավասար է 4,200.833 քառակուսի մետրի։

ج. ما كان فرعاً للتمييز.

դ) Այն բառերից հետո, որոնք առանձնացման խնդրի մասն են կազմում.

- هذا خاتمك ذهباً.

Սա քո ոսկե մատանին է (բռց.՝ մատանին է ոսկուց)։

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

خاتمك: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

ذهباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

القسم الثاني من التمييز: تمييز الجملة أو تمييز النسبة. وهو ما كان مفسراً أو موضحاً لجملة مبهمة قبله، أي أن المميز ملحوظ غير مذكور.

Առանձնացնող խնդրի երկրորդ տեսակ. նախադասության կամ հարաբերականության առանձնացման խնդիր։ Սա այն տեսակն է, երբ առանձնացման խնդիրը վերաբերում է իրեն նախորդող նախադասությանը, այսինքն՝ առանձնացված անունը գիտակցվում է առանց հիշատակման։

أنواع تمييز الجملة:

Նախադասության առանձնացման խնդրի տեսակները

النوع الأول: تمييز محوّل، وهو ما يكون محولاً عن:

Առաջին տեսակ. փոխակերպված առանձնացման խնդիր։

Սա այն տեսակն է, երբ առանձնացման խնդիրը փոխակերպված է լինում.

أ. فاعل.

ա) գործող ենթակայից.

- طاب محمد نفساً.

Մուհամմադը բարի էր հոգով։

طاب: فعل ماض مبني على الفتح.
محمد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
نفساً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
الأصل في هذه الجملة – طابت نفس محمد.

Այս նախադասության նախնական ձևը հետևյալն է. «Մուհամմադի հոգին բարի էր»։

ب. مفعول به.

բ) ուղիղ խնդրից.

- زرعت الحديقة شجراً.

Այգին տնկեցի ծառով.

زرعت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
الحديقة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
شجراً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
الأصل في هذه الجملة – زرعت شجر الحديقة.

Այս նախադասության նախնական ձևը հետևյալն է. «Տնկեցի այգու ծառերը»։

ت. مبتدأ.

գ) անվանական նախադասության ենթակայից.

- زيد أكثر منك علماً.

Զեյդն առավել է քեզանից գիտելիքով։

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أكثر: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
منك: من: حرف جرّ. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ اسم مجرور.
علماً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
الأصل في هذه الجملة – علم زيد أكثر من علمك.

Այս նախադասության նախնական ձևը հետևյալն է. «Զեյդի գիտելիքն առավել է քո գիտելիքից»։

النوع الثاني: تمييز غير محوّل، ويكون في أساليب المدح والذم والتعجب.

Երկրորդ տեսակ. չփոխակերպված առանձնացման խնդիր։ Այն հանդիպում է գովասանք, պարսավանք և զարմանք արտահայտող նախադասություններում.

- أكرمْ بسليم رجلاً.

- Պատվի՛ր Սալիմին՝ որպես տղամարդու։

أكرمْ: فعل أمر مبني على السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

بسليم: الباء: حرف جرّ زائد. سليم: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

رجلاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- ما أكرمك رجلاً.

Ի՞նչ պատվելի ես դու՝ որպես տղամարդ։

ما: تعجبية، نكرة تامة بمعنى "شيء" مبنية على السكون في محل رفع مبتدأ.

أكرمَك: فعل ماض مبني على الفتح الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.

رجلاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- بئس خُلْقاً الكذبُ.

Ի՞նչ վատն է սուտը՝ որպես բնավորության գիծ (բռց.՝ որպես բնավորություն)։

بئس: فعل ماض جامد لإنشاء الذم، والفاعل ضمير مستتر وجوباً تقديره "هو"

خلقاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

الكذبُ: مخصوص بالذم، مبتدأ مؤخر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

وجملة "بئس" في محل رفع خبر مقدم.

ملحوظة: ما بعد أفعل التفضيل ينصب وجوباً على التمييز إن لم يكن من جنس ما قبله.

Ծանոթագրություն. առավելության أفعل կաղապարին[33] հաջորդող բառը դրվում է խնդրառական դիրքով, եթե տեսակով չի համընկնում նախորդողի հետ.

- أنت أفضل منزلاً.

Քո տունն ամենալավն է

(բոց.՝ դու լավագույնն ես տնով):

أنت: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

أفضل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

منزلاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

وإن كان ما بعد أفعل التفضيل من جنس ما قبله وجب جره بالإضافة إلى أفعل.

Եթե առավելության أفعل կաղապարին հաջորդող բառը տեսակով համընկնում է նախորդողի հետ, ապա այն դրվում է լծորդական կապակցության երկրորդ անդամի հարակցական դիրքով.

- أنت أفضل رجلٍ.

Դու լավագույն տղամարդն ես

(բոց.՝ դու տղամարդու լավագույնն ես):

أنت: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

أفضل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

رجلٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وأما إذا كان أفعل مضافاً لغير التمييز فيجب نصب التمييز لتعذر الإضافة مرتين.

Իսկ եթե أفعل կաղապարը լծորդվում է ոչ թե առանձնացնող խնդրին, այլ որևէ այլ բառի, ապա առանձնացնող խնդիրը դրվում է խնդրառական դիրքով, քանի որ նույն բառը չի կարող երկու անգամ լծորդվել.

- أنت أفضل الناس رجلاً.

Դու աշխարհի լավագույն տղամարդն ես

(բոց.՝ դու լավագույնն ես մարդկանցից՝ որպես տղամարդ):

أنت: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

أفضل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

---

33 Հայերենում համարժեք է ածականի գերադրական աստիճանին:

الناس: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
رجلا: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أحكام التمييز

Առանձնացման խնդրի շարահյուսական բնորոշիչները

إن تمييز الوزن والكيل والمساحة والمقياس يجوز فيه ثلاثة أحكام.

Քաշի, չափի, տարածության և չափանիշի առանձնացման խնդիրն ունի երեք քերականական բնորոշիչ.

أ. أن يكون منصوباً على التمييز.

ա) դրվում է խնդրառական դիրքով.

- حرث الفلاح فداناً أرضاً.

Գյուղացին մեկ ֆեդդան <u>հող</u> հերկեց։

حرث: فعل ماض مبني على الفتح.
الفلاح: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
فداناً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
أرضاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ب. أن يكون مجروراً بحرف الجرّ.

բ) դրվում է հարակցական մասնիկով կապակցության անվան հարակցական դիրքով.

- حرث الفلاح فداناً من الأرض.

Գյուղացին <u>հողից</u> հերկեց մեկ ֆեդդան։

حرث: فعل ماض مبني على الفتح.
الفلاح: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
فداناً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
من: حرف جرّ.
الأرض: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ت. أن يكون مجروراً بالإضافة.

գ) դրվում է լծորդական կապակցության երկրորդ անդամի հարակ-ցական դիրքով.

- حرث الفلاح فدانَ أرضٍ.

Գյուղացին հողի մեկ ֆեդդան հերկեց:

حرث: فعل ماض مبني على الفتح.

الفلاح: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

فدان: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

أرض: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ث. حكم تمييز الجملة أنه منصوب دائماً ولا يجوز جرّه بالإضافة أو بـ"من".

դ) նախադասության առանձնացնող խնդիրը միշտ դրվում է խնդրա-ռական դիրքով և չի կարող լինել հարակցական դիրքով ո՛չ հարակցական من (-ից) մասնիկի ազդեցությամբ, ո՛չ էլ լծորդական կապակցության երկ-րորդ անդամի դիրքում: Օրինակ՝

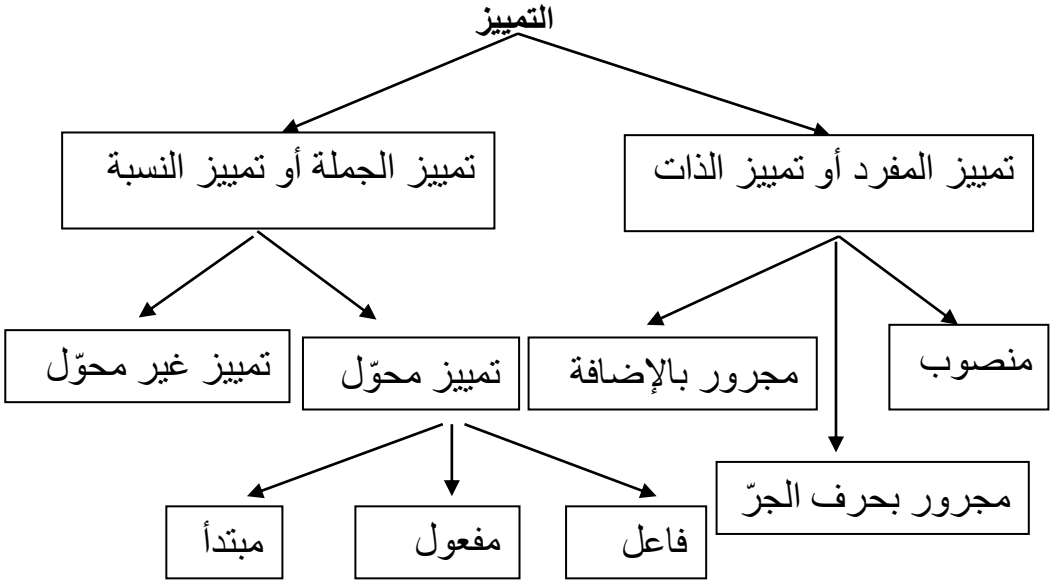

الإِسْتِثْناء

ԲԱՑԱՌՈՒՄ

هو إخْراج حُكْم مِن حُكْم آخَر.

Սա մի հասկացության բացառումն է մեկ այլ հասկացությունից։

- حضر الطلاب إلا زيداً.

Ուսանողները եկան՝ բացի Զեյդից։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

الطلاب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

إلا: حرف استثناء.

زيداً: مستثنى بإلا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

فزيد لم يشترك مع الطلاب في الحضور ولذلك استثنى من الحكم.

Բերված օրինակում Զեյդը ուսանողների հետ չի մասնակցել գալու գործողությանը, այդ պատճառով նա բացառվել է ընդհանուր հասկացությունից։

أركان الاستثناء وأدواته:

Բացառման բաղադրիչներն ու միջոցները

للجملة الاستثنائية ثلاثة أركان:

Բացառման նախադասությունն ունի երեք բաղադրիչ.

١. المستثنى منه، وهو الاسم الذي يسبق أداة الاستثناء ويشتمل في المعنى على ما بعدها،

1. բացառելի. դա այն անունն է, որը նախորդում է բացառման մասնիկին, և որից արվում է բացառումը,

٢. أداة الاستثناء، وهي الواسطة التي تربط بين المستثنى والمستثنى منه. وأدوات الاستثناء كثيرة وأهمها: إلاّ، غير، سوى، خلا، عدا، هاشا.

2. բացառման մասնիկ. սա այն միջանկյալ միավորն է, որը գտնվում է բացառված անվան և բացառյալի միջև: Բացառման մասնիկները շատ են, նրանցից առավել կարևոր են՝ إلاّ, غير, سوى, خلا, عدا, هاشا մասնիկները, որոնք բոլորն արտահայտում են «բացի» իմաստ,

٣. المستثنى، وهو الاسم الذي يأتي بعد أداة الاستثناء ويخالف الاسم المستثنى منه في الحكم.

3. բացառված անուն. սա այն անունն է, որը հաջորդում է բացառման մասնիկին և իմաստով հակադրվում է բացառյալին:

المستثنى بإلاّ

إلاّ մասնիկով բացառված անունը

هو اسم منصوب يذكر بعد إلاّ للدلالة على أنه خالف ما قبلها في الحكم.

Սա խնդրառական դիրքով դրված անուն է, որը հաջորդում է إلاّ մասնիկին՝ իմաստով հակադրվելով վերջինիս նախորդող հատվածին:

حالات الاستثناء

Բացառման ձևերը

للاستثناء ثلاث حالات:

Բացառումն ունի երեք ձև:

الحالة الأولى: يكون فيها الاستثناء تاماً ويشتمل على جميع أركان الاستثناء المذكورة. وفي هذا الاستثناء تكون الجملة مثبتة، وما بعد إلا يجب نصبه على الاستثناء.

Առաջին. բացառումը լինում է ամբողջական և ընդգրկում է բացառման բոլոր հիշատակված բաղադրիչները: Բացառման այս դեպքում նախադասությունը լինում է հաստատական, և إلا-ին հաջորդող բացառված անունը դրվում է խնդրառական դիրքով:

- قدم المسافرون إلا واحداً.

Մեկնողները եկան՝ բացի մեկից:

قدم: فعل ماض مبني على الفتح.

المسافرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه جمع مذكر سالم.

إلا: حرف استثناء.

واحدا: مستثنى بإلا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

الحالة الثانية: الاستثناء التام المتصل المنفي، وهو الذي ويشتمل على جميع أركان الاستثناء أيضاً إلا أنه مسبوق بنفي أو نهي أو استفهام. وفي هذه الحالة يجوز إعراب ما بعد إلا على وجهين: النصب أو الاتباع على البدلية.

Երկրորդ. ամբողջական ժխտական բացառում: Այն նույնպես ընդգրկում է բացառման բոլոր բաղադրիչները, սակայն նախադասությունն ունի ժխտական, արգելական կամ հարցական երանգ: Այս դեպքում إلا-ին հաջորդող անունը կարող է դրվել երկու դիրքով՝ խնդրառական կամ այն դիրքով, որով դրված է բացառյալը (այս պարագայում այն հանդես է գալիս որպես բացահայտիչ և դիրքով համաձայնում է բացահայտյալի դիրքին):

- ما قدم المسافرون إلا واحداً.

Մեկնողները չեկան՝ բացի մեկից:

ما: حرف نفي.

قدم: فعل ماض مبني على الفتح.

المسافرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه جمع مذكر سالم.

إلا: حرف استثناء.

واحدا: مستثنى بإلا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أو

Կամ՝

- ما قدم المسافرون إلا واحدٌ.

Մեկնողները չեկան՝ բացի մեկից

(բոց.՝ մեկնողները չեկան՝ բացի մեկը)։

ما: حرف نفي.

قدم: فعل ماض مبني على الفتح.

المسافرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه جمع مذكر سالم.

إلا: أداة حصر.

واحدٌ: بدل من "المسافرون" مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

الحالة الثالثة: الاستثناء الناقص، وهو الذي حذف منه المستثنى منه وهو مسبوق بنفي أو نهي أو استفهام. ويعرب الاسم الواقع بعد إلا حسب موقعه في الجملة، وتعرب إلا أداة حصر. ويكون:

Երրորդ. թերի բացառում, երբ նախադասությունն ունի ժխտական, արգելական կամ հարցական երանգ, սակայն բացառյալը զեղչված է։ Այս դեպքում إلا-ին հաջորդող անունը վերլուծվում է՝ ըստ նախադասության մեջ զբաղեցրած դիրքի՝ որպես.

أ. فاعلا:

ա) գործող ենթակա.

- ما قدم إلا زيدٌ.

(Ոչ ոք) չեկավ՝ բացի Զեյդից։

ما: حرف نفي.

قدم: فعل ماض مبني على الفتح.

إلا: أداة حصر.

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

ب. مفعولا به

բ) ուղիղ խնդիր.

- ما رأيت إلا زيداً.

Չտեսա (ոչ ոքի)՝ բացի Զեյդից։

ما: حرف نفي.

رأيت: فعل ماض مبني على الضمّ لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

إلا: أداة حصر.

زيداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ت.خبراً:

գ) անվանական ստորոգյալ.

- ما أنت إلا طالبٌ.

Դու ոչ այլ ինչ ես, քան ուսանող

(բոց .՝ դու (ոչ մեկը) չես, բացի ուսանողը):

ما: حرف نفي.

أنت: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

إلا: أداة حصر.

طالبٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

ث. نائب فاعل:

դ) կրավորական կառույցով նախադասության ենթակա.

- ما عوقب إلا المجرمُ.

Չպատժվեց (ոչ ոք)՝ բացի հանցագործից:

ما: حرف نفي.

عوقب: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.

إلا: أداة حصر.

المجرمُ: نائب الفاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ت. اسماً مجروراً:

ե) հարակցական անուն.

- ما مررت إلا بخالدٍ.

Չանցա (ոչ ոքի) կողքով՝ բացի Խալիդից:

ما: حرف نفي.

مررت: فعل ماض مبني على الضمّ لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

إلا: أداة حصر.

بخالدٍ: ب: حرف جرّ. خالد: اسم مجرور وعلامة جره الكسرة الظاهرة على آخره.

أحكام الاستثناء بإلّا

إلّا-ով բացառված անվան քերականական բնորոշիչները

للاستثناء ثلاثة أحكام:

Բացառումն ունի երեք քերականական բնորոշիչ.

١. يجوز أن يستثنى من الشيء نصفه أو قليله.

1. որևէ միավորից կարող է բացառվել նրա կեսը կամ մի մասը.

- جاء عشرة الطلاب إلا خمسةً.

Տասը ուսանողները եկան՝ բացի հինգից։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

عشرة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الطلاب: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

إلا: حرف استثناء.

خمسةً: مستثنى بإلا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. أن يكون المستثنى منه معرفة.

2. բացառելին հիմնականում լինում է որոշյալ.

- جاء العمال إلا خالداً.

Բանվորները եկան՝ բացի Խալիդից։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

العمال: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

إلا: حرف استثناء.

خالداً: مستثنى بإلّا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٣. يجوز الاستثناء من النكرة إذ توفر لها واحد من ثلاثة شروط.

3. բացառյալը կարող է անորոշ լինել հետևյալ երեք պայմաններից մեկի առկայության դեպքում.

أ. أن تكون مضافا.

ա) եթե այն լծորդված անուն է.

- حضر طلاب الجامعة إلا طالباً.

Համալսարանի ուսանողները եկան՝ բացի մեկ ուսանողից։
حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
طلاب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
جامعة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
إلا: حرف استثناء.
طالباً: مستثنى بإلا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ب. أن تكون النكرة المستثنى منها موصوفة.

բ) եթե այն որոշչային կապակցության որոշյալ է.

- مررت بقوم فرحين إلا رجلاً.

Անցա մարդկանց կողքով, որոնք ուրախ էին՝ բացի մեկից
(բռց.՝ անցա ուրախ մարդկանց կողքով, բացի մի մարդուց)։

مررت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
بقوم: ب: حرف جرّ . قوم: اسم مجرور وعلامة جره الكسرة الظاهرة على آخره.
فرحين: صفة لـ"قوم" مجرورة وعلامة جرّها الياء لأنها جمع مذكر سالم.
إلا: حرف استثناء.
رجلاً: مستثنى بإلا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ت. أن تكون النكرة المستثنى منها مسبوقة بنفي أو نهي أو استفهام.

գ) եթե նրան նախորդում է ժխտական, արգելական կամ հարցական մասնիկ.

- ما جاء أحدٌ إلا زيدٌ.

Չեկավ ոչ ոք՝ բացի Զեյդից։

ما: حرف نفي.
جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
أحدً: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
إلا: أداة حصر.
زيدً: بدل من "أحدٌ" مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

- لا تُعَلِّمْ أحداً إلا زيداً.

Մի՛ սովորեցրու ոչ մեկի՝ բացի Զեյդից։

لا: حرف نهي.

تعلم: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

أحداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

إلا: حرف استثناء.

زيداً: مستثنى بإلا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- هل تعلم أحداً إلا زيداً؟

Արդյո՞ք գիտես որևէ մեկի՝ բացի Զեյդից։

هل: حرف استفهام.

تعلم: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

أحداً: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

إلا: أداة حصر.

زيداً: بدل من " أحداً" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أنواع الاستثناء

Բացառման տեսակները

<u>الاستثناء نوعان:</u>

<u>Բացառումը լինում է երկու տեսակ:</u>

النوع الأول: الاستثناء المتصل، وهو الذي يكون فيه المستثنى من جنس المستثنى منه.

Առաջին՝ նույնատեսակ բացառում. սա այն դեպքն է, երբ բացառված անունը և բացառյալը տեսակով համընկնում են.

- سافر الطلاب إلا زيدا.

Ուսանողները մեկնեցին՝ բացի Զեյդից։

سافر: فعل ماض مبني على الفتح.

الطلاب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
إلا: حرف استثناء.
زيداً: مستثنى بإلا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

النوع الثاني: الاستثناء المنقطع، وهو الذي لا يكون فيه المستثنى من جنس المستثنى منه.

Երկրորդ՝ տարատեսակ բացառում. սա այն տեսակն է, երբ բացառվածը և բացառյալը տեսակով չեն համընկնում.

.- احترقت الدار إلا الكتبَ.

Տունն այրվեց՝ բացի գրքերից։

احترقت: فعل ماض مبني على الفتح، والتاء تاء تأنيث، حركت بالكسرة للالتقاء الساكنين.

الدار: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

إلا: حرف استثناء.

الكتب: مستثنى بإلا منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والكتب ليست من جنس الدار ولكننا مع ذلك نرى أن هناك علاقة غير مباشرة بين الدار والكتب. وينبغي هنا التنبيه إلى أن الاستثناء المنقطع واجب النصب سواء أكان الكلام الذي قبل إلا مثبتاً أم منفياً.

«Գրքերը» «տան» տեսակից չեն, այդուհանդերձ տան և գրքերի միջև անմիջական կապ կա։ Չկապակցված բացառման դեպքում բացառված անունն անպայման դրվում է խնդրառական դիրքով՝ անկախ إلا-ին նախորդող նախադասության հաստատական կամ ժխտական լինելուց։

المستثنى بـ"غير" و"سِوَى"

Բացառումը՝ غير և سِوَى մասնիկների միջոցով

"غير" و"سِوَى" اسمان يدلان على الاستثناء بمعنى إلاّ، والمستثنى بعدهما يجرّ بالإضافة.

أما إعرابهما فيكون كإعراب الاسم المستثنى الواقع بعد إلاّ، بمعنى أنّ "غير" و"سِوَى" هما المستثنى من حيثُ الإعراب، والأداة من حيثُ اللفظ.

غير-ը և سِوَى-ն անուններ են, որոնք բացառման իմաստով նույնական են إلاّ մասնիկին, իսկ նրանց հաջորդող բացառված անունը դրվում է հարակցական դիրքով՝ հանդես գալով որպես լծորդական կապակցության երկրորդ անդամ: Ինչ վերաբերում է غير-ը և سِوَى-ն անունների վերլուծությանը, ապա դրանք վերլուծվում են إلاّ-ին հաջորդող բացառված անվան նման, այսինքն՝غير-ը և سِوَى-ն հաղորդման տեսանկյունից բացառման միջոց են, իսկ վերլուծության տեսանկյունից նույնն են, ինչ բացառված անունը:

إنّ حالات المستثنى بـ"غير" و"سِوَى" هي حالات المستثنى بإلاّ نفسها.

غير-ով և سِوَى-ով բացառման ժամանակ գործում են նույն ձևերը, ինչ إلا-ով բացառման դեպքում:

<u>الحالة الأولى</u>: أن يكون الاستثناء تامّاً مثبتاً. أي تام الأركان غير مسبوق بنفي أو نهي أو استفهام. وفي هذه الحالة تعرب غير وسِوَى منصوبتين على الاستثناء، ويعرب الاسم الواقع بعدها مضافاً إليه.

<u>Առաջին ձև</u>. բացառումը լինում է ամբողջական և հաստատական, այսինքն՝ բոլոր բաղադրիչներով, առանց ժխտական, արգելական կամ հարցական մասնիկի նախորդման: Այս դեպքում غير-ը և سِوَى-ն դրվում են խնդրառական դիրքով և վերլուծվում որպես բացառում, իսկ նրանց հաջորդող անունը՝ որպես լծորդական կապակցության երկրորդ անդամ:

- حضر المسافرون غيرَ واحدٍ.

Մեկնողները ժամանեցին՝ բացի մեկից:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

المسافرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه جمع مذكر سالم.

غيرَ: اسم منصوب على الاستثناء وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

واحدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- رأيت الطلاب سوى خالدٍ.

Տեսա ուսանողներին՝ բացի Խալիդից:

رأيت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
الطلاب: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
سوى: اسم منصوب على الاستثناء وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الألف منع من ظهورها التعذر، وهو مضاف.
خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الحالة الثانية: أن يكون الاستثناء تاماً منفياً، أي تام الأركان مسبوقا بنفي أو ما يشبه النفي (إن ما يشبه النفي هو النهي أو الاستفهام). وفي هذه الحالة يجوز إعراب "غير" و"سِوَى" على وجهين:

Երկրորդ ձև. բացառումը լինում է ամբողջական ժխտական, այսինքն՝ բացառման կառույցի բոլոր բաղադրիչներն առկա են՝ նախադրված ժխտական, արգելական կամ հարցական մասնիկով: Այս դեպքում غير-ը և سِوَى-ն կարող են վերլուծվել երկու տարբերակով.

أ. أن تكونا منصوبتين على الاستثناء.

ա) դրվում են խնդրառական դիրքով որպես բացառում.

- ما جاء القومُ غيرَ خالدٍ.

Մարդիկ չեկան՝ բացի Խալիդից:

ما: حرف نفي.
جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
القوم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
غيرَ: اسم منصوب على الاستثناء وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- ما جاء القومُ سوى خالدٍ.

Մարդիկ չեկան՝ բացի Խալիդից:

ما: حرف نفي.
جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
القوم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

سوى: اسم منصوب على الاستثناء وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الألف منع من ظهوره التعذر، وهو مضاف.
خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- لا تعلِّمْ أحداً غيرَ خالدٍ.

Մի՛ սովորեցրու որևէ մեկին՝ բացի Խալիդից։

لا: حرف نهي.
تعلِّمْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".
أحداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
غيرَ: اسم منصوب على الاستثناء وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- هل مررتَ بأحدٍ غيرَ خالدٍ.

Արդյո՞ք անցար որևէ մեկի կողքով՝ բացի Խալիդից։

هل: حرف استفهام لا محل له من الإعراب.
مررتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
بأحدٍ: الباء: حرف جرّ. أحدٍ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
غيرَ: اسم منصوب على الاستثناء وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ب. أن تكونا بدلاً من الاسم قبلهما، أي من المستثنى منه.

բ) հանդես են գալիս որպես նրանց նախորդող անվան՝ բացառյալի բացահայտիչ.

- ما جاء القومُ غيرُ خالدٍ.

Մարդիկ չեկան՝ բացի Խալիդից։

ما: حرف نفي.
جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
القوم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
غيرُ: بدل من "القوم" مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- ما جاء القوم سوى خالدٍ.

Մարդիկ չեկան՝ բացի Խալիդից։

ما: حرف نفي.

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

القوم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

سوى: بدل من "القوم" مرفوع وعلامة رفعه الضمة المقدّرة على الألف منع من ظهورها التعذر، وهو مضاف.

خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- لا تعلِّمْ أحداً غيرَ خالدٍ.

Մի՛ սովորեցրու որևէ մեկին՝ բացի Խալիդից։

لا: حرف نهي.

تعلِّمْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

أحداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

غيرَ: بدل من " أحداً" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- هل مررتَ بأحدٍ غيرِ خالدٍ.

Արդյո՞ք անցել ես որևէ մեկի կողքով՝ բացի Խալիդից։

هل: حرف استفهام لا محل له من الإعراب.

مررتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بأحدٍ: الباء: حرف جرّ. أحدٍ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

غيرِ: بدل من "أحد" مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

<u>الحالة الثالثة:</u> يكون فيها الاستثناء ناقصاً منفياً، أي أنّ المستثنى منه يكون محذوفاً. وفي هذه الحالة تعرب "غير" و"سوى" حسب موقعهما في الجملة.

Երրորդ ձև. սա այն դեպքն է, երբ բացառումը թերի ժխտական է, այսինքն՝ բացառյալը զեղչված է: Այս դեպքում غير-ը և سِوَى-ն վերլուծվում են ըստ նախադասության մեջ զբաղեցրած դիրքի.

- ما جاء سوى خالدٍ.

Չեկավ (ոչ ոք)՝ բացի Զեյդից:

ما: حرف نفي.

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

سوى: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة المقدّرة على الألف منع من ظهورها التعذر، وهو مضاف.

خالدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- ما جاء غيرُ سعيدٍ.

Չեկավ (ոչ ոք)՝ բացի Սաիդից:

ما: حرف نفي.

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

غيرُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

سعيدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- لم يحضر سوى سعيدٍ.

Չեկավ (ոչ ոք)՝ բացի Սայիդից:

لم: حرف نفي وجزم وقلب.

يحضر: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره.

سوى: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة المقدّرة على الألف منع من ظهورها التعذر، وهو مضاف.

سعيدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- ما رأيت غيرَ سعيدٍ.

Չտեսա (ոչ ոքի)՝ բացի Սայիդից:

ما: حرف نفي.

رأيت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

غيرَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

سعيدٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

المستثنى بـ"عدا" و"خلا" و"حاشا"

Բացառումը՝ عدا, خلا և حاشا մասնիկներով

"عدا" و"خلا" و"حاشا" كلمات تستعمل بمعنى إلا في الدلالة على الاستثناء. ولها حالتان في الاستعمال.

عدا, خلا և حاشا բառերը նույնպես կիրառվում են «բացի» իմաստով՝ բացառում արտահայտելու համար։ Նրանք ունեն կիրառման երկու տարբերակ։

أ. تستعمل فيها هذه الكلمات أفعالاً ماضية جامدة. ويُعرب الاسم الواقع بعدها مفعولا به.

ա) Այս բառերը գործածվում են որպես անցյալ ժամանակի չխոնարհվող բայ։ Նրանց հաջորդող անունը վերլուծվում է որպես ուղիղ խնդիր.

- حضر المسافرون خلا واحداً.

Մեկնողները ժամանեցին՝ բացի մեկից։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

المسافرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه جمع مذكر سالم.

خلا: فعل ماض للاستثناء جامد مبني على الفتح المقدّر على الألف منع من ظهوره التعذر. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

واحداً: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ب. تستعمل فيها هذه الكلمات حروف جرّ شبيهة بالزائدة. ويُعرب الاسم الواقع بعدها اسماً مجروراً.

Բ) Այս բառերը գործածվում են ավելորդ հարակցական մասնիկների նմանությամբ։ Նրանց հաջորդող անունը վերլուծվում է որպես հարակցված անուն.

- حضر المسافرون خلا واحدٍ.

Մեկնողները ժամանեցին՝ բացի մեկից։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

المسافرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه جمع مذكر سالم.
خلا: حرف جرّ شبيه بالزائد.
واحدٍ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ملحوظة: إذا سبقت "عدا" و"خلا" "ما" المصدرية يجب إعراب الاسم الواقع بعدهما مفعولا به:

Ծանոթագրություն. եթե عدا, خلا և حاشا բառերին նախորդում է բայանվանական ما մասնիկը, ապա նրանց հաջորդող անունը վերլուծվում է որպես ուղիղ խնդիր:

- حضر المسافرون ما عدا واحداً.

Մեկնողները ժամանեցին՝ բացի մեկից:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
المسافرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه جمع مذكر سالم.
ما: مصدرية
عدا: فعل ماض للاستثناء جامد مبني على الفتح المقدّر على الألف منع من ظهوره التعذر. والفاعل ضمير مستتر وجوباً يعود على " المسافرون".
واحداً: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
والمصدر المؤول من "ما" وما بعدها في محل نصب حال.

ملحوظة: تستعمل "حاشا" في الغالب حرف جرّ شبيه بالزائد لأنها لا تؤول بـ"ما" المصدرية حسب رأي فريق من النحاة.

Ծանոթագրություն. քերականագետների մի մասի կարծիքով حاشا-ն վերլուծվում է միայն որպես հարակցական մասնիկ, քանի որ նրան բայանվանական ما մասնիկ չի նախորդում:

- حضر المسافرون حاشا واحدٍ.

Մեկնողները եկան՝ բացի մեկից:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
المسافرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنه جمع مذكر سالم.
حاشا: حرف جرّ شبيه بالزائد.
واحدٍ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

المنادى

ԿՈՉԱԿԱՆ

هو اسم يقع بعد حرف من حروف النداء، وهو في الأصل مفعول به لفعل محذوف، وقولنا "يا عبدَ الله" يماثل قولنا "أدعو عبدَ الله"، فحُذِف الفعل " أدعو" وناب حرف النداء "يا" منابه.

Կոչականն այն անունն է, որը հաջորդում է որևէ կոչական մասնիկի: Իրականում այն զեղչված բայի ուղիղ խնդիրն է: Ասում ենք՝ «*Ո՛վ Աբդալլահ*» «*Կոչ եմ անում Աբդալլահին*» ասելու փոխարեն: «Կոչ եմ անում» ստորոգյալը զեղչվել է և փոխարինվել ուշադրություն հրավիրող «ո՛վ» կոչական մասնիկով:

أحرف النداء

Կոչական մասնիկներ[34]

أحرف النداء سبعة وهي:

Կոչական մասնիկները յոթն են.

- الهمزة (أ)، لنداء القريب
- համզան՝ մոտ գտնվող անձանց կոչով դիմելու համար,
- يا، أيّا، هَيّا، آ: لنداء البعيد
- يا، أيّا، هَيّا، آ (ո՛վ, հե՛յ)՝ հեռու գտնվող անձանց կոչով դիմելու համար,
- وا: لنداء الندبة والتعجّب.
- وا (ավա՛ղ, ա՛յ)՝ որպես ողբի և զարմանքի կոչական մասնիկ:

وحرف النداء "يا" أكثر حروف النداء استعمالاً، وينادى بها القريب والبعيد، وكثيراً ما يحذف هذا الحرف، ويقدر قبل المنادى تقديراً. مثل: "محمّد أسرع" (وأصلها: يا محمّد، أسرع)، أو "أيها المواطنون" (وأصلها: يا أيها المواطنون).

---

[34] Համապատասխանում են հայերենի ձայնարկություններին:

Կոչական մասնիկներից առավել հաճախ գործածվում է يا (ո՛վ) մասնիկը՝ թե՛ մոտ, և թե՛ հեռու գտնվող անձանց կոչով դիմելու համար։ Այն հաճախ զեղչվում է և ենթադրվում է կոչականից առաջ, օրինակ՝ «Մուհամմա՛դ, շտապի՛ր», որն ի սկզբանե «Ո՛վ Մուհամմադ, շտապի՛ր» է, կամ «Քաղաքացիներ», որն ի սկզբանե «Ո՛վ քաղաքացիներ» է։

أقسام المنادى

Կոչականի տեսակները

ينقسم المنادى إلى قسمين:

Կոչականը լինում է երկու տեսակ։

الأول - معرب: وحكمه أن يكون منصوباً.

Առաջին՝ թեքվող, որը դրվում է խնդրառական դիրքով։

الثاني - مبني: وحكمه أن يكون مبنياً على ما يرفع به في محل نصب.

Երկրորդ՝ թեքման չենթարկվող, որը լինում է անփոփոխ և ավարտվում է ուղիղ դիրքի ցուցիչներից որևէ մեկով՝ զբաղեցնելով խնդրառական դիրք։

المنادى المعرب

Թեքման ենթարկվող կոչական

يأتي المنادى المعرب في الكلام على ثلاثة أنواع:

Թեքման ենթարկվող կոչականը նախադասության մեջ լինում է երեք տեսակ.

١. أن يكون مضافاً:

1. արտահայտվում է լծորդված անվամբ.

- يا طالبَ الجامعةِ.

Ո՛վ համալսարանի ուսանող։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
طالبَ: منادى منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الجامعةِ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٢. أن يكون شبيهاَ بالمضاف. وهو كل اسم احتاج إلى اسم آخر لإتمام معناه، والغالب أن يكون هذا الاسم مشتقاً احتاج إلى معمول له:

2. արտահայտվում է թերի լծորդված անվամբ.

- يا سائقاً سيارةً لا تسرعْ[٣٥].

Ո՛վ ավտոմեքենայի վարորդ (բռց.՝ ավտոմեքենա վարող), մի՛ շտապիր[36]:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
سائقاً: منادى منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
سيارةً: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
لا: حرف نهي وجزم.
تسرعْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

٣. أن يكون نكرة غير مقصودة.

3. արտահայտվում է վերացարկված անորոշ անվամբ.

- يا جندياً دافعْ عن وطنك[٣٧].

Ո՛վ զինվոր, պաշտպանի՛ր հայրենիքդ[38]:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

---

٣٥ فالمشتق هنا هو اسم الفاعل (سائقاً) والمعمول هو المفعول به (سيارةً)

36 Թերի լծորդված անունն այստեղ ենթակայական դերբայն է՝ «վարող», իսկ ուղիղ խնդիրը «ավտոմեքենան» է:

٣٧ في هذا المثال النداء غير موجّه إلى جنديّ معيّن وإنما إلى أيّ جنديّ، أما إذا قلنا يا جنديُّ فيكون هذا المنادى دالاً على جندي معيّن وهو يدخل في قسم المنادى النكرة المقصودة الذي سيأتي ذكره.

38 Այս օրինակում կոչն ուղղված է ոչ թե կոնկրետ զինվորի, այլ ցանկացած զինվորի, իսկ եթե ասվեր՝ يا جنديُّ (ո՛վ զինվոր), ապա կոչն ուղղված կլիներ կոնկրետ զինվորի: Վերջինս ոչ վերացարկված անորոշ կոչական է, որի մասին կխոսվի ստորև:

جندياً: منادى منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
دافعْ: فعل أمر مبني على السكون، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
عن: حرف جرّ.
وطنك: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

المنادى المبني

Թեքման չենթարկվող կոչական

يأتي المنادى المبني في الكلام على نوعين:

Թեքման չենթարկվող կոչականը նախադասության մեջ լինում է երկու տեսակ։

١. المنادى المعرفة المفردة: وهو الاسم المفرد العلم، ويبني على ما يرفع به سواء أكان مفرداً أو مثنّى أو جمعاً أم كان في الأصل مبنياً مثل "سيبويه".

1. Եզակի որոշյալ կոչական, որը եզակի հատուկ անուն է և ավարտվում է ուղիղ դիրքի ցուցիչներից մեկով՝ զբաղեցնելով խնդրառական դիրք՝ անկախ եզակի, երկակի, հոգնակի կամ ի սկզբանե թեքման չենթարկվող անուն լինելուց, օրինակ՝ «Սիբավեյհ».

- يا زيدُ اجلسْ.

Ո՛վ Զեյդ, նստի՛ր։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
زيدُ: منادى مفرد علم مبني على الضمّ في محل نصب.
اجلسْ: فعل أمر مبني على السكون، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

- يا فاطمتان اجلسا.

Ո՛վ երկու Ֆատիմաներ, նստե՛ք։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
فاطمتان: منادى مفرد علم مبني على الألف لأنه مثنّى في محل نصب.

اجلسا: فعل أمر مبني على حذف النون لأنّ مضارعه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

- يا خالدون اجلسوا.

Ո՛վ Խայիդներ, նստե՛ք:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

خالدون: منادى مفرد علم مبني على الواو لأنّه جمع مذكّر سالم في محل نصب.

اجلسوا: فعل أمر مبني على حذف النون لأنّ مضارعه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل. والألف: فارقة.

- يا سيبويهِ.

Ո՛վ Սիբավեյհ:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

سيبويه: منادى مفرد علم مبني على الضمّ المقدّر منع من ظهوره حركة البناء الأصلية وهو في محل نصب.

٢. المنادى النكرة المقصودة. وهو أن يكون النداء موجّهاً إلى شخص معيّن قد لا يعرف اسمه فنناديه بصفته. وهو يبنى على ما يرفع به سواء أكان مفرداً أو مثنّى أو جمعاً.

2.. Ոչ վերացարկված անորոշ կոչական: Սա այն դեպքն է, երբ կոչն ուղղված է կոնկրետ անձի, որի անունն անհայտ է, և նրան դիմում ենք իր հատկանիշով: Այն կրում է ուղիղ դիրքի ցուցիչներից մեկը՝ զբաղեցնելով խնդրառական դիրք՝ անկախ եզակի, երկակի, հոգնակի լինելուց.

- يا طالبُ.

Ո՛վ ուսանող:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

طالبُ: منادى نكرة مقصودة مبني على الضمّ في محل نصب.

- يا طالبان.

Ո՛վ երկու ուսանող (ներ):

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

طالبان: منادى نكرة مقصودة مبني على الألف لأنه مثنّى في محل نصب.

- يا مدرّسون.

Ո՛վ ուսուցիչներ:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
مدرّسون: منادى نكرة مقصودة مبني على الواو لأنه جمع مذكّر سالم في محل نصب.
ملحوظة: إذا كان العلم أو النكرة المقصودة اسماً مفرداً فإنّه يبنى على الضمّ ولا يُنوَّن لأنّ الاسم المبني لا ينون، فنقول: "يا محمّدُ" وليس "يا محمّدٌ".

Ծանոթագրություն. եթե հատուկ անունը կամ ոչ վերացարկված անորոշ կոչականը եզակի թվով են, ապա ավարտվում են դամմայով, առանց անորոշ հոդի՝ թանվինի, քանի որ թեքման չենթարկվող անունները թանվին չեն ընդունում, և ասում ենք. يا محمّدُ, և ոչ թե՝ يا محمّدٌ::

النداء بـ "أيّها" و"أيّتها"

يا أيّها և يا أيّتها մասնիկներով կոչը

إذا دخلت النداء اسم المعرفة بـ"ال" جاز وجهان:

Եթե կոչական մասնիկին հաջորդում է ال հոդով որոշյալ անուն, ապա հնարավոր է երկու տարբերակ.

١. إمّا أن تأتي قبل المنادى بلفظة "أيُّها" للمذكّر و"أيَّتُها" للمؤنّث. وتكون كلّ منهما هي المنادى ويكون الاسم المحلى بـ"ال" بعدهما مرفوعاً على أنّه صفة إن كان مشتقاً، وعطف بيان إن كان اسماً جامداً. مثل:

1. կոչականին նախորդում են արականի համար أيُّها և իգականի համար أيَّتُها մասնիկները: Այդ երկուսից յուրաքանչյուրը դառնում է կոչական, իսկ դրանց հաջորդող ال հոդով որոշյալ անունը դրվում է ուղիղ դիրքով՝ որպես ածական, եթե այն բայից ածանցված անուն է, և որպես բացահայտիչ, եթե բայից ածանցված չէ.

- يا أيّتها المواطناتُ.

Ո՛վ քաղաքացուհիներ:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
أيّتها: أيّة: منادى مبني على الضمّ في محل نصب، و"ها" للتنبيه.
المواطنات: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

- يا أيُّها الرجالُ.

Ո՛վ տղամարդիկ։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

أيُّها: أيّ: منادى مبني على الضمّ في محل نصب، و"ها" للتنبيه.

الرجالُ: عطف بيان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٢. أو يؤتى قبل المنادى باسم الإشارة المناسب، ويكون اسم الإشارة هو المنادى ويكون الاسم المحلى بـ"ال" بعده مرفوعاً على أنّه صفة إن كان اسماً مشتقاً، وعطف بيان إن كان اسماً جامداً. مثل:

2. կոչականին նախորդում է համապատասխան ցուցական դերանուն, որն էլ դառնում է կոչական, իսկ դրան հաջորդող ال հոդով որոշյալ անունը դրվում է ուղիղ դիրքով՝ որպես ածական, եթե այն բայից ածանցված անուն է, և որպես բացահայտիչ, եթե բայից ածանցված չէ.

- يا هذا الانسانُ.

Ո՛վ այս մարդը։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

هذا: اسم إشارة مبني على ضمّ مقدّر منع من ظهوره حركة البناء الأصلية، وهو في محل نصب.

الانسانُ: عطف بيان من اسم الإشارة مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- يا هذه الموظّفةُ.

Ո՛վ այս աշխատակցուհին։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

هذه: اسم إشارة مبني على ضمّ مقدّر منع من ظهوره حركة البناء الأصلية، وهو في محل نصب.

الموظّفةُ: صفة لاسم الإشارة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

يستثنى مما تقدم لفظ الجلالة "الله"، فيقال: "يا الله" (دون ذكر "أيّها" أو "هذا") والأكثر في نداء اسم الله "اللهُمَّ" بميم مشدّدة مفتوحة تعويضاً عن حرف النداء.

Վերոնշյալից բացառություն է կազմում «Աստված» բառը, ասում են يا الله (Ո՛վ Աստված) առանց أيّها կամ هذا բառերի հիշատակման։ «Աստված» կանչելու համար առավել հաճախ հանդիպում է اللهُمَّ տարբերակը՝ ֆաթ-

հա հարաքա կրող կրկնավորված միմ հարֆով, որը փոխարինում է կոչական մասնիկին.

- اللهُمَّ نجنا من الشرير.

Ո՛վ Աստված, փրկի՛ր մեզ չարագործից:

اللهُمَّ: الله: لفظ الجلالة منادى مبني على الضمّ في محل نصب. والميم حرف مبني على الفتح، وهو عوض من حرف النداء المحذوف.

نجنا: فعل أمر مبني على حذف حرف العلّة، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت". و"نا" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ نصب مفعول به.

من: حرف جرّ.

الشرير: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

أحكام نداء الاسم المضاف إلى ياء المتكلّم

Առաջին դեմքի կցական դերանվանը լծորդված անվանն ուղղված կոչի քերականական բնորոշիչները

إذا كان الاسم مضافاً إلى ياء المتكلّم فإنّ لهذه الياء أربعة وجوه:

Եթե անունը լծորդված է առաջին դեմքի կցական դերանվանը, ապա այդ կցական դերանունն ունի կիրառման չորս տարբերակ.

١. إذا أضيف المنادى إلى ياء المتكلّم جاز إبقاء الياء مبنية على السكون.

1. առաջին դեմքի կցական դերանունը կարող է շարունակել կրել սուքուն վերջավորություն.

- يا ربّي.

Ո՛վ իմ տեր:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

ربّي: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدّرة على ما قبل الياء منع من ظهورها اشتغال المحلّ بالحركة المناسبة للياء "الكسرة" وهو مضاف. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

٢. ويجوز بناء الياء على الفتح.

2. այն կարող է կրել ֆաթհա վերջավորություն.

- يا ربّيَ.

Ո՛վ իմ տեր։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

ربّيَ: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدّرة على ما قبل الياء منع من ظهورها اشتغال المحلّ بالحركة المناسبة للياء "الكسرة" وهو مضاف. والياء ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ مضاف إليه.

٣. ويجوز حذف ياء المتكلّم مع بقاء الكسرة دليلاً عليها.

3. այն կարող է զեղչվել, իսկ նրան նախորդող քասրա հարաքան՝ պահ-պանվել՝ մատնանշելով զեղչված դերանունը.

- يا ربِّ.

Ո՛վ իմ տեր։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

ربِّ: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدّرة على ما قبل ياء المتكلّم المحذوفة منع من ظهورها اشتغال المحلّ بالحركة المناسبة للياء "الكسرة" وهو مضاف. والياء المحذوفة ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ مضاف إليه.

٤. ويجوز قلب الياء ألفاً بعد فتح الحرف الذي قبلها. ويجوز الحاق هاء السكت بعدها.

4. այն կարող է վերածվել ալիֆի, այդ դեպքում նրան նախորդող հարֆը ֆաթհա հարաքա է ստանում։ Ալիֆին կարող է հաջորդել դադարի (լռու-թյան) ه հարֆը.

- يا ربّاه.

Ո՛վ իմ տեր։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

ربّاه: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة وهو مضاف. وياء المتكلّم المنقلبة ألفاً ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه. والهاء هاء السكت، حرف مبني على السكون لا محلّ له من الإعراب.

أحكام نداء كلمتي "أب" و"أمّ"

«Հայր» և «մայր» կոչականների քերականական բնորոշիչները

إنّ كلمتي "أب" و"أمّ" إذا اضيفتا إلى ياء المتكلّم، مثل "يا أبي" أو "يا أمّي"، يجوز فيهما الوجوه التي ذكرت آنفاً بالإضافة إلى وجهين آخرين وهما:

Եթե կոչականով նախադրված «հայր» և «մայր» բառերը լծորդված են առաջին դեմքի կցական դերանվանը, օրինակ՝ «Ո՛վ իմ հայր» կամ «Ո՛վ իմ մայր», ապա դրանք կարող են կիրառվել վերոնշյալ տարբերակներով՝ ի լրումն հետևյալ երկու տարբերակի.

١. أن تحذف ياء المتكلّم ويعوض عنها بتاء التأنيث ويجوز جعل التاء مبنية على الكسر أو الفتح أو الضمّ. ومثال ذلك: يا أبَتِ - يا أبَتَ - يا أبَتُ يا أبَتِ - يا أبَتَ - يا أبَتُ

1. առաջին դեմքի կցական դերանունը սղվում է, և նրան փոխարինում է իգականության ցուցիչ թա հարֆը, որը կարող է կրել քասրա, ֆաթհա կամ դամմա վերջավորություն.

- يا أبَتِ.

Ո՛վ իմ հայր:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

أبَتِ: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والتاء عوضاً عن الياء المحذوفة حرف مبني على الكسر لا محلّ له من الإعراب. والياء المحذوفة ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

- يا أبَتَ.

Ո՛վ իմ հայր:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

أبَتَ: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والتاء عوضاً عن الياء المحذوفة حرف مبني على الفتح لا محلّ له من الإعراب. والياء المحذوفة ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

- يا أبَتُ.

Ո՛վ իմ հայր։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

أبَتُ: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والتاء عوضاً عن الياء المحذوفة حرف مبني على الضمّ لا محلّ له من الإعراب. والياء المحذوفة ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

٢. أن تأتي تاء المتكلّم وتترك الياء بدون حذف لكنّها تقبل ألفاً، وذلك كأن يقال: "يا أبتا"، وفي هذه الحالة يجوز الحاق هاء السكت بعد الألف المنقلبة عن الياء مثل:

2. երբ առկա է երկրորդ դեմքի ت հարֆը, և կցական առաջին դեմքի ي դերանունը մնում է առանց սղման, սակայն վերածվում է ալիֆի, օրինակ՝ يا أبتا (Ո՛վ հայր), այս պարագայում ي հարֆից փոխակերպված ալիֆին կարող է կցվել դադարի ه հարֆը.

- يا أبَتاه.

Ո՛վ հայր։

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

أبَتاه: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والتاء حرف مبني على السكون لا محلّ له من الإعراب. وياء المتكلّم المحذوفة ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه. والهاء للسكت، حرف مبني على السكون لا محلّ له من الإعراب.

المنادى المرخم

Փաղաքշական կոչական

الترخيم هو حذف حرف أو أكثر من الاسم المنادى سواء أكان هذا الاسم علماً مفرداً أم كان نكرة مقصودة.

Փաղաքշումն արտահայտվում է կոչականից մեկ կամ ավելի հարֆերի կրճատմամբ՝ անկախ նրա որոշյալ հատուկ կամ ոչ վերացարկված անորոշ անուն լինելուց։

إذا كان المنادى مختوماً بتاء التأنيث مثل: "فاطمة" أو مؤلفاً من أكثر من ثلاثة حروف مثل: "جعفر"، "خالد"، "فرزدق" جاز حذف الحرف الأخير للترخيم، يقال: "يا فاطم"، "يا جعف"، "يا خال"، "فرزد". في هذه الحال هناك خيار بين اثنين: إما يُنظر لما بقي من الاسم بعد الحذف على أنّه كلّ الاسم، وعلى هذا تبنى هذه الأسماء على الضمّ وتُوضع الضمّ فوق الميم في "فاطمُ"، وفوق الفاء في "جعفُ" ...الخ على اعتبار أنّ الميم هي آخر الاسم. وإما أن تبقى لهذه الحروف حركاتها التي كانت لها قبل الحذف: "فاطمَ"، "جعفَ"، "خالِ"، "فرزدَ"، على اعتبار أنّ آخر هذه الأسماء هي الحروف المحذوفة لا هذه الحروف، وتقدر الضمّة على تلك الحروف المحذوفة.

Եթե կոչականն ավարտվում է իգական սեռի թա ցուցիչով, ինչպես «Ֆատիմա», կամ երեքից ավելի հարֆից է կազմված, ինչպես «Ջաֆար», «Խալիդ», «Ֆարազդակ», վերջին հարֆը կարող է սղվել կրճատման համար, ասում են՝ «Ո՛վ Ֆատիմ», «Ո՛վ Ջաֆ», «Ո՛վ Խալ», «Ո՛վ Ֆարազդ»: Այս պարագայում հնարավոր է երկու տարբերակ.

1. սղված վերջին մեկ կամ մի քանի հարֆերին նախորդող հարֆը դիտարկվում է որպես անվան վերջին հարֆ և ստանում է դամմա վերջավորություն, իսկ անունը դիտվում է որպես ամբողջական: Նշված օրինակներում դամմա են ստանում Ֆատիմա անվան միմ հարֆը, Ջաֆար անվան ֆա հարֆը և այլն:

2. Այդ հարֆերը շարունակում են կրել այն հարաքաները, որոնք կրում էին նախքան վերջավորությունների սղվելը, ասես հենց դրանք են այս բառերի վերջին հարֆերը.

- يا جعفُ (جعفر).

Ո՛վ Ջաֆու (Ջաֆար):

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

جعفُ: منادى مبني على الضمّ الظاهر على آهره في محلّ نصب.

- يا جعفَ (جعفر).

Ո՛վ Ջաֆա (Ջաֆար):

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

جعفَ: منادى مبني على الضمّ المقدّر على الراء المحذوفة للترخيم في محلّ نصب.

- يا فاطمَ (فاطمة).

Ո՛վ Ֆատիմ (Ֆատիմա):

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
فاطمَ: منادى مبني على الضمّ المقدّر على التاء المحذوفة للترخيم في محلّ نصب.

ويقول العلماء: يجب أن يحذف مع الحرف الأخير الحرف الذي قبله إذا كان هذا الحرف أي: الذي قبل الأخير في كلمته حرفاً رابعاً، وكان زائداً ليناً ساكتاً:

Քերականագետների կարծիքով, եթե վերջին հարֆի նախորդող հարֆը բառի չորրոդ հարֆն է և արտահայտված է թույլ հարֆով, ապա այն նույնպես պետք է սղվի.

- يا عثْمُ (عثمان).

Ո՛վ Օսմ (Օսման):

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
عثْمُ: منادى مبني على الضمّ في محلّ نصب.

نداء الاسم المضاف إلى اسم مضاف إلى ياء المتكلّم

Առաջին դեմքի կցական դերանվանը լծորդված անվանն ուղղված կոչը

إذا أريد أن ينادى الاسم المضاف إلى اسم مضاف إلى ياء المتكلّم، فإنّه لا يجوز حذف "الياء"، غير أنّه يجوز أن تُترك "ياء" المتكلّم مبنية على السكون أو تُجعل مبنيةً على الفتح. وذلك كأن يقال: "يا طيّبة نفسي" أو "يا طيبة نفسِيَ".

Եթե կոչականն առաջին դեմքի կցական դերանվանը լծորդված անուն է, ապա առաջին դեմքի կցական դերանունը կարող է չզեղչվել. այն կարող է շարունակել կրել սուքուն վերջավորություն կամ ստանալ ֆաթհա վերջավորություն: Օրինակ՝ يا طيبة نفسي կամ يا طيبة نفسِيَ (Ո՛վ իմ բարի հոգի):

أما إذا كان المنادى كلمتي "ابن" أو "ابنة" هما المضافتين إلى اسم مضاف إلى ياء المتكلّم مثل: "ابنَ أو ابنةَ عمّي" فيمكن حذف ياء المتكلّم من الاسم المضاف إلى كلمة "ابن" أو "ابنة"

وأن تترك كسرة قبلها دليلاً عليها.

Իսկ եթե կոչն ուղղված է ابن (որդի) կամ ابنة (դուստր) բառերին, որոնք լծորդվել են առաջին դեմքի կցական դերանվանը, օրինակ՝ ابنَ أو ابنةَ عمّي (հորեղբորս որդի կամ դուստր), ապա առաջին դեմքի կցական դերանունը կարող է զեղչվել ابن (որդի) կամ ابنة (դուստր) բառերին լծորդված անունից, իսկ նրան նախորդող քասրա հարաքան՝ մնալ անփոփոխ՝ մատնանշելով զեղչված դերանունը.

- يا بْنَ عمِّ.

Ո՛վ հորեղբորս որդի:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
ابْنَ: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
عمِّ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة المقدّرة على ما قبل "ياء" المتكلّم.
و"ياء" المحذوفة ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

أنواع النداء

Կոչի տեսակները

١. نداء الدعوة، وهو النداء الهادئ الذي يراد به دعوة المنادى، مثل:

1. Դիմելու կոչ. սա մեղմ կոչն է, որը գործածվում է կոչով դիմելու համար, օրինակ՝

- يا عبدَ الله.

Ո՛վ Աբդալլահ:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
عبدَ: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
الله: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٢. نداء التعجّب، وهو النداء الذي يراد به إظهار التعجّب من المنادى وأحواله كأحوال نداء الاستغاثة فيقال متعجباً من البحر: "يا لَلبحر" و"يا بحرُ".

2. Զարմանքի կոչ. սա այն կոչն է, որը գործածվում է կոչականի և նրա վիճակի վերաբերյալ զարմանք արտահայտելու համար, և նրա շարահյուսական դիրքերը նման են օգնության կոչականի դիրքում իրացված անվան դիրքերին[39], ինչպես՝ يا بحرُ يا لَلبحر (Ա՛յ քեզ ծով).

- يا لَلبحر.

Ա՛յ քեզ ծով:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

لَلبحر: اللام: حرف جرّ زائد مبني على الفتح لا محل له من الإعراب. البحر: اسم مجرور لفظاً بحرف الجرّ الزائد في محلّ نصب المنادى.

٣. نداء الندبة، وهو نداء يُتوجه به إلى من يُتفجع عليه، أو نتوجع منه مثل: "وا حسين" و"وا رأسي"، أداة الندبة هي "وا" ويمكن استعمال "يا" مكانها إذا فهم معنى الندبة بها مثل: "يا حسين".

3. Ողբի կոչ. սա այն կոչն է, որն ուղղում են նրան, ում կամ ինչի համար ցավում են, օրինակ՝ وا حسين (Վա՛յ Հուսեյն) կամ وا رأسي (Վա՛յ գլուխս): Ողբի արտահայտման միջոցը وا մասնիկն է, որի փոխարեն կարող է գործածվել يا մասնիկը, եթե ցավակցման իմաստը հասկանալի է, օրինակ՝ يا حسين (Վա՛յ Հուսեյն):

ولنداء الندبة شكل آخر وهو أن يتّصل بآخر الاسم المنادى ألف مثل: "وا حسينا"، كما يمكن زيادة "هاء" السكت مثل: "وا حسيناه".

Ողբի կոչն ունի արտահայտման մեկ այլ տարբերակ, երբ կոչականի վերջում ավելանում է ալիֆ՝ يا حسينا (Վա՛յ Հուսեյնա), ինչպես նաև կարող է ավելանալ դադարի *հա* մասնիկը, օրինակ يا حسيناه (Վա՛յ Հուսեյնահ).

- وا حسيناه.

Ո՛վ Հուսեյնահ:

وا: حرف ندبة مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

حسيناه: منادى مبني على الضمّ المقدّر منع من ظهوره اشتغال المحلّ بالحركة المناسبة للألف الزائدة. والألف حرف زائد مبني على السكون لا محل له من الإعراب والهاء للسكت.

---

[39] Տե՛ս ստորև՝ սույն ենթագլխի չորրորդ ենթակետը:

٤. نداء الاستغاثة، وهو النداء الذي يراد به الاستغاثة بالمنادى.

4. Օգնության կոչ. սա այն կոչն է, որով կոչականին դիմում են օգնության խնդրանքով:

أركان الاستغاثة.

Օգնության կոչի բաղադրիչները

١. حرف النداء: ولا يستعمل مع الاستغاثة إلا حرف النداء "يا" ولا يجوز حذفه في الاستغاثة.

1. Կոչական մասնիկ. օգնության կոչի դեպքում գործածվում է միայն يا կոչական մասնիկը, որը չի կարող զեղչվել:

٢. المستغاث به: وهو الذي يطلب منه العون، ويجب أن يسبق بـ"لام" حرف جرّ، وهذه اللام ينبغي أن تكون مبنيةً على الفتح.

2. Անուն, որին դիմում են օգնության խնդրանքով, որին պետք է նախորդի ֆաթհա հարաքա կրող ل հարակցական մասնիկը:

٣. المستغاث له: وهو الذي يطلب له الإعانة، ويجوز حذفه ويقع في الكلام مجروراً باللام المبنية على الكسر، مثل:

3. Անուն, որի համար օգնություն են խնդրում, և որը կարող է զեղչվել: Նախադասության մեջ այն հարակցական դիրքով է դրվում քասրա կրող ل հարակցական մասնիկի ազդեցությամբ, օրինակ՝

- يا لَلرجال لِلأطفال.

Ո՜վ տղամարդիկ, օգնե՛ք երեխաներին:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

لَلرجال: اللام: حرف جرّ زائد مبني على الفتح لا محل له من الإعراب. الرجال: اسم مجرور لفظاً بحرف الجرّ الزائد في محلّ نصب.

لِلأطفال: اللام: حرف جرّ. الأطفال: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

أحوال المستغاث وإعرابه

Օգնության կոչի օբյեկտ անվան շարահյուսական դիրքի իրացման տարբերակները

١. أن يكون المستغاث به بـ "لام" حرف الجرّ المبنية على الفتح. وفي هذه الحالة يكون المستغاث به معرباً دائماً سواء أكان علماً مفرداً أم نكرة مقصودة أم مضافاً أم شبيهاً بالمضاف.

1. Ֆաթհա հարաքա կրող ل (համար) հարակցական մասնիկը միանում է այն անվանը, որին օգնության են դիմում: Այս պարագայում անունը, որին օգնության են դիմում, մշտապես ենթարկվում է թեքման՝ անկախ նրա՝ որոշյալ հատուկ անուն, ոչ վերացարկված անորոշ անուն, լծորդական կապակցության առաջին անդամ կամ թերի լծորդված անուն լինելուց.

- يا لَمعتصم لِلمظلوم.

Ո՛վ Մութասիմ, օգնի՛ր ճնշվածին:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

لَمعتصم: اللام: حرف جرّ زائد مبني على الفتح لا محل له من الإعراب. معتصم: منادى منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدّرة منع من ظهورها الكسرة التي جلبها حرف الجرّ.

لِلمظلوم: اللام: حرف جرّ. المظلوم: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٢. أن تحذف "لام" حرف الجرّ من المستغاث ويعوض عنها بألف زائدة في آخره. وفي هذه الحالة، حالة حذف اللام من المستغاث لا يُعدّ المستغاث ملحقاً بالمضاف بل يُعرب كما تعرب أنواع النداء لأن اللام هي الواسطة التي تلحق المنادى بالمضاف. مثال "يا قوماً للعلم"، ويجوز أن تأتي بهاء السكتة بعد الألف وذلك كأن يقال: "يا قوماه".

2. Օգնության ل (համար) հարակցական մասնիկը սղվում է այն անունից, որին դիմում են օգնության համար, և նրան փոխարինում է քերականորեն իմաստազուրկ ալիֆ վերջավորությունը: Այս պարագայում անունը, որին օգնության են դիմում (այսինքն՝ կոչականը), չի համարվում

լծորդված անուն, այլ վերլուծվում է այնպես, ինչպես վերլուծվում են կոչականի տեսակները, քանի որ ل-ը հանդես է գալիս որպես կապող միջնորդ կոչականի և լծորդված անվան միջև: Օրինակ՝ يا قوماً للعلم (Ո՛վ գիտության մարդիկ) կոչական կառույցի մեջ հարկ է, որ ալիֆին հաջորդի դադարի ه հարֆը, որը նույնն է, ինչ يا قوماه (Ո՛վ մարդիկ) կոչը.

- يا قوماه.

Ո՛վ մարդիկ:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

قوماه: منادى مضاف منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدّرة على ما قبل "يا" المتكلّم المحذوف. والألف عوض عن "لام" الاستغاثة المحذوفة، والهاء للسكت، حرف مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

- يا معتصماً لِلمظلوم.

Ո՛վ Մութասիմ, օգնի՛ր ճնշվածին:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

معتصماً: منادى مبني على ضمّ مقدّر منع من ظهوره اشتغال المحلّ بالحركة المناسبة للألف. والألف حرف عوض عن "لام" الاستغاثة المحذوفة.

لِلمظلوم: اللام: حرف جرّ. المظلوم: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٣. أن يبقى المستغاث على حاله، أي الحالة التي كان عليها قبل أن تلحق به لام الاستغاثة. مثال:

3. Օգնության կոչի օբյեկտ անունը մնում է անփոփոխ, այսինքն՝ այն դիրքով, որով այն գտնվում էր նախքան նրան օգնության ل (համար) մասնիկի կցվելը, օրինակ՝

- يا معتصمُ لِلمظلوم.

Ո՛վ Մութասիմ, օգնի՛ր ճնշվածին:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

معتصمُ: منادى مفرد علم مبني على الضمّ في محلّ نصب.

لِلمظلوم: اللام: حرف جرّ. المظلوم: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ملاحظة: إذا كان الاسم الواقع بعد المستغاث به ليس مستغاثاُ له وإنّما مستغاث عليه، أي لا نطلب العون له بل نطلب الانتصار عليه فإنّنا في هذه الحالة نجرّه بحرف الجرّ "من" بدلاً من "اللام". مثال:

Ծանոթագրություն. եթե օգնության կոչի օբյեկտ անվանը հաջորդում է այն անունը, որին ոչ թե օգնել, այլ որից փրկվել է պետք, այսինքն՝ օգնության կոչը ոչ թե նրա համար է, այլ նրանից ազատվելու, ապա այս պարագայում վերջինս ل (համար) հարակցական մասնիկի փոխարեն հարակցական դիրքով է դրվում من (-ից) հարակցական մասնիկի միջոցով: Օրինակ՝

- يا لَه من الظالمين.

Ո՜վ Աստված, ազատի՛ր ճնշողներից:

يا: حرف نداء مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

لَه: اللام: حرف جرّ زائد مبني على الفتح لا محل له من الإعراب. الله: منادى منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدّرة منع من ظهورها الكسرة التي جلبها حرف الجرّ.

من: حرف جرّ.

اِلظالمين: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه جمع مذكّر سالم.

أسلوب الشرط

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

هو أسلوب نحوي يتكوّن من ثلاثة أركان وهي:

Այն շարահյուսական կառույց է՝ կազմված երեք բաղադրիչից, որոնք են.

الأوّل: أداة الشرط اسماً وحرفاً،

1. պայման արտահայտող մասնիկ կամ անուն,

الثاني: فعل الشرط، ويجب أن يكون مقدّماً على جواب الشرط، وأن يكون فعلاً خبرياً متصرّفاً،

2. պայմանի պարագա ստորադաս նախադասության ստորոգյալ (բռց.՝ պայմանի ստորոգյալ),

الثالث: جملة جواب الشرط، فلا تتقيّد بشيء وذلك "فعل الشرط" فقد يكون الجواب موافقاً للشرط.

3. գերադաս նախադասություն (բռց.՝ պայմանի պատասխան նախադասություն):

وللشرط والجواب صور أربع:

Թե՛ գերադաս նախադասությունը և թե՛ պայմանի պարագա ստորադաս նախադասությունը լինում են չորս տեսակ.

١. يأتي الشرط والجواب فعلين مضارعين، مثل:

1. գերադաս նախադասությունը և պայմանի պարագա ստորադաս նախադասությունը արտահայտվում են ներկա ժամանակի բայով.

- إنْ تقرأ تستفدْ.

Եթե կարդաս, օգուտ կքաղես

(բռց.՝ եթե կարդում ես, օգուտ ես քաղում):

إنْ: حرف شرط مبني على السكون لا محل له من الإعراب.

تقرأ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

تستفدْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

٢. يأتي الشرط والجواب فعلين ماضيين، مثل:

2. գերադաս նախադասությունը և պայմանի պարագա ստորադաս նախադասությունն արտահայտվում են անցյալ ժամանակի բայով.

- إنْ قرأتَ استفدتَ.

Եթե կարդաս, օգուտ կքաղես:

إنْ: أداة شرط.

قرأتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل، وهو فعل الشرط.

استفدتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل، وهو جواب الشرط.

٣. يأتي الشرط ماضياً والجواب مضارعاً، مثل:

3. գերադաս նախադասությունն արտահայտվում է ներկա, իսկ պայմանի պարագա ստորադասը՝ անցյալ ժամանակի բայով.

- منْ قرأ درس التاريخ يستفد كثيراً.

Ով կարդա պատմության դասը, մեծ օգուտ կքաղի

(բոց.՝ ով կարդացել է պատմության դասը, մեծ օգուտ է քաղում):

منْ: اسم شرط مبهم للعاقل يتضمّن معنى الشرط مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

قرأ: فعل ماض مبني على الفتح في محل جزم فعل الشرط، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

درس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

التاريخ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

يستفد: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

كثيراً: نائب عن المفعول المطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره والتقدير "يستفد استفادةً كثيرةً".

٤. يأتي الشرط مضارعاً والجواب ماضياً، مثل:

4. գերադաս նախադասությունն արտահայտվում է անցյալ, իսկ պայմանի պարագա ստորադասը՝ ներկա ժամանակի բայով.

- متى تسافرْ أتبعتُكَ.

Երբ էլ որ մեկնես, կհետևեմ քեզ

(բոց.՝ երբ էլ որ մեկնում ես, հետևեցի քեզ)։

متى: اسم شرط مبني على السكون في محل نصب ظرف زمن متعلّق بجواب الشرط "أتبعتك".

تسافرْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

أتبعتُكَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء في محل جزم، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل، والكاف: ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به، وهو جواب الشرط.

أدوات الشرط

Պայմանի միջոցներ

أدوات الشرط الجازمة

Բայի ընդհատ[40] դիրք պահանջող պայմանի միջոցներ

هي أدوات تجزم فعلين: فعل الشرط وجواب الشرط مسبّباً عن ذلك الفعل.

تأتي هذه الأدوات على نوعين:

---

[40] Ներկա ժամանակի բայի ընդհատ դիրքի համար հայերենում հաճախ կիրառվում է արաբերեն «*ջազմ*» եզրը, քանի որ տվյալ երևույթը չունի հայերեն որևէ համարժեք։

Դրանք միջոցներ են, որոնցից հետո ընդհատ դիրքով են դրվում պայմանական նախադասության երկու ստորոգյալները՝ 1. ստորադաս նախադասության ստորոգյալը և 2. դրա համար պատճառ հանդիսացած գերադաս նախադասության ստորոգյալը։ Այս միջոցները լինում են երկու տեսակ։

النوع الأوّل: حرفان وهما:

Առաջին տեսակը հետևյալ երկու մասնիկներն են.

١. **إنْ**: حرف شرط وهي أمّ الباب لأنّ غيرها مما يجزم فعلين إنّما يجزم لأنّه تضمّن معنى إنْ[٤١].

1. **إنْ** (եթե). այս խմբի կարևորագույն պայմանի մասնիկն է, քանի որ նրա օրինակով «եթե» իմաստն ունեցող մյուս բոլոր մասնիկներից ու անուններից հետո ևս ընդհատ դիրքով է դրվում երկու բայ.

- إنْ تقرأ تستفدْ.

Եթե կարդաս, օգուտ կքաղես։

إنْ: حرف شرط مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
تقرأ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".
تستفدْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

٢. **إذما**: حرف بمعنى "إن".

2. إذما. Այն ունի إن (եթե) իմաստը.

- إذما تتعلّمْ تتقدّمْ.

Եթե սովորես, առաջընթաց կունենաս։

---

[٤١] إذْا قيل "متى تقرأْ تستفدْ" كان المعنى "إنْ تقرأْ تستفدْ.

Եթե ասում են՝ «*Երբ կարդաս, օգուտ կքաղես*», նշանակում է՝ «*Եթե կարդաս, օգուտ կքաղես*».

إذما: حرف شرط مبني على السكون لا محل له من الإعراب.
تتعلّمْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".
تتقدّمْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

النوع الثاني: من أدوات الشرط عشرة أسماء وهي:

Երկրորդ տեսակի մեջ մտնում են 10 անուններ: Դրանք են.

١. مَنْ: اسم شرط مبهم ويُستعمل للعاقل سواء كان رجلاً أو امرأة. لها حالتان من الإعراب:

1. مَنْ (ով). պայմանի անորոշ անուն է, որն գործածվում է միայն անձի համար՝ անկախ սեռից: Այն ունի կիրառման երկու տարբերակ:

الحالة الأولى: أن تأتي في محل رفع مبتدأ وفعل الشرط في محل رفع خبر، وذلك إذا جاء بعدها فعل لازم:

Առաջին. զբաղեցնում է անվանական նախադասության ենթակայի ուղիղ դիրք, իսկ ստորադաս նախադասության ստորգյալը՝ անվանական նախադասության ստորոգյալի ուղիղ դիրք, եթե դրան հաջորդում է չեզոք սեռի բայ.

- منْ يقرأ يستفدْ.

Ով կարդա, օգուտ կքաղի:

منْ: اسم شرط مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
يقرأ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
يستفدْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
والجملة الفعلية "يستفدْ" في محلّ رفع خبر.

أمّا إذا جاء بعدها فعل متّعد فأخذ مفعوله تعرب في محل رفع مبتدأ أيضاً:

Իսկ եթե դրան հաջորդում է ներգործական սեռի բայ, ապա նրա լրացումը նույնպես զբաղեցնում է անվանական նախադասության ենթակայի ուղիղ դիրք.

- منْ حضر الحفلة كوفئ.

Ով ներկա գտնվի խնջույքին[42], կպարգևատրվի:

منْ: اسم شرط مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

حضر: فعل ماض مبني على الفتخ في محل جزم فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

الحفلة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الضمّة الظاهرة على آخره.

والجملة " حضر" القبلية في محل رفع خبر المبتدأ.

كوفئ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح في محل جزم جواب الشرط. ونائب الفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

الحالة الثانية: أن تعرب "من" اسم شرط مبني على السكون في محل نصب مفعول به إذا جاء بعدها فعل متّعد لم يأخذ مفعوله:

Երկրորդ. من (ով) պայմանի անունը վերլուծվում է որպես ուղիղ խնդրի խնդրառական դիրք զբաղեցնող և թեքման չենթարկվող անուն, որն ավարտվում է սուքունով, եթե նրան հաջորդում է ներգործական սեռի բայ, որի խնդիրը չի նշվում:

- منْ يساعد يحصلْ الأمر.

Ում նա օգնի, կհասնի նպատակին (բոց.՝ խնդրին):

منْ: اسم شرط مبني على السكون في محل نصب مفعول به.

يساعد: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

يحصلْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

الأمر: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الضمّة الظاهرة على آخره.

---

[42] Հայերենի հանգման անուղղակի խնդիրն արաբերենում ուղիղ խնդիր է:

٢. **ما** ٣. **مهما**: اسمان يُستعملان لغير العاقل. يأخذان نفس إعراب "من" الشرطية:

2. ما, 3.مهما (ինչ, ինչ էլ որ). այս երկու անունները գործածվում են առարկաներ մատնանշելու համար: Վերլուծվում են նույն կերպ, ինչ պայմանի من (ով) անունը:

- ما تتعلّمْ في الصغر ينفعك في الكبر.

Ինչ (էլ որ) սովորես փոքր հասակում, քեզ կօգնի մեծ տարիքում:

ما: اسم شرط مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

تتعلّمْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

في: حرف جرّ.

الصغر: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ينفعك: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو". والكاف: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.

في: حرف جرّ.

الكبر: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- مهما تفعلْ خيراً تُجزَ به.

Ինչ բարիք (էլ որ) գործես, կփոխհատուցվես:

مهما: اسم شرط مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

تفعلْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

والجملة "تفعل" في محل رفع خبر.

خيراً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

تُجزَ: فعل مضارع مبني للمجهول مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

به: الباء: حرف جرّ. ". والهاء: ضمير متّصل مبني على الكسر في محل نصب مفعول به.

٤. **متى** ٥. **إيان**[٤٣]: اسمان يُستعملان ظرفين للزمن يتضمّنان معنى الشرط. يعربان في محل نصب ظرف زمن:

4. متى և 5. إيان (երբ, երբ էլ որ). այս երկու անունները գործածվում են որպես ժամանակի պարագա և պայմանի իմաստ են կրում: Վերլուծվում են ժամանակի պարագայի խնդրառական դիրքով:

- متى تعّملْ تزد ذخيرة في الحياة.

Երբ էլ աշխատես, կյանքում կուտակածդ կավելանա:

متى: اسم شرط مبني على السكون في محل نصب ظرف زمن متعلّق بالجواب وهو "تزد".

تعّملْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

تزد: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

ذخيرة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

في: حرف جرّ.

الحياة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- أيان تسألْني أجبك.

Երբ էլ որ ինձ հարցնես, կպատասխանեմ քեզ:

أيان: اسم شرط مبني على الفتح في محل نصب ظرف زمن متعلّق بالجواب "أجبك".

تسألْني: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت". والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به.

---

٤٣ "أيّان" أصلها "أي أن" فهي مركّبة من "أي" المتضمّنة معنى الشرط و"أن" بمعنى "حين" فصارتا بعد التركيب اسماً واحداً للشرط في الزمن المستقبل مبني على الفتح.

أيّان-ը ի սկզբանե أي أن (ցանկացած ժամանակ) ձևը կազմված էր պայմանի իմաստ կրող أي (ցանկացած) անունից և أن անունից, որն ունի «ժամանակ» նշանակությունը, այնուհետև նրանք դարձան ապառնի ժամանակում պայման արտահայտող մեկ ամբողջական միավոր, որը չի ենթարկվում թեքման և ավարտվում է ֆաթհա ձայնանիշով):

أجبك: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا". والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.

٦. **أين**: اسم مكان يتضمّن معنى الشرط وكثيراً ما تلحق بهذا الاسم "ما" الزائدة، ويقال "أينما". يعرب اسم شرط جازم مبني على الفتح في محل نصب ظرف مكان متعلّق بجواب الشرط:

6. أين (ուր, ուր էլ որ). տեղ մատնանշող անուն է, որը կրում է պայմանի իմաստ, և որին հաճախ կցվում է հավելյալ ما մասնիկը՝ դառնալով أينما։ Վերլուծվում է որպես բայն ընդհատ դիրքով դնող թեքման չենթարկվող պայմանի անուն, որն ավարտվում է ֆաթհա ձայնանիշով և զբաղեցնում է գերադաս նախադասության ստորոգյալին լրացնող տեղի պարագայի խնդրառական դիրք։

- أين تذهبْ أذهبْ.

Ուր էլ գնաս, կգամ։

أين: اسم شرط جازم مبني على الفتح في محل نصب ظرف مكان متعلّق بالجواب " أذهبْ".

تذهبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت

أذهبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

- أينما تذهبْ تنجحْ.

Ուր էլ գնաս, հաջողության կհասնես։

أينما: اسم شرط جازم مبني على السكون في محل نصب ظرف مكان متعلّق بالجواب " أذهبْ".

تذهبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت

تنجحْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

٧. **أنّى** ٨. **حيثُما**: يُستعملان اسمي مكان يتضمّنان معنى الشرط. يعربان في محل نصب ظرف مكان متعلّق بجواب الشرط:

7. أنّى 8. حيثُما (որտեղ/ուր, որտեղ էլ որ/ուր էլ որ). պայմանի իմաստ են կրում և գործածվում են որպես տեղ մատնանշող անուններ: Վերլուծվում են գլխավոր նախադասության ստորգյալին լրացնող տեղի պարագայի խնդրառական դիրքում:

- أنّى يذهبْ صاحب المال يُكرَمْ.

Ուր էլ գնա փող ունեցողը, պատվի կարժանանա:

أنّى: اسم شرط جازم مبني على السكون في محل نصب ظرف مكان متعلّق بالجواب " يُكرَمْ".

يذهبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط.

صاحب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

المال: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

يُكرَمْ: فعل مضارع مبني للمجهول مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. ونائب الفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

- حيثُما تستقمْ يقدَّرْ لكَ النجاح.

Որտեղ էլ ճիշտ ուղու վրա լինես, հաջողության կհասնես:

حيثُما: اسم شرط جازم مبني على الضمّ في محل نصب ظرف مكان متعلّق بالجواب " يقدَّرْ".

تستقمْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

يقدَّرْ: فعل مضارع مبني للمجهول مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط

لكَ: اللام: حرف جرّ. والكاف: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل جرّ اسم مجرور.

النجاح: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٩. **كيفَما**: اسم مبهم يتكوّن من "كيف" التي لحقتها "ما" وهذا الاسم يدلّ على الحال ويجب أن يكون فعل الشرط وجوابه من لفظ واحد. يُعرب:

9. كيفَما (ինչպես, ինչպես էլ որ) անորոշ անուն է, որը կազմված է كيف (ինչպես) անունից և նրան կցված ավելորդ ما մասնիկից և ցույց է տալիս վիճակ: Այս մասնիկով կազմվող պայմանի պարագա ստորադաս և գերադաս նախադասությունների բայերը պետք է նույնարմատ լինեն: Վերլուծվում է.

أ. في محل نصب خبر إذا جاء بعدها فعل ناقص:

ա) անվանական ստորոգյալի խնդրառական դիրքով, եթե նրան հաջորդում է թերի գործառույթով բայ.

- كيفما تكنْ أكنْ.

Ինչպես դու լինես, (այնպես էլ) ես կլինեմ:

كيفما: اسم شرط جازم مبني على السكون في محل نصب خبر "تكنْ".

تكنْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. واسمه ضمير مستتر تقديره "أنت".

أكنْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

ب. في محل نصب حال إذا جاء بعدها فعل غير ناقص:

բ) վիճակի պարագայի խնդրառական դիրքում, եթե նրան հաջորդում է ոչ թերի գործառույթով բայ.

- كيفما تجلسْ أجلسْ.

Ինչպես դու նստես, (այնպես էլ) ես կնստեմ.

كيفما: اسم شرط جازم مبني على السكون في محل نصب حال.

تجلسْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

أجلسْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

١٠. **أيّ**: اسم مبهم يتضمّن معنى الشرط ويُستعمل للعاقل وغير العاقل والزمن والمكان، أي يصلح لجميع ما ذُكر وذلك بحسب ما تضاف إليه. وهذا الاسم يلازم

الإضافة إلى ما بعده. تختلف "أيّ" عن أخواتها من أسماء الشرط من أنّها معربة دائماً، أيْ تعرب حسب موقعها في الجملة:

10. أي (ինչ, ով էլ որ) անորոշ անուն է, որը պայմանի իմաստ է կրում, լծորդվում է իրեն հաջորդող անվանը և գործածվում է թե՛ անձի, թե՛ իրի, թե՛ տեղի և թե՛ ժամանակի համար։ Այսինքն՝ կիրառվում է ցանկացած պարագայում՝ ըստ նրան լծորդված անվան։ أي-ը տարբերվում է համանման մյուս պայմանի մասնիկներից, քանի որ այն միշտ ենթարկվում է թեքման, այսինքն՝ վերլուծվում է ըստ նախադասության մեջ զբաղեցրած դիրքի.

أ. مثال إعراب "أي" مرفوعاً

ա) أي-ի՝ ուղիղ դիրքով վերլուծության օրինակ՝

- أيُّ رجلٍ يحضرْ أكرمْه.

Ինչ մարդ էլ գա, կպատվեմ նրան։

أيُّ: اسم شرط جازم مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

رجلٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

يحضرْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

أكرمْه: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا". والهاء: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.

ب. مثال إعراب "أي" منصوباً:

բ) أي-ի՝ խնդրառական դիրքով վերլուծության օրինակ՝

- أيَّ قصّةٍ تقرأْ تستمتعْ.

Ինչ պատմվածք էլ կարդաս, հաճույք կստանաս։

أيَّ: اسم شرط جازم مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

قصّةٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

تقرأْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".
تستمتعْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

ت. مثال إعراب "أي" مجروراً:

գ) أي-ի՝ հարակցական դիրքով վերլուծության օրինակ՝

- بأيِّ قلمٍ تكتبْ أكتبْ.

Ինչ գրչով դու գրես, ես էլ կգրեմ։

بأيِّ: الباء: حرف جرّ. أيِّ: اسم شرط جازم اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
قلمٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
تكتبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".
أكتبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

وتأتي "أي" ظرف زمن:

أي-ը հանդես է գալիս որպես ժամանակի պարագա.

- أيَّ يومٍ تسافرْ أسافرْ.

Որ օրը մեկնես, ես էլ կմեկնեմ։

أيَّ: اسم شرط جازم ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
يومٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
تسافرْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".
أسافرْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

وتأتي "أي" ظرف مكان:

أي-ը հանդես է գալիս որպես տեղի պարագա.

- أيَّ مكانٍ تجلسْ أجلسْ.

Ինչ տեղում նստես, ես էլ կնստեմ:

أيَّ: اسم شرط جازم ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

مكان: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

تجلسْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

أجلسْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

<u>ملحوظة</u>: إذا تجردت "أي" من الاسم المضاف بعدها فإنّها تنون عوضاً عن الإضافة:

<u>Ծանոթագրություն</u>. եթե أي-ին հաջորդող անունը զեղչվում է, ապա այն լծորդման փոխարեն անորոշ հոդ՝ թանվին է ստանում.

- أيٌّ يحضرْ أكرمْه.

Ով էլ գա, կպատվեմ նրան:

أيٌّ: اسم شرط جازم مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يحضرْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

أكرمْه: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا". والهاء: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.

أن أضيفت "أي" إلى المصدر تعرب مفعولا مطلقا:

Եթե أي-ին բայանուն է լծորդվում, ապա այն վերլուծվում է որպես բացարձակ խնդիր.

- أيَّ إكرامٍ يُكرمْ أُكرمْ.

Ինչպիսի մեծարմամբ նա մեծարի, այնպես էլ ես կմեծարեմ:

أيَّ: اسم شرط جازم مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
إكرامٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
يُكرمْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
أُكرمْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

أدوات الشرط غير الجازمة

Բայի ընդհատ դիրք չպահանջող պայմանի պարագաներ

تأتي أدوات الشرط غير الجازمة على نوعين:

Բայի ընդհատ դիրք չպահանջող պարագաները լինում են երկու տեսակ.

النوع الأوّل: حروف شرط غير جازمة وهي:

Առաջին. բայի ընդհատ դիրք չպահանջող մասնիկներ։ Դրանք են.

١. **لو**: ذكر النحويون أن "لو" تأتي بمعان خمس:

1. لو (եթե). քերականագետները նշում են, որ لو-ն ունի հինգ իմաստ.

١. تكون للعرض الذي هو طلب الحثّ على فعل شيء، مثل:

1. արտահայտում է առաջարկ, որը դրդում է որևէ գործողություն անել.

- لو تنزلُ عندنا فتصيبُ خيراً.

Եթե մեզ մոտ իջևանես, բարիքի կհասնես։

لو: حرف شرط غير جازم (أو حرف امتناع لامتناع).
تنزلُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

عندنا: مفعول فيه ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. و"نا" ضمير متّصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.
فتصيبُ: الفاء: واقعة في جواب الشرط. تصيب: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".
خيراً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. تأتي "لو" بمعنى التقليل، وهذه تصلح أن تكون شرطية وجوابها محذوف، ومعنى "التقليل" مستفاد من السياق والمقام لا من نفس "لو"، مثل:

2. لو-ն հանդես է գալիս սահմանափակման իմաստով և պայմանական, ստորադաս նախադասությունը թերի է համարվում: Սահմանափակման նշանակությունը բխում է ոչ թե «لو» մասնիկի իմաստից, այլ շարադասությունից և դիրքից, օրինակ՝

- تصدّقْ ولو بِدِرْهَم.

Ողորմություն տո՛ւր, թեկուզ մեկ դիրհեմ:

تصدّقْ: فعل أمر مبني على السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".
و: حرف عطف مبني على الفتح.
لو: حرف شرط غير جازم (أو حرف امتناع لامتناع).
بِدِرْهَم: الباء: حرف جرّ. درهم: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٣. تأتي "لو" بمعنى "أن" المصدرية وعلامتها: أن يصلح لو لإكمالها معنىً إلاّ أنّها لا تنصب وأكثر وقوع "لو" هذه بعد "ودَّ" ونحوه، مثل "أحبّ، "اختار"، "رغب"، مثل:

3. لو-ն հանդես է գալիս բայանվանական أن մասնիկի նշանակությամբ և ցուցիչներով, քանի որ այն ունի «أن» մասնիկին համարժեք իմաստ, սակայն այն խնդրառական դիրք չի առաջացնում: لو-ն հաճախ հաջորդում է «սիրել, ցանկանալ» կամ նմանատիպ այլ իմաստ արտահայտող բայերի,

օրինակ՝ «ودَّ», «أحبّ» (սիրել, ցանկանալ), «اختار» (ընտրել), «رغب» (ցան-կանալ)։

- كأنّ الحزم لو عجّلوا.

Նրանք կարծես թե վճռական են [դառնում], եթե շտապում են։

كأنّ: حرف مشبّه بالفعل.

الحزم: اسم "كأنّ" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

لو: حرف شرط غير جازم (أو حرف امتناع لامتناع).

عجّلوا: فعل ماض مبني على الضمّ لاتّصاله بالواو. والواو: ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

والفعل بعد "لو" في تأويل مصدر خبر "كأنّ" في محل رفع.

٤. أن تكون "لو" للتمني فينصب الفعل المضارع بأن مضمرة وجوبا بعد فاء السببية، مثل:

4. لو-ն հանդես է գալիս մաղթանքի իմաստով, և պատճառական ف մասնիկին հաջորդող ներկա ժամանակի բայը պարտադրաբար դրվում է խնդրառական դիրքով՝ թաքնված أن մասնիկի ազդեցությամբ, օրինակ՝

- لو يعودُ الشبّابُ فنسعدَ بأيامه.

Եթե երիտասարդությունը վերադառնա, կվայելենք այն (բոց.՝ նրա օրերը)։

لو: حرف شرط غير جازم (أو حرف امتناع لامتناع).

يعود: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الشبّاب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

فنسعد: الفاء: للسببية. نسعد: فعل مضارع منصوب بـ"أن" مضمرة وجوباً بعد فاء السببية وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "نحن".

بأيامه: الباء: حرف جرّ. أيامنه: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء ضمير متّصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.

٥. تأتي "لو" بمعنى الشرط، وهي حرف امتناع لامتناع[٤٤] أي أنّها حرف لما كان سيقع وهو "الجواب" لوقوع غيره وهو "الشرط". وإذا قلنا " لو درستَ لنجحتَ" معناه إنّ النجاح امتنع لامتناع الدراسة.

5. لو-ն հանդես է գալիս պայմանի իմաստով և անհնարի անհնարինություն[45] արտահայտող մասնիկ է, այսինքն՝ այն մասնիկն է, որը ցույց է տալիս, որ գերադաս նախադասությունը կարող էր իրականանալ պայմանի պարագա ստորադաս նախադասության տեղի ունենալու պարագայում: Եվ եթե ասում ենք. «Եթե սովորեիր, ապա հաջողության կհասնեիր», նշանակում է, որ հաջողությունը չի իրականացել սովորելու չիրականանալու պատճառով.

- لو درستَ لنجحتَ.

Եթե սովորեիր, հաջողության կհասնեի:

لو: حرف شرط غير جازم (أو حرف امتناع لامتناع).

درستَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

لنجحتَ: اللام: واقعة في جواب الشرط. نجحتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

ملحوظة: يقول النحويون إنّ فعلا الشرط والجواب للحرف "لو" يكونان في الأغلب ماضيين ويجوز اقتران الجواب باللام الرابطة للجواب، مثل: لو حضر الحفلة لقابلني.

Ծանոթագրություն. քերականագետներն ասում են, որ لو մասնիկով պայմանական թե՛ գերադաս, թե՛ ստորադաս նախադասությունների բայական ստորոգյալները մեծ մասամբ լինում են անցյալ ժամանակով, իսկ ստորադաս նախադասությանը կարող է նախորդել ل մասնիկը, օրինակ՝ «*Եթե գար խնջույքին, կհանդիպեր ինձ*»:

---

٤٤ أي أنّ لو تدلّ على امتناع وقوع الجواب لامتناع وقوع فعل الشر.

45 Այսինքն՝ لو-ն մատնանշում է, որ պայմանի պարագա ստորադաս նախադասության գործողության անհնարինությունից բխել է գերադաս նախադասության գործողության անհնարինությունը:

٢. **لَوْلا:** حرف شرط غير جازم. معناها حرف امتناع لوجود، مثال ذلك: "لولا المطر ليبس الزرع"، أي امتناع يبس الزرع وجفافه لوجود المطر.

لها استعمالات عند الإعراب:

2. **ԼՈՒԼԱ** (եթե չլիներ) – բայի ընդհատ դիրք չպահանջող մասնիկ է, որն արտահայտում է գոյության անհնարինություն: Օրինակ՝ «Եթե չլիներ անձրևը, ցանքսը կչորանար», այսինքն՝ անհնար է ցանքսի չորանալը անձրևի գոյության դեպքում: Այն ունի վերլուծության երկու տարբերակ.

أ. أن يأتي بعدها اسم مرفوع فيُعرب هذا الاسم مبتدأ خبره محذوف وجوباً ويأتي جواب الشرط فعلاً ماضياً يجوز اقترانه باللام الرابطة للجواب وعدم الاقتران.

ա) նրան հաջորդում է ուղիղ դիրքով դրված անուն, որը վերլուծվում է որպես անվանական նախադասության ենթակա, որի ստորոգյալը պարտադրաբար զեղչված է: Գերադաս նախադասության ստորոգյալն անցյալ ժամանակի բայ է, որին կարող է նախադրվել կամ չնախադրվել նախադասություններն իրար կապող ل մասնիկը.

- لولا الماء لهلك الناس.

Եթե ջուրը չլիներ, մարդիկ կվերանային:

لولا: حرف شرط غير جازم (أو حرف امتناع لامتناع).

الماء: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. وخبره محذوف وجوباً تقديره "لولا الماء موجود".

لهلك: اللام: واقعة في جواب الشرط. هلك: فعل ماض مبني على الفتح.

الناس: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- لولا العلم خربت البلاد.

Եթե գիտությունը չլիներ, երկրները կամայանային:

لولا: حرف شرط غير جازم (أو حرف امتناع لامتناع).

العلم: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. وخبره محذوف وجوباً تقديره "لولا العلم موجود".

خربت: فعل ماض مبني على الفتح لا محل له من الإعراب، والتاء تاء التأنيث حُركت بالكسرة منعاً لالتقاء الساكنين.

البلاد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ب. أنه يجوز في جواب شرط "لولا" أن يكون فعلاً مضارعاً مسبوقاً بـ"لم" أمّا الجواب حينئذ مضارع لفظاً ماض معنىً لأنّ "لم" تقلب المضارع إلى الماضي.

բ) لولا-ի գերադաս նախադասության ստորոգյալը ներկա ժամանակի բայ է, որին նախադրվում է لم մասնիկը: Իմաստային առումով գերադաս նախադասությունն անցյալ ժամանակով է, քանի որ لم մասնիկը ներկա ժամանակի բային անցյալի իմաստ է հաղորդում.

- لولا العلم لم ترقَ الأمم.

Եթե գիտությունը չլիներ, ազգերն առաջընթաց չէին ապրի:

لولا: حرف شرط غير جازم (أو حرف امتناع لامتناع).

العلم: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. وخبره محذوف وجوباً تقديره "لولا العلم موجود".

لم: حرف جزم وقلب ونفي.

ترقَ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره.

الأمم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٣. **أمّا:** حرف شرط وتفصيل وتوكيد يجب أن يقترن جوابها بالفاء الرابطة للجواب.

ويفصل بين "أمّا" والفاء الرابطة للجواب بفاصل ممّا يأتي:

3. أمّا (ինչ վերաբերում է...). պայմանի, մանրամասնման և սաստկական մասնիկ է, որի դեպքում գերադաս նախադասությանն անպայման նախադրվում է նախադասություններն իրար կապող ف մասնիկը: أمّا և ف (ապա) մասնիկներն իրարից անջատվում են հետևյալ անդամներից մեկով.

أ. المبتدأ:

ա) անվանական նախադասության ենթակա

- أمّا المجتهد فله النجاح.

Ինչ վերաբերում է ջանասերին, ապա հաջողությունը նրանն է:

أمّا: حرف شرط غير جازم.

المجتهد: : مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

فله: الفاء: واقعة في جواب "أمّا". اللام: حرف جرّ. الهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل جرّ.

والجار والمجرور في محل رفع خبر مقدّم.
النجاح: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
والجملة الاسمية "فله النجاح" في محل رفع خبر المبتدأ "المجتهد".

ب. المفعول به:

բ) ուղիղ խնդիր.

- أمّا الكتاب فلا تهمل.

Ինչ վերաբերում է գրքին, ապա մի՛ անտեսիր։

أمّا: حرف شرط غير جازم.
الكتاب: : مفعول به مقدّم للفعل "تهمل" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
فلا: الفاء: واقعة في جواب "أمّا". لا: حرف نهي وجزم.
تهمل: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

ت. الجار والمجرور:

գ) հարակցական մասնիկով կապակցություն.

- أمّا في الدار فخالد.

Ինչ վերաբերում է տանը (բոց.՝ տան միջին) [եղողին], ապա Խալիդն է։

أمّا: حرف شرط غير جازم.
في: حرف جرّ.
الدار: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة "في الدار" متعلّق بخبر مقدّم محذوف تقديره "موجود" في محلّ رفع.
فخالد: الفاء: واقعة في جواب "أمّا". خالد: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ث. الظرف:

դ) պարագայական անուն.

- أمّا اليوم فهو مسافر.

Ինչ վերաբերում է այսօրվան, ապա նա մեկնում է։

أمّا: حرف شرط غير جازم.

اليوم: مفعول فيه ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
فهو: الفاء: واقعة في جواب "أمّا". هو: ضمير منفصل مبني على الفتح في محلّ رفع مبتدأ.
مسافر: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٤. إذا: ظرف لما يستقبل من الزمن خافض لشرطه منصوب بجوابه يتضمّن معنى الشرط.

4. إذا (եթե) – ապառնի մատնանշող ժամանակի պարագա, որը լծորդվում է ստորադաս նախադասությանը, գերադաս նախադասության կողմից դրվում է խնդրառական դիրքով և պայմանի իմաստ է պարունակում:

معنى خافض لشرطه: أي إنّ جملة الربط بعده في محلّ جرّ بالإضافة.

«Լծորդվում է ստորադաս նախադասությանը» արտահայտությունը նշանակում է, որ նրան հաջորդող կապող նախադասությունը դրվում է լծորդական կապակցության երկրորդ անդամի հարակցական դիրքով:

معنى منصوب بجوابه: أي العامل أو الناصب لـ"إذا" هو جواب الشرط.

«Գերադաս նախադասության կողմից դրվում է խնդրառական դիրքով» նշանակում է, որ إذا-ին կառավարողը գերադաս նախադասությունն է:

توضيح ذلك: حين يقال "إذا ذاكرت نجحت"، فإنّ جملة "ذاكرت" في محلّ جرّ بالإضافة وكأنّ ترتيب الجملة نجحت إذا ذاكرت.

Դա ունի հետևյալ պարզաբանումը. եթե ասվում է. «Եթե անգիր անեիր, հաջողության կհասնեիր», ապա «անգիր անեիր» նախադասությունը զբաղեցնում է լծորդական կապակցության երկրորդ անդամի դիրք, և նախադասության շարադասությունն ասես լինի. «Հաջողության կհասնեիր, եթե անգիր անեիր/անգիր անելու դեպքում»:

استعمالات إذا الإعرابية.

إذا-ի կիրառության դեպքերը վերլուծության մեջ

أ. أن يليها فعل ماض وهي حينئذ ظرف لما يستقبل من الزمن يتضمّن معنى الشرط ولا يجزم خافض لشرطه منصوب بجوابه.

ա) إذا-ին պետք է հաջորդի անցյալ ժամանակի բայ, և այս պարագայում այն հանդես է գալիս որպես ապառնի մատնանշող ժամանակի պարագա, որը պայմանի իմաստ է կրում, բայի ընդհատ դիրք չի պահանջում, լծորդ-վում է ստորադաս նախադասությանը և գերադաս նախադասության կող-մից դրվում է խնդրառական դիրքով.

- إذا أحببتَ النفس أحبّتْ.

Եթե սիրես հոգին, նա էլ կսիրի:

إذا: حرف شرط غير جازم أو ظرف لما يستقبل من الزمن خافض لشرطه منصوب بجوابه.

أحببتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل. وهو شرط الفعل.

النفس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أحبّتْ: فعل ماض مبني على الفتح والتاء تاء التأنيث الساكنة. ، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

ب. يجوز في جواب شرطها أن يكون فعلاً مضارعاً.

բ) Գերադաս նախադասության մեջ կարող է ներկա ժամանակի բայ լինել.

- إذا سألتَني أجيبُكَ.

Եթե հարցնես ինձ, ես կպատասխանեմ

(բոց.՝ եթե հարցրիր ինձ, ես պատասխանում եմ):

إذا: :حرف شرط غير جازم أو ظرف لما يستقبل من الزمن خافض لشرطه منصوب بجوابه.

سألتَني: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل. والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به. وهو شرط الفعل.
أجيبُكَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا". والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به. وهو جواب الشرط.

ت. أن يأتي بعدها اسم مرفوع ويُعرب هذا الاسم

գ) Նրան կարող է հաջորդել ուղիղ դիրքով դրված անուն, որը կվերլուծ-վի որպես.

- إمّا فاعل لفعل محذوف يفسّره الفعل المذكور بعده:

- զեղչված ստորոգյալի գործող-ենթակա, որին մատնանշում է նրան հաջորդող բայը.

- إذا خالد حضر فأكرمْه.

Եթե Խալիդը գա, ապա ես կպատվեմ նրան։

إذا: حرف شرط غير جازم أو ظرف لما يستقبل من الزمن خافض لشرطه منصوب بجوابه.
خالد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره لفعل محذوف يفسّره الفعل المذكور بعده وهو "حضر".
حضر: فعل ماض مبني على الفتح. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو". وهو شرط الفعل.
فأكرمْه: الفاء: واقعة في جواب إذا. أكرمْه: فعل أمر مبني على السكون، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ". والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

- أو يكون الاسم المذكور بعد إذا نائب فاعل:

- կրավորական բայով նախադասության ենթակա.

- إذا زيدٌ أكرمَ فاحترمْه.

Եթե Զեյդը մեծարվի, ապա հարգի՛ր նրան։

إذا: حرف شرط غير جازم أو ظرف لما يستقبل من الزمن خافض لشرطه منصوب بجوابه.
زيدٌ: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره لفعل محذوف يفسّره الفعل المذكور بعده وهو "أُكرم".
أكرمَ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.
فاحترمْه: الفاء: واقعة في جواب إذا. احترمْه: فعل أمر مبني على السكون، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ". والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

- أو يكون اسم مرفوع لفعل ناقص يفسّره الفعل المذكور بعده:

- թերի գործառույթով բայի ուղիղ դիրքով ենթակա, որին մատնանշում է նրանից հետո հիշատակված բայը.

- إذا خالد كان في المدرسة فعلّمْه.

Եթե Խալիդը դպրոցում լինի, ապա սովորեցրո՛ւ նրան:

إذا: حرف شرط غير جازم أو ظرف لما يستقبل من الزمن خافض لشرطه منصوب بجوابه.
خالد: اسم مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره لفعل ناقص محذوف يفسّره الفعل المذكور بعده وهو "كان".
كان: فعل ماض ناقص.
في: حرف جرّ.
المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة "في المدرسة" متعلّق بخبر محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".
فعلّمْه: الفاء: واقعة في جواب إذا. علّمْه: فعل أمر مبني على السكون، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ". والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

وقد يكون الاسم الواقع بعد إذا منصوباً على أنّه مفعول به لفعل محذوف وجوباً يفسّره الفعل المذكور بعده:

إذ-ին հաջորդող անունը կարող է դրվել խնդրառական դիրքով՝ որպես զեղչված բայի ուղիղ խնդիր, որը մատնանշվում է նրանից հետո հիշատակված բայով.

- إذا الكتابَ قرأتَه فهو لكَ.

Եթե գիրքը կարդացել ես, ապա այն քոնն է։

إذا: حرف شرط غير جازم أو ظرف لما يستقبل من الزمن خافض لشرطه منصوب بجوابه.

الكتابَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره لفعل محذوف يفسّره الفعل المذكور بعده وهو " قرأتَه".

قرأتَه: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

فهو: الفاء: واقعة في جواب إذا. "هو" ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

لكَ: اللام: حرف جرّ. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ.

وشبه الجملة " لكَ" متعلّق بخبر محذوف تقديره "كائن".

ث. قد تزاد "ما" بعد "إذا":

դ) إذا-ին կարող է հաջորդել ավելորդ ما մասնիկ.

- إذا ما درستَ تنجح.

Եթե սովորես, հաջողության կհասնես։

إذا: حرف شرط غير جازم أو ظرف لما يستقبل من الزمن خافض لشرطه منصوب بجوابه.

ما: زائدة لا عمل لها.

درستَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل. ". وهو فعل الشرط.

تنجح: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ". وهو جواب الشرط.

٢. كلّما: ظرف ولا يأتي بعدها إلا الفعل الماضي شرطا وجوباً وهذا الشرط يتعلّق بالجواب، وجملة الشرط بعدها تكون في محلّ جرّ بالإضافة:

10. كلّما (ամեն անգամ). պարագայական անուն է, որի թե՛ գերադաս, թե՛ ստորադաս նախադասության բայն անցյալ ժամանակի բայ է։ Այս

պայմանը կապված է գերադաս նախադասության հետ, իսկ նրան հաջորդող պայմանի պարագա ստորադաս նախադասությունը զբաղեցնում է լծորդական կապակցության երկրորդ անդամի հարակցական դիրքը:

- كلّما درستَ نجحتَ.

Ամեն անգամ, որ/երբ սովորես, հաջողության կհասնես

(բոց.՝ ամեն անգամ, որ/երբ սովորեցիր, հաջողության հասար):

كلّما: شرطية ظرفية غير جازمة متعلّقة بالجواب وهو "نجحتَ".

درستَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل. ". وهو فعل الشرط.

نجحت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل. ". والجملة في محل جرّ بالإضافة.

ملحوظة: "كلّما" مركّبة من كلّ المنصوبة على الظرفية و"ما" إمّا مصدرية والزمن بعدها محذوف وإمّا نكرة موصوفة بمعنى "وقت". وكلّما تفيد التكرار ولكنّها لا تتكرّر في جملة واحدة.

Ծանոթագրություն. كلّما բառը կազմված է խնդրառական դիրքով դրված كلّ (ամեն, յուրաքանչյուր) պայմանական մասնիկից և ما մասնիկից, որը կա՛մ բայանվանական է, և նրանից հետո ժամանակը զեղչված է, կա՛մ «ժամանակ» իմաստով է: كلّما-ն հաղորդում է կրկնության նշանակություն, սակայն այն մեկ նախադասության մեջ չի կրկնվում:

٣. لمّا: ظرفية للزمن بمعنى "حين" مبنية على السكون في محلّ نصب وتُسمّى أيضاً حرف وجود لوجود وسمّاها بعض النحويين حرف وجوب لوجوب ولذا فهي تحتاج إلى متعلّق وإلى جملتين في الغالب وإن يكون فعل كلّ منهما ماضياً.

جملة الشرط بعد "لمّا" تكون في محلّ جرّ بالإضافة:

2. لمّا (երբ). ժամանակի պարագայական մասնիկ է حين (երբ) իմաստով, ավարտվում է սուքունով և զբաղեցնում է խնդրառական դիրք: Կոչվում է նաև «պայմանի առկայության հաստատման մասնիկ», որոշ քերականագետներ այն անվանում են «պայմանի պարտադրության մասնիկ», այդ պատճառով այն պահանջում է շարունակություն և հիմնականում՝ երկու

նախադասություն, նույնիսկ եթե նրանց երկուսի ստորոգյալն էլ անցյալ ժամանակի բայ է):

- لمّا جاء الشتاء انتشر البرد في الجوّ.

Երբ ձմեռը եկավ, օդում ցուրտը տարածվեց:

لمّا: ظرفية شرطية غير جازمة مبنية على السكون، لا محلّ لها من الإعراب.

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

الشتاء: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

انتشر: فعل ماض مبني على الفتح.

البرد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

في: حرف جرّ.

الجوّ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وجملة "انتشر البرد في الجوّ" لا محل لها من الإعراب. وهي جواب الشرط غير جازم.

مواضع اقتران جواب الشرط بالفاء

ف մասնիկի՝ գերադաս նախադասությանը նախադրվելու դեպքերը

يقترن جواب الشرط بالفاء في الحالات الآتية:

Գերադաս նախադասությանը ف մասնիկը նախադրվում է հետևյալ դեպքերում.

أ. أن يكون جواب الشرط جملة اسميّة:

ա) եթե գերադաս նախադասությունն անվանական է.

- إن تزرني فأنتَ مُكرم.

Եթե ինձ այցելես, ապա պատվի կարժանանաս (բռց.՝ պատվելի ես):

إن: حرف شرط جازم.

تزرني: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ"، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به. وهو فعل الشرط.

فأنتَ: الفاء: رابطة للجواب. أنت: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.
مُكرم: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
والجملة الاسميّة في محلّ جزم جواب الشرط.

- من يزرع الشرّ فالندامة محصوله.

Ով չարիք է ցանում, նրա վարձը (բոց.՝ բերքը) զղջումն է։

من: حرف شرط جازم.
يزرع: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو". وهو فعل الشرط.
الشرّ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
فالندامة: الفاء: رابطة للجواب. الندامة: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
محصوله: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.
والجملة الاسميّة في محلّ جزم جواب الشرط.

ب. إذا كان الجواب جملة فعلية فعلها طلبي، أيّ: فعل أمر أو مضارع مسبوق بلام الأمر أو لا الناهية.

բ) եթե գերադաս նախադասությունը բայական է, և նրա ստորոգյալը հրաման կամ հորդոր է արտահայտում, այսինքն՝ արտահայտված է կա՛մ հրամայական եղանակի բայով, կա՛մ ներկա ժամանակի բայով, որին նախորդում է արգելական հրամայականի لا կամ հորդորի ل մասնիկը, օրինակը.

- من ظنّ بك خيراً فصدّق ظنَّه.

Եթե մեկը (բոց.՝ ով) քո մասին բարի կարծիք ունի, հաստատի՛ր նրա կարծիքը։

من: حرف شرط جازم.
ظنّ: فعل ماض مبني على الفتح في محلّ جزم، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو". وهو فعل الشرط.
بك: الباء: حرف جرّ. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ.
خيراً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

فصدّق: الفاء: رابطة للجواب. صدّق: فعل أمر مبني على السكون والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
ظنَّه: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.
والجملة الفعليّة في محلّ جزم جواب الشرط.

ت. إذا كان الجواب جملة فعلية فعلها جامد:

գ) եթե գերադաս նախադասության ստորոգյալը քարացած ձև ունեցող բայ է.

- من تعدى الحقّ فبِئْسَ ما صنع.

Ով չարաշահում է իրավունքը, վատ է վարվում

(բոց.՝ ով կգերազանցի իրավունքը, վատ է նրա արածը)։

من: حرف شرط جازم.
تعدى: فعل ماض مبني على الفتح المقدّر على الألف منع من ظهوره التعذّر في محلّ جزم، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو". وهو فعل الشرط.
الحقّ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
فبَئِسَ: الفاء: رابطة للجواب. بئس: فعل ماض جامد يفيد الذمّ مبني على الفتح.
ما: اسم موصول مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل "بئس"
صنع: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو" يعود على "ما".
وجملة "بئس ما صنع" في محلّ جزم. وهي جواب الشرط

ث. إذا كان الجواب مسبوقاً بـ"ما، لن، قد، السين، سوف".

դ) եթե գերադաս նախադասությանը նախորդում են ما, لن, قد, س, سوف մասնիկները.

- إن تحضرْ فقد أحضرُ.

Եթե դու գաս, ես էլ կգամ։

إن: حرف شرط جازم.
تحضرْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ. وهو فعل الشرط.
فقد: الفاء: رابطة للجواب. قد: حرف تحقيق.

أحضرْ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا". والجملة الفعلية في محلّ جزم جواب الشرط.

- من أهمل درسَه فلن ينجحَ.

Ով անտեսի իր դասը, հաջողության չի հասնի:

من: اسم شرط جازم.

أهمل: فعل ماض مبني على الفتح في محلّ جزم، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

درسَه: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جر مضاف إليه.

فلن: الفاء: رابطة للجواب. لن: حرف نفي ونصب.

ينجحَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أهو". والجملة الفعلية في محلّ جزم جواب الشرط.

- من أشبه أباه فما ظلم.

Ով նմանվում է իր հորը, նա դաժան չի լինում:

من: اسم شرط جازم.

أشبه: فعل ماض مبني على الفتح في محلّ جزم، وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

أباه: مفعول به منصوب علامة نصبه الألف لأنّه من الأسماء الخمسة وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جر مضاف إليه.

فما: الفاء: رابطة للجواب. ما: حرف نفي.

ظلم: فعل ماض مبني على الفتح. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو". والجملة الفعلية في محلّ جزم جواب الشرط.

- إن تذاكر فستنجح.

Եթե սերտես, հաջողության կհասնես:

إن: حرف شرط جازم.

تذاكر: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون. وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

فستنجح: الفاء: رابطة للجواب. السين: حرف تسويف واستقبال. تنجح: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ". والجملة الفعلية في محلّ جزم جواب الشرط.

- من يعمل فسوف يجد منالَه.

Ով աշխատի, կստանա իր հասանելիքը։
من: اسم شرط جازم.
يعمل: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون. وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
فسوف: الفاء: رابطة للجواب. سوف: حرف تسويف واستقبال.
يجد: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
منالَه: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جر مضاف إليه.
والجملة الفعلية في محلّ جزم جواب الشرط.

ج. إذا كانت مصدّرة بـ"كأنّما".

ե) եթե գերադաս նախադասությանը նախադրվում է كأنّما-ն.

- من فعل السوء فكأنّما أساء لنفسه.

Ով վատ արարք է գործել, [ասես] ինքն իրեն է վատություն արել։
من: اسم شرط جازم.
فعل: فعل ماض مبني على الفتح في محلّ جزم فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
السوء: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
فكأنّما: الفاء: رابطة للجواب. كأنّما: مكفوفة عن الفعل وما كافة لها.
أساء: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
لنفسه: اللام: حرف جرّ. نفسه: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جر مضاف إليه.
والجملة "أساء" في محلّ جزم جواب الشرط.

ح. تقترن جملة جواب الشرط بالفاء إذا كان جواب الشرط شرطاً جديداً، أيْ مصدَّرة بأداة شرط.

զ) եթե գերադաս նախադասությունը նոր պայման է պարունակում, այսինքն՝ նախադրված է պայմանի մասնիկով.

- من يصادقكَ فإن أخلص فتقرّب منه.

Ով քեզ ընկերաբար է մոտենում, մտերմացի՛ր նրա հետ, եթե նա անկեղծ է։

من: اسم شرط جازم.
يصادقكَ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون. وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو". والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.
فإن: الفاء: رابطة للجواب. إن: اسم شرط جازم.
أخلص: فعل ماض مبني على الفتح في محلّ جزم فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
فتقرّب: الفاء: رابطة للجواب. تقرّب: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
منه: من: حرف جرّ. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جر اسم مجرور. والجملة "فتقرّب منه" في محلّ جزم جواب الشرط بـ"من".

حذف فعل الشرط وجواب الشرط

Պայմանի պարագա ստորադաս նախադասության ստորոգյալի և գերադաս նախադասության զեղչումը

يحذف فعل الشرط:
- بعد "إن" المرادفة بـ"لا".

Պայմանի պարագա ստորադաս նախադասության ստորոգյալը կարող է զեղչվել.
- لا մասնիկով նախադրված إن-ից հետո.

- تكلّم بخير وإلا فاسكتْ.

Բարին խոսի՛ր, եթե ոչ, ապա լռի՛ր։

تكلّم: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
بخير: الباء: حرف جرّ. خير: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره
وإلا: الواو: استئنافية لا محلّ لها من الإعراب. إلا: أصلها "إن" أُدغمت في "لا"، اسم شرط جازم، ولا: نافية. وفعل الشرط محذوف تقديره "إلا تتكلّم".

فاسكتْ: الفاء: رابطة للجواب. اسكتْ: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
والجملة " فاسكتْ" في محلّ جزم جواب الشرط.

- بعد "من" المرادفة بـ"لا".

– Լ մասնիկով նախադրվող من -ից հետո.

- من يسلّم عليك فسلّمْ عليه ومن لا فلا تعبأ به.

Ով քեզ ողջունում է, դու էլ նրան ողջունի՛ր, իսկ ով՝ ոչ, ուշադրություն մի՛ դարձրու նրան։

من: اسم شرط جازم.
يسلّم: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون. وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
عليك: على: حرف جرّ. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ.
فسلّمْ: الفاء: رابطة للجواب. سلّمْ: فعل أمر مبني على السكون في محلّ جزم جواب الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
عليه: على: حرف جرّ. والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ.
ومن: الواو: حرف عطف. من: اسم شرط جازم.
لا: حرف نهي وجزم. وفعل الشرط محذوف تقديره "من لا يسلّم".
فلا: الفاء: رابطة للجواب. لا: حرف نهي وجزم.
تعبأ: فعل مضارع مجزوم بـ"لا" الناهية وعلامة جزمه السكون. وهو فعل الشرط. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
به: الباء: حرف جرّ. والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ.

- إذا وقع الجواب بعد الطلب.

– եթե այն հաջորդում է պահանջի.

- جُدْ تسُدْ.

Ձանա՛ ու կիշխես։

جُدْ: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
تسُدْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون لأداة شرط. وفعله محذوف تقديره "جّدْ إنْ تجّدْ تسُدْ".

يحذف جواب الشرط

Գերադաս նախադասությունը զեղչվում է, եթե.

- إذا دلّ عليه دليل بشرط إن يكون الشرط ماضياً لفظاً.

- նրան մատնանշող որևէ ցուցիչ կա այն պայմանով, որ պայմանի պարագա ստորադաս նախադասության ստորոգյալը ձևով անցյալ լինի.

- أنتَ فائز إنْ اجتهدتَ.

Դու կհաղթես, եթե ջանասեր լինես:

أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح في محلّ رفع مبتدأ.

فائز: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

أن: حرف شرط جازم.

اجتهدتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

وجواب الشرط محذوف تقديره "إنْ اجتهدتَ تفزْ".

- إذا كان فعل الشرط مضارعاً مقترناً بـ"لم".

- պայմանի պարագա ստորադաս նախադասության ստորոգյալը لم մասնիկով նախադրված ներկա ժամանակի բայ է.

- أنتَ خاسر إنْ لم تجتهدْ.

Դու տանուլ կտաս, եթե ջանասեր չլինես:

أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح في محلّ رفع مبتدأ.

خاسر: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

أن: حرف شرط جازم.

لم: حرف نفي وجزم وقلب.

تجتهدْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون. وهو فعل الشرط.

وجواب الشرط محذوف تقديره "إنْ لم تجتهدْ تخسرْ".

التوابع

ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ

التوابع: جمع تابع. هو الاسم المشارك لمتبوع في الإعراب مطلقاً مهما تغيّر موقعه الإعرابي في التركيب، فيتبعه في ذلك التغيير رفعاً أو نصباً، أو جرّاً.

Անվանական լրացումները՝ توابع (եզակին تابع – հաջորդող), այն անուններն են, որոնք հաջորդում են անվանը և անկախ վերջինիս շարահյուսական դիրքից՝ համաձայնում են նրա հետ բոլոր անվանական քերականական կարգերով։

والتوابع أربعة، هي: النعت والتوكيد والبدل والعطف.

Անվանական լրացումներն են որոշիչը, սաստկական կառույցը, փոխարինական կառույցը և համադաս շաղկապով կապակցված անունը[46]։

التوكيد

Սաստկական կառույց

التوكيد تابع يُذكَر ليقوي ما قبله ويتبعه في الحركة الإعرابية.

Սաստկական կառույցը անվանական լրացում է, որը գործածվում է նախորդող միավորի նշանակության սաստկացման համար և համաձայնում է նրա հետ թեքման դիրքով։

[46] Արաբերենում շաղկապը չունի նույն բովանդակային սահմանները, ինչ հայերենում։

أنواع التوكيد

Սաստկական կառույցի տեսակները

ينقسم التوكيد إلى قسمين لفظي ومعنوي.

Սաստկական կառույցը լինում է երկու տեսակ՝ ձևային և իմաստային։

التوكيد اللفظي: هو تكرار لفظة بعينها سواء أكان فعلاً أو اسماً أو ضميراً أو حرفاً أو جملةً. وفي إعراب هذا النوع من التوكيد نكتفي بالقول: إنّه توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

Ձևային սաստկական կառույցը բուն հատվածի կրկնությունն է՝ լինի բայ, անուն, դերանուն, մասնիկ, թե նախադասություն։ Սաստկական կառույցի այս տեսակի վերլուծության ժամանակ պարզապես նշվում է, որ այն ձևային սաստկական կառույց է, որը շարահյուսական դիրք չի զբաղեցնում.

١. مثال توكيد الفعل:

1. բայի սաստկացման օրինակ՝

- حضر حضر زيد.

Եկա՛վ, եկա՛վ Զեյդը։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

حضر: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٢. مثال توكيد الاسم:

2. անվան սաստկացման օրինակ՝

- زيدٌ زيدٌ مسافرٌ.

Զե՛յդը, Զե՛յդն է մեկնում։

زيدٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

زيدٌ: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

مسافرٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٣. توكيد الضمير.

3. դերանվան սաստկացում.

أ. توكيد الضمير المتَّصل: يؤكد فيه لفظ الضمير المتصل بإعادة الكلمة التي اتّصل بها وليس بتكرار لفظ الضمير المتّصل فقط.

ա) կցական դերանվան սաստկացում. այս տարբերակում կրկնվում է ոչ միայն կցական դերանունը՝ որպես առանձին բառ, այլև այն բառը, որին դերանունը կցվել է.

- سلّمت عليه عليه.

Բարևեցի նրա՛ն, նրա՛ն:

سلّمت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

عليه: على: حرف جرّ. والهاء ضمير متصل مبني على السكون في محل جر اسم مجرور.

"عليه" الثانية: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

ث. توكيد الضمير المنفّصل: وهو الذي يؤكد الضمير المتّصل بلفظ ضمير الرفع المنفصل سواء أكان الضمير المتّصل مرفوعاً أو منصوباً أو مجروراً.

բ) անջատ դերանվան սաստկացում. այս տարբերակում դերանունը կրկնվում է ուղիղ դիրքի անջատ դերանվան տեսքով՝ անկախ նրանից, թե սաստկացվող դերանունը ինչ դիրք է զբաղեցնում՝ ուղիղ, խնդրառական, թե հարակցական.

- مثال الضمير المرفوع:

- ուղիղ դիրք զբաղեցնող դերանվան օրինակ՝

- حضرنا نحن.

Մե՛նք ժամանեցինք:

حضرنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله ب"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

نحن: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

- مثال الضمير المنصوب:

- խնդրառական դիրք զբաղեցնող դերանվան օրինակ՝

- علّمتُكَ أنتَ.

Քե՛զ ճանաչեցի (բռց.՝ ճանաչեցի քեզ՝ դու)։

علّمتُكَ: علّمتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

والكاف: ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.

أنتَ: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

- مثال الضمير المجرور:

- հարակցական դիրք զբաղեցնող դերանվան օրինակ՝

- التقيتُ بكَ أنتَ.

Քե՛զ հանդիպեցի (բռց.՝ քեզ՝ դու)։

التقيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بك: الباء: حرف جرّ. والكاف: ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.

أنتَ: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

٤. توكيد الحرف، وله طريقتان:

4. մասնիկի սաստկացում, որն ունի երկու տարբերակ.

أ. أن يعاد الحرف مع ما كان قد اتصل به.

ա) երբ մասնիկը կրկնվում է իրեն հաջորդող անվան հետ.

- إنّ زيداً إنّ زيداً مسافرٌ.

Զեյդն իսկապես, Զեյդն իսկապես մեկնում է։

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.

زيداً: اسم إنّ منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

إنّ زيداً" الثانية: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

مسافرٌ: خبر إنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أ. أن يُذكر الحرف وحده وذلك إذا كان من أحرف الجواب، وأحرف الجواب هي: نعم، بلى، جَيْرِ، أجل، إي، لا.

բ) միայն մասնիկի կրկնություն, որը հանդիպում է պատասխանի մասնիկների պարագայում, որոնք են՝ نعم (այո՛), بلى (այո՛՝ ի պատասխան ժխտական հարցի), جَيْرِ (այո՛, իհարկե), أجل (այո՛), أي (այո՛), لا (ոչ՛).

- نعم نعم انتصرنا.

Այո՛, այո՛, հաղթեցինք։

نعم: حرف جواب لا محل له من الإعراب.

" نعم" الثانية: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

انتصرنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله ب"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

٥. توكيد الجملة، وله نوعان:

5. նախադասության սաստկացում, որը լինում է երկու տեսակ.

أ. توكيد الجملة الفعلية

ա) բայական նախադասության սաստկացում.

- حضر زيد حضر زيد.

Զեյդը եկավ, Զեյդը եկավ։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

"حضر زيد" الثانية: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

ب. . توكيد الجملة الاسمية.

բ) անվանական նախադասության սաստկացում.

- زيدٌ طالبٌ زيدٌ طالبٌ.

Զեյդն ուսանող է, Զեյդն ուսանող է։

زيدٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

طالبٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

" زيدٌ طالبٌ " الثانية: توكيد لفظي لا محل له من الإعراب.

<u>التوكيد المعنوي</u>: هو الذي يكون بألفاظ معيّنة تُذكر بعد الاسم لتوكيده، وهذه الألفاظ هي: ذات، نفس، عين، كلّ، جميع، عامة، كلا، كلتا. ولا بدّ من الإشارة إلى أنّه يشترط في هذه الألفاظ وجود ضمير مناسب عائد على الاسم المؤكّد

Իմաստային սաստկական կառույցն այն կառույցն է, որն արտահայտվում է անունից հետո սաստկացման նպատակով գործածվող կոնկերտ բառերով: Այդ բառերն են՝ ذات, نفس, عين (անձամբ), كلّ, جميع, عامة (բոլորը), كلا, كلتا (երկուսն էլ): Անհրաժեշտ է նշել, որ այս բառերին պարտադիր կցվում է սաստկացված անվանը համապատասխանող կցական դերանուն:

أ. **ذات، نفس، عين:** هذه الألفاظ يؤتى بها لرفع المجاز عن السامع وإفهامه إنّ الكلام على سبيل الحقيقة. والغرض منه تشديد التوكيد.

ա) ذات, نفس, عين (անձամբ). այս բառերը նշվում են շփոթությունից խուսափելու և հասկացնելու համար, որ խոսքը ճշմարիտ է: Սաստկացումը նպատակ ունի շեշտելու սաստկացված անունը.

- حضر زيد ذاتُه (نفسُه، عينُه).

Զեյդն անձամբ եկավ:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

زيدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ذاتُه (نفسُه، عينُه): توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جر مضاف إليه.

ويجب أن يجمع المتكلّم لفظي "نفس" و"عين" على وزن "أَفْعُل" إذا كان الاسم المؤكّد مثنّى أو جمعاً:

բ) نفس և عين բառերը սաստկացված անվան երկակի կամ հոգնակի թվի հետ գործածվելիս դրվում են أَفْعُل կաղապարով հոգնակի թվով.

- حضر الولدان أنفسُهما (أعينُهما).

Երկու տղաներն անձամբ եկան:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

الولدان: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنه مثنّى.

أنفسُهما (عينُهما): توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، و"هما" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.

- حضر الأولاد أنفسُهم (أعينُهم).

Տղաներն անձամբ եկան:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
الأولاد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أنفسُهم (أعينُهم): توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، و"هم" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.

ويجوز جرّ هذه الألفاظ بالباء الزائدة، فعندذاك يكون التوكيد مجروراً باللفظ فقط. أمّا محلّه فهو بحسب متبوعه رفعاً ونصباً وجرّاً:

Այս բառերը կարող են ավելորդ ب մասնիկի ազդեցությամբ հարակցական դիրքով դրվել. այդ դեպքում սաստկական կառույցը միայն արտասանությամբ է հարակցական: Ինչ վերաբերում է դիրքին, ապա այն, ըստ սաստկացված անվան, ուղիղ է, խնդրառական կամ հարակցական.

- حضر زيد بنفسِهِ (بعينِه، بذاتِه).

Զեյդն անձամբ եկավ:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
بنفسِهِ (بعينِه، بذاتِه): الباء: حرف جرّ زائد. نفسِهِ: اسم مجرور لفظاً مرفوع محلاً على أنّه توكيد للاسم "زيد" وهو مضاف، والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جر مضاف إليه.

- رأيتُ زيداً بنفسِهِ (بعينِه، بذاتِه).

Անձամբ Զեյդին տեսա:

رأيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
زيداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
بنفسِهِ (بعينِه، بذاتِه): الباء: حرف جرّ زائد. نفسِهِ: اسم مجرور لفظاً منصوب محلاً على أنّه توكيد للاسم "زيداً" وهو مضاف، والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جر مضاف إليه.

- مررتُ بزيد بنفسِهِ (بعينِه، بذاتِه).

Անձամբ Զեյդի կողքով անցա:

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بزيد: الباء: حرف جرّ زائد. زيد: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
بنفسِهِ (بعينِه، بذاتِه): الباء: حرف جرّ زائد. نفسِهِ: اسم مجرور لفظاً مجرور محلّاً على أنّه توكيد للاسم "زيد" وهو مضاف، والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جر مضاف إليه.

ب. **كلّ، جميع، عامة**: وهذه الألفاظ يؤكّد بها للدلالة على الجمع وليس بعضه.
բ) كلّ, جميع, عامة (բոլորը). այս բառերը սաստկացնում են ոչ թե մի մասը, այլ ամբողջը.

- جاء القوم كلُّهم (جميعُهم، عامّتُهم).

Ողջ ցեղը եկավ

(բոց.՝ ցեղն եկավ նրանք բոլորը)։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
القوم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
كلّهم (جميعُهم، عامّتُهم): توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، و"هم" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.

- استقبلنا المسافرين كلَّهم (جميعَهم، عامّتَهم).

Հանդիպեցինք բոլոր մեկնողներին։

استقبلنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
المسافرين: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الياء لأنه جمع مذكّر سالم.
كلَّهم (جميعَهم، عامّتَهم): توكيد معنوي منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف، و"هم" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.

- اقتربتُ من الطلاب كلِّهم (جميعِهم، عامّتِهم).

Բոլոր ուսանողներին մոտեցա։

اقتربتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
من: حرف جرّ.
الطلاب: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

كلِّهم (جميعِهم، عامّتِهم): توكيد معنوي مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف، و"هم" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه .

وهذه الألفاظ لا تؤكد إلا المعارف، ويمكن أن تؤكد النكرات إذا كانت النكرة ذات دلالة محددة كالشهر والأسبوع واليوم، مثلا: "صمت شهراً كلَّه". أمّا إذا كانت غير محددة كـ"الدهر" و"الزمن"، فلا يجوز توكيدها فلا يقال: "صمت دهراً كلَّه".

Այս բառերը սաստկացնում են որոշյալ անունը։ Անորոշ անունը կարող են սաստկացնել, միայն եթե այն ունի հստակ ժամանակային նշանակություն, ինչպես՝ ամիս, շաբաթ, օր։ Օրինակ՝ صمت شهراً كلَّه (Ծոմ պահեցի մի ամբողջ ամիս)։ Իսկ եթե հստակ ժամանակային նշանակությամբ չէ, ինչպես՝ դարաշրջան կամ ժամանակ, ապա այն չի կարող սաստկացվել. չեն ասում՝ صمت دهراً كلَّه (Ծոմ պահեցի մի ամբողջ դարաշրջան)։

ويمكن أن يؤكد بهذه الألفاظ منفردة أو مجتمعة. لكن إذا اجتمعت وجب ترتيبها على النحو الآتي: "جاء القوم كلّهم جميعهم عامتهم".

Այս բառերը սաստկական կառույց կարող են կազմել ինչպես առանձին-առանձին, այնպես էլ միասին, սակայն միասին գործածվելու դեպքում պետք է պահպանվի հետևյալ հերթականությունը՝ جاء القوم كلّهم جميعهم عامتهم (Բոլոր մարդիկ եկան)։

ت. **كلا، كلتا**: هذان اللفظان تؤكد بهما لفظ مثنّى. ويستخدم "كلا" للمذّكر، و"كلتا" للمؤنّث. وهذان اللفظان ملحقان بالمثنّى فيرفعان بالألف وينصبان ويجرّان بالياء.

գ) كلا, كلتا (երկուսն էլ). այս բառերն գործածվում են երկակի թվով դրված անունը սաստկացնելու համար։ كلا-ն գործածվում է արական սեռի անունների հետ, كلتا-ն՝ իգական։ Դրանք ենթարկվում են երկակիի օրենքին. ուղիղ դիրքում երկակիությունն արտահայտվում է ا հարֆով, իսկ խնդրառական և հարակցական դիրքերում՝ ي հարֆով.

- جاء الطالبان كلاهما.

Ուսանողները երկուսն էլ եկան։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

الطالبان: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه مثنّى.
كلاهما: توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه ملحق بالمثنّى وهو مضاف، و"هما" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.

- جاءت الطالبتان كلتاهما.

Ուսանողուհիները երկուսն էլ եկան:

جاءت: فعل ماض مبني على الفتح، والتاء للتأنيث مبني على السكون حركت بالكسرة لالتقاء الساكنين.
الطالبتان: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه مثنّى.
كلتاهما: توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه ملحق بالمثنّى وهو مضاف، و"هما" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.

- قابلت الطالبين كليهما.

Երկու ուսանողին էլ հանդիպեցի:

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
الطالبين: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه مثنّى.
كليهما: توكيد معنوي منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه ملحق بالمثنّى وهو مضاف، و"هما" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.

- مررت بالطالبين كليهما

Երկու ուսանողի կողքով էլ անցա:

مررت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
بالطالبين: الباء: حرف جرّ. الطالبين: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه مثنّى.
كليهما: توكيد معنوي منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه ملحق بالمثنّى وهو مضاف، و"هما" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.

<u>ملحوظة</u>:

- الكلمات "نفس" و"ذات" و"عين" و"كلّ" و"جميع" و "عامّة" و"كلا" و"كلتا" تكون التوكيد إذا جاءت بعد المؤكد واتّصلت بضمير يطابق المؤكّد كما في الأمثلة السابقة.

ولكن إذا جاءت هذه الكلمات في أيّ موضع آخر، أعربت حسب موقعها في الجملة، مثل: جاء نفسُ الرجلِ (نفسُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة وهو مضاف).

كلا الطالبان حاضران (كلا: مبتدأ مرفوع بالألف لأنّه مثنّى وهو مضاف).

أُستقبل جميعُ الضيوف (جميعُ: نائب فاعل مرفوع بالضمّة وهو مضاف).

Ծանոթագրություն.

- ذات, نفس, عين (անձամբ), كلّ, جميع, عامة (բոլորը), كلا, كلتا (երկուսն էլ) բառերը հանդես են գալիս որպես սաստկական կառույց, եթե հաջորդում են սաստկացված բառին, և նրանց կցվում է այդ բառին համապատասխան կցական դերանուն, ինչպես վերոնշյալ օրինակներում:

- كثيراً ما يؤتى بلفظ "أجمع" بعد "كلّ" لتقوية التوكيد. فيؤتى بـ"أجمع" للمفرد المذكّر و"جمعاء" للمفرد المؤنّث و"أجمعون" لجمع مذكّر سالم و"جُمَع" المؤنّث.

- كلّ-ին հաճախ հաջորդում է أجمع (բոլորը, ամբողջությամբ) բառը՝ սաստկացումն ուժգնացնելու նպատակով: أجمع-ն կիրառվում է եզակի արական, جمعاء-ն՝ եզակի իգական, أجمعون-ն՝ հոգնակի արական, իսկ جُمَع-ը՝ հոգնակի իգական սեռի բառերի հետ.

- جاء الرَكْب كلُّه أجمعُ.

Ուղևորները բոլորը միասին եկան:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

الركب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

كلُّه: توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جر مضاف إليه.

أجمع: توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- حضر الرجال كلُّهم أجمعون.

Տղամարդիկ բոլորը միասին եկան:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

الرجال: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

كلّهم: توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، و"هم" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.

أجمعون: توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه جمع مذكّر سالم.

- هبّت المدينة كلُّها جمعاءُ.

Ամբողջ քաղաքը միասնաբար ոտքի կանգնեց
(բոց.՝ քաղաքը բոլորը միասին ոտքի կանգնեց)։
هبّت: فعل ماض مبني على الفتح والتاء للتأنيث مبني على السكون حركت بالكسرة لالتقاء الساكنين.
المدينة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
كلّها: توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف، و"ها" ضمير متصل مبني على السكون في محل جر مضاف إليه.
جمعاء: توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- وقد يؤتى بلفظ "أجمع" غير مسبوق بـ"كلّ".
- أجمع-ն կարող է գործածվել նաև առանց كلّ-ի։

- حضر الرجال أجمعون.

Բոլոր տղամարդիկ եկան (բոց.՝ տղամարդիկ բոլորը եկան։)
حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
الرجال: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أجمعون: توكيد معنوي مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه جمع مذكّر سالم.

البدل

Փոխարինական կառույց

هو تابع يدلّ على نفس المتبوع أو جزء منه، ويوافقه في حركات الإعراب.

Այն անվանական լրացում է, որը մատնանշում է նախորդող բառն ամբողջությամբ կամ մասամբ և համաձայնեցվում է նրա հետ թեքական դիրքով։

أنواع البدل

Փոխարինական կառույցի տեսակները

ينقسم البدل إلى أربعة أقسام:

Փոխարինական կառույցը բաժանվում է չորս մասի.

١. بدل مطابق، ويُسمّى "بدل كلّ من كلّ" وهذا البدل يطابق المبدّل منه في المعنى فإذا قيل "رأيتُ أخاك زيداً"، فإنّ كلمة "زيداً" مطابقة في المعنى "أخاك" ومنصوب مثله:

1. համապատասխանող փոխարինական կառույցը, որն անվանվում է «ամբողջի փոխարինումն ամբողջով» և համապատասխանում է հայերենի բացահայտիչ-բացահայտյալ կառույցին.

- رأيتُ أخاك زيداً.

- Տեսա քո եղբորը՝ Զեյդին։

رأيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

أخاك: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الألف لأنه من الأسماء الخمسة، وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

زيداً: بدل من "أخاك منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. بدل بعض من كلّ: وفيه يكون البدل جزءً من المبدّل منه، ولا بدّ له من ضمير يربطه بالمبدّل منه:

2. մասնակի փոխարինական կառույց, որի պարագայում այն փոխարինված անվան մի մասն է կազմում։ Այս տեսակին անպայման կցվում է փոխարինված անվանը համապատասխանող կցական դերանուն.

- حفظتُ القصيدة نصفَها.

Անգիր արեցի բանաստեղծությունը՝ նրա կեսը։

حفظتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

القصيدة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

نصفَها: بدل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"ها" ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

٣. بدل اشتمال: وهو الذي يدلّ على معنى من ذات متبوعه ويشتمل عليه، ولا بدّ له من ضمير يربطه بالمبدّل منه:

3. Բովանդակային փոխարինական կառույցը, որը ցույց է տալիս փոխարինված անվանը հատուկ որևէ հատկանիշ: Այս տեսակին նույնպես անպայման կցվում է փոխարինված անվանը համապատասխանող կցական դերանուն.

- سرّني الشارعُ نظافتُه.

Ինձ ուրախացրեց փողոցի մաքրությունը

(բոց.՝ փողոցը՝ նրա մաքրությունը):

سرّني: فعل ماض مبني على الفتح والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به.

الشارعُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

نظافتُه: بدل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

٤. بدل مباين: وينقسم إلى قسمين:

4. հակասող փոխարինական կառույց, որը լինում է երկու տեսակ.

أ. بدل الغلط: وهو الذي يكون عوضاً عن اللفظ أو الكلمة التي سبق إلى ذكرها اللسان غلطاً:

ա) սխալի փոխարինական կառույց, որը փոխարինում է լեզվի սխալի պատճառով արտասանված բառին կամ արտահայտությանը:

ب. بدل الإضراب: ويشبه بدل الغلط، وغالباً ما يوضع قبل بدل الإضراب كلمة "بل":

բ) շփոթմունքի փոխարինական կառույց, որը նման է սխալի փոխարինական կառույցին. նրան հաճախ նախորդում է بل (սակայն, այլ) բառը.

- خذ القلم الكتاب.

Վերցրո՛ւ գրիչը. սխալվեցի՝ գիրքը
(բոց.՝ վերցրո՛ւ գրիչը, գիրքը)։
خذ: فعل أمر مبني على السكون والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
القلم: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
الكتاب: بدل الغلط منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
- خذ القلم الكتاب.
Վերցրո՛ւ գրիչը. շփոթվեցի՝ գիրքը
(բոց.՝ վերցրո՛ւ գրիչը՝ գիրքը)։
خذ: فعل أمر مبني على السكون والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".
القلم: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
الكتاب: بدل الإضراب منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
- خذ القلم بل الكتاب.
Վերցրո՛ւ գրիչը. շփոթվեցի՝ գիրքը
(բոց.՝ վերցրո՛ւ գրիչը, այլ գիրքը)։
خذ: فعل أمر مبني على السكون والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".
القلم: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
بل: حرف إضراب.
الكتاب: بدل الإضراب منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ملحوظة: هناك مسألتان تتعلقان بالبدل،

Ծանոթագրություն. փոխարինական կառույցին առնչվող երկու խնդիր կա.

- الأولى هي أن يبدل الفعل من الفعل:

առաջին. բային կարող է բայ փոխարինել.

- من يدرس ينجح يأخذ كثيراً من الجوائز.

Ով սովորի, հաջողության կհասնի, շատ մրցանակներ կստանա։

من: اسم شرط جازم.

يدرس: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

ينجح: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

يأخذ: بدل "ينجح" مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
كثيراً: مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
من: حرف جرّ.
الجوائز: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- الثانية هي أنه إذا أبدل من اسم الاستفهام، فإنّه لا بدّ من دخول همزة الاستفهام، أيْ إذا كان المبدل اسم استفهام، وجب أن تدخل همزة الاستفهام على البدل:

երկրորդ. եթե հարցական մասնիկն է փոխարինվում, այս դեպքում փոխարինական կառույցին անպայման հարցական համզա է նախորդում.

- ما صنعت أخيراً أم شرّاً؟.

Ի՞նչ ես արել՝ արդյո՞ք բարիք, թե՞ չարիք։

ما: اسم استفهام مبني على السكون في محل نصب مفعول به مقدّم.
صنعت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.
أخيراً: أ: حرف استفهام. خيراً: بدل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
أم: حرف عطف.
شرّاً: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله.

العطف

Շաղկապում

العطف هو إتباع اللفظ على سابقه بواسطة أحد حروف العطف.

Շաղկապումը կապակցման այն եղանակն է, որն իրականանում է շաղկապով։

<u>يأتي العطف على نوعين:</u>

<u>Շաղկապումը լինում է երկու տեսակ.</u>

أولاً: عطف بيان

առաջին. բացահայտող շաղկապում,

ثانياً: عطف النسق أو المعطوف بالحرف

երկրորդ. համադասության շաղկապ կամ մասնիկով շաղկապյալ։

عطف بيان

Բացահայտող շաղկապում[47]

هو التابع الجامد الموضح لمتبوعه بذاته وليس لصفة من صفاته أو لصفة من صفات ما تعلّق به.

Այն բայարմատից չածանցված անվանական լրացում է, որը բացահայտում է նախորդ անունն ամբողջությամբ, այլ ոչ թե նրա կամ նրա հետ առնչվող անձի կամ իրի հատկանիշներից որևէ մեկը։

- إنّ الخلطة في التعريف قائمة بصورة ما بين النعت وعطف البيان لكن الفارق بينهما واضح فيما يلي:

١. إنّ الأصل في عطف البيان الجمود بينما في النعت الاشتقاق.

٢. إنّ وظيفة عطف البيان هو توضيح متبوعه فقط بينما وظيفة النعت توضيح صفة من صفات المتبوع أو صفة من صفات ما تعلّق به.

- Բացահայտող շաղկապը և որոշիչը կարելի է շփոթել, սակայն կան մի քանի հատկանիշներ, որոնցով դրանք տարբերվում են.

1. բացահայտող շաղկապը չի ածանցվում բայից, մինչդեռ որոշիչը պարտադիր ածանցվում է։

2. բացահայտող շաղկապի գործառույթը միայն բացահայտյալի պարզաբանումն է, մինչդեռ որոշիչը պարզաբանում է որոշյալի կամ նրա հետ առնչվող անձի կամ իրի հատկանիշներից որևէ մեկը։

---

[47] Շաղկապման այս տեսակը հայերենում արտահայտվում է բացահայտչով։

المطابقة بين عطف البيان ومتبوعه: لمّا كان عطف البيان مشابهاً للنعت وخاصّة للنعت الحقيقي، وجب أن يوافق متبوعه في كلّ أنواع الموافقات، فيوافقه في إعرابه وتعريفه أو تنكيره، وتذكيره أو تأنيثه، أو إفراده أو تثنيته أو جمعه.

Բացահայտող շաղկապի և բացահայտյալի համաձայնեցումը

Երբ բացահայտող շաղկապը նման է լինում որոշչին, հատկապես իրական որոշչին, ապա այն համաձայնեցվում է բացահայտյալի հետ բոլոր առումներով՝ թեքական դիրքով, առումով, սեռով, թվով։

- إنّ الخلطة في التعريف قائمة بصورة ما بين البدل وعطف البيان لكن الفارق بينهما واضح فيما يلي:

١. أن يكون التابع في عطف البيان أوضح مما يتبعه. فإذا كان أقلّ وضوحا منه كان إعرابه بدلاً،

٢. أن تبقى الجملة البدلية سليمة إذا أُسقِط عنها البدل أو المبدل منه، مثلا في جملة "جاء زيد الشاعر" يصحّ القول "جاء زيد" أو "جاء الشاعر". غير أنّ هذا ليس جائزا دائما في عطف البيان، مثلاً في جملة "يا خالدُ الفاضلُ" لا يصحّ أن تكون الجملة "يا الفاضلُ".

Բացահայտող շաղկապը և բացահատիչը կարելի է շփոթել, սակայն դրանք տարբերվում են հետևյալ հատկանիշներով.

1. բացահայտող շաղկապին նախորդող անունը պետք է իրենից ավելի ակնհայտ լինի, հակառակ դեպքում այն վերլուծվում է որպես բացահայտիչ,

2. բացահայտչի պարագայում այն ամբողջությամբ կարող է փոխարինել բացահայտյալին, օրինակ՝ «Եկավ Զեյդը՝ պոետը» նախադասությունը համարժեք է «Եկավ Զեյդը» և «Եկավ պոետը» նախադասություններին։ Նույնը միշտ չէ, որ կարելի է ասել բացահայտող շաղակապով նախադասությունների մասին, օրինակ՝ يا خالدُ الفاضلُ (Ո՛վ արժանապատիվ Խալիդ) նախադասության փոխարեն չի կարելի ասել يا الفاضلُ (Ո՛վ արժանապատիվ)։

- مثال وضوح عطف البيان:

- Բացահայտող շաղկապի ակնհայտության օրինակ՝

- جاء كريمٌ صديقي.

Եկավ Քարիմը՝ ընկերս։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

كريمٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

صديقي: عطف بيان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدّرة على ما قبل الياء منع من ظهورها اشتغال المحل بالكسرة، وهو مضاف. والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

كلمة "صديقي" هنا عطف بيان لأنها أوضح من المتبوع "كريم" الذي لم يُذكر منه غير صفته. أما أذا قلنا " جاء صديقي كريمٌ" فيكون إعراب "كريم" بدلا لأنه جاء بعد المتبوع وكان أقلّ وضوحاً من "صديقي":

صديقي (ընկերս) կապակցությունն այստեղ բացահայտող շաղկապ է, քանի որ այն պարզաբանում է իրեն նախորդող անվան՝ كريم (Քարիմ)-ի ով լինելը, իսկ եթե ասվում է «Եկավ ընկերս՝ Քարիմը», ապա كريم (Քարիմ)-ն այստեղ հանդես է գալիս որպես բացահայտիչ, քանի որ այն հաջորդում է صديقي (ընկերս) կապակցությանը և նվազ ակնհայտ է վերջինից.

- جاء صديقي كريمٌ.

Եկավ ընկերս՝ Քարիմը։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

صديقي: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدّرة على ما قبل الياء منع من ظهورها اشتغال المحل بالكسرة، وهو مضاف. والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

كريمٌ: بدل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

مواضع في اللغة لعطف البيان

Բացահայտող շաղկապի դեպքերը

من الممكن أن تتخذ في الأساليب بعض الأماكن لعطف البيان من ذلك:

Որպես բացահայտող շաղկապ նախադասության մեջ կարող են հանդես գալ տարբեր միավորներ.

١. اللقب إذا جاء بعد الاسم يعرب عطف بيان:

1. մականունը վերլուծվում է որպես բացահայտող շաղկապ, եթե հաջորդում է անվանը.

- عمّد يوحنى المعمدان المسيح.

Հովհաննես Մկրտիչը մկրտեց Քրիստոսին:

عمّد: فعل ماض مبني على الفتح.

يوحنى: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدّرة على الألف منع من ظهورها التعذّر.

المعمدان: عطف بيان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

المسيح: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. الاسم إذا جاء بعد الكنية يعرب عطف بيان:

2. անձնանունը վերլուծվում է որպես բացահայտող շաղկապ, եթե հաջորդում է սերտ ազգակցական կապ նշող կապակցությանը.

- كلمت أبا خالد زيداً

Խոսեցի Խալիդի հոր՝ Զեյդի հետ:

كلمت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

أبا: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الألف لأنه من الأسماء الخمسة، وهو مضاف.

خالد: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

زيداً: عطف بيان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٣. الاسم الظاهر المحلى بـ"ال" الواقع بعد اسم الإشارة يعرب عطف بيان:

3. ال-ով որոշյալ անունը վերլուծվում է որպես բացահայտող շաղկապ, եթե հաջորդում է ցուցական դերանվանը.

- هذا العملُ مفيد.

Այս աշխատանքն օգտակար է:

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

العملُ: عطف بيان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

مفيد: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٤. الموصوف إذا جاء بعد الصفة يعرب عطف بيان:

4. որոշյալը վերլուծվում է որպես բացահայտող շաղկապ, եթե հաջորդում է որոշչին.

- الخليفة عمر حكم بالعدل.

Խալիֆ Օմարը իշխեց արդարությամբ:

الخليفة: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
عمر: عطف بيان مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
حكم: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
بالعدل: الباء: حرف جرّ. العدل: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وجملة " حكم بالعدل" في محل رفع خبر.

٥. التفسير بعد المفسّر يعرب عطف بيان:

5. անվանը հաջորդած մեկնաբանումը վերլուծվում է որպես բացահայտող շաղկապ.

- رأيت غضنفرا أيْ أسداً.

Տեսա առյուծ, այսինքն՝ ասլան[48]:

رأيت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
غضنفرا: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
أيْ: أداة تفسير لا محل له من الإعراب.
أسداً: عطف بيان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ملحوظة: العلاقة بين البدل وعطف البيان وثيقة إلى الحدّ الذي يذهب النحويون إلى القول إنّ كل ما جاز أن يكون عطف بيان جاز أن يكون بدلاً مطابقاً. فالكلمات التي أعربت عطف بيان في النماذج السابقة يجوز إعرابها بدلاً مطابقا أيضاً. ولكن هناك جملة مسائل يتعين فيها إعراب التابع عطف بيان لا بدلاً نحن في غنى عنها.

---

48 Արաբերենում غضنفر և أسد բառերը հոմանիշներ են, և երկուսն էլ նշանակում են *առյուծ*:

Ծանոթագրություն. փոխարինական կառույցի և բացահայտող շաղկապի միջև կապն այնքան ամուր է, որ քերականագետներն ասում են, որ այն ամենը, ինչը կարող է բացահայտող շաղկապ համարվել, կարող է համարվել նաև համապատասխանող փոխարինական կառույց: Բոլոր բառերը, որոնք վերոնշյալ օրինակներում վերլուծվեցին որպես բացահայտող շաղկապ, կարող են վերլուծվել նաև որպես փոխարինական կառույց: Սակայն կան հստակ չափորոշիչներ, որոնցով անվանական լրացումը վերլուծվում է կա՛մ որպես բացահայտող շաղկապ, կա՛մ որպես փոխարինական կառույց, որոնք այստեղ չեն պարզաբանվի:

عطف النسق أو المعطوف بالحرف

Համադասության շաղկապ կամ մասնիկով շաղկապյալ

هو تابع يتوسط بينه وبين متبوعه حرف من حروف العطف.

Այն շաղկապող մասնիկներից մեկին հաջորդող միավորն է:

وحروف العطف هي: الواو، الفاء، ثمّ، أو، أم، حتّى، لكنْ، بل، لا.

Այդ շաղկապող մասնիկներն են՝ و, ف (և), ثمّ (ապա), أو, أم (կամ, թե), حتّى (նույնիսկ), لكنْ (սակայն), بل (այլ), لا (ոչ թե):

وهذه الحروف نوعان:

Այդ մասնիկները լինում են երկու տեսակ.

١. يقتضي المشاركة بين المعطوف والمعطوف عليه لفظاً ومعنى.

هذه الحروف هي: الواو، الفاء، ثمّ، حتّى ـ مطلقاً، أو، أم ـ بشرط ألا يكونا للإضراب.

1. պահանջում են շաղկապված միավորների իմաստային և արտասանական համադասություն:

Այս մասնիկներն են՝ و, ف (և), ثمّ (ապա), حتّى (նույնիսկ) մասնիկներն անվերապահորեն, أو, أم (կամ, թե) մասնիկները՝ պայմանով, որ չարտահայտեն հակադրություն:

- جاء محمّد ثمّ زيدٌ.

Եկավ Մուհամմադը, այնուհետև Զեյդը:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

محمّد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ثمّ: حرف عطف مبني على الفتح.

زيدٌ: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

٢. يقتضي المشاركة بين المعطوف والمعطوف عليه لفظاً فقط لا معنى.

هذه الحروف هي: لكن، بل، لا.

وهي أحدثت أشكالاً وذلك مثل: "لا تكرم سميراً لكن خالداً" فالمعطوف " خالداً" شارك المعطوف عليه " سميراً" في اللفظ فقط أي الإعراب، لكن مشاركة المعنى غير قائمة.

2. Պահանջում են շաղկապված միավորների ոչ թե իմաստային, այլ գործառութային համադասություն:

Այս մասնիկներն են՝ لكنْ (սակայն), بل (այլ), لا (ոչ թե), որոնք տարբեր կիրառություն ունեն, օրինակ՝ لا تكرم سميراً لكن خالداً (Մի՛ պատվիր Սամիրին, այլ Խալիդին) նախադասության մեջ «Սամիրը» և «Խալիդը» համադաս են միայն կիրառությամբ, այսինքն՝ թեքական դիրքով, և համադաս չեն իմաստով:

استعمال حروف العطف

Շաղկապների կիրառումը

الواو: هي التي تكون للجمع بين المعطوف والمعطوف عليه دون التقيد بزمن ما أو ترتيب. ومعنى ذلك إذا قيل "جاء محمّد وسمير" فإنّه لا يهمّ سواء أكان محمّد هو الذي جاء أوّلاً أم سمير أم جاءا معاً.

و (և) – այն իրար է միացնում շաղկապված անուններն առանց ժամանակի և հերթականության տարբերակման, դա նշանակում է, որ եթե ա-

սում են՝ جاء محمّد وسمير (Մուհամմադը և Սամիրը եկան), ապա կարևոր չէ՝ առաջինը Մուհամմադը եկավ, թե Սամիրը, կամ նրանք միասին եկան։

- جاء محمّد وسمير.

Մուհամմադը և Սամիրը եկան։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

محمّد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الواو: حرف عطف.

سمير: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

الفاء: هي التي تكون للترتيب والتعقيب، وتدلّ على تأخر المعطوف عن المعطوف عليه، ولكن في غير مهلة بينهما:

ف (ապա) – այն ցույց է տալիս հերթականություն և հաջորդականություն, այսինքն՝ այն, որ շաղկապված երկրորդ անունը հաջորդել է առաջինին, սակայն առանց ժամանակային դադարի։

- حضر الأستاذ فالطلاب.

Եկան դասախոսները, ապա՝ ուսանողները։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

الأستاذ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الفاء: حرف عطف.

الطلاب: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

ثمّ: تكون للترتيب، وتدلّ على التراخي، أي على وجود فاصل زمني بين المعطوف والمعطوف عليه:

ثمّ (հետո, այնուհետև) - ցույց է տալիս հերթականություն՝ որոշակի ժամանակային դադարով։

- حلّ الشتاء ثمّ الربيع.

Եկավ ձմեռը, ապա՝ գարունը։

حلّ: فعل ماض مبني على الفتح.

الشتاء: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ثمّ: حرف عطف.

الربيع: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

حتّى: يشترط بالعطف بها:

حتّى (նույնիսկ) – այս մասնիկով շաղկապման դեպքում պարտադիր է, որ.

أ. أن يكون اسماً ظاهراً فلا يجوز القول: "نجح الطلاب حتّى أنا" لأنّ "أنا" ضمير وليس اسماً ظاهراً.

ա) Շաղկապված անուններն արտահայտված լինեն գոյականով. չի կարելի ասել՝ نجح الطلاب حتّى أنا (*Հաջողության հասան ուսանողները, նույնիսկ ես*), քանի որ أنا-ն (ես) դերանուն է, ոչ թե գոյական:

ب. أن يكون المعطوف بعضاً من المعطوف عليه أو كبعض من المعطوف عليه.

բ) Շաղկապված երկրորդ անունը պետք է առաջինի մաս կազմի կամ դրան չառնչվի:

- مثال كون المعطوف بعضاً من المعطوف عليه:

- Շաղկապված երկրորդ անվան՝ առաջինի մաս կազմելու օրինակ՝

- أكلت السمكة حتّى رأسها.

Ես կերա ձուկը, նույնիսկ՝ նրա գլուխը:

أكلت: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله التاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

السمكة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

حتّى: حرف عطف.

رأسها: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله، وهو مضاف. و"ها": ضمير متّصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

- مثال كون المعطوف كبعض من المعطوف عليه.

- Շաղկապված երկրորդ անվան՝ առաջինի հետ առնչության օրինակ՝

- أعجبني الأستاذ حتّى شرحه.

Ինձ դուր եկավ դասախոսը, նույնիսկ՝ նրա բացատրելը:

أعجبني: فعل ماض مبني على الفتح، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به.

الأستاذ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

حتّى: حرف عطف.

شرحه: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله. وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

ت. أن يكون المعطوف غاية في زيادة أو نقص:

գ) Շաղկապման նպատակը շաղկապված անվանն իրենից դուրս գտնվող որևէ իմաստ հավելելն է կամ իր մի մասն առանձնացնելը.

- مثال غاية في الزيادة:

- հավելման օրինակ՝

- قُتِلَ الناس حتّى الحيوانات.

Սպանվեցին մարդիկ, նույնիսկ կենդանիները։

قُتِلَ: فعل ماض مبني للمجهول.

الناس: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

حتّى: حرف عطف.

الحيوانات: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

- مثال غاية في النقص:

- անվան մի մասի առանձնացման օրինակ՝

- قدم الحجاج حتّى المشاة.

Ուխտավորները եկան, նույնիսկ հետիոտները։

قدم: فعل ماض مبني على الفتح.

الحجاج: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

حتّى: حرف عطف.

المشاة: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

أم: وتنقسم إلى قسمين: "أم المتّصلة" وهي العاطفة، و"أم المنفصلة" ليست عاطفة.

أمّا "أم المتّصلة" فيشترط أن تُسبق بهمزة التسوية أو همزة الاستفهام. وهمزة التسوية تقع بعد كلمة "سواء"، مثل: سواء عليك أحضرت أم غبت.

أم (թե) - լինում է երկու տեսակ՝ կապող, որը շաղկապ է, և անջատող, որը շաղկապ չէ։

Եթե կապող է, ապա պետք է անպայման նախադրվի հավասարության կամ հարցական համզայով: Հավասարության համզան հաջորդում է سواء (հավասարապես, միևույն) բառին, օրինակ՝

- سواء عليك أحضرت أم غبت.

Քեզ համար միևնույն է՝ ես ներկա էի, թե բացակա):

سواء: خبر مقدّم مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

عليك: حرف جرّ. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ اسم مجرور.

أحضرت: الهمزة للتسوية حرف مصدري. حضرت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

أم: حرف عطف.

غبت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

والمصدر المؤوّل من الهمزة وما بعدها في محلّ رفع مبتدأ مؤخّر.

التقدير "سواءٌ حضورك وغيبتك".

وتستخدم "أم" لطلب التعيين إن وقعت بعد همزة الاستفهام.

أم-ը գործածվում է հստակեցման համար, եթե հաջորդում է հարցական համզային.

- أجاء خالد أم سعيد.

Արդյոք Խալի՞դը եկավ, թե՞ Սաիդը:

أجاء: الهمزة للاستفهام. جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

خالد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أم: حرف عطف.

سعيد: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

في هذين المثالين "أم" حرف عطف تفيد الاتّصال بين الجملة الأولى والجملة الثانية.

Այս երկու օրինակներում أم-ը շաղկապող մասնիկ է, որն իրար է շաղկապում առաջին և երկրորդ նախադասությունները:

أمّا "أم المنفصلة" فهي بمعنى الإضراب كما في "بل" ولكنّها في الإعراب تظلّ عاطفة مثال: "إنّها لبقرة أم غنمة"، أيْ: "بل غنمة":

Ինչ վերաբերում է անջատող أم մասնիկին, ապա այն հակադրման իմաստ ունի, ինչպես بل (սակայն) մասնիկը, սակայն վերլուծությամբ այն շաղկապ է, օրինակ՝

- إنّها لبقرة أم غنمة.

Իսկապես դա գառ չէ, այլ ոչխար:

إنّها: إنّ: حرف مشبّه بالفعل، و"هاء": ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ نصب اسم إنّ.

لبقرة: اللام: حرف زائدة لا محلّ له من الإعراب. بقرة: خبر إنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أم: حرف عطف.

غنمة: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

<u>ملحوظة</u>: "أم" الواقعة بعد همزة التسوية لا تحتاج إلى جواب لأنّ معنى الاستفهام ليس وارداً فيها، على حين أنّ "أم" الواقعة بعد همزة التعيين تفيد الاستفهام وتحتاج إلى جواب.

<u>Ծանոթագրություն</u>. أم մասնիկը հավասարություն արտահայտող համ-զային հաջորդելու պարագայում պատասխանի կարիք չունի, քանի որ նրանում հարցական իմաստ չկա, մինչդեռ հստակեցնող համզային հա-ջորդող أم մասնիկը հարց է արտահայտում և պատասխանի կարիք ունի:

<u>أو</u>: ولها معانٍ مختلفة.

<u>أو</u> (կամ) – ունի տարբեր իմաստներ.

١. التخير، ويتمّ لها ذلك إذا وقعت بعد طلب اختيار أحد المعطوفين:

1. ընտրություն. այն այս իմաստով է հանդես գալիս, եթե հաջորդում է պահանջի, ըստ որի պետք է ընտրել շաղկապյալներից միայն մեկը.

- تزوج فاطمة أو أختها.

Ամուսնացի՛ր Ֆատիմայի կամ նրա քրոջ հետ:

تزوج: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنت".

فاطمة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أم: حرف عطف.
أختها: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله، وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

٢. الاباحة، وهي الواقعة بعد الطلب أيضاً ولكن بجواز اختيار أي من المعطوفين أو كلهم:

2. թույլատրում. այս իմաստով նույնպես հանդես է գալիս, եթե հաջորդում է պահանջի, որը, սակայն, չի բացառում բոլոր շաղկապյալների ընտրությունը.

- كلْ اللحم أو السمك.

Կե՛ր միսը կամ ձուկը։

كلْ: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
اللحم: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
أم: حرف عطف.
السمك: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله.

٣. التقسيم، يأتي لبيان الفصل بين المعطوفين.

3. տարանջատում. նշվում է թվարկված երևույթներն իրարից տարանջատելու համար.

- النثر: قصة أو مسرحية أو مقالة.

Արձակը պատմվածք է կամ պիես, կամ ակնարկ։

النثر: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
قصة: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
أو: حرف عطف.
مسرحية: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.
أو: حرف عطف.
مقالة: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

٤. الابهام، تعبير عن الإبهام.

4. անհայտություն. արտահայտում է անորոշություն.

- رأيتُ زيداً أو علياً.

Տեսա Զեյդին կամ Ալիին։
رأيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
زيداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
أو: حرف عطف.
علياً: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله.

- وتأتي "أو" بمعنى الواو، مثل: "جاء زيد أو انطلق بكر"، أي: وانطلق.
- أو մասնիկը կարող է գործածվել و (և) իմաստով, օրինակ՝ جاء زيد أو انطلق بكر.
- جاء زيد أو انطلق بكر.
Զեյդը եկավ, և Բաքրը գնաց։
جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أو: حرف عطف.
انطلق: فعل ماض مبني على الفتح.
بكر: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

بل: هي حرف للإضراب لا تعطف إلا مفرداً، أي: لا يكون معطوفها جملة، وتقع في هذه المواضع:

بل – հակադրման մասնիկ է, որը շաղկապում է ոչ թե նախադասություն, այլ առանձին բառ, և հանդիպում է հետևյալ դիրքերում.

١. بعد النفي والنهي. وهي في هذا الموضع تثبت الحكم لما قبلها بينما تجعل نقيضه أو ضدّه لما بعدها.

1. ժխտումից կամ արգելումից հետո. այս դիրքում այն հաստատում է իրեն նախորդող միտքը՝ միաժամանակ դրան հակադրելով այն, ինչը հաջորդում է իրեն.

- مثال النهي:

- արգելման օրինակ՝
- لا تفعل شرّاً بل خيراً ؟.
Մի՛ արա չարիք, այլ բարիք։

لا: حرف نهي وجزم.
تفعل: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل: ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
شرّاً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
بل: حرف عطف.
خيراً: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله.

- مثال النفي:

- ժխտման օրինակ՝

- ما حضر زيد بل بكر.

Եկավ ոչ թե Զեյդը, այլ Բաքրը

(բոց.՝ չեկավ Զեյդը, այլ Բաքրը)։

ما: حرف نفي.
حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أم: حرف عطف.
بكر: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

٢. تقع بعد الأمر أو بعد الكلام المثبت. أي: الكلام الذي يكون غير منفي.

إنّ حرف "بل" في هذا الموضع يفيد الإضراب عن الأوّل. أي: أنّه يسلب الحكم عن الكلمة التي قبله ويجعل حكم الفعل للكلمة التي تأتي بعده، فيصير الأوّل، وكأنّه مسكوت عنه.

مثال "بل" بعد الأمر:

2. Հրամայական կամ հաստատական, այսինքն՝ ոչ ժխտական խոսքից հետո։ بل մասնիկն այս դիրքում ցույց է տալիս երկրորդ բառի հակադրումը առաջինին, այսինքն՝ հերքում է նախորդող բառը, իսկ հաջորդողը դարձնում հավաստի, ասես առաջինը չի էլ հիշատակվել.

- كلّم سعيداً بل زيداً.

Խոսի՛ր ոչ թե Սաիդի, այլ Զեյդի հետ

(բոց.՝ խոսի՛ր Սաիդի, այլ Զեյդի հետ)։

كلّم: فعل أمر مبني على السكون الظاهر على آخره، والفاعل: ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
سعيداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
بل: حرف عطف.
زيداً: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله.

- مثال "بل" للكلام المثبت:

- بل մասնիկի՝ հաստատական նախադասության մեջ հանդես գալու օրինակ՝

- حضر زيد بل بكر.

Եկավ ոչ թե Զեյդը, այլ Բաքրը

(բոց.՝ եկավ Զեյդը, այլ Բաքրը)։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أم: حرف عطف.
بكر: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

لا: وتفيد النفي مع العطف، وهي تثبت الحكم لما قبلها. وتنفيه عما بعدها، ولا يكون معطوفها إلا مفرداً، أي لا يكون جملة. وتقع "لا" في موضعين:

لا – այն շաղկապմանը զուգահեռ ցույց է տալիս ժխտում, հաստատում է իրեն նախորդող միտքը և ժխտում հաջորդողը։ Շաղկապում է միայն առանձին բառ, ոչ թե նախադասություն։ Հանդիպում է երկու դիրքերում.

١. بعد الكلام المثبت أي غير المنفي:

1. հաստատական.

- سمير مدرّس لا طالب.

Սամիրը ուսուցիչ է, ոչ թե ուսանող։

سمير: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
مدرّس: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
لا: حرف عطف.
طالب: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

٢. بعد الأمر:

2. հրամայական եղանակի բայից հետո.

- اقرأ الكتاب لا الجريدة.

Գի՛ր քաղ կարդա, ոչ թե թերթ։

اقرأ: فعل أمر مبني على السكون الظاهر على آخره، والفاعل: ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

الكتاب: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

لا: حرف عطف.

الجريدة: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله.

لكن: حرف استدراك، لا يكون معطوف هذه الحرف إلا مفرداً، أي لا يكون جملة. وهي تقرّر الحكم لما قبلها، وتثبت نقيض حكم الفعل على الكلمة التي بعدها، ويجب ألا تُسبق بحرف الواو. تقع "لكن" في موضعين:

لكن – ճշգրտման մասնիկ. այն շաղկապում է միայն առանձին բառ, ոչ թե նախադասություն։ Այն հաստատում է իրեն նախորդող միտքը և հակադրում հաջորդողին։ Նրան չպետք է նախորդի و մասնիկը։ لكن մասնիկը հանդիպում է երկու դիրքում.

١. بعد النفي:

1. ժխտումից հետո.

- ما قابلتُ زيداً لكن خالداً.

Հանդիպեցի ոչ թե Զեյդին, այլ Խալիդին

(բառ.՝ չհանդիպեցի Զեյդին, այլ Խալիդին)։

ما: حرف نفي.

قابلتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

زيداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

لكن: حرف عطف.

خالداً: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله.

٢. بعد النهي:

2. արգելումից հետո.

- لا تقل كِذباً لكن صِـدقاً.

Մի՛ ասա սուտ, այլ ճշմարտություն:

لا: حرف نهي وجزم.

تقل: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل: ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

كذباً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

لكن: حرف عطف.

صدقاً: اسم معطوف على ما قبله منصوب مثله.

أحكام العطف

Շաղկապի քերականական բնորոշիչները

١. العطف على ضمير الرفع المتّصل:

إذا عُطف الاسم الظاهر على ضمير منفصل، فيكون فاصلاً بين المعطوف والمعطوف عليه.

1. Ուղիղ դիրքի անջատ դերանվան շաղկապում.

երբ գոյականը շաղկապվում է ուղիղ դիրքի անջատ դերանվանը, և շաղկապը անջատիչ դեր է կատարում շաղկապյալների միջև:

- مثال العطف على ضمير الرفع المتَّصل:

- Ուղիղ դիրքի անջատ դերանվան շաղկապման օրինակ՝

- أكرمتَ أنتَ وسعيد المدرّسَ.

Դու և Սաիդը պատվեցիք ուսուցչին:

أكرمتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح، وهو توكيد لفظي لتاء الفاعل لا محل له من الإعراب.

وسعيد: الواو: حرف عطف. سعيد: اسم معطوف على تاء الفاعل مرفوع مثله.

المدرّسَ: : مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- مثال العطف على ضمير الرفع المستتر:

- Թաքնված դերանվանը հաստատող ուղիղ դիրքի անջատ դերանվան շաղկապման օրինակ՝

- ادرسْ أنتَ وخالد الدرسَ.

Դու և Խալիդը սովորե՛ք դասը։

ادرسْ: فعل أمر مبني على السكون، والفاعل: ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح، وهو توكيد لفظي لضمير الفاعل المستتر لا محل له من الإعراب.

وخالد: الواو: حرف عطف. خالد: اسم معطوف على لضمير الفاعل المستتر مرفوع مثله.

الدرسَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. العطف على الضمير المتّصل الذي يقع في محل جرّ:

إذا عُطف الاسم الظاهر على الضمير المتّصل الواقع في محل جرّ الأفضل إعادة حرف الجرّ مع المعطوف:

2. Շաղկապում հարակցական դիրք զբաղեցնող կցական դերանվանը.

Եթե երկրորդ շաղկապյալը գոյական է, իսկ առաջինը՝ հարակցական դիրք զբաղեցնող կցական դերանուն, ապա նախընտրելի է, որ շաղկապ-ված երկրորդ անունից առաջ հարակցական մասնիկը կրկնվի.

- سلّمتُ عليك وعلى خالد.

Բարևեցի քեզ և Խալիդին։

سلّمتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

عليك: على: حرف جرّ. والكاف: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل جرّ.

وعلى: الواو: حرف عطف. على: حرف جرّ.

خالد: اسم معطوف على كاف الخطاب مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

٣. عطف الفعل على الفعل:

يعطف الفعل على الفعل بشرط أن يتّحدا زمناً، أي: الماضي يعطف على الماضي، والمضارع على المضارع.

3. Երկու բայերի շաղկապում.

երկու բայերը շաղկապվում են պայմանով, որ համապատասխանեն ժամանակով, այսինքն՝ անցյալ ժամանակի բայը՝ անցյալի, իսկ ներկա ժամանակի բայը՝ ներկայի հետ.

- مثال عطف الماضي على الماضي:

- երկու անցյալ ժամանակի բայերի շաղկապման օրինակ՝

- حضر زيد وجلس.

Զեյդը եկավ և նստեց։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

وجلس: الواو: حرف عطف. جلس: فعل ماض معطوف على ما قبله مبني مثله.

- مثال عطف المضارع على المضارع:

- երկու ներկա ժամանակի բայերի շաղկապման օրինակ՝

- يقرأ سعيد ويكتب.

Սաիդը կարդում է և գրում։

يقرأ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

سعيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ويكتب: الواو: حرف عطف. يكتب: فعل مضارع معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

٤. عطف الجملة على الجملة:

4. Երկու նախադասությունների շաղկապում.

- جاء خالد وذهب زيد.

Խալիդը եկավ և Զեյդը գնաց։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

خالد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الواو: حرف عطف.

ذهب: فعل ماض مبني على الفتح

زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
جملة "ذهب زيد" معطوفة على جملة "جاء خالد".

٥. عطف الاسم الظاهر على الاسم الظاهر:

5. Երկու գոյականների շաղկապում.

- جاء زيد وبكر.

Եկան Զեյդն ու Բաքրը:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
زيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
وخالد: الواو: حرف عطف. خالد: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله.

النعت[٤٩]

Որոշիչ[50]

هو التابع المكمّل لمتبوعه ببيان صفة من صفاته، ويُسمّى نعتاً حقيقياً أو في اسم ظاهره بعده وهو سببه ويُسمّى نعتاً سببياً.

Սա այն անվանական լրացումն է, որը հատկանշում է որոշյալին՝ բնութագրելով նրան: Հետադաս որոշիչը կոչվում է իրական որոշիչ, իսկ նախադասը, որը ծավալուն է, կոչվում է պատճառական որոշիչ:

-مثال النعت الحقيقي:

- Իրական որոշչի օրինակ՝

- صاحبتُ رجلاً كريماً.

Ուղեկցեցի մի մեծահոգի տղամարդու:

صاحبتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
رجلاً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

---

٤٩ مصطلح النعت موافق لمصطلح الصفة وكذلك المنعوت مساوٍ للموصوف في الاستخدام.

50 Այս եզրը համարժեք է «صفة» (ածական) եզրին, իսկ «منعوت»-ը՝ «موصوف»-ին:

كريماً: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

- مثال النعت السببي:

- պատճառական որոշչի օրինակ՝

- صاحبتُ رجلاً كريماً خلقه.

Ուղեկցեցի մեծահոգի բնավորությամբ մի տղամարդու

(բոց.՝ ուղեկցեցի մի տղամարդու մեծահոգի նրա բնավորությունը):

صاحبتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

رجلاً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

كريماً: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

خلقه: فاعل للصفة المشبّهة مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

شرط النعت

Որոշչի արտահայտումը

يُشترط في النعت أن يكون اسماً مشتقاً كاسم الفاعل واسم المفعول والصفة المشبّهة واسم التفضيل.

Որոշիչն արտահայտվում է բայից ածանցված անվամբ, ինչպիսիք են ենթակայական և հարակատար դերբայները, ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականը և գերադասության անունը:

- مثال النعت اسم الفاعل:

- Ենթակայական դերբայով արտահայտված որոշչի օրինակ՝

- صمت التلميذ القارئ.

Կարդացող աշակերտը լռեց:

صمت: فعل ماض مبني على الفتح.

التلميذ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

القارئ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

- مثال النعت اسم المفعول:

- Հարակատար դերբայով արտահայտված որոշչի օրինակ՝

- قابلتُ المدرّس المحبوب.

Հանդիպեցի սիրված ուսուցչին:

قابلتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

المدرّس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

المحبوب: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

- مثال النعت الصفة المشبّهة:

- Ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականի՝ որոշչի դիրքում հանդես գալու օրինակ՝

- هذا رجلٌ حسنٌ خلقُه

Սա բարի բնավորությամբ տղամարդ է:

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

رجل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

حسن: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

خلقه: فاعل للصفة المشبّهة مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

- مثال النعت اسم التفضيل:

- Գերադասության անվամբ արտահայտված որոշչի օրինակ՝

- سعيد تلميذ أعقل من غيره.

Սաիդը մյուսներից ավելի խելամիտ աշակերտ է:

سعيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

تلميذ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أعقل: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

من: حرف جرّ.

غيره: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء: ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.

هذا هو الأصل في النعت وشرطه. ولكن قد يأتي النعت جامداً حينئذٍ يؤول بالمشتقّ، ويأتي الاسم الجامد مؤولاً بالمشتقّ في تسع صور وهي:

Սրանք որոշչի արտահայտման հիմնական տարբերակներն են։ Սակայն որոշիչը կարող է նաև արտահայտվել բայից չածանցված անվամբ, եթե այն հաջորդում է բայից ածանցված որևէ անվան։ Որոշչի դիրքում կարող են հանդես գալ բայից չածանցված հետևյալ ինը անունները.

١. المصدر، مثل:

1. բայանունը, օրինակ՝

- هو رجلٌ ثقّةٌ.

Նա վստահելի մարդ է։

(բառց.՝ նա վստահում (վստահություն) մարդ է)։

هو: اسم إشارة مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

رجل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ثقّةٌ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

وتأويل الصفة هنا "هو رجل موثوق به".

٢. اسم الإشارة، مثل:

2. ցուցական դերանունը, օրինակ՝

- أكرمْ محمّداً هذا.

Պատվի՛ր այս Մուհամմադին։

أكرمْ: فعل أمر مبني على السكون والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

محمّداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل نصب صفة.

وتأويل الصفة الجامدة هنا " أكرمْ محمّداً" المشار إليه.

٣. ذو الّتي بمعنى صاحب وذات بمعنى صاحبة، مثل:

3. «ունեցող» իմաստն արտահայտող ذو (արական) և ذات (իգական) բառերը, օրինակ՝

- جاء رجل ذو علم.

Եկավ գիտելիք ունեցող տղամարդը։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

رجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ذو: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الواو لأنّها من الأسماء الخمسة وهي مضاف.

علم: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وتأويل الصفة هنا " جاء رجل صاحب علم".

- جاءت امرأة ذات فضل.

Եկավ արժանիք ունեցող կինը։

جاءت: فعل ماض مبني على الفتح والتاء: تاء التأنيث الساكنة.

إمراة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ذات: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها وهي مضاف.

فضل: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وتأويل الصفة هنا " جاءت امرأه صاحبة فضل".

٤. الاسم الموصول المقترن بـ"ال".

4. ال հոդով որոշյալ առմամբ դրված հարաբերական դերանունը.

- جاء الرجل الذي اجتهد.

Եկավ տղամարդը, որը ջանասեր էր։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

الرجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الذي: اسم موصول مبني على السكون في محلّ رفع صفة.

اجتهد: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره هو".

وتأويل الصفة هنا تقديره "جاء الرحل المجتهد".

٥. ما دلّ على عدد المنعوت.

5. որոշյալի քանակ մատնանշող թվականը.

- حضر رجال أربعة.

Եկան չորս տղամարդիկ։
حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
رجال: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أربعة: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.
وتأويل الصفة هنا تقديره "حضر رجال معدودون بهذا العدد".

٦. الاسم الذي لحقته ياء النسبة.

6. ي վերջավորությամբ կազմված հարաբերական դերանունը.
- رأيت طالباً دمشقياً.
Տեսա դամասկոսցի մի ուսանողի։
رأيت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
طالباً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
دمشقياً: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.
وتأويل الصفة هنا تقديره "رأيت طالباً منسوباً إلى دمشق".

٧. ما دلّ على تشبيه.

7. նմանություն մատնանշող գոյականը.
- قابلتُ رجلاً أسداً.
Հանդիպեցի մի առյուծ տղամարդու։
قابلتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
رجلاً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
أسداً: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.
وتأويل الصفة هنا تقديره "قابلت رجلاً شجّاعاً".

٨. "ما" النكرة التي يراد بها الإبهام:

8. անորոշ կերպով որոշյալին հատկանշող ما անորոշ դերանունը.
- أكرمْ رجلاً ما.
Որևէ տղամարդու պատվի՛ր։
أكرمْ: فعل أمر مبني على السكون والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

رجلاً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
ما: اسم نكرة مبني على السكون في محل نصب صفة.
وتأويل الصفة هنا "أكرمْ رجلاً مطلقاً".

٩. كلمتا "كلّ و"أيّ" الدالّتان على استكمال الموصوف للصفة، مثل:

9. որոշչին որոշյալի լիակատար համապատասխանությունը մատնանշող كلّ և أيّ բառերը.

- هذا رجلٌ كلُّ رجلٍ.

Նա (բոց.՝ սա) տղամարդ է՝ բառիս լիարժեք իմաստով։

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
رجل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
كلُّ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها وهي مضاف.
رجلٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وتأويل الصفة هنا "هذا رجل كامل في الرجولية".

- هذا رجلٌ أيُّ رجلٍ.

Նա (բոց.՝ սա) տղամարդ է, այն էլ ինչպիսի տղամարդ։

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
رجل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أيُّ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها وهي مضاف.
رجلٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وتأويل الصفة هنا "هذا رجل كامل في الرجولية".

وقد تتصل "ما" بـ"أي" فيقال "أيُّما"، مثل:

أي-ին կարող է կցվել ما մասնիկը՝ դառնալով أيُّما, օրինակ՝

- مررتُ برجلٍ أيِّما رجلٍ.

Անցա մի տղամարդու կողքով, այն էլ ինչպիսի տղամարդու։

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
برجلٍ: الباء: حرف جرّ. رجل: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرّة الظاهرة على آخره.
أيِّما: أيّ: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرّة الظاهرة على آخرها، و"ما": حرف زائد مبني على السكون لا محلّ له من الإعراب و"أي": مضاف.

رجلٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وتأويل الصفة هنا تقديره "مررت برجل كامل في الرجولية".

مطابقات النعت لمنعوته

Որոշչի և որոշյալի համաձայնությունը

إنّ النعت ينقسم إلى قسمين:

Որոշիչը լինում է երկու տեսակ.

١. نعت حقيقيّ، وهو ما يبيّن صفة من صفات منعوته، مثل:

1. իրական որոշիչ, որը բնութագրում է որոշյալին որևէ տեսանկյունից, օրինակ՝

- جاء الرجل الأديب.

Եկավ բարեկիրթ տղամարդը։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
الرجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
الأديب: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

٢. نعت سببيّ، وهو ما يبيّن صفة من صفات ما له تعلّق بمنعوته وارتباطه به، مثل:

2. պատճառական որոշիչ, որը բնութագրում է որոշյալին նրա հետ կապ ունեցող այլ բառի առնչությամբ, օրինակ՝

- جاء الرجل الحسن خلقُهُ

Եկավ բարի տղամարդը

(բոց.՝ եկավ տղամարդը՝ բարի նրա բնույթը)։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
الرجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
الحسن: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

خلقه: فاعل للصفة المشبّهة مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

فـ"الحسن" لم يبيّن صفة الرجل إذ ليس القصد وصفه بالحسن وإنّما يبين صفة الخلق الذي له ارتباط بالرجل لأنّه صاحبه المنسوب إليه.

الحسن-ը (բարին) պարզաբանում է ոչ թե տղամարդու հատկանիշը, քանի որ նպատակը նրան որպես բարի բնութագրելը չէ, այլ բնութագրում է նրա բնույթը, որն առնչվում է տղամարդուն, քանի որ նա դրա կրողն է:

من هنا فإنّ النعت الحقيقي يتبع منعوته في أربعة من عشرة:

Այստեղից հետևում է, որ իրական որոշիչը համաձայնեցվում է որոշյալի հետ տասը կարգերից չորսով.

- واحد من علامات الإعراب الثلاث: رفع، نصب، جرّ.

- թեքման երեք ցուցիչներից մեկով,

- واحد من: إفراد، تثنية، جمع.

- թվով՝ եզակի, երկակի կամ հոգնակի,

- واحد من: التذكير، التأنيث.

- սեռով՝ արական կամ իգական,

- واحد من: التعريف، التنكير.

- առումով՝ որոշյալ կամ անորոշ:

- جاءت الطالباتُ العاقلاتُ.

Խելացի աշակերտուհիները եկան:

جاءت: فعل ماض مبني على الفتح والتاء: تاء التأنيث حُركت بالكسرة لالتقاء الساكنين.

الطالباتُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

العاقلاتُ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

- جاء رجلٌ عاقلٌ.

Մի խելացի տղամարդ եկավ:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

رجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

عاقلٌ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

أمّا النعت السببي فله حالتان:

Ինչ վերաբերում է պատճառական որոշչին, ապա այն ունի կիրառման երկու տարբերակ.

١. أن يكون الاسم بعد النعت مرفوعاً على أنّه فاعل، ويكون في هذا الاسم ضمير عائد يعود على المنعوت.

1. որոշչին հաջորդող անունը՝ որպես գործող ենթակա, դրվում է ուղիղ դիրքով, և նրան կցվում է որոշյալին վերաբերող կցական դերանուն.

- مررتُ بالتلميذ الحسنِ خطُّهُ

Անցա գեղեցիկ ձեռագրով աշակերտի կողքով

(բոց.՝ անցա աշակերտի կողքով՝ գեղեցիկ նրա ձեռագիրը):

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بالتلميذ: الباء: حرف جرّ. التلميذ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الحسن: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرة الظاهرة على آخرها.

خطُّه: فاعل للصفة المشبّهة مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

هذا النوع من النعت السببي يكون دائماً مفرداً.

وأمّا التذكير والتأنيث فيتطابق مع الاسم الذي يأتي بعده.

Պատճառական որոշչի այս տեսակը միշտ եզակի է լինում:

Ինչ վերաբերում է սեռին, ապա այն համաձայնեցվում է իրեն հաջորդող անվան սեռի հետ.

- رأيتُ التلميذةَ الشاعر أبوها.

Տեսա աշակերտուհուն, որի հայրը բանաստեղծ է

(բոց.՝ տեսա աշակերտուհուն՝ նրա հայրը բանաստեղծ):

رأيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

التلميذةَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

الشاعرَ: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

أبوها: فاعل لاسم الفاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه من الأسماء الخمسة وهو مضاف. و"ها": ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

- مررتُ بالتلميذة الشاعرة أختها

Տեսա աշակերտուհուն, որի քույրը բանաստեղծուհի է

(բոց.՝ տեսա աշակերտուհուն՝ նրա քույրը բանաստեղծուհի)։

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بالتلميذة: الباء: حرف جرّ. التلميذة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الشاعرة: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرة الظاهرة على آخرها.

أختها: فاعل لاسم الفاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"ها": ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

- جاء التلميذان الشاعر أخوهما.

Եկան երկու աշակերտները, որոնց եղբայրը բանաստեղծ է

(բոց.՝ եկան երկու աշակերտները՝ նրանց եղբայրը բանաստեղծ)։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

التلميذان: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه مثنّى.

الشاعر: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

أبوها: فاعل لاسم الفاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه من الأسماء الخمسة وهو مضاف. و"هما": ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

- مررتُ بالمسافرِينَ الخاليةِ بيوتُهم.

Անցա ուղևորների կողքով, որոնց տները դատարկ են

(բոց.՝ անցա ուղևորների կողքով՝ նրանց տները դատարկ)։

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بالمسافرِينَ: ب: حرف جرّ. المسافرِينَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه جمع مذكّر سالم.

الخاليةِ: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرة الظاهرة على آخرها.

بيوتُهم: فاعل لاسم الفاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"هم": ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

- شاهدتُ المعلّماتِ الحسنَ خطُّهنَّ.

Տեսա լավ ձեռագիր ունեցող ուսուցչուհիներին
(բոց.՝ տեսա ուսուցչուհիներին՝ նրանց ձեռագիրը լավ)։
شاهدتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
المعلّماتِ: مفعول به منصوب علامة نصبه الكسرة بدل الفتحة لأنّه جمع مؤنّث سالم.
الحسنَ: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.
خطُّهنَّ: فاعل للصفة المشبّهة مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"هنَّ": ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ مضاف إليه.

٢. وهو ما كان الاسم بعد النعت مجروراً بالإضافة، وليس فيه ضمير يعود على المنعوت. أمّا فاعل النعت فإنّه يكون ضميراً مستتراً.

2. Որոշչին հաջորդող անունը՝ որպես լծորդական կապակցության երկրորդ անդամ, դրվում է հարակցական դիրքով, և նրան չի կցվում որոշ-յալին վերաբերող կցական դերանուն։ Ինչ վերաբերում է որոշյալին, ապա այն արտահայտվում է թաքնված դերանվամբ.

- شاهدتُ التلميذةَ البارعَ الخطِّ.

Տեսա հոյակապ ձեռագրով աշակերտուհուն։
شاهدتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
التلميذةَ: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
البارعَ: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها وهي مضاف. وفاعل اسم الفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
الخطِّ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وهذا النوع من النعت السببيّ يطابق المنعوت مثل النعت الحقيقي تماماً وذلك أفراداً وتثنية وجمعاً وتذكيراً وتأنيثاً كما يطابقه إعراباً وتعريفاً وتنكيراً.

Պատճառական որոշչի այս տեսակը, ինչպես և իրականը, համաձայ-նեցվում է որոշյալի հետ թվով, սեռով, թեքական դիրքով և առմամբ.

- جاء التلميذان الكريم الأخِ.

Եկան բարի եղբայր ունեցող երկու աշակերտները։
جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

التلميذان: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه مثنّى.
الكريمُ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها وهي مضاف.
الأخِ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- مررتُ بالمسافرِينَ الخاليةِ البيوتِ.

Անցա դատարկ տներ ունեցող ուղևորների կողքով:

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
بالمسافرِينَ: الباء: حرف جرّ. المسافرِينَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه جمع مذكّر سالم.
الخاليةِ: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرة الظاهرة على آخرها وهي مضاف.
البيوتِ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- شاهدتُ المعلّماتِ الحسنَ الخطِّ.

Տեսա լավ ձեռագիր ունեցող ուսուցչուհիներին:

شاهدتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل
المعلّماتِ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الكسرة الظاهرة على آخره لأنّه جمع مؤنّث سالم.
الحسنَ: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها وهي مضاف.
الخطِّ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

صفات لا تطابق موصوفها

Որոշյալի հետ չհամաձայնող որոշիչները

هناك أربعة مواضع لا تطابق فيها الصفة موصوفها.

Կան չորս դեպքեր, երբ որոշիչը չի համաձայնում որոշյալի հետ.

أ. إذا كان الموصوف أو المنعوت جمعاً لغير العاقل فإنّه يجوز في الصفة أن تكون مفردة مؤنّثة أو جمعاً مؤنّثاً:

ա) եթե որոշյալը հոգնակի թվով դրված ոչ անձնանիշ գոյական է, ապա որոշիչը դրվում է իգական սեռով և եզակի կամ հոգնակի թվով.

- أحبّ الفواكه الطازجة / الطازجات.

Սիրում եմ թարմ մրգերը:

أحبّ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

الفواكه: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

الطازجة: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

/ الطازجات: صفة منصوبة وعلامة نصبها الكسرة لأنّها جمع مؤنّث سالم.

٢. إذا كان النعت مصدراً فإنّه يلزم الإفراد والتذكير سواء أكان المنعوت مثنّى أو جمعاً أو مذكّراً أوً مؤنّثاً:

բ) եթե որոշիչը բայանվամբ է արտահայտված, ապա անկախ որոշյալի սեռից և թվից՝ դրվում է եզակի թվով և արական սեռով.

- جاء رجالٌ ثقّةٌ.

Եկան վստահելի (բոց.՝ վստահում (վստահություն)) մարդիկ:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

رجالٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ثقّةٌ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

ت. إذا كان المنعوت اسم جمعٍ مثل "قوم" فإنّه يجوز أن يُجعل النعت مفرداً أو جمعاً:

գ) եթե որոշյալը հավաքական հոգնակիով է արտահայտված, ինչպես قوم (ժողովուրդ), ապա որոշիչը կարող է դրվել թե՛ եզակի, և թե՛ հոգնակի թվով.

- إنّ أبناء حيّنا قومٌ صالح / صالحون.

Իսկապես մեր թաղի զավակները բարի ժողովուրդ են (բոց.՝ է/են):

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.

أبناء: اسم إنّ منصوب وعلامة نصبه الفتحّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

حيّنا: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"نا" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

قومٌ: خبر إنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
صالح: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.
صالحون: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الواو لأنّها جمع مذكّر سالم.

ث. إذا جاءت الصفة على الأوزان الخمسة الآتية فإنّه تبقى بلفظ واحد مع الموصوف سواء أكان مذكّراً أو مؤنّثا وهي:

դ) եթե որոշիչը ներքոհիշյալ հինգ կաղապարներից մեկով է կազմված, ապա անկախ որոշյալի սեռից՝ այն մնում է անփոփոխ.

١. على وزن فعُول، مثل: صبور، غيور.

1. فعُول կաղապարով, օրինակ՝ صبور (համբերատար), غيور (ներող):

٢. على وزن فَعِيل، مثل: جَرِيح.

2. فَعِيل կաղապարով, օրինակ՝ جَرِيح (վիրավոր):

٣. على وزن مِفْعال، مثل: مِهْذار.

3. مِفْعال կաղապարով, օրինակ՝ مِهْذار (շատախոս):

٤. على وزن مِفْعِيل، مثل: مِسْكِين.

4. مِفْعِيل կաղապարով, օրինակ՝ مِسْكِين (խեղճ):

٥. على وزن مِفْعَل، مثل: مِهْذَر.

5. مِفْعَل կաղապարով, օրինակ՝ مِهْذَر (շատախոս):

- جاءت امرأة مسكينٌ.

Մի խեղճ կին եկավ:

جاءت: فعل ماض مبني على الفتح والتاء: تاء التأنيث.
امرأة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
مسكينٌ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

أنواع النعت

Որոշչի տեսակները

١. النعت المفرد: وهو الذي لا يكون جملة أو شبه جملة وإن كان مثنّى أو جمعاً.

1. Առանձին բառով արտահայտված որոշիչ. սա այն տեսակն է, որը չի արտահայտվում նախադասությամբ կամ թերի նախադասությամբ, նույնիսկ եթե երկակի կամ հոգնակի է.

- جاء الرجل العاقل.

Եկավ խելացի մարդը։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

الرجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

العاقل: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

- مررتُ بالرجلين العاقلين.

Անցա երկու խելացի մարդկանց կողքով։

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بالرجلين: ب: حرف جرّ. الرجلين: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه مثنّى.

العاقلين: صفة مجرورة وعلامة جرّها الياء لأنّها مثنّى.

- رأيتُ الرجالَ العقلاءَ.

Տեսա խելացի մարդկանց։

رأيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

الرجالَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

العقلاءَ: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

٢. النعت الجملة: وهو الذي إمّا أن يكون جملة فعلية أو اسمية. ولا بدّ للجملة الواقعة نعتاً من شرطين:

2. Նախադասությամբ արտահայտված որոշիչ. սա այն տեսակն է, որն արտահայտվում է բայական կամ անվանական նախադասությամբ։ Որոշ-

չի դիրքում հանդես եկող նախադասությունը պետք է բավարարի երկու պահանջ.

أ. أن تشتمل على ضمير يعود على المنعوت وهذا الضمير يأتي بارزاً كما يأتي مستتراً.

ب. أن تقع جملة النعت بعد اسم نكرة.

ա) պետք է պարունակի որոշյալի հետ համաձայնող դերանուն, որը կարող է լինել ինչպես բացահայտ, այնպես էլ՝ թաքնված,

բ) պետք է հաջորդի անորոշ անվանը.

- جاء رجل قام أبوه.

Եկավ մի տղամարդ, որի հայրը մեկնել էր (բոց.՝ մեկնել էր նրա հայրը)։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

رجل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

قام: فعل ماض مبني على الفتح.

أبوه: فاعل مرفوعة وعلامة رفعه الواو لأنّه من الأسماء الخمسة وهو مضاف.

والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

الجملة الفعلية "قام أبوه" في محلّ رفع صفة.

(الضمير الذي يربط الجملة بالمنعوت هو: الهاء في كلمة "أبوه" ويعود على المنعوت وهو "رجل".)

(որոշիչ ստորադաս նախադասությունը որոշյալին կապող դերանունը «նրա»-ն է, որով նկատի է առնվում «տղամարդ»-ը)։

- رأيتُ رجلاً أبوه قائم.

Տեսա մի մարդու, որի հայրը մեկնել էր (բոց.՝ մեկնել էր նրա հայրը)։

رأيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

رجلاً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أبوه: مبتدأ مرفوعة وعلامة رفعه الواو لأنّه من الأسماء الخمسة وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

قائم: خبر مرفوعة وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الجملة الاسمية "أبوه قائم" في محلّ نصب صفة.

("أبوه قائم" جملة اسمية تتكوّن من المبتدأ و الخبر. الضمير الذي يعود على المنعوت هو الهاء في كلمة "أبوه").

- مررتُ برجل يعمل خيراً.

Անցա բարիք գործող մի մարդու կողքով (բռց.՝ մարդու կողքով, որը բարիք է գործում)։

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

برجل: ب: حرف جرّ. رجل: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

يعمل: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

خيراً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

الجملة الفعلية "يعمل خيراً" في محلّ جرّ صفة.

("يعمل" جملة فعلية تتكوّن من الفعل والفاعل. الضمير الذي يعود على المنعوت هو مستتر تقديره "هو").

٣. النعت شبه الجملة: وهو الذي إمّا أن يكون ظرفاً أو جاراً ومجروراً. ولا بدّ أن يكون المنعوت نكرة[٥١].

3. Թերի նախադասությամբ արտահայտված որոշիչ. սա այն տեսակն է, որն արտահայտվում է պարագայական անվամբ կամ հարակցական մասնիկով կապակցությամբ։ Որոշյալն անպայման պետք է անորոշ լինի[52].

- في الدار رجل أمام الباب

Տանը մի տղամարդ կա՝ դռան առաջ [կանգնած]։

في: حرف جرّ.

الدار: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

---

[٥١] هناك القول المعروف والمشهور: الجمل واشباه الجمل بعد النكرات صفات وبعد المعارف أحوال.

[52] Կա հայտնի ձևակերպում. «Նախադասությունները և թերի նախադասություններն անորոշ անվանը հաջորդելիս որոշիչ են, իսկ որոշյալ անվանը հաջորդելիս՝ վիճակի պարագա»։

وشبه جملة "في الدار" متعلّق بخبر مقدّم محذوف في محلّ رفع والتقدير: "رجل كائن أو موجود في الدار"
رجل: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
أمام: ظرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الباب: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة "أمام الباب" متعلّق بصفة محذوفة في محلّ رفع والتقدير: "كائن أو موجود أمام الباب".

- شاهدتُ رجلاً على دراجته.

Տեսա մի տղամարդու՝ իր աստիճանների վրա [կանգնած]:

شاهدتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
رجلاً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
على: حرف جرّ.
دراجته: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء: ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.
وشبه جملة "على دراجته" متعلّق بصفة محذوفة في محلّ نصب والتقدير: "كائناً أو موجوداً على دراجته"

تعدّد النعت

Բազմակի որոշիչ

يمكن للنعت أن يتعدد بدون أي شرط.

Որոշիչը կարող է բազմակի լինել առանց որևէ պայմանի.

- حضر الحفلة جمهور غفير متحمّس.

Խնջույքին ներկա էին բազմաքանակ ոգևորված մարդիկ:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
الحفلة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
جمهور: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

غفير: صفة أولى مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.
متحمّس: صفة ثانية مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

تعدّد المنعوت

Բազմակի որոշյալներ

وقد يتعدّد المنعوت إذا كانت أفعال المنعوت المتعددة متّحدة في المعنى، مثل: عاد سمير ورجع خالد المهذبان. المنعوت المتعدّد: سمير وخالد. الفعلان المتّحدان في المعنى: عاد ورجع، الصفة: المهذبان.

Որոշյալը կարող է բազմակի լինել, եթե բազմակի են դրանց վերաբերող հոմանիշ բայերը, օրինակ՝ عاد سمير ورجع خالد المهذبان (*Վերադարձան բարեկիրթ Սամիրը և Խալիդը* (բոց.՝ *վերադարձավ Սամիրը և հետ եկավ Խալիդը՝ երկու բարեկիրթները*)): Բազմակի որոշյալը «Սամիրը» և «Խալիդն» են, հոմանիշ բայերը՝ «հետ եկավ» և «վերադարձավ», որոշիչը՝ «երկու բարեկիրթները».

- عاد سمير ورجع خالد المهذبان.

Վերադարձան բարեկիրթ Սամիրը և Խալիդը։

عاد: فعل ماض مبني على الفتح.
سمير: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
ورجع: الواو: حرف عطف. رجع: فعل ماض مبني على الفتح.
خالد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
المهذبان: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الألف لأنّها مثنّى.

أمّا إذا اختلف الفعلان في المعنى امتنعت الصفة.

Եթե բայերը հոմանիշ չեն, ապա հատկանիշ ցույց տվող բառը որոշիչ չէ.

- جاء سمير وذهب خالد العاقلين.

Եկավ Սամիրը, և վերադարձավ Խալիդը՝ երկու խելացիները

(բոց.՝ եկավ Սամիրը, և վերադարձավ Խալիդը՝ [նկատի ունեմ] երկու խելացիներին)։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

سمير: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

وذهب: الواو: حرف عطف. ذهب: فعل ماض مبني على الفتح.

خالد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

العاقلين: مفعول به لفعل محذوف تقديره "أعني" منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه مثنّى.

الاختصاص

Մասնավորող կառույց

هو أسلوب في الجملة العربية يُفيد التخصيص والتحديد وتقوية المعنى. يُذكر فيه اسم ظاهر، بعد ضمير المتكلّم أو المخاطب[٥٣]، ويُسمّى هذا الاسم المخصوص أو الاسم الخاصّ، أو هو نوع من المفعول به حذف فعله تقديره "أخصّ"، وهو ثلاثة أنواع:

Սա արաբերենում մասնավորող, հստակեցնող և իմաստը շեշտող կառույց է, որում գոյականը հաջորդում է առաջին կամ երկրորդ դեմքի դերանվանը[54]։ Այդ գոյականը հանդես է գալիս որպես մասնավորող կամ հատուկ անուն կամ ուղիղ խնդիր, որի «մասնավորում եմ» իմաստն արտահայտող բայը զեղչվել է։ Այն լինում է երեք տեսակ.

١. المعرف بـ"ال":

1. ال հոդով որոշյալ առմամբ գոյական.

---

٥٣ يرى بعض النحويين أنّ أسلوب الاختصاص يبدأ بضمير المتكلّم فقط بينما يرى آخرون أنّه يجوز الابتداء بضمير المتكلّم والمخاطب.

54 Որոշ քերականագետների կարծիքով մասնավորող կառույցը միայն առաջին դեմքի դերանվանը կարող է հաջորդել, մինչդեռ ըստ այլ քերականագետների՝ այն կարող է հաջորդել ինչպես առաջին, այնպես էլ երկրորդ դեմքի դերանուններին։

- نحن الجنودَ ندافع عن الوطن.

Մենք՝ զինվորներս, պաշտպանում ենք հայրենիքը:

نحن: ضمير منفصل مبني على الضمّ في محل رفع مبتدأ.

الجنودَ: مفعول به منصوب على الاختصاص وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ندافع: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "نحن".

عن: حرف جرّ.

الوطن: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وجملة " ندافع عن الوطن" في محلّ رفع خبر.

٢. المعرف بالإضافة:

2. որոշյալ լծորդական կապակցության առաջին անդամ.

- نحن سكّان المدن نحبّ التجارة.

Մենք՝ քաղաքի բնակիչներս, սիրում ենք առևտուրը:

نحن: ضمير منفصل مبني على الضمّ في محل رفع مبتدأ.

سكّان: مفعول به منصوب على الاختصاص وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

المدن: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

نحبّ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "نحن".

التجارة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

وجملة " نحبّ التجارة" في محلّ رفع خبر.

٣. المسبوق بـ"أَيُّها" ـو "أَيّتُها":

3. أَيُّها և أَيّتُها (ո՛վ) կապակցումներին հաջորդող անուն.

- أنتم أيُّها الطلابُ أمل البلاد.

Դուք՝ ո՛վ ուսանողներ, երկրի հույսն եք:

أنتم: ضمير منفصل مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

أيُّها: أيّ: اسم مبني على الضمّ في محلّ نصب على الاختصاص، و"ها" المتّصلة به للتنبيه.
الطلابُ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها لأنّها اسم مشتَق.
أمل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
البلاد مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ملاحظة:

١. الفرض من أسلوب الاختصاص واحد من ثلاثة:
- إمّا زيادة الايضاح، مثال: أنا الطالبَ أهتمّ بدراستي.
- إمّا الفخر، مثال: نحن العربَ أهل جودٍ وكرم.
- إمّا التواضع، مثال: إنّي أيّها المذنب أعتذر.

Ծանոթագրություն. 1. Մասնավորող կառույցի համար պարտադիր է հետևյալ երեք իմաստներից մեկը.

- լրացուցիչ պարզաբանում, օրինակ՝ أنا الطالبَ أهتمّ بدراستي (Ես՝ ուսանողս, կարևորում եմ իմ ուսուցումը),
- գովաբանում, օրինակ՝ نحن العربَ أهل جودٍ وكرم (Մենք՝ արաբներս, առատաձեռն և հյուրասեր ժողովուրդ ենք),
- համեստություն, օրինակ՝ إنّي أيّها المذنب أعتذر (Ես՝ ո՛վ մեղավորս, իսկապես ներողություն եմ խնդրում)։

٢. إن كان الاسم المخصوص لفظً "أيّ" أو "أيّة" وجب بناؤهما على الضمّ في محلّ نصب على الاختصاص و"ها" المتّصلة بهما للتنبيه والاسم بعدهما يكون بدلاً إن كان جامداً ويكون نعتاً إن كان مشتقاً.

2. Եթե մասնավորված անունը նախդրված է أيّ կամ أيّة բառերով, ապա դրանք ստանում են անփոփոխ դամմա վերջավորություն՝ զբաղեցնելով մասնավորող կառույցի խնդրառական դիրք, իսկ դրանց կցված ها դերանունը և նրան հաջորդող անունը հանդես են գալիս որպես բացահայտիչ, եթե բայարմատից ածանցված անուն չեն, և որոշիչ, եթե բայարմատից ածանցված անուն են։

- مثال الاسم الجامد:

- բայարմատից չածանցված անվան օրինակ՝

- أنا أيتُها المرأةُ اعتزّ بوطني.

Ես՝ ո՛վ կինս, սիրում եմ հայրենիքս։

أنا: ضمير منفصل مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

أيتُها: أيةُ: اسم مبني على الضمّ في محلّ نصب على الاختصاص، و"ها" المتّصلة به للتنبيه.

المرأةُ: بدل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

اعتزّ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

بوطني: الباء: حرف جرّ. الوطن: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. الياء: ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

وجملة " اعتزّ بوطني" في محلّ رفع خبر.

- مثال الاسم المشتق:

- բայից ածանցված անվան օրինակ՝

- نحن أيُّها العمّالُ نبني الوطن.

Մենք՝ ո՛վ աշխատավորներս, կառուցում ենք հայրենիքը։

نحن: ضمير منفصل مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

أيُّها: أيّ: اسم مبني على الضمّ في محلّ نصب على الاختصاص، و"ها" المتّصلة به للتنبيه.

العمّالُ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.

نبني: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدّرة على الياء منع من ظهورها الثقل، والفاعل ضمير مستتر تقديره "نحن".

الوطن: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

وجملة " نبني الوطن" في محلّ رفع خبر.

الاسم الممنوع من التنوين أو الصرف

ԱՆՈՐՈՇ ՀՈԴ ՉԸՆԴՈՒՆՈՂ ԿԱՄ ՁԵՎԱԲԱՆՈՐԵՆ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՎԱԾ ԱՆՈՒՆ

هو الاسم الذي لا يلحق التنوين آخره وعلامة جرّه الفتحة نيابة عن الكسرة.
ويجب معرفة أنّ التنوين والصرف معناهما واحد.

Սա այն անունն է, որը չի ընդունում անորոշ հոդ և հարակցական դիր-քում քասրայի փոխարեն ֆաթհա է ընդունում:

ويمنع الاسم من التنوين في عدّة أحوال:

Անունը չի կարող անորոշ հոդ ընդունել մի շարք դեպքերում.

أ. إذا كان في آخره ألف ونون زائدتان مثل: سليمان، عثمان، عدنان.

ա) եթե այն ավարտվում է ավելորդ ان վերջավորությամբ, օրինակ՝ سليمان (Սուլեյման), عثمان (Օսման), عدنان (Ադնան).

- تسلّمتُ رسالةً من عدنانَ.

Մի նամակ ստացա Ադնանից:

تسلّمتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
رسالةً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
من: حرف جرّ.
عدنانَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

ب. إذا كان اسم العلم على وزن فُعَل مثل: عُمَر، زُحَل، مُطَر.

բ) եթե այն فُعَل կաղապարի հատուկ անուն է, օրինակ՝ عُمَر (Օմար), زُحَل (Զուհալ), مُطَر (Մուտար).

- أُعجِبَ الناس بعدل الخليفة عُمَر.

Խալիֆա Օմարի արդարությունը զարմացրեց մարդկանց:

أُعجِبَ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.
الناس: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

بعدل: الباء: حرف جرّ. العدل: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
الخليفة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
عُمَر: بدل من "الخليفة" مجرور مثله وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

ت. إذا كان اسماً لعلم مؤنّث[٥٥].
ويأتي اسم العلم المؤنّث في الكلام على ثلاثة أنواع:

գ) եթե այն իգական սեռի հատուկ անուն է[56]:

Իգական սեռի հատուկ անունը նախադասության մեջ լինում է երեք տեսակ.

١. التأنيث اللفظي: يكون فيه الاسم لعلم مذكّر فتلحق آخره تاء التأنيث مثل: عنترة، معاوية، طلحة.

1. ձևով իգական. այս անունները արական սեռի այն անուններն են, որոնք ավարտվում են իգական սեռի *թա* ցուցիչով, օրինակ՝ عنترة(Անտարա), معاوية(Մուավյա), طلحة(Տալհա),

٢. التأنيث المعنوي، وهو الذي يكون فيه الاسم اسماً لمؤنّث حقيقيّ ليس منتهياً بتاء التأنيث مثل: زينب، سعاد.

2) իմաստով իգական. այս անունները իրական իգական սեռի անուններ են, որոնք չեն ավարտվում իգական սեռի *թա* ցուցիչով, օրինակ՝ زينب (Զեյնաբ), سعاد (Սուադ),

٣. التأنيث اللفظي والمعنوي، وهو الذي يكون فيه الاسم الؤنّث حقيقيّ منتهياً بتاء التأنيث مثل عائشة، فاطمة.

---

٥٥ إذا كان اسم العلم العربيّ المؤنّث واسم العلم الأعجمي مؤلّفاً من ثلاثة أحرف أوسطها ساكن فإنّه يجوز أن يصرف وأن يمنع من الصرف مثل: هند، نوح، جاك، مصر، هود.

56 Արաբական և օտար իգական այն հատուկ անունները, որոնք երեք հարֆից են կազմված, որոնցից միջինը սուքուն է կրում, կարող են և՛ արգելափակվել, և՛ ոչ, օրինակ՝ هند, نوح, جاك, مصر, هود):

3) իմաստով և ձևով իգական. այս անունները իրական իգական սեռի անուններ են, որոնք ավարտվում են իգական սեռի *թա* ցուցիչով, օրինակ՝ عائشة(Աիշա), فاطمة (Ֆատիմա).

- سلّمت برقية وصلتني من سعادَ ومعاويةَ لفاطمة.

Ես հանձնեցի նամակը, որն ինձ էին ուղարկել Սուադն ու Մուավիան Ֆատիմայի համար:

سلّمت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

برقية: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

وصلتني: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والتاء تاء التأنيث الساكنة، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي"، والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به

من: حرف جرّ.

سعادَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

ومعاويةَ: الواو: حرف عطف. معاوية: اسم معطوف مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

لفاطمة: اللام: حرف جرّ. فاطمة: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

د. إذا كان اسماً أعجمياً مثل: بغدادُ، مصرُ، حلبُ.

դ) եթե այն ծագմամբ արաբական անուն չէ, օրինակ՝ بغدادُ (Բաղդադ), مصرُ(Եգիպտոս), حلبُ (Հալեպ).

- قابلت عمّ إبراهيم في بغدادَ.

Մենք Իբրահիմի հորեղբորը հանդիպեցինք Բաղդադում:

قابلت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

عمّ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

إبراهيم: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

في: حرف جرّ.

بغدادَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

ت. إذا كان مركّباً تركيباً مزجياً، والتركيب المزجي هو أن تصبح الكلمتان كلمة واحدةً مثل: بعلبكُ، حضرموتُ.

ե) եթե այն բաղադրյալ անուն է. անունները բաղադրյալ են կոչվում, երբ երկու բառ միավորվում են՝ կազմելով մեկ բառ, օրինակ՝ بعلبكُ (Բաալ-բեք), حضرموتُ(Հադրամաութ).

- رأينا في بعلبكَ آثاراً مدهشةً.

Մենք Բաալբեքում տեսանք զարմանահրաշ հուշարձաններ:

رأينا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

في: حرف جرّ.

بعلبكُ: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف

آثاراً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو موصوف.

مدهشةً: صفة لـ" آثاراً" منصوبة مثله وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

في: حرف جرّ.

بغدادَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

ث. إذا كان اسم علم على وزن الفعل، أيْ أنّ الكلمة تصلح لأنْ تُستعمل كاسم وكفعل مثل أحمد، أسعد، بارك.

զ) եթե այն հատուկ անուն է, որի կաղապարը համընկնում է բայական կաղապարի հետ, այսինքն՝ կարող է կիրառվել թե՛ որպես բայ, թե՛ որպես անուն, օրինակ՝ أحمد, أسعد, بارك.

- التقيت بأحمدَ.

Ես հանդիպեցի Ահմադին:

التقيت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بأحمدَ: الباء: حرف جرّ. أحمد: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

- أحمدُ الله.

Փառաբանում եմ Աստծուն:

أحمدُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

الله: اسم الجلالة. مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ت. إذا كان اسماً لغير العلم جاء على صيغة منتهي الجموع. وصيغة منتهي الجموع هي كلّ جمع جاء فيه بعد الألف الدالّة على الجمع حرفان أو ثلاثة حروف أوسطها ساكن، وأشهر أوزان صيغ منتهي الجموع هي:

է) եթե այն հոգնակի թվով հասարակ անվան այնպիսի կաղապար է, որում բառամիջում հոգնակի թիվ մատնանշող ալիֆ հարֆին հաջորդում է երկու կամ երեք հարֆ, որոնց մեջտեղի հարֆը սուքուն է կրում: Նման կաղապարներից առավել հայտնի են հետևյալ կաղապարները.

١. مَفاعِلُ، مثل: مدارس، مصانع، مساجد.

1. مَفاعِلُ, օրինակ՝ مدارس (դպրոցներ), مصانع (գործարաններ), مساجد (մզկիթներ):

٢. مَفاعِيل، مثل: مفاتيح، مناديل، ميادين.

2. مَفاعِيل, օրինակ՝ مفاتيح (բանալիներ), مناديل (թաշկինակներ), ميادين (հրապարակներ):

٣. فَعائِلُ، مثل: رسائل، فضائل، دوائر.

3. فَعائِلُ, օրինակ՝ رسائل (նամակներ), فضائل (արժանիքներ), دوائر (շրջաններ):

٤. فَواعِلُ، مثل: قواعد، قوارب، جواهر.

4. فَواعِلُ, օրինակ՝ قواعد (օրենքներ), قوارب (նավակներ), جواهر (թանկարժեք քարեր).

- في مدارسَ جديدةٍ مصابيحُ جميلةٌ.

Նոր դպրոցներում գեղեցիկ լուսամփոփներ կան:

في: حرف جرّ.

مدارسَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة الظاهرة على آخره لأنّه اسم ممنوع من الصرف.
وشبه الجملة "في مدارس" متعلّق بخبر مقدم محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".
جديدةٍ: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرة الظاهرة على آخره.
مصابيحُ: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
جميلةٌ: صفة مرفوعة وعلامة رفعها الضمة الظاهرة على آخرها.

ث. إذا كان اسماً لغير علم مختوماً بألف التأنيث الممدودة بعدها همزة مثل: صحراءُ، صفراءُ، أقرباءُ، أذكياءُ[٥٧].

أو كان مختوماً بألف التأنيث المقصورة، مثل: ذكرى، مرضى.

ը) եթե այն հասարակ անուն է, որն ավարտվում է իգական սեռ մատնանշող ալիֆ (ا) հարֆով, որին հաջորդում է համզա, օրինակ՝ صحراءُ (անապատ), صفراءُ (դեղին), أقرباءُ (մերձավորներ), أذكياءُ (խելացիներ)[58], կամ ավարտվում է իգական սեռ մատնանշող կարճ ալիֆ (ى) հարֆով, օրինակ՝ ذكرى (հիշատակ), مرضى(հիվանդներ).

- ذهبنا لزيارة المرضى.

Գնացինք հիվանդներին այցելելու։

ذهبنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
لزيارة: اللام: حرف جرّ. زيارة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

---

٥٧ هناك أسماء تنتهي بهمزة بعد ألف مدّ زائدة، ولكنّها ليست ممنوعة من الصرف. لأنّ الهمزة أصلية وليست زائدة للتأنيث مثل: بناءٌ، سماءٌ، أسماءٌ، أبناءٌ. أمّا "أشياءٌ" فهمزتها أصلية للتأنيث إلا أنّها وردت في القرآن ممنوعة من الصرف، ولذا فإنّ صرفها سماعي.

58 Կան անուններ, որոնք ավարտվում են ավելորդ ալիֆ (ا) հարֆին հաջորդող համզայով, սակայն ձևաբանորեն ազելափակված չեն, քանի որ համզան արմատական է, ոչ թե իգականություն մատնանշող ավելորդ հարֆ, օրինակ՝ بناءٌ (կառույց), سماءٌ (երկինք), أبناءٌ (զավակներ), ինչ վերաբերում է أشياءٌ (իրեր) բառին, ապա այստեղ նույնպես համզան արմատական է, սակայն Ղուրանում այս բառը ձևաբանորեն սահմանափակված է, այդ պատճառով նրա արգելափակումը զուտ արտասանական է։

المرضى: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الفتحة المقدّرة على الألف نيابة عن الكسرة لأنّه اسم ممنوع من الصرف.

الصفة الممنوعة من التنوين

Անորոշ հոդ չընդունող ածականներ

هناك أربعة أسباب تمنع الصفة من التنوين.

Ածականը անորոշ հոդ չի ընդունում հետևյալ չորս դեպքերում.

أ. إذا كانت الصفة على وزن "فُعْلان" ومؤنّثها على وزن "فُعْلى"، مثل: عطشان - عطشى، غضبان - غضبى، سكران - سكرى.

ա) եթե ածականը արտահայտված է فُعْلان կաղապարով, որի իգականը կազմվում է فُعْلى կաղապարով, օրինակ՝ عطشان–عطشى (ծարավ), غضبان – غضبى (զայրացած), سكران –سكرى (արբած).

- مررت بغضبانَ يصرخ.

Անցա զայրացած մեկի կողքով, որը բղավում էր:

مررت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالـتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بغضبانَ: الباء: حرف جرّ. غضبانَ: اسم مجرور وعلامة جرّه الفتحة نيابة عن الكسرة لأنّه ممنوع من الصرف.

يصرخ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

وجملة "يصرخ" في محل نصب حال.

ب. إذا كانت الصفة على وزن "أَفْعَلُ" ومؤنّثها على وزن "فَعْلاءُ"، مثل: أحمر - حمراء، أحسن - حسناء، أشقر - شقراء.

բ) եթե ածականն արտահայտված է أَفْعَلُ կաղապարով, որի իգականը կազմվում է فَعْلاءُ կաղապարով, օրինակ՝ أحمر– حمراء (կարմիր), أحسن– حسناء(լավ, բարի), أشقر– شقراء (շիկահեր).

- كتبت بقلمٍ أحمرَ.

Գրեցի կարմիր գրչով:

كتبت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالـتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بقلمٍ: الباء: حرف جرّ. قلم: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

أحمرَ: صفة مجرورة وعلامة جرّها الفتحة نيابة عن الكسرة لأنّها ممنوعة من الصرف.

ت. إذا كانت الصفة عدداً مصوغاً على وزن "مَفْعَل" أو "فُعْال" من واحد إلى عشرة، مثل: مَوْحَد، مَثْنَى، مَثْلَث، مَرْبَع، أُحاد، ثُناء، ثُلاث، رُباع.

գ) եթե ածականը կազմված է 1-10 թվականներից مَفْعَل կամ فُعْال կապարով, օրինակ՝ مَوْحَد (միավորված), مَثْنَى (երկակի), مَثْلَث (եռակի), مَرْبَع (քառակի), أُحاد(մեկական), ثُناء (երկուական), ثُلاث (երեքական), رُباع (չորսական).

- دخلنا الحرب بجنود مثنى وثلاث ورُباع.

Մենք պատերազմ մտանք կրկնապատիկ, եռապատիկ, քառապատիկ մեծ զորքով (բոց.՝ մենք պատերազմ մտանք երկակի, եռակի, քառակի զորքով):

دخلنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

الحرب: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

بجنود: الباء: حرف جرّ. جنود: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

مثنى: صفة مجرورة وعلامة جرّها الفتحة نيابة عن الكسرة لأنّها ممنوعة من الصرف وهي معطوفة.

الواو: حرف عطف.

ثلاث: اسم معطوف على مجرور وعلامة جرّه الفتحة نيابة عن الكسرة لأنّه ممنوعة من الصرف.

الواو: حرف عطف.

رباع: اسم معطوف على مجرور وعلامة جرّه الفتحة نيابة عن الكسرة لأنّه ممنوعة من الصرف.

ث. لقد خصص هذا السبب لكلمة واحدة فقط وهي كلمة " أخر " وهي صفة معدولة عن مفردها "أخرى".

դ) եթե այն վերաբերում է միայն մեկ բառի՝ أخر (ուրիշներ (իրանիշ)), որը համարժեք է أخرى (ուրիշ (իգ.ա.)) ածականին.

- أجلتِ السفر لأيام أخرَ.

Որոշ ժամանակով հետաձգեցիր ճամփորդությունդ

(բոց.՝ ճամփորդությունդ հետաձգեցիր ուրիշ օրերի)։

أجلتِ: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح والتاء لتأنيث حركت بالكسرة لالتقاء الساكنين.

السفر: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

لأيام: اللام: حرف جرّ. أيام: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

أخرَ: صفة مجرورة وعلامة جرّها الفتحة نيابة عن الكسرة لأنّها ممنوعة من الصرف.

صرف الاسم الممنوع من الصرف

Ձևաբանորեն սահմանափակված անվան թեքումը

يصرف الممنوع من الصرف في حالتين: إذا عُرف بـ"ال" أو إذا أضيف، وهو في الحالتين لا ينون، ولكن علامة الجرّ فيه تعود إلى أصلها فتصبح كسرة.

Ձևաբանորեն սահմանափակված անունը դադարում է սահմանափակ-ված լինել երկու՝ ال հոդով որոշյալ դառնալու և լծորդված անվան դիրքում դրվելու դեպքում։ Սրանք այն երկու դիրքերն են, որոնցում բառն անորոշ հոդ չի կարող ունենալ, հետևաբար այս երկու դիրքերում դրված ձևաբանորեն սահմանափակված անունները դադարում են բացառու-թյուն լինելուց և մյուս անունների նման հարակցական դիրքում քասրա են ստանում.

- كتبت بالقلمِ الأحمرِ.

Գրեցի կարմիր գրչով։

كتبت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالـتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
بالقلمِ: الباء: حرف جرّ. القلمِ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
الأحمرِ: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرة الظاهرة على آخرها.

- كتبت بقلمٍ أحمرِ اللون.

Գրեցի կարմիր գույնի գրչով:

كتبت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالـتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
بقلم: الباء: حرف جرّ. قلم: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
أحمرِ: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرة الظاهرة على آخرها وهي مضاف.
اللون: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

أسماء الأفعال

ԲԱՅԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

أسماء الأفعال أسماء مبنية تدلّ على معنى الفعل وتعمل عمله ولا تقبل علاماته.

Բայական գործառույթ ունեցող անունները թեքման չենթարկվող անուններ են, որոնք բայի իմաստ են արտահայտում և վերջինիս գործառույթն են իրականացնում, սակայն չեն ընդունում նրա ցուցիչները.

تنقسم أسماء الأفعال من حيثُ زمنها إلى ثلاثة أقسام:

Բայական գործառույթ ունեցող անունները ժամանակի առումով բաժանվում են երեք խմբի.

١. أسماء أفعال ماضية، وهي تدلّ على معنى الفعل الماضي وأهمّها:

هيهاتَ (أي: بَعُدَ)، شتّانَ (أي: افترق)، سُرْعانَ (أي: أسرع)، بُطآن أو بطآن (أي: بَطُؤَ)

1. Անցյալ ժամանակի բայական գործառույթ ունեցող անուններ, որոնք անցյալ ժամանակի բայիմաստ են մատնանշում: Այս տեսակի առավել կարևոր անուններն են՝ هيهاتَ (հեռու էր), شتّانَ (տարբեր էր), سُرْعانَ (շուտով), بُطآن կամ بطآن (դանդաղ էր):

٢. أسماء أفعال مضارعة، وهي تدلّ على معنى الفعل المضارع وأهمّها:

أوّهْ أو أهٍ (أي: أتوجع)، بَخٍ (أي: استحسن)، أُفٍ (أي: أتضجر)، وا، واهاً، وَيْ (أي: أتعجّب)، بَجَلْ (أي: يكفي)

2. Ներկա ժամանակի բայական գործառույթ ունեցող անուններ, որոնք ներկա ժամանակի բայիմաստ են մատնանշում: Այս տեսակի առավել կարևոր անուններն են՝ أوّهْ կամ أهٍ (ցավ եմ զգում), بَخٍ (կեցցե), أُفٍ (թո՛ւ, այսինքն՝ զզվում եմ), وا, واهاً, وَيْ (զարմանալի է), بَجَلْ (հերիք է):

٣. أسماء أفعال أمر، وهي تدلّ على معنى فعل الأمر وأهمّها:

إيه (أي: زِد)، آمين (أي: استجب)، هيّا (أي: أسرع)، صَهْ (أي: أُسكتْ)، حيَّ (أي: أَقبِلْ)، هاكِ (أي: خذ)، عليك (أي: إلزَمْ)، دونَك (أي: خذ)، هَأُمَّ (أي: قرِّبْ أو اقتربْ)،

إليك (أي: ابتعدْ)، أمامَك (أي: تقدَّمْ)، حَذار (أي: احْذَرْ)، دَفاعِ (أي: اِدفَعْ)، سَماعِ (أي: اِسمَعْ)، نَزالِ (أي: انزِلْ)

3. Հրամայական եղանակի բայական գործառույթ ունեցող անուններ, որոնք հրամայական եղանակի բայիմաստ են մատնանշում: Այս տեսակի առավել կարևոր անուններն են՝ إيه (դե՛ (այսինքն՝ շարունակի՛ր)), آمين (ի կատար ածի՛ր), صَهْ (լռի՛ր), وا (փրկի՛ր), حيَّ (ե՛կ), هاكِ (վերցրո՛ւ), عليك (պարտավորվի՛ր), دونَك (զե՛րծ մնա), هَلُمَّ (մոտեցի՛ր), إليك (վերցրո՛ւ), أمامَك (առա՛ջ եկ), حَذار (զգուշացի՛ր), دَفاعِ (պաշտպանվի՛ր), سَماعِ (լսի՛ր), نَزالِ (իջի՛ր):

وتنقسم أسماء الأفعال من حيثُ نوعها إلى ثلاثة أقسام:

Բայական գործառույթ ունեցող անունները ձևի առումով բաժանվում են երեք խմբի.

أ. المرتجل، وهو ما لم يستعمل اسم فعل منذ البداية ولم يستعمل في معان أخرى، مثل: هيهاتَ، آهِ، آمين، أفٍ، شتّانَ، هلُمَّ.

ա) Հանպատրաստից. սրանք այն անուններն են, որոնք ի սկզբանե չեն կիրառվել որպես բայական գործառույթ ունեցող անուններ և գործածվել են այլ իմաստներով, օրինակ՝ هيهاتَ (հեռու էր), أهٍ (ցավում եմ), آمين (կատարի՛ր), أُفٍ (թո՛ւ (այսինքն՝ զզվում եմ)), شتّانَ (տարբեր էր), هَلُمَّ (մոտեցի՛ր):

ب. المنقول، وهو ما لم يستعمل اسم فعل من قَبْلُ ولكنّه نُقل من غيره وأصبح اسم فعل وقد يكون الفعل:

١. عن ظرف: مثل: "دونَكَ الكتابَ" بمعنى "خذه"
٢. عن جار ومجرور: مثل: "عليك نفسَك" بمعنى "الزمْها"
٣. عن مصدر: مثل: "رُوَيْدَ زيداً" بمعنى "أَمْهِلْه"

բ) Փոխանցված. սրանք այն անուններն են, որոնք ի սկզբանե չեն ունեցել բայական գործառույթ, սակայն հետագայում ձեռք են բերել այն: Դրանց բայիմաստը կարող է առաջանալ.

1. պարագայական անունից, օրինակ՝ دونَكَ الكتابَ (Վերցրո՛ւ գիրքը),

2. հարակցական մասնիկով կապակցությունից, օրինակ՝ عليك نفسَك (Հենց քեզ վրա է) «Դու պարտավոր ես» իմաստով,

3. բայանունից, օրինակ՝ رُوَيْدَ زيداً" (Դանդաղեցրո՛ւ Զեյդին)։

ت. القياسي أو المعدول: ومعنى القِياس هو أن يُقاس أو يُصاغ على وزن فَعالِ من كلّ فعل ثلاثي متصرّف غير جامد. مثل:

حَذار (أي: احْذَرْ)، سَماعِ (أي: اِسمَعْ)، نَزالِ (أي: انزِلْ)، سَراعِ (أي: أسرِعْ)، فتاحِ (أي: اِفْتَحْ)

Երրորդ՝ համեմատական կամ ուղղված. սրանք այն անուններն են, որոնք կազմվում են ցանկացած եռահարֆ ածանցելի բայից فَعالِ կաղապարով, օրինակ՝ حَذار (զգուշացի՛ր), سَماعِ (լսի՛ր), نَزالِ (իջի՛ր), سَراعِ (շտապի՛ր), فتاحِ (բա՛ց)։

ملاحظة:

أ. أسماء الأفعال كلّها مبنية وليس من قاعدة لبنائها إلا ما كان منها على وزن فَعالِ" فيُبنى على الكسر دائماً.

ب. أسماء الأفعال لا تقبل علامات الأفعال ولا تتصرّف تصريفها. فهي لا تُسبق بحروف النواصب والجوازم، كما لا تدخل عليها تاء الفاعل المتحرّكة. ثمّ أنّها ثابتة على صيغة واحدة: ممثلاً "حذارِ" بمعنى "احذرْ" للمفرد والمثنى والجمع وسواء أكان مذكّراً أم مؤنّثاً، مثل: حذار أن تفعل كذا، أو أن تفعلا كذا، أو أن تفعلوا كذا.

ت. أسماء الأفعال تحمل دلالة أكثر من الأفعال فاسم الفعل "هيهاتَ" مثلاً يدخل على المبالغة أكثر مما يدلّ عليه الفعل "بعُد" يكون "هيهات" للبعيد البعيد.

Ծանոթագրություն. բայական գործառույթ ունեցող բոլոր անունները.

ա) չեն ենթարկվում թեքման և կազմվում են միայն فَعالِ կաղապարով՝ մշտական քասրա վերջավորությամբ,

բ) չեն ընդունում բային հատուկ ցուցիչները, չեն ենթարկվում բային բնորոշ ձևաբանական վերլուծության, չեն նախադրվում բայը խնդրառական և ընդհատ դիրքով դնող մասնիկներով, չեն ընդունում ենթակայի ت ձայնավորված վերջավորությունը։ Ունեն մեկ անփոփոխ ձև՝ անկախ սեռից և թվից, օրինակ՝ حذار أن تفعل كذا (Զգուշացի՛ր, որ այդպես անես),

կամ أن تفعلا كذا حذار (Զգուշացե՛ք, որ երկուսդ այդպես անեք), կամ أن تفعلوا كذا حذار (Զգուշացե՛ք, որ դուք այդպես անեք):

գ) Արտահայտում են ավելի սաստկական իմաստ, քան բայերը, օրինակ هيهاتَ (հեռու էր) բայական գործառույթ ունեցող անունը ավելի սաստկական իմաստ ունի, քան بعُد (հեռու լինել) բայը:

شواهد أعرابية

Վերլուծության օրինակներ

- هيهاتَ السفرُ.

Հեռու էր ճամփորդությունը:

هيهاتَ: اسم فعل ماض بمعنى بَعُدَ مبني على الفتح.

السفرُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- شتّان الجدُّ والهزلُ.

Լուրջն ու կատակը տարբեր են:

شتّان: اسم فعل ماض بمعنى افترقَ مبني على الفتح.

الجدُّ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والهزلُ: الواو: حرف عطف. الهزل: اسم معطوف على الجدّ مرفوع مثله.

- بَجَلْ الصبرُ.

Բավական է համբերել:

بَجَلْ: اسم فعل مضارع بمعنى يكفي مبني على السكون.

الصبرُ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- أفِّ من العُزلة.

Զզվում եմ մենակությունից:

أفِّ: اسم فعل مضارع بمعنى انضجرُ مبني على الكسر. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

من: حرف جرّ.

العُزلة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- آهِ للكسولةِ.

Ցավակցում եմ ծույլին:

آهِ: اسم فعل مضارع بمعنى اتوجّع مبني على الكسر. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".
للكسولةِ: اللام: حرف جرّ. الكسولةِ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- آمينْ.

Արձագանքի՛ր։

آمينْ: اسم فعل أمر بمعنى استجب مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

- حيَّ.

Ընդունի՛ր։

حيَّ: اسم فعل أمر بمعنى أقبِلْ مبني على الفتح. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

- حَذارِ.

Զգուշացի՛ր։

حَذارِ: اسم فعل أمر بمعنى اِحذِرْ مبني على الكسر. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

- عليكَ الصِدقَ.

Դու պետք է ճշմարտախոս լինես։

عليْكَ: اسم فعل أمر بمعنى اِلزَمْ مبني على السكون. والكاف حرف خطاب لا محلّ له من الإعراب، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
الصِدقَ: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- إليكَ عنّي.

Հեռացի՛ր ինձանից։

إليكَ: اسم فعل أمر بمعنى ابتعدْ مبني على السكون. والكاف حرف خطاب لا محلّ له من الإعراب، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
عنّي: عن: حرف جرّ. والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ اسم مجرور.

- دونَكَ الكتابَ.

Վերցրո՛ւ գիրքը։

دونَكَ: اسم فعل أمر بمعنى خذْ مبني على الفتح. والكاف حرف خطاب لا محلّ له من الإعراب، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
الكتابَ: مفعول به منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

اسم الفاعل

ԵՆԹԱԿԱՅԱԿԱՆ ԴԵՐԲԱՅ

هو اسم يشتق من الفعل اللازم للدلالة على من قام به.

Այն անուն է, որն ածանցվում է ներգործական և չեզոք սեռի բայերից՝ գործողությունը կատարողին մատնանշելու համար։

طريقة صياغة اسم الفاعل:

Ենթակայական դերբայի կազմման ձևերը.

- إذا كان فعلاً ثلاثياً صحيحاً صيغ على وزن "فاعِل"، مثل: كتب – كاتِب.

- եթե ածանցվում է եռահարֆ կանոնավոր բայից, ապա ունի فاعِل կազապարը, օրինակ՝ كتب (գրել) – كاتِب (գրող),

- إذا كان الفعل ثلاثياً معتلّ الوسط بالألف فإنّ هذه الألف تقلب في صيغة اسم الفاعِل همزة، مثل: قال – قائِل، نال – نائِل، باع - بائِع.

- եթե ածանցվում է եռահարֆ թերի բայից, որի միջին հարֆն ا է, ապա այդ ا-ը ենթակայական դերբայի կաղապարում վերափոխվում է համզայի, օրինակ՝ قال (ասել) – قائِل (ասող), نال (ստանալ) – نائِل (ստացող), باع (վաճառել) – بائِع (վաճառող),

- إذا كان فعلاً ثلاثياً ناقصاً حذفت لامه لالتقاء الساكنين رفعاً وجرًّا، مثل: دعا – داعٍ أو الداعي، رمى – رامٍ أو الرامي، لقي – لاقٍ أو اللاقي.

- եթե ածանցվում է եռահարֆ թերի բայից, որի վերջին հարֆը թույլ է, ապա այդ հարֆը ենթակայական դերբայի կաղապարում ուղիղ և հարակցական դիրքերում սղվում է սուքուն կրող երկու հարֆերի հերթագայությունից խուսափելու նպատակով, օրինակ՝ دعا (հրավիրել) – داعٍ կամ الداعي (հրավիրող), رمى (նետել) – رامٍ կամ الرامي (նետող), لقي (հանդիպել) – لاقٍ կամ اللاقي (հանդիպող),

- إذا كان الفعل غير ثلاثي صيغ على وزن مضارع الفعل مع إبدال حرف المضارعة ميماً مضموماً وكسر ما قبل الآخر. مثل: اجتهد – مُجْتَهِدٌ، أقبل – مُقْبِلٌ، استقبل – مَسْتَقْبِلٌ.

- եթե ածանցվում է ոչ եռահարֆ բայից, ապա այն կազմվում է տվյալ բայի ներկա ժամանակաձևի կաղապարով, որի ներկա ժամանակի ցուցիչը (առաջին հարֆը) փոխարինվում է դամմա հարաքա կրող م-ով, իսկ նախավերջին հարֆը ստանում է քասրա հարաքա, օրինակ՝ اجتهد (ջանք թափել) – مُجْتَهِدٌ (ջանասեր), أقبل (գալ) – مُقْبِلٌ (եկող), استقبل (ընդունել) – مَسْتَقْبِلٌ (ընդունող),

- إذا كان الحرف قبل الآخر ياءً في الفعل المضارع ما فوق الثلاثي فإنّ هذه الياء تبقى كما هي في صيغة اسم الفاعل. مثل: استقال \ يستقيل – مُسْتَقِيلٌ، أقام \ يقيم – مُقْيِمٌ.

- եթե ոչ եռահարֆ բայի ներկա ժամանակաձևի նախավերջին հարֆը ي է, ապա այն ենթակայական դերբայի կաղապարում մնում է անփոփոխ, օրինակ՝ يستقيل/استقال (հրաժարական տալ) – مُسْتَقِيلٌ (հրաժարական տվող), يقيم/أقام (հիմնել) – مُقْيِمٌ (հիմնող),

- إذا كان الحرف قبل الآخر ألفاً فهي تبقى كما هي في صيغة اسم الفاعل. مثل: انقاد \ ينقاد – مُنقادٌ، أجتاز \ يجتاز – مُجْتازٌ.

-եթե ոչ եռահարֆ բայի ներկա ժամանակաձևի նախավերջին հարֆը ا է, ապա այն ենթակայական դերբայի կաղապարում մնում է անփոփոխ, օրինակ՝ انقاد/ ينقاد (հնազանդվել) – مُنقادٌ (հնազանդվող), أجتاز/ يجتاز (անցնել) – مُجْتازٌ (անցնող),

- وقد يكون الكسر قبل الآخر مقدّراً للإدغام. مثل: انصبّ \ ينصبّ – مُنْصَبٌّ، اختلّ \ يحتلّ – مُحْتَلٌّ.

-եթե բայն ավարտվում է կրկնավորված հարֆով, ապա նախավերջին հարֆի քասրան կարող է ենթադրվել՝ արտահայտվելով սուքունով, օրինակ՝ انصبّ/ ينصبّ (թափվել) – مُنْصَبٌّ (թափվող), اختلّ/ يحتلّ (գրավել) – مُحْتَلٌّ (գրավող):

عمل اسم الفاعل

Ենթակայական դերբայի գործառույթը

يفعل اسم الفاعل عمل فعله المضارع سواء أكان لازماً أم متعدياً فقد يكتفي برفع الفاعل أو ينصب مفعولاً به أو أكثر.

وقد يكون فاعله:

- اسماً ظاهراً، مثل:

Ենթակայական դերբայը կատարում է այն բայի ներկա ժամանակի գործառույթը, որից ածանցվել է՝ անկախ բայի ներգործական կամ չեզոք սեռի լինելուց: Նրա գործառույթը սահմանափակվում է՝ գործող ենթական ուղիղ և մեկ կամ ավելի ուղիղ խնդիրները խնդրառական դիրքով դնելով:

Ենթակայական դերբայի գործող ենթական կարող է արտահայտվել.

- գոյականով, օրինակ՝

- زيد مجتهدٌ أولاده.

Զեյդի զավակները ջանասեր են

(բոց.՝ Զեյդը ջանասեր են նրա զավակները):

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

مجتهدٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

أولاده: فاعل مرفوع لاسم الفاعل "مجتهد" وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

-ضميراً مستتراً، مثل:

- թաքնված դերանվամբ, օրինակ՝

- زيد كاتب وظيفتَه.

Զեյդը գրում է իր առաջադրանք (բոց.՝ գրող է իր առաջադրանքը):

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

كاتب: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو اسم فاعل، فاعله ضمير مستتر تقديره "هو".

وظيفتَه: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

- مثال عمل الفاعل عمل فعله اللازم:

- չեզոք սեռի բայի գործառույթ կատարող ենթակայական դերբայով օրինակ՝

- حضر الذاهب عمُّه.

Եկավ նա, ում հորեղբայրը գնում է

(բոց.՝ եկավ գնացող է նրա հորեղբայրը)։

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

الذاهب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

عمُّه: فاعل مرفوع لاسم الفاعل "الذاهب" وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

- مثال عمل الفاعل عمل فعله المتعدّي:

- ներգործական սեռի բայի գործառույթ կատարող ենթակայական դերբայի օրինակ՝

- هل مكرم زيد صديقه؟

Արդյո՞ք Զեյդը պատվում է իր ընկերոջը (բոց.՝ պատվող է իր ընկերոջը)։

هل: حرف استفهام لا محل له من الإعراب.

مكرم: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

زيد: فاعل لاسم الفاعل "مكرم" سدّ مسدّ الخبر.

صديقه: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

شروط عمل اسم الفاعل

Ենթակայական դերբայի իրացման պայմանները

يعمل اسم الفاعل عمل فعله في حالتين:

Ենթակայական դերբայը բայական իր գործառույթն իրացնում է երկու դեպքում.

١. إذا اتّصلت الألف واللام باسم الفاعل فهي بمعنى "الذي" واسم الفاعل مقدر بـ"الذي فعل" ويعمل عمل فعله لأنّ الألف واللام تمنع الإضافة، وفي هذه الحالة يعمل

اسم الفاعل عمل فعله دون شروط سواء أدلّ على زمن الماضي أم الحاضر أم المستقبل.

1. եթե ենթակայական դերբայն ընդունում է որոշյալ հոդ՝ الذي (որը) հարաբերական դերանվան նշանակությամբ, ապա այն արտահայտում է «նա, ով արեց» իմաստը և բայական իր գործառույթն է կատարում, քանի որ որոշյալ հոդի առկայությունը թույլ չի տալիս լծորդական կապակցություն կազմել: Այս պարագայում ենթակայական դերբայը բայական իր գործառույթն է կատարում առանց պայմանների՝ անկախ նրանից, թե գործողության ինչ ժամանակ է արտահայտում՝ անցյալ, ներկա, թե ապառնի.

- جاء المعطي[٥٩] الفقراء أمس/ اليوم/ غداً.

Եկավ երեկ / այսօր / վաղը աղքատներին (ողորմություն) տվողը[60]:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

المعطي: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الفقراء: مفعول به منصوب لاسم الفاعل "المعطي" وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أمس: ظرف زمن مبني على الكسر في محلّ نصب

/ اليوم: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

/ غدا: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. إذا كان اسم الفاعل بدون "ال" أي منوناً فإنّه يعمل عمل فعله بشروط.

2. եթե ենթակայական դերբայն անորոշ է. այն բայական իր գործառութը կատարում է հետևյալ պայմանների դեպքում.

أ. أن يدلّ على الحال أو الاستقبال:

ա) եթե այն ցույց է տալիս վիճակ կամ ապառնի ժամանակ.

- زيد مكرِمٌ جارَه.

Զեյդը մեծարում է իր հարևանին

(բոց.՝ Զեյդն իր հարևանին մեծարող է):

---

[٥٩] والمعطي مقدر بـ"الذي أعطى / يعطي / سيعطي"

60 «Տվողը» ենթակայական դերբայը կիրառված է «նա, ով տվեց / տալիս է / կտա» նշանակությամբ:

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
مكرِمٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو اسم فاعل، فاعله ضمير مستتر تقديره "هو".
جاره: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

أمّا إذا دلّ على الماضي فلا يجوز أن يعمل عمل الفعل إلا على سبيل الإضافة:

Իսկ եթե անցյալ ժամանակ է արտահայտում, ապա այն բայական իր գործառույթը կարող է իրականացնել միայն լծորդական կապակցության միջոցով.

- زيد مكرِمُ الفقراءِ أمس.

Զեյդը երեկ հյուրասիրեց աղքատներին։

(բոց.՝ Զեյդը երեկ աղքատներին հյուրասիրողն է)։

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
مكرِمٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
الفقراءِ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
أمس: مفعول فيه ظرف زمن مبني على الكسر في محلّ نصب.
فاسم الفاعل مضاف إلى مفعوله في المعنى ولم ينصب صريحاً لأنّه دلّ على الزمن الماضي.

ب. أن يعتمد على واحد فيما يلي:

բ) եթե այն մատնանշում է

أ. النفي:

ա) ժխտում.

- ما منجز عمله كسولٌ.

Ոչ մի ծույլ իր գործը չի վերջացնում

(բոց.՝ ոչ մի ծույլ իր գործը վերջացնող չէ)։

ما: حرف نفي.
منجز: خبر مقدّم مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

عمله: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.
كسولٌ: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ب. الاستفهام:

բ) հարց.

- أشارح المعلّم الدرس؟.

Արդյո՞ք ուսուցիչը բացատրել է դասը

(բոց.՝ արդյո՞ք ուսուցիչը դասը բացատրող է):

الهمزة: للاستفهام.
شارح: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
المعلّم: فاعل مرفوع لاسم الفاعل "شارح" وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
الدرس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ت. الخبر:

գ) անվանական նախադասության ստորոգյալ.

- الطلاب فاهمون الدرس.

Ուսանողները հասկանում են (բոց.՝ հասկացող են) դասը:

الطلاب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
فاهمون: خبر مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه جمع مذكّر سالم.
الدرس: مفعول به لاسم الفاعل "فاهمون" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ث. صفة:

դ) որոշիչ.

- صادقت طبيباً محَبّاً عملَه.

Ընկերացա իր աշխատանքը սիրող մի բժշկի հետ:

صادقت: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمبر متّصل مبني على الضمّ في محلّ رفع الفاعل.
طبيباً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
محبّاً: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

عمله: فاعل مرفوع لاسم الفاعل "محبّاً"وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

ج. الحال:

ե) վիճակի պարագա.

- يصلّي المؤمن شاكراً ربّه.

Մուսուլմանն աղոթում է՝ շնորհակալություն հայտնելով (բոց.՝ հայտնում) Աստծուն:

يصلّي: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدّرة على الياء منع من ظهورها الثقل.

المؤمن: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره

شاكراً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ربّه: مفعول به منصوب لاسم الفاعل "شاكراً" وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

صيغ مبالغة اسم الفاعل

Ենթակայական դերբայի սաստկական կաղապարները

هي أسماء تدلّ على المبالغة والإكثار من القيام بالفعل، وتحمل معنى اسم الفاعل ولا تشتق إلا من الفعل الثلاثي. وأشهر أوزانها هي:

Դրանք անուններ են, որոնք գործողության կատարման հաճախակիություն են արտահայտում, կրում են ենթակայական դերբայի նշանակություն և ածանցվում են միայն եռահարֆ բայից: Դրանցից առավել հայտնի են.

١. فَعّالٌ: خَبَزَ – خَبَّاز، أَكَلَ – أَكّال، سَبَحَ – سَبّاح

1. فَعّالٌ . خَبَزَ (հաց թխել) – خَبَّاز (հացթուխ), أَكَلَ (ուտել) – أَكّال (շատակեր), سَبَحَ (լողալ) – سَبّاح (լողորդ),

٢. مِفْعالٌ: قَدِمَ – مِقْدام، قالَ – مِقْوال، غارَ – مِغْوار

2. مِفْعالٌ. قَدِمَ (համարձակվել գնալ) – مِقْدام (անվախ), قالَ (ասել) – مِقْوال (ասող), غارَ (հարձակվել) – مِغْوار (հարձակվող),

٣. فَعُولٌ: صَبَرَ – صَبُور، شَكَرَ – شَكُور، ظَلَمَ – ظَلُوم

3. فَعُولٌ. صَبَرَ (համբերել) – صَبُور (համբերատար), شَكَرَ (շնորհակալ լինել) – شَكُور (շնորհակալ), ظَلَمَ (ճնշել) – ظَلُوم (ճնշող),

٤. فَعِيلٌ: سَمِعَ – سَمِيع، عَلِمَ – عَلِيم، بَشَرَ – بَشِير

4. فَعِيلٌ. سَمِعَ (լսել) – سَمِيع (լսող), عَلِمَ (իմանալ) – عَلِيم (գիտակ), بَشَرَ (ավետել) – بَشِير (ավետաբեր),

٥. فَعّالةٌ: عَلِمَ – عَلامة، مَدَحَ – مَدحة، ناحَ – نَوّاحة

5. فَعّالةٌ. عَلِمَ (իմանալ) – عَلامة (գիտակ), مَدَحَ (փառաբանել) – مَدَّاحة (փառաբանող), ناحَ (սգալ, լալ) - نَوّاحة (սգացող, լացող),

فَعِلٌ: فَطِنَ – فَطِنٌ، حَذِرَ – حَذِرٌ، سَمِحَ – سَمِحٌ.

6. فَعِلٌ. فَطِنَ (հասկանալ) – فَطِنٌ (հասկացող), حَذِرَ (զգուշանալ) – حَذِرٌ (զգույշ), سَمِحَ (առատաձեռն լինել) – سَمِحٌ (առատաձեռն):

عمل صيغ مبالغة اسم الفاعل

Ենթակայական դերբայի սաստկական կաղապարների գործառույթը

قد تعمل صيغة المبالغة عمل الفعل المشتقّة منه. وقواعد عمل صيغ مبالغة هي نفسها قواعد عمل اسم الفاعل فهي تعمل بدون شروط إذا كانت محلاة بـ"ال":

Ենթակայական դերբայի սաստկական կաղապարը կարող է կատարել այն բառի գործառույթը, որից ածանցվել է առանց որևէ պայմանի, եթե որոշյալ է դարձել ال հոդով.

- أكرهُ المُهْمِلَ التراكُ عملَه.

Ատում եմ անփույթին՝ իր աշխատանքը թողնողին:

أكرهُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل: ضمير مستتر تقديره "أنا".

المُهْمِلَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

التراكُ: اسم فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل: ضمير مستتر تقديره "هو" يعود على اسم الفاعل نفسه.
عملَه: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

أمّا إذا كانت بدون "ال" فلا بدّ أن تدلّ على الحال أو الاستقبال وأن تعتمد على واحد من الاستفهام – النفي – الخبر – الوصف – الحال.

Եթե այն ال հոդ չի կրում, ապա պետք է ներկա կամ ապառնի ժամանակ մատնանշի և արտահայտի հարց, ժխտում, տեղեկություն, բնութագիր կամ վիճակ.

- مثال الاستفهام:

- հարցի օրինակ՝

- أكثير عطاء جارك؟

Արդյո՞ք հարևանդ ավելի առաձեռն է (բոց.՝ առատ տվող):

الهمزة: حرف استفهام لا محلّ لها من الإعراب.
كثير: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
عطاء: فاعل مرفوع لصيغة مبالغة اسم الفاعل سدّ مسدّ الخبر وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
جارك: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
والكاف: ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ مضاف إليه.

- مثال النفي:

- ժխտման օրինակ՝

- ما كذوبٌ لسانُ المؤمنِ.

Հավատացյալի լեզուն չի ստում (բոց.՝ ստող չէ):

ما: حرف نفي.
كذوبٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
لسانُ: فاعل مرفوع لصيغة مبالغة اسم الفاعل سدّ مسدّ الخبر وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
المؤمنِ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- مثال الخبر:

- տեղեկության օրինակ՝

- الرسول نذيرٌ قومَه.

Մարգարեն քարոզում է (բոց.՝ քարոզող է) իր ազգին։

الرسول: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

نذيرٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

قومَه: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

- مثال الحال:

- վիճակի օրինակ՝

- استمعت إلى الخطيب جهوراً صوتَه.

Ես լսեցի բարձր ձայն ունեցող հռետորին (բոց.՝ հռետորին բարձր նրա ձայնը)։

استمعت: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ رفع الفاعل.

إلى: حرف جرّ.

الخطيب: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

جهوراً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

صوتَه: فاعل مرفوع لصيغة مبالغة اسم الفاعل وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

- مثال الصفة:

- բնութագրի օրինակ՝

- آكلُ فاكهة لذيذاً طعمُها.

Ես ուտում եմ քաղցր համով միրգ (բոց.՝ միրգը քաղցր նրա համը)։

آكل: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل: ضمير مستتر تقديره "أنا".

فاكهة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

لذيذاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

طعمُها: فاعل مرفوع لصيغة مبالغة اسم الفاعل وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. و"ها": ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

الصفة المشبّهة باسم الفاعل

ԵՆԹԱԿԱՅԱԿԱՆ ԴԵՐԲԱՅԻՆ ՇԱՐԱՀՅՈՒՍՈՐԵՆ ՀՈՄԱՆԻՇ ԱԾԱԿԱՆ

هي اسم يصاغ من الفعل اللازم للدلالة على صفة ثابتة في الموصوف. وقد سُمِيت الصفة المشبّهة لأنّها تشبه اسم الفاعل في المعنى.

Այն չեզոք բայից ածանցված անուն է, որը որոշյալին բնորոշ կայուն հատկանիշ է մատնանշում: Շարահյուսական կիրառությամբ այն նման է ենթակայական դերբային:

يأتي الاسم بعد الصفة المشبّهة مرفوعاً ومنصوباً ومجروراً.

Ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականին հաջորդող բառը կարող է դրվել ուղիղ, խնդրառական և հարակցական դիրքերով:

فالمرفوع بعدها يعرب فاعلاً، مثل:

Դրան հաջորդած ուղիղ դիրքով դրված անունը վերլուծության է ենթարկվում որպես գործող ենթակա, օրինակ՝

- زيد طيّبٌ قلبُه.

Զեյդը բարեսիրտ է

(բոց.՝ Զեյդը՝ բարի է նրա սիրտը):

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

طيّبٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

قلبُه: فاعل للصفة المشبّهة "طيّب" مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

والمنصوب بعدها إن كان نكرة يعرب تمييزاً، مثل:

Դրան հաջորդած խնդրառական դիրքով դրված անորոշ անունը վերլուծության է ենթարկվում որպես առանձնացնող կառույց, օրինակ՝

- زيد حسنٌ وجهاً.

Զեյդը գեղեցիկ է դեմքով
(բոց.՝Զեյդը՝ գեղեցիկ է նրա դեմքը)։
زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
حسنٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
وجهاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أمّا إذا كان المنصوب بعدها معرفة فيعرب مضافاً إليه، مثل:

Դրան հաջորդած խնդրառական դիրքով դրված որոշյալ անունը վերլուծության է ենթարկվում որպես լծորդական կապակցության երկրորդ անդամ.

- زيد حسنُ الوجه.

Զեյդը գեղեցկադեմ է
(բոց.՝Զեյդը դեմքով գեղեցիկ է)։
زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
حسن: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.
الوجه: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

أوزان صياغة الصفة المشبّهة

Ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականի կաղապարները

- تصاغ الصفة المشبّهة من الفعل الثلاثي اللازم بوزن "فَعِلَ" و"فَعُلَ".

Ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականը կազմվում է فَعِلَ և فَعُلَ կաղապարների եռահարֆ չեզոք բայերից.

وتصاغ من وزن "فَعِلَ" على ثلاثة أوزان:

فَعِلَ կաղապարի բայերից կազմության համար այս ածականներն ունեն երեք կաղապար.

١. فعلٌ، فَعِلةٌ : إذا دلّ الفعل الثلاثي اللازم على فرح أو حزن، مثل: فَرِحَ – فَرِحٌ، فَرِحةٌ. سَئِمَ – سَئِمٌ، سَئِمةٌ.

1. فعلٌ, فَعِلةٌ. եթե եռահարֆ չեզոք բայը ուրախություն կամ տխրություն է մատնանշում, օրինակ՝ فَرِحَ (ուրախանալ) – فَرِحٌ, فَرِحةٌ (ուրախ (ար., իգ.)), سَئِمَ (ձանձրանալ) – سَئِمٌ, سَئِمةٌ (ձանձրալի (ար., իգ.)

٢. أَفْعَلُ، فَعْلاءُ: إذا دلّ الفعل الثلاثي اللازم على عيب أو حُلية أو لون.

2. أَفْعَلُ, فَعْلاءُ. եթե եռահարֆ չեզոք բայը թերություն, հագուկապ կամ գույն է մատնանշում, օրինակ՝

مثال الفعل الذي يدلّ على عيب: طَرِشَ – أَطْرَشُ، طَرْشاءُ.

թերություն մատնանշող բայի օրինակ՝ طَرِشَ (խուլ լինել) – أَطْرَشُ, طَرْشاءُ (խուլ (ար., իգ.),

مثال الفعل الذي يدلّ على حلية: هَيِفَ – أَهْيَفُ، هَيْفاءُ.

հագուկապ մատնանշող բայի օրինակ՝ هَيِفَ (նրբագեղ լինել) – أَهْيَفُ, هَيْفاءُ (նրբագեղ (ար., իգ.),

مثال الفعل الذي يدلّ على لون: زَرِقَ – أَزْرَقُ، زَرْقاءُ.

գույն մատնանշող բայի օրինակ՝ زَرِقَ (կապտել) – أَزْرَقُ, زَرْقاءُ (կապույտ (ար., իգ.)։

٣. فَعْلانُ، فَعْلَى: إذا دلّ الفعل الثلاثي اللازم على امتلاء أو خلو أو حرارة الباطن.

3. فَعْلانُ, فَعْلَى. եթե եռահարֆ չեզոք բայը լիություն, դատարկություն կամ զայրույթ է մատնանշում, օրինակ՝

مثال الفعل الذي يدلّ على امتلاء: شَبِعَ – شبْعانُ، شَبْعَى.

լիություն մատնանշող բայի օրինակ՝ شَبِعَ (հագենալ) – شبْعانُ, شَبْعَى (կուշտ (ար., իգ.),

مثال الفعل الذي يدلّ على خلو: عَطِشَ – عَطْشانُ، عَطْشَى.

դատարկություն մատնանշող բայի օրինակ՝ عَطِشَ (ծարավել) – عَطْشانُ, عَطْشَى (ծարավ (ար., իգ.),

مثال الفعل الذي يدلّ على حرارة: غَضِبَ – غَضْبانُ، غَضْبَى.

զայրույթ մատնանշող բայի օրինակ՝ غَضِبَ (զայրանալ) – غَضْبانُ, غَضْبَى (զայրացած (ար., իգ.):

- وتصاغ الصفة المشبّهة من وزن "فَعُلَ" على عدّة أوزان وهذه أشهرها:

فَعُلَ կաղապարից ածականը կազմվում է մի շարք կաղապարներով, որոնցից առավել հայտնի են.

١. فَعِيلٌ، مثل: خَبُثَ – خَبِيثٌ، خَبِيثَةٌ،

1. فَعِيلٌ, օրինակ՝ خَبُثَ (վատը լինել) – خَبِيثٌ, خَبِيثَةٌ (վատ (ար., իգ.),

٢. فَعَلٌ، مثل: حَسُنَ – حَسَنٌ، حَسَنَةٌ،

2. فَعَلٌ, օրինակ՝ حَسُنَ (լավը լինել) – حَسَنٌ, حَسَنَةٌ (լավ (ար., իգ.),

٣. فَعْلٌ ، مثل: رَطُبَ – رَطْبٌ، رَطْبَةٌ،

3. فَعْلٌ, օրինակ՝ رَطُبَ (խոնավ լինել) – رَطْبٌ, رَطْبَةٌ (խոնավ (ար., իգ.),

٤. فَعالٌ، مثل: جَبُنَ – جَبانٌ، جَبانَةٌ،

4. فَعالٌ, օրինակ՝ جَبُنَ (վախկոտ լինել) – جَبانٌ, جَبانَةٌ (վախկոտ (ար., իգ.),

٥. فُعالٌ ، مثل: شَجُعَ – شُجاعٌ، شُجاعَةٌ،

5. فُعالٌ, օրինակ՝ شَجُعَ (քաջ լինել) – شُجاعٌ, شُجاعَةٌ (քաջ (ար., իգ.),

٦. فُعْلٌ ، مثل: صَلُبَ – صُلْبٌ، صُلْبَةٌ،

6. فُعْلٌ, օրինակ՝ صَلُبَ (ամուր լինել) – صُلْبٌ, صُلْبَةٌ (ամուր (ար., իգ.):

اسم المفعول

ՀԱՐԱԿԱՏԱՐ ԴԵՐԲԱՅ

هو اسم مشتق من الفعل للدلالة على من وقع عليه الفعل.

Այն բայից ածանցված անուն է, որը ցույց է տալիս գործողությունն իր վրա կրողին:

اشتقاق اسم المفعول من الفعل الثلاثي:

Եռահարֆ բայից հարակատար դերբայի ածանցումը

١. إذا كان الفعل ثلاثياً صحيحاً صيغ على وزن "مَفْعُولٌ"، مثل: كتب – مَكْتُوب.

1. Եթե բայը եռահարֆ կանոնավոր է, ապա այն կազմվում է مَفْعُولٌ կաղապարով, օրինակ՝ كتب (գրել) – مَكْتُوب (գրված):

٢. إذا كان الفعل ثلاثياً معتلّ الوسط توقف صياغة اسم المفعول على نوع الألف.

2. Եթե բայը եռահարֆ թերի (թույլ հարֆ ունեցող) է, որի երկրորդ հարֆն ալիֆ է, ապա հարակատար դերբայի կաղապարը կախված է ալիֆի տեսակից.

- إذا كان أصلها الف يصاغ على مثال "مَفْالٌ"، مثل: نام – مَنامٌ ، نال - مَنالٌ.

- եթե այն ներկա ժամանակաձևում ا է դառնում, ապա հարակատար դերբայը կազմվում է مَفُالٌ կաղապարով, օրինակ՝ نام (քնել) – مَنامٌ (քնած), نال (ստանալ) – مَنالٌ (ստացված),

- إذا كان أصلها واو يصاغ على مثال "مَفُولٌ"، مثل: صان – مصون، لام - ملوم.

- եթե այն ներկա ժամանակաձևում و է դառնում, ապա հարակատար դերբայը կազմվում է مَفُولٌ կաղապարով, օրինակ՝ صان (պահել) – مصون (պահված), لام(հանդիմանել) – ملوم (հանդիմանված),

- إذا كان أصلها ياء يصاغ على مثال "مَفِيلٌ"، مثل: هال – مهيل، باع - مبيع.

- եթե այն ներկա ժամանակաձևում ي է դառնում, ապա հարակատար դերբայը կազմվում է مَفِيلٌ կաղապարով, օրինակ՝ هال (թափել) – مهيل (թափված), باع (վաճառել) – مبيع (վաճառված):

٣. إذا كان الفعل ثلاثياً معتلّ الآخر بالألف توقف صياغة اسم المفعول على نوع الألف.

3. Եթե բայը թերի եռահարֆ է, որի երրորդ հարֆը ալիֆ է, ապա հարակատար դերբայի կաղապարը կախված է ալիֆի տեսակից.

- إذا كان أصلها ألف يصاغ على مثال "مَفْعِيٌّ، مثل: لقِي – مَلْقِيٌّ، نسِي - مَنْسِيٌّ.

- եթե այն ներկա ժամանակաձևում ى է դառնում, ենթակայական դերբայը կազմվում է مَفْعِيٌّ կաղապարով, օրինակ՝ لقِي (հանդիպել) – مَلْقِيٌّ (հանդիպած), نسِي (մոռանալ) – مَنْسِيٌّ (մոռացված),

- إذا كان أصلها واو يصاغ على مثال "مَفْعُوٌّ"، مثل: رجا – مرجو، غزا - مغزو.

- եթե այն ներկա ժամանակաձևում و է դառնում, ենթակայական դերբայը կազմվում է مَفْعُوٌّ կաղապարով, օրինակ՝ رجا (խնդրել) – مرجو (խնդրված), غزا (նվաճել) – مغزو (նվաճված),

- إذا كان أصلها ياء يصاغ على مثال "مَفْعِيٌّ"، مثل: قضى – مقضي، كوى - مكوي.

- եթե այն ներկա ժամանակաձևում ي է դառնում, ապա ենթակայական դերբայը կազմվում է مَفْعِيٌّ կաղապարով, օրինակ՝ قضى (դատել) – مقضي (դատված), كوى (արդուկել) – مكوي (արդուկված:

اشتقاق اسم المفعول من الفعل غير الثلاثي

Ոչ եռահարֆ բայից հարակատար դերբայի ածանցումը

يشتق اسم المفعول من الفعل غير الثلاثي على وزن مضارع الفعل مع إبدال حرف المضارعة ميماً مضموماً وفتح ما قبل الآخر، مثل: عاقب – يُعاقِبُ - مُعاقَبٌ، استحسن – يَسْتَحْسِنُ – مُسْتَحْسِنٌ، ألقى – يُلْقِي – مُلْقىً.

Եթե հարակատար դերբայն ածանցվում է ոչ եռահարֆ բայից, ապա այն կազմվում է տվյալ բայի ներկա ժամանակաձևի կաղապարով, որի ներկա ժամանակի ցուցիչը (առաջին հարֆը) փոխարինվում է դամմա հարաքա կրող م-ով, իսկ նախավերջին հարֆը ստանում է ֆաթհա հարաքա, օրինակ՝ عاقب(պատժել) – يُعاقِبُ – مُعاقَبٌ (պատժված), استحسن (արդուկել) – يَسْتَحْسِنُ– مُسْتَحْسِنٌ (արդուկված), ألقى (հավանություն տալ) – يُلْقِي – مُلْقىً (հավանություն տրված):

عمل اسم المفعول

Հարակատար դերբայի գործառույթը

قد يفعل اسم المفعول عمل فعله المبني للمجهول المشتق منه وقواعد عمل اسم المفعول هي نفس قواعد عمل اسم الفاعل وصيغة المبالغة.

Հարակատար դերբայն ունի նույն գործառույթը, ինչ տվյալ բայի կրավորական սեռի բայաձևը: Հարակատար դերբայը ենթարկվում է նույն շարահյուսական կանոններին, ինչ ենթակայական դերբայը և սաստկական կաղապարը:

- فهو يعمل بدون شروط إذا كان محلى بـ"أل"، مثل:

- Եթե հարակատար դերբայն ընդունում է որոշյալ հոդ, ապա այն բայական իր գործառույթը կատարում է առանց պայմանների, օրինակ՝

- الفقير ممزَق ثوبه.

Աղքատի հագուստը պատառոտված է։

الفقير: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ممزَق: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ثوبه: نائب فاعل مرفوع لاسم المفعول "ممزَق" وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

- إذا كان بدون "أل" فلا بدّ أن يدلّ على الحال أو الاستقبال وأن يعتمد على واحد من:

- Եթե այն أل որոշյալ հոդ չի կրում, ապա այն վիճակ կամ ապառնի ժամանակ է մատնանշում և ենթարկվում է հետևյալ պայմաններին.

1. հաջորդում է.

أ. الاستفهام:

ա) հարցական մասնիկի.

- أمحبوبٌ محمّد بين الطلاب.

Արդյո՞ք Մուհամմադը սիրված է ուսանողների շրջանում։

الهمزة: للاستفهام.

محبوبٌ: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

محمّد: نائب فاعل مرفوع لاسم المفعول "محبوب" وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

بين: طرف مكان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره، وهو مضاف.

الطلاب: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ب. النفي:

բ) ժխտական մասնիկի.

- ما محبوب الفقيرِ.

Աղքատը սիրված չէ (բոց.՝ սիրված չէ աղքատը)։

ما: حرف نفي.

محبوب: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الفقيرِ: نائب فاعل مرفوع سدّ مسدّ الخبر لاسم المفعول "محبوب" وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

2. զբաղեցնում է հետևյալ դիրքերից մեկը.

ت. الخبر:

ա) անվանական նախադասության ստորոգյալ.

- المواطن محفوظ حقّه في الدستور.

- Քաղաքացու իրավունքը պաշտպանված է սահմանադրությամբ (բոց.՝ քաղաքացին՝ պաշտպանված է նրա իրավունքը սահմանադրությամբ)։

المواطن: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
محفوظ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
حقّه: نائب فاعل لاسم المفعول "محفوظ" مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.
في:حرف جرّ.
الدستور: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ث. الحال:

բ) վիճակի պարագա.

- عاش الكاتب مرفوعاً رأسُه.

Գրողն ապրեց՝ գլուխը բարձր պահած (բոց.՝ բարձրացված)։

عاش: فعل ماض مبني على الفتح.
الكاتب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
مرفوعاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.
رأسُه: نائب فاعل لاسم المفعول "مرفوع" وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره ، وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ جرّ مضاف إليه.

ت. الوصف:

գ) որոշիչ.

- في الحوض مياه مجهول منبعها.

Ավազանում անհայտ (բոց.՝ չիմացված) աղբյուրի ջրեր են։

في: حرف جرّ.
الحوض: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وشبه الجملة "في الحوض" متعلّق بخبر مقدّم محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".

مياه: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
مجهول: صفة لـ"مياه" مرفوعة مثله وعلامة رفعها الضمّة الظاهرة على آخرها.
منبعها: نائب فاعل لاسم المفعول "مجهول" مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، وهو مضاف. و"ها": ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

ملاحظة: ينوب عن المفعول للدلالة على معناه بكثرة "فعيل" مستوياً فيه المذكّر والمؤنّث كقتيل وأسير وجريح بخلاف ما له "فعيل" بمعنى فاعل كقدر ورحم فهو قدير ورحيم.

Ծանոթագրություն. հարակատար դերբայը առատություն, մեծ քանակ մատնանշելու համար փոխարինվում է فعيل կաղապարով, որը ցույց է տալիս թե՛ արական, թե՛ իգական սեռ, ինչպես قتيل (սպանված), أسير (գերված) և جريح (վիրավորված)։ Նմանատիպ կաղապար կարող է ունենալ նաև ենթակայական դերբայը, որը, սակայն, հատկանիշը կրողի իմաստ է արտահայտում, ինչպես قدر (կարողանալ) և رحم (գթասիրտ լինել) բայերի قدير (կարող), ورحيم (գթասիրտ) ձևերը։

ملاحظة: لا يصاغ اسم المفعول من الفعل اللازم إلا مع الظرف أو الجار والمجرور والمصدر بالشروط المتقدمة من بناء الفعل المجهول، مثل:

Ծանոթագրություն. հարակատար դերբայը չեզոք բայից կազմվում է միայն, եթե գործածվում է պարագայական անվան, հարակցական մասնիկով կապակցության կամ բայանվան հետ նույն պայմաններով, որոնցով կազմվում է հարակատար դերբայը, օրինակ՝

- هو مأسوف عليه.

Նրան ցավակցում են (բոց.՝ նա ցավակցված է)։

هو: ضمير منفصل مبني على الفتح في محلّ رفع مبتدأ.
مأسوف: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة.
عليه: على: حرف جرّ والهاء: ضمير متّصل مبني على الكسر في محلّ جرّ اسم مجرور.

العدد وكناياته

ԹՎԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆ

العدد: هو ما يدل على رقم المعدود.

Թվականը անուն է, որը ցույց է տալիս հաշվվող անվան քանակը։

العدد نوعان:

Այն լինում է երկու տեսակ.

١. العدد الصريح[٦١]، وهو الأعداد المعروفة.

1. բուն թվական[62], որը կոնկրետ քանակ է մատնանշում,

٢. العدد المبهم، وهو الذي يُدَلّ عليه بكنايات العدد، وهي: كم، وكأيِّن، وكذا.

2. անորոշ քանակ արտահայտող անուն, որը անհայտ քանակ է մատնանշում։ Անորոշ քանակ արտահայտող թվականներ են՝ كم (քանի), كأيِّن (մեծ քանակ), كذا (որոշ քանակ) բառերը։

---

٦١ تكتب الأعداد كما يكتب الكلام العربي، أي من اليمين إلى اليسار وتقرأ إما بالطريقة التقليدية أي من اليمين إلى اليسار، أو من اليسار إلى اليمين وهي السائدة حاليا. مثلاً يمكن قراءة "عام١٩٨٥" عام خمسةٍ وثمانين وتسعمئة وألف" أو "عامُ ألفٍ وتسعمئة وخمسة وثمانين".

62 Թվականն արաբերենում գրվում է ձախից աջ և կարող է ընթերցվել ինչպես դասական ձևով աջից ձախ, այնպես էլ ձախից աջ տարբերակով, որը ներկայումս ավելի մեծ տարածում ունի։ Օրինակ՝ «1985 թիվը» կարելի է կարդալ «հինգ և ութսուն և ինը հարյուր և հազար թիվ» կամ «հազար ինը հարյուր ութսուն հինգ թիվ»։

الإعداد الصريحة

Բուն թվականներ

الإعداد الصريحة هي:

Բուն թվականներն են.

أ. من الواحد إلى العشرة.

ա) միանիշ թվականները,

ب. الفاظ العقود: عشرون، ثلاثون ...إلى تسعين.

բ) երկնիշները՝ քսան, երեսուն, ... մինչև իննսուն,

ت. المئة والألف ومثنّاهما، وجمعهما، وما جرى مجراهما، كالمليون والمليار.

գ) եռանիշ, քառանիշ և ավելի մեծ թվականները, դրանց երկակին և հոգնակին։

وهذه الأعداد تستعمل في اللغة العربية على ثلاثة صور:

Այս թվականներն արաբերենում գործածվում են երեք տարբերակով.

١. مفردة: وهي الأعداد من الواحد إلى العشرة، والفاظ العقود من عشرين إلى تسعين، والمئة والألف وما جرى مجراهما، كالمليون والمليار.

1. պարզ. դրանք մեկից տասը թվականներն են, քսանից մինչև իննսուն կլոր թվերը, հարյուր, հազար և համանման մյուս թվականները, ինչպես միլիոնը և միլիարդը,

٢. مركّبة: الأعداد من أحد عشَر إلى تسعة عشر.

2. բաղադրյալ. դրանք տասնմեկից մինչև տասնինը թվականներն են,

٣. متعاطفة: وهي من واحد وعشرين إلى تسعة وتسعين، ما عدا ألفاظ العقود.

3. շաղկապված. դրանք քսանմեկից մինչև իննսունինը թվականներն են՝ բացի կլոր թվականներից։

حكم العدد مع معدوده في التذكير والتأنيث

Թվականի համաձայնեցումը հաշվվող անվան հետ

أ. العددان "١-٢": يطابقان معدودهما في التذكير والتأنيث، سواء أكانا مفردين أم مركّبين أم معطوفاً عليهما. مثلاً: عندي كتابٌ واحدٌ ومجلّةٌ واحدةٌ،
واشتريت كتابين اثنين ومجلّتين اثنتين،
عندي أحدَ عشَرَ كتاباً وإحدى عشرةَ مجلّةً،
واشتريت واحداً وعشرين كتاباً وإحدى (واحدةً)[٦٣] وعشرين كتاباً.

ա) մեկ և երկու թվականները համաձայնեցվում են հաշվվող անվան հետ թե՛ սեռով և թե՛ թվով՝ անկախ դրանց պարզ, բարդ կամ շաղկապ-վածլինելուց. օրինակ՝ عندي كتابٌ واحدٌ و مجلّةٌ واحدةٌ (Ես ունեմ մեկ գիրք և մեկ ամսագիր),

اشتريت كتابين اثنين ومجلّتين اثنتين (Գնեցի երկու գիրք և երկու ամսագիր),

عندي أحدَ عشَرَ كتاباً وإحدى عشرةَ مجلّةً (Ես ունեմ տասնմեկ գիրք և տասն-մեկ ամսագիր),

اشتريت واحداً وعشرين كتاباً و إحدى (واحدةً) وعشرين مجلّةً (Ես գնեցի քսանմեկ գիրք և քսանմեկ ամսագիր)։

ب. الأعداد من (٣-٩): تخالف معدودها تذكيراً وتأنيثاً في جميع الأحوال. مثلاً: اشتريت خمسةَ كتبٍ وتسعَ مجلّاتٍ.

բ) երեքից ինը քանակական թվականները բոլոր պարագաներում արականում ձևով իգական են, իգականում՝ ձևով արական, արդյունքում դրանք դրվում են հաշվվող անվան հակառակ սեռով, օրինակ՝ اشتريت خمسةَ كتبٍ وتسعَ مجلّاتٍ (Ես գնեցի հինգ գիրք և ինը ամսագիր)։

ت. العدد (١٠) يخالف معدوده تذكيراً وتأنيثاً إذا كان مفرداً، ويوافقه إن كان مركّباً. مثلاً: اشتريت عشَرةَ كتبٍ وعشْرَ مجلّاتٍ، قابلت ثلاثةَ عشَرَ طالباً وثلاثَ عشْرةَ طالبةً.

---

[٦٣] أكثر استعمالاً

գ) տասը՝ որպես պարզ թվական, սեռով հակառակ է հաշվվող անվանը, իսկ որպես բաղադրյալ թվական՝ համաձայնեցվում է նրա հետ։ Օրինակ՝ اشتريت عشَرةَ كتبٍ وعشْرَ مجلاّتٍ (Ես գնեցի տասը գիրք և տասը ամսագիր), قابلت ثلاثةَ عشَرَ طالباً وثلاثَ عشْرةَ طالبةً (Հանդիպեցի տասներեք ուսանողի և տասներեք ուսանողուհու)։

ولا بدّ من التنبيه إلى أنّ الشين في العدد "عشرة" تفتح مع المعدود المذكّر، وتُسَكَّن مع المعدود المؤنّث. أمّا الشين في العدد "عشر" فتفتح حين يكون مركّباً، وتُسَكَّن حين يكون مفرداً، كما في الأمثلة السابقة.

Ուշագրավ է այն, որ երբ عشرة-ը հանդես է գալիս որպես պարզ թվական, ش հարֆը ֆաթհա է կրում, իսկ երբ այն բաղադրյալ թվական է՝ սուքուն։ Ինչ վերաբերում է ش հարֆին عشر թվականի մեջ, ապա այն ֆաթհա է կրում, երբ բաղադրյալ թվական է, և սուքուն, երբ պարզ է, ինչպես վերոհիշյալ օրինակներում է։

ث. ألفاظ العقود من "٢٠-٩٠" و"١٠٠-١٠٠٠": لا يتغيّر لفظها مع المعدود. مثلاً: اشتريت عشرين كتاباً وثلاثين مجلةً ومئة قلمٍ وألف دفترٍ.

դ) Քսանից իննսուն կլոր թվականների, հարյուրի, հազարի և մյուսների սեռն անփոփոխ է՝ անկախ հաշվվող անունից։ Օրինակ՝ اشتريت عشرين كتاباً وثلاثين مجلةً ومئة قلمٍ وألف دفترٍ (Ես գնեցի քսան գիրք, երեսուն ամսագիր, հարյուր գրիչ և հազար տետր)։

تمييز العدد

Թվականի առարկայացումը

العدد في الأصل مبهم ولا يكشف إبهامه إلا بذكر المعدود أو ما بدل عليه. ولمبيّن العدد أحكام:

Թվականն ի սկզբանե անորոշ է (այսինքն՝ ոչ կոնկրետ) և կոնկրետացվում է միայն հաշվվող անվան շնորհիվ։ Հաշվվող անունն ունի հետևյալ քերականական բնորոշիչները.

أ. العددان "واحد" و"اثنان": يأتيان صفتين للمعدود الذي يسبقها في الجملة:

ա) «մեկ» և «երկու» թվականները զբաղեցնում են հաշվվող անվան որոշչի դիրք.

- جاء طالب واحد.

Մեկ աշակերտ եկավ։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

طالب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو موصوف.

واحد: صفة لـ"طالب" مرفوعة مثله.

- جاءت طالبتان اثنتان.

Երկու աշակերտուհի եկավ։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح والتاء: تاء التأنيث الساكنة.

طالبتان: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه مثنّى وهو موصوف.

اثنتان: صفة لـ"طالبتان" مرفوعة مثله.

ب. الأعداد من الثلاثة إلى العشرة[٦٤]: يأتي المعدود جمعاً مجروراً بالإضافة إلى العدد:

բ) երեքից տասը թվականների հետ[65] հաշվվող անունը դրվում է հոգ-նակի թվով և զբաղեցնում լծորդական կապակցության երկրորդ անդամի հարակցական դիրքը.

- شارك في المهرجان خمسة كتّابٍ.

Փառատոնին հինգ գրող (բոց.՝ գրողների հինգը) մասնակցեց։

شارك: فعل ماض مبني على الفتح.

---

[٦٤] إذا جاء لفظ "ثمان" بلفظ المذكّر: "ثماني طالبات" عومل معاملة الاسم المنقوص، فياؤه تحذف في حالتي الرفع والجرّ، وتثبت في حالة النصب. جاءت طالبات ثمانٍ. مررت بطالبات ثمانٍ، أكرمت ثماني طالبات. وإذا ركبت مع "عشرة" ثبتت الياء: جاءت ثماني عشرة طالبة.

[65] «Ութ» թվականը իգական սեռի գոյականների հետ գործածվելիս ենթարկվում է նույն օրենքին, որին ենթարկվում են ي-ով ավարտվող անունները. ուղիղ և հա-րակցական դիրքերում ي-ն սղվում է, իսկ խնդրառական դիրքում և լծորդական կապակցության առաջին անդամի դիրքում այն առկա է։ Տասնութ թվականում այն միշտ առկա է։

في: حرف جرّ.
المهرجان: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
خمسة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
كتّاب: مضاف إليه محرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

وقد يجرّ بحرف جرّ:

Թվականը կարող է հարակցական մասիկի ազդեցությամբ դրվել հարակցական դիրքով.

- شارك في المهرجان خمسة من كتّابٍ.

Փառատոնին գրողներից հինգը մասնակցեց:

شارك: فعل ماض مبني على الفتح.
في: حرف جرّ.
المهرجان: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
خمسة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
من: حرف جرّ.
كتّاب: اسم محرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ت. الأعداد من أحد عشر إلى تسعة وتسعين: يأتي معدودها مفرداً منصوباً، ويعرب تمييزاً:

գ) տասնմեկից իննսունինը թվականների հետ հաշվվող անունը դրվում է եզակի թվով և խնդրառական դիրքով, վերլուծության է ենթարկվում որպես առանձնացման խնդիր.

- نجح في الامتحان ستّةٌ وعشرون طالباً.

Քսանվեց ուսանող քննությանը հաջողության հասավ:

نجح: فعل ماض مبني على الفتح.
في: حرف جرّ.
الامتحان: اسم محرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
ستّةٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
الواو: حرف عطف.
عشرون: اسم معطوف على "ستّة" مرفوع مثله وعلامة رفعه الألف لأنّه ملحق بجمع المذكّر السالم.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ث. المئة والألف ومثنّاهما وجمعهما وما جرى مجراهما: معدودهما مفرد مجرور بالإضافة:

դ) հարյուր, հազար և այլ թվականների, դրանց երկակի և հոգնակի թվի հետ հաշվվող անունը զբաղեցնում է լծորդական կապակցության երկրորդ անդամի հարակցական դիրքը.

- شارك في المهرجان خمسة آلاف كاتبٍ.

Փառատոնին հինգ հազար գրող մասնակցեց։

شارك: فعل ماض مبني على الفتح.

في: حرف جرّ.

المهرجان: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

خمسة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

آلاف: : مضاف إليه محرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

كاتبٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ويجوز أن يجرّ بحرف الجرّ "من" فيكون مجروراً:

Այս թվականները կարող են من (-ից) մասնիկի ազդեցությամբ դրվել հարակցական դիրքով.

- شارك في المهرجان ألف من الكتّابِ.

Փառատոնին գրողներից հազարը մասնակցեց։

شارك: فعل ماض مبني على الفتح.

في: حرف جرّ.

المهرجان: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

ألف: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

من: حرف جرّ

الكتّابِ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- العطف على العدد "مئة" و"ألف" و"مليون" وما جرى مجارها:

- Շաղկապումը «հարյուր», «հազար», «միլիոն» և համանման մյուս թվականներին.

عند عطف العدد "١" أو "٢" على "مئة" و"ألف" و"مليون" وما جرى مجارها يأتي المعدود بعد المئة والألف والمليون مفرداً مجروراً، ثم يعطف بالعدد نفس المعدود مفرداً أو مثنىً، مثلاً:

Եռանիշ և ավելի մեծ այն թվականները, որոնք վերջանում են զրոյին հաջորդող մեկ կամ երկու թվերով, արտահայտվում են հետևյալ կերպ. եռանիշ և ավելի մեծ կլոր թիվը հաշվվող անվան հետ լծորդական կապակցություն է կազմում, այնուհետև թվականին շաղկապվում է նույն հաշվվող անունը՝ եզակի կամ երկակի թվով, օրինակ՝

جاء مئةُ طالبٍ وطالبٌ

Եկավ 101 ուսանող (բոց.՝ հարյուր ուսանող և մեկ ուսանող):

جاء مئةُ طالبٍ وطالبان

Եկավ 102 ուսանող (բոց.՝ հարյուր ուսանող և երկու ուսանող):

رأيتُ مئةَ طالبةٍ وطالبةً

Տեսա 101 ուսանողուհու (բոց.՝ հարյուր ուսանողուհի և մեկ ուսանողուհի):

رأيتُ مئةَ طالبٍ وطالبين

Տեսա 102 ուսանողի (բոց.՝ հարյուր ուսանող և երկու ուսանող):

مررتُ بألف ومئةِ طالبٍ وطالبٍ

Անցա 1101 ուսանողի (բոց.՝ հազար հարյուր ուսանող և մեկ ուսանողի) կողքով:

مررتُ بخمسة آلاف ومئةِ طالبةٍ وطالبتين

Անցա 5101 ուսանողուհու (բոց.՝ հինգ հազար հարյուր ուսանողուհու և մեկ ուսանողուհու) կողքով:

ملاحظات:

١. إذا سُبقت المئة بعدد مفرد وصلت بينهما في الكتابة، مثل: ثلاثُمئةٍ، خمسمئة.

Ծանոթագրություն

1. Եթե հարյուրը հանդես է գալիս հաշվվող անվան դիրքում, ապա այն թվականի հետ գրվում է միասին գրությամբ, օրինակ՝ ثلاثُمئةٍ (երեք հարյուր), خمسمئة (հինգ հարյուր):

٢. تُستعمل مع الأعداد كلمة "نَيِّف" وتدلّ على ما زاد على العقد إلى العقد الذي يليه، فإنّ استعملت كلمة "نيّف" في الكلام ذُكرت بعد ألفاظ العقود وكانت بلفظ واحد للمذكّر والمؤنّث:

2. Թվականների հետ գործածվում է نَيِّف (քիչ ավել) բառը, որը ցույց է տալիս հաջորդ տասնյակին ձգտող տասնյակից ավելի թիվ։ Այն նախադասության մեջ հաջորդում է տասնյակին և նույն ձևն ունի թե՛ արականի, թե՛ իգականի համար.

- جاء من الأصدقاء عشرون ونيّفٌ.

Քսանից ավել ընկերներ եկան (բոց.՝ քսան և քիչ ավել)։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

من: حرف جرّ.

الأصدقاء: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

عشرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه ملحق بجمع مذكّر سالم.

و: حرف عطف.

نيّفٌ: اسم معطوف على ما قبله مرفوع مثله وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

٣. وقد تُستعمل كلمتا "بضع" و"بضعة" فتدلاّن على الأعداد من ثلاثة إلى تسعة على الرأي الأرجح. ولذا يخالفان المعدود في التذكير والتأنيث:

3. Կարող են գործածվել بضع և بضعة (մի քանի) բառերը, որոնք մատնանշում են երեքից տասի սահմանում ընկած մոտավոր քանակ։ Այդ պատճառով, ինչպես և 3-10 քանակական թվականները, դրվում են հաշվվող անվանը հակառակ սեռով.

- نجح بضعة طلاب.

Մի քանի ուսանողներ հաջողության հասան։

نجح: فعل ماض مبني على الفتح.

بضعة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

طلاب: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- نجحت بضع طالبات.

Մի քանի ուսանողուհիներ հաջողության հասան։

نجحت: فعل ماض مبني على الفتح والتاء تاء التأنيث الساكنة.

بضع: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

طالبات: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

إعراب العدد وبناؤه

Թվականի թեքումը

ينقسم العدد إلى قسمين: مبني ومعرب.

Թվականը լինում է երկու տեսակ՝ թեքման ենթարկվող և չենթարկվող.

١. الأعداد المبنية: هي الأعداد المركّبة من "١١-١٩" وتبني على فتح الجزئين.

1. Թեքման չենթարկվող թվականները տասնմեկից տասնինը բաղադրյալ թվականներն են, որոնք ավարտվում են երկբաղադրիչություն արտահայտող ֆաթհայով.

- جاء إلى المدرسة سبعةَ عشرَ طالباً.

Դպրոց եկավ տասնյոթ աշակերտ։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

إلى: حرف جرّ.

المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

سبعةَ عشرَ: جزءان مبنيان على الفتح في محل رفع الفاعل.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- رأيتُ سبعةَ عشرَ طالباً.

Ես տասնյոթ աշակերտի տեսա։

رأيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

سبعةَ عشرَ: جزءآن مبنيان على الفتح في محلّ نصب مفعول به.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- مررتُ بسبعةَ عشرَ طالباً.

Ես տասնյոթ աշակերտի կողքով անցա։

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بسبعةَ عشرَ: الباء: حرف جرّ. سبعةَ عشرَ: جزءان مبنيان على الفتح في محلّ جرّ اسم مجرور.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

إلا العدد "اثنا غشر" و"اثنتا عشر" فيعرب جزؤه الأوّل إعراب المثنّى، ويبني الجزء الثاني على الفتح.

Բացառություն է կազմում տասներկու թվականը, որի առաջին մասը թեքման է ենթարկվում երկակի թվի անվան նման, իսկ երկրորդ մասը չի թեքվում և կրում է ֆաթհա վերջավորություն.

- جاء إلى المدرسة أثنا عشرَ طالباً.

Դպրոց եկավ տասներկու ուսանող:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

إلى: حرف جرّ.

المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

أثنا: جزء أوّل فاعل مرفوع وعلامة رفعة الألف لأنّه ملحق بالمثنّى.

عشرَ: جزء ثانٍ مبني على الفتح لا محلّ له من الإعراب.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- رأيتُ اثني عشرَ طالباً.

Ես տասներկու ուսանողի տեսա:

رأيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

اثني: جزء أوّل مفعول به منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه ملحق بالمثنّى.

عشرَ: جزء ثانٍ مبني على الفتح لا محلّ له من الإعراب.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- مررتُ باثني عشرَ طالباً.

Անցա տասներկու ուսանողի կողքով:

مررتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

باثني: الباء: حرف جرّ. اثني: جزء أوّل مفعول به منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه ملحق بالمثنّى.

عشرَ: جزء ثانٍ مبني على الفتح لا محلّ له من الإعراب.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. الأعداد المعربة: ولها أحكام متعدّدة.

2. Թեքվող թվականները ունեն հետևյալ քերականական բնորոշիչները.

أ. ألفاظ العقود: تلحق بجمع المذكّر اسالم، لذا ترفع بالواو وتنصب وتجرّ بالياء.

ա) Կլոր տասնավորները թեքվում են արական սեռի արտաքին կազմության հոգնակի անունների նման, այդ պատճառով ինքնառական դիրքն արտահայտվում է و հարֆով, իսկ խնդրառականը և հարակցականը՝ ي հարֆով.

- جاء عشرون طالباً.

Քսան ուսանող եկավ:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

عشرون: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه ملحق بجمع مذكّر سالم.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- قابلنا عشرين طالباً.

Հանդիպեցի քսան ուսանողի:

قابلنا: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بـ"نا"، و"نا": ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

عشرين: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه ملحق بجمع مذكّر سالم.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- التقينا بعشرين طالباً.

Հանդիպեցի քսան ուսանողի հետ:

التقينا: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بـ"نا"، و"نا": ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

بعشرين: الباء: جرف جرّ. عشرين: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه ملحق بجمع مذكّر سالم.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ب. الأعداد المفردة:

- "اثنان" و"اثنتان" تلحق في إعرابها بالمثنّى، فترفع بالألف وتنصب وتجرّ بالياء.

բ) Միավորներ. اثنان և اثنتان (երկու) թվականը թեքվում երկակի թվի անվան նման. ինքնառական դիրքն արտահայտվում է ا հարֆով, իսկ խնդրառականը և հարակցականը՝ ي հարֆով.

- جاء طالبان اثنان.

Երկու ուսանող եկավ:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

طالبان: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الألف لأنّه مثنّى وهو موصوف.

اثنان: صفة لـ"طالبان" مرفوعة مثله وعلامة رفعها الألف لأنّها ملحق بالمثنّى.

- اشتريتُ كتابين اثنين.

Երկու գիրք գնեցի:

اشتريتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

كتابين: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه مثنّى وهو موصوف.

اثنين: صفة لـ"طالبين" منصوبة مثله وعلامة نصها الياء لأنّها ملحق بالمثنّى.

- قرأتُ في كتابين اثنين.

Երկու գրքում կարդացի:

قرأتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

في: حرف جرّ.

كتابين: اسم مجرور وعلامة جرّه الياء لأنّه مثنّى وهو موصوف.

اثنين: صفة لـ"طالبين" مجرورة مثله وعلامة جرّها الياء لأنّها ملحق بالمثنّى.

- باقي الأعداد المفردة: والأعداد المعطوفة والمعطوف عليها، و"مئة" و"ألف ترفع بالضمّة وتنصب بالفتحة وتجرّ بالكسرة.

- մնացած միավորները. շաղկապված թվականները, հարյուրը, հազարը և այլն ուղիղ դիրքում ստանում են դամմա, խնդրառականում՝ ֆաթհա և հարակցականում՝ քասրա վերջավորություն.

- جاء مئة طالبٍ.

Հարյուր ուսանող եկավ:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

مئة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

طالب: مضاف إليه محرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- قابلنا ألف طالبٍ.

Հանդիպեցի հազար ուսանողի:

قابلنا: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بـ"نا"، و"نا": ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

ألف: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

طالب: مضاف إليه محرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- التقينا بألفِ طالبٍ.

Հանդիպեցի հազար ուսանողի հետ:

التقينا: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بـ"نا"، و"نا": ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

بألفِ: الباء: جرف جرّ. ألف: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

طالب: مضاف إليه محرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

تعريف العدد

Թվականի որոշյալ առումը

هناك طريقتان لتعريف العدد:

Թվականի՝ որոշյալ առումով կիրառման երկու տարբերակ կա.

الأولى:

առաջին՝

أ. إذا عرف العدد المضاف بأل أدخلت "ال" على المضاف إليه.

ա) եթե թվականը լծորդված անվան դիրքում է, ապա որոշյալ հոդն ավելանում է լծորդական կապակցության երկրորդ անդամին.

- اشتريت خمسَ التفاحاتِ.

Ես գնեցի հինգ խնձորը:

اشتريت: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
خمسَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
التفاحاتِ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ب. إذا عرفنا العدد المركّب بأل (والعدد المركّب هو من ١١ إلى ١٩) أدخلنا "ال" على الجزء الأوّل.

բ) եթե թվականը բաղադրյալ է (11-19 թվականները), ապա որոշյալ հոդն ավելանում է առաջին անդամին.

- في صفّنا الأحد عشر طالباً.

Մեր կուրսում տասնմեկ ուսանողներն են:

في: حرف جرّ.
صفّنا: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"نا" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.
وشبه الجملة "في صفّنا" متعلّق بخبر مقدّم محذوف تقديره "موجود" أو "كائن".
الأحد عشر: جزءان مبنيان على الفتح في محلّ رفع مبتدأ.
طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

ت. إذا عرف العدد المعطوف والمعطوف عليه بـ"ال"، أضيفت "ال" إلى المتعاطفين:

գ) եթե թվականը շաղկապված է (21-99 թվականները), ապա երկու անդամներն էլ որոշիչ հոդ են ստանում.

- قابلنا اليومَ الستّةَ والعشرين عاملاً.

Այսօր հանդիպեցի քսանվեց բանվորներին:

قابلنا: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بـ"نا"، و"نا": ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
اليومَ: مفعول فيه، ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
الستّةَ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
الواو: حرف عطف.

العشرين: اسم معطوف على "الستّة" منصوب مثله وعلامة نصبه الياء لأنّه ملحق بجمع المذكّر السالم.
عاملاً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

الطريقة الثانية:
يأتي العدد صفةً والمعدود موصوفا.

Երկրորդ՝
քանակական թվականը զբաղեցնում է որոշչի դիրք։

أ. إن جاء العدد المفرد من "٣-١٠" وصفاً جاز في العدد أن يخالف معدوده في التذكير والتأنيث.

ա) Այս դեպքում նույնպես 3-10 քանակական թվականները դրվում են հաշվվող անվան հակառակ սեռով՝ համաձայնելով առմամբ և թեքական դիրքով.

- قرأت المفالاتِ الخمسَ.

Ես կարդացի հինգ հոդվածները։

قرأت: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
المفالاتِ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الكسرة لأنه جمع مزنّث سالم، وهو موصوف.
الخمسَ: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ب. إذا عرفنا العدد المركّب بأل أدخلنا "ال" على الجزء الأوّل.

բ) 11-19 թվականներում որոշյալ հոդն ավելանում է առաջին անդամին.

- قرأت المقالات الخمسَ عشرةَ.

Ես կարդացի տասնհինգ հոդվածները։

قرأت: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
المفالاتِ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الكسرة لأنه جمع مزنّث سالم، وهو موصوف.
الخمسَ عشرة: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

ث. إذا عرف العدد المعطوف والمعطوف عليه بـ"ال"، أضيفت "ال" إلى المتعاطفين:

գ) Եթե թվականը շաղկապված է (21-99 թվականները), ապա երկու անդամներն էլ որոշիչ հոդ են ստանում.

- قرأت المقالات الخمسَ والعشرين.

Ես գնեցի քսանհինգ խնձորը:

قرأت: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء، والتاء: ضمير متّصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

المفالاتِ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الكسرة لأنه جمع مؤنّث سالم، وهو موصوف.

الخمسَ: صفة منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.

و: حرف عطف.

العشرين: اسم معطوف على "الخمسة" منصوب مثله وعلامة نصبه الياء لأنّه ملحق بجمع مذكّر سالم.

صوغ العدد على وزن فاعل

Դասական թվական

(բոց.՝ فاعل կաղապարի թվականի կազմությունը)

أ. يصاغ العدد على وزن فاعل ليدلّ على ترتيب المعدود ويحل صفة له ويطابقه في التذكير والتأنيث والتعريف والتنكير. مثلاً: جاء إلى المدرسة المعلّم السابع. جاء إلى الصفّ طالباً سابعاً. وهذا العدد يصاغ من الأعداد المفردة من اثنين إلى عشرة. أمّا العدد "واحد" فهو أصلاً على صيغة فاعل. لذا يُستخدم "أوّل" للمذكّر و"أولى" للمؤنّث.

ա) Դասական թվականը մատնանշում է հաշվվող անվան հերթականությունը, կազմվում է فاعل կաղապարով և զբաղեցնում է որոշչի դիրք՝ համաձայնելով որոշյալի հետ առմամբ, թվով, սեռով և թեքական դիրքով: Օրինակ՝ جاء إلى المدرسة المعلّم السابع (Դպրոց եկավ յոթերորդ ուսուցիչը),

جاء إلى الصفّ طالباً سابعاً (Նա դասարան եկավ որպես յոթերորդ աշակերտ)։ Այս թվականները կազմվում են երկուսից տասը միանիշ թվականներից։ Ինչ վերաբերում է واحد (մեկ) թվականին, ապա այն ի սկզբանե فاعل կաղապարով է, այդ պատճառով որպես դասական թվական այն ստանում է արականում أوّل և իգականում أولى ձևերը։

- قرأنا في المدرسة الدرس السابع.

Դպրոցում կարդացինք յոթերորդ դասը։

قرأنا: فعل ماض مبني على السكون لاتّساله بـ"نا"، و"نا" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

في: حرف جرّ.

المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الدرس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو موصوف.

السابع: صفة لـ" الدرس" منصوب مثله.

ب. ويصاغ الوصف من الأعداد المركّبة من جزئها الأول فقط من واحد إلى تسعة ويطابق الجزء الثاني معدوده.

բ) 11-19 դասական թվականները կազմվում են միայն միավորի՝ فاعل կաղապարի փոփոխմամբ, մինչդեռ տասնավորը մնում է անփոփոխ՝ չընդունելով որոշյալ հոդ և չթեքվելով.

- قرأنا في المدرسة الدرس السابعَ عشرَ.

Դպրոցում կարդացինք տասնյոթերորդ դասը։

قرأنا: فعل ماض مبني على السكون لاتّساله بـ"نا"، و"نا" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

في: حرف جرّ.

المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الدرس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو موصوف.

السابعَ عشرَ: جزءان مبنيان على الفتح في محل رفع صفة لـ"المعلّم" منصوب مثله.

ت. ويصاغ من الأعداد المعطوفة والمعطوفة عليه من جزئها الأوّل فقط من واحد إلى تسعة، أمّا المعطوف فيبقى على حكمه السابق.

գ) 20-99 թվականների դասականը կազմվում է միայն միավորի՝ فاعل կաղապարի փոփոխմամբ, իսկ տասնավորը մնում է ձևով անփոփոխ։ Երկու հատվածն էլ որոշիչ հոդ են ընդունում և ենթարկվում թեքման.

- خرجت من الامتحان الطالبة الثالثة والعشرون.

Քննությունից դուրս եկավ քսաներեքերորդ ուսանողուհին։

خرجت: فعل ماض مبني على الفتح، والتاء: تاء التأنيث الساكنة.

من: حرف جرّ.

الامتحان: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الطالبة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو موصوف.

الثالثة: صفة لـ"المعلّم" مرفوعة مثله.

الواو: حرف عطف.

العشرون: اسم معطوف على "الثالثة" مرفوع مثله وعلامة رفعه الواو لأنّه ملحق بجمع المذكّر السالم.

ث. ألفاظ العقود والمئة والألف والمليون والمليار تبقى على حالها إذا أريد بها أن تدلّ على ترتيب المعدود.

դ) Հարյուր, հազար, միլիոն և միլիարդ թվականների դասական ձևը նույնանում է քանակականի հետ, զբաղեցնում է որոշչի դիրք, ընդունում որոշիչ հոդ և ենթարկվում թեքման.

- أُستشهد في المعركة الجندي المئة.

Ճակատամարտում զոհվեց հարյուրերորդ զինվորը.

استشهد: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.

في: حرف جرّ.

المعركة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

الجندي: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو موصوف.

المئة: صفة لـ" الجندي" مرفوعة مثله.

ملاحظة: إذا كان العدد المركّب على وزن فاعل بُني على فتح الجزأين أيضاً.

Ծանոթագրություն. 11-19 թվականների դասական ձևը, ինչպես և քանակական, չի թեքվում. երկու բաղադրիչներն էլ ստանում են անփոփոխ ֆաթհա վերջավորություն.

- جاء إلى المدرسة المعلّم السابعَ عشرَ.

Դպրոց եկավ տասնյոթերորդ ուսուցիչը։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

إلى: حرف جرّ.

المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

المعلّم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو موصوف.

السابعَ عشرَ: جزءان مبنيان على الفتح في محل رفع صفة لـ"المعلّم".

أمّا إذا كان من هذه الأعداد منتهياً بالياء مثل الحادي عشر والثاني عشر، فيُبنى جزؤه الأوّل على السكون ويُبنى الثاني على الفتح.

Եթե այս թվականներից որևէ մեկն ավարտվում է ي հարֆով, ինչպես الحادي عشر (տասնմեկերորդը) և الثاني عشر (տասներկուերորդը), ապա դրա առաջին մասը ստանում է անփոփոխ սուքուն վերջավորություն, իսկ երկրորդը՝ անփոփոխ ֆաթհա.

- جاء إلى المدرسة المعلّم الحادي عشرَ.

Դպրոց եկավ տասնմեկերորդ ուսուցիչը։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

إلى: حرف جرّ.

المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

المعلّم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره وهو موصوف.

الحادي: جزء أوّل مبني على السكون في محل رفع صفة لـ"المعلّم"

عشرَ: جزء ثانٍ مبني على الفتح لا محل له من الإعراب.

كنايات العدد

Անորոշ քանակ արտահայտող անուններ

كنايات العدد ثلاثة: كم، وكأيّن، وكذا.

Անորոշ քանակ արտահայտող անունները երեքն են՝ كم (քանի, որքան), كأيّن (մեծ թվով), كذا (որոշ թվով).

١. كم: تنقسم إلى قسمين: خبرية، ومعناها التكثير، واستفهامية يستفهم بها عن عدد يراد تعيينه:

1. كم (քանի, որքան) – լինում է երկու տեսակի՝ ինֆորմատիվ (խաբարային), որը մեծ թիվ է մատնանշում, և հարցական, որը նպատակ ունի տեղեկատվություն ստանալ քանակի վերաբերյալ.

أ. مثال كم الخبرية:

ա) ինֆորմատիվ (խաբարային) كم-ի օրինակ՝

- كم كتابٍ لكَ.

Որքա՛ն գիրք ունես:

كم: خبرية للتكثير مبنية على السكون في محل رفع مبتدأ وهو مضاف.
كتابٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
لكَ: اللام: حرف جرّ. الكاف ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ.
وشبه الجملة "لك" متعلّق بخبر مقدّم محذوف تقديره "موجود".

وقد يجرّ بحرف الجرّ "من":

Այն կարող է հարակցական դիրքով դրվել من (-ից) հարակցական մասնիկով.

- كم من كتابٍ قرأتَ.

Որքա՛ն գիրք (բռց.՝ գրքից) ես կարդացել:

كم: خبرية للتكثير مبنية على السكون في محل نصب مفعول به.
من: حرف جرّ
كتاب: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

قرأتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

ب. مثال كم الاستفهامية:

բ) հարցական كم-ի օրինակ՝

- كم كتاباً في مكتبتك؟

Քանի՞ գիրք կա քո գրադարանում:

كم: اسم استفهام مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

كتاباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

في: حرف جرّ.

مكتبتك: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ مضاف إليه.

وشبه الجملة "في مكتبتك" متعلّق بخبر مقدّم محذوف تقديره "موجود" أو "كائن".

ملاحظة: تتفق كم الخبرية والاستفهامية في أمور أهمّها بناؤهما على السكون، ولهما الصادرة على الجملة. ولا بدّ لهما من مبيّن يأتي بعدهما يكشف إبهامهما ويبيّن المقصود منهما، ولهما محلّ من الإعراب بحسب الجملة.

Ծանոթագրություն. ինֆորմատիվ (խաբարային) և հարցական كم մասնիկներն ունեն մի շարք ընդհանրություններ, որոնցից առավել կարևոր են հետևյալները.

- երկուսն էլ ունեն սուքուն վերջավորություն և չեն թեքվում,
- նախադասության մեջ նախադաս դիրք են զբաղեցնում,
- երկուսին էլ պետք է հաջորդի պարզաբանող բառ՝ բացահայտելու համար նրանց անորոշությունն ու դրանց տակ ենթադրվող իմաստը,
- վերլուծության են ենթարկվում՝ ըստ նախադասության մեջ զբաղեցրած դիրքի:

وتختلفان في أمور أهمّها: أنّ كم الاستفهامية تحتاج إلى جواب والأصل من مبيّنها أن يكون تمييزاً مفرداً منصوباً. أما كم الخبريّة فلا تصلح إلا للإخبار عن الماضي. وفي مبيّنها أن يكون مجروراً بالإضافة أو بـ"من".

Դրանք ունեն նաև մի շարք տարբերություններ, որոնցից առավել կարևոր են հետևյալները.

- հարցական كم մասնիկը պատասխան է պահանջում, իսկ նրա պարզաբանող անունը եզակի թվով անորոշ առանձնացնող խնդիր է։ Ինֆորմատիվ كم մասնիկը գործածվում է միայն անցյալ ժամանակի մասին տեղեկացնելու համար, իսկ նրա պարզաբանող անունը զբաղեցնում է հատկացուցչային կապակցության երկրորդ անդամի դիրք կամ من (-ից) մասնիկի ազդեցությամբ դրվում է հարակցական դիրքով։

وقد يحذف مبيّن كم الاستفهامية والخبرية إذا كان فيه ما يدلّ عليه.

Թե՛ հարցական, թե՛ ինֆորմատիվ كم մասնիկների պարզաբանող անունը կարող է զեղչվել, եթե դրա մասին ակնարկ կա.

- كم عمرُك؟ أي: كم سنةً عمرك؟

Որքա՞ն է տարիքդ (այսինքն՝ քանի՞ տարի է տարիքդ)։

كم: اسم استفهام مبني على السكون في محل رفع مبتدأ. وتمييز "كم" محذوف لوجود دليل يدلّ عليه.

عمرُك: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ مضاف إليه.

- كم انفقت؟ أي: كم ليرةً أنفقت؟

Որքա՞ն ծախսեցիր (այսինքն՝ քանի՞ լիրա ծախսեցիր)։

كم: اسم استفهام مبني على السكون في محل نصب مفعول به. وتمييز "كم" محذوف لوجود دليل يدلّ عليه.

انفقت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

- كم تُظلَمون ولستم تشتكون، أي: كم مرّة تُظلمون.

Որքա՛ն եք ճնշվում և չեք բողոքում (այսինքն՝ քանի՛ անգամ եք ճնշվում)

كم: خبيرية للتكثير مبنية على السكون في محل رفع مبتدأ وهو مضاف. والتمييز المحذوف لوجود دليل يدلّ عليه مضاف إليه مجرور.

تُظلَمون فعل مضارع مبني للمجهول مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو ضمير متصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

والجملة " تُظلَمون" في محل رفع الخبر.

الواو: حرف عطف.

لستم: فعل ماض ناقض مبني على السكون لاتصاله بـ "تم"، و"تم" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع اسم ليس.

تشتكون: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو ضمير متصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

٢. كأيّنْ: معناها هو معنى "كم" الخبرية، ولها خصائصها، منها الصادرة على الجملة، وتخبر عن الماضي، غير أنّ تمييزها مجرور بـ"من".

2. كأيّنْ (մեծ թվով, քանի՛, որքա՛ն) – ունի նույն իմաստը, ինչ ինֆորմատիվ كم-ը, ունի նաև մի շարք առանձնահատկություններ, որոնցից է նախադասության մեջ նախադաս դիրք զբաղեցնելը: Այն տեղեկացնում է անցյալ ժամանակի մասին, իսկ պարզաբանող անունը من (-ից) մասնիկի ազդեցությամբ դրվում է հարակցական դիրքով.

- كأيِّنْ من مرّةٍ نصحتُكَ.

Քանի՛ անգամ քեզ խորհուրդ տվեցի:

كأيِّنْ: خبرية مبنية على السكون في محل نصب مفعول مطلق.

من: حرف جرّ.

مرّةٍ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

نصحتُكَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل. الكاف ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ نصب مفعول به.

وشبه الجملة "لك" متعلّق بخبر مقدّم محذوف تقديره "موجود".

- كأيِّنْ من شهيدٍ ضحى في سبيل الوطن.

Քանի՛ նահատակ է զոհվել հանուն հայրենիքի:

كأيِّنْ: خبرية مبنية على السكون في محل رفع مبتدأ.

من: حرف جرّ.

شهيدٍ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

ضحى: فعل ماض مبني على الفتح المقدّر على الألف. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

في: حرف جرّ.

سبيل: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.

الوطن: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

والجملة "ضحى في سبيل الوطن" في محل رفع خبر.

٣. كذا: اسم عدد مبهم، يُعرب كأسماء العدد الأخرى حسب موقعه في الجملة، ويُستعمل مفرداً أو مكرّراً أو معطوفاً عليه. وتمييزه مفرد منصوب نكرة:

3. كذا (որոշ թվով) – անորոշ քանակ արտահայտող անուն է, որը վերլուծվում է մյուս թվականների նման՝ ըստ նախադասության մեջ զբաղեցրած դիրքի: Կիրառվում է ինչպես առանձին, այնպես էլ բազմակի և շաղկապված: Նրա հետ հաշվվող անունը խնդրառական դիրքով դրված անորոշ առանձնացման խնդիր է.

- جاء كذا طالباً.

Որոշ թվով ուսանողներ եկան:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

كذا: اسم عدد مبهم مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- كذا طالباً جاء.

Որոշ թվով ուսանողներ եկան:

كذا: اسم عدد مبهم مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

جاء: فعل ماض مبني على الفتح. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة "جاء" في محل رفع خبر.

- اشتريت كذا كتاباً.

Գնեցի որոշ թվով գրքեր:

اشتريت: : فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

كذا: اسم عدد مبهم مبني على السكون في محل نصب مفعول به.

كتاباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- التقيتت بكذا طالباً.

Հանդիպեցի որոշ թվով ուսանողների:

التقيتت: : فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بكذا: الباء: حرف جرّ. كذا: اسم عدد مبهم مبني على السكون في محل جرّ.

طالباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

- اشتريت كذا وكذا كتاباً.

Այսքան ու այսքան գիրք գնեցի։
اشتريت: : فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
كذا: اسم عدد مبهم مبني على السكون في محل نصب مفعول به.
وكذا: الواو: حرف عطف. كذا: معطوف على "كذا" الأوّل مبني على السكون.
كتاباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

صياغة كسور الأعداد

Կոտորակային թվականներ

يسَمّى كسر ١/٢ "نِصْف".

1/2–ն արաբերենում կոչվում է نِصْف (կես)։

يصاغ الكسر المفرد من العدد حتّى العشرة على وزن " فُعْل".

1/3 -1/10 կոտորակային թվականները կազմվում են فُعْل կաղապարով.

١/٣ – ثُلْث،	(1/3)
١/٤ - رُبْع،	(1/4)
١/٥ – خُمْس،	(1/5)
١/٦ – سُدس،	(1/6)
١/٧ – سُبْع،	(1/7)
١/٨ – ثُمن،	(1/8)
١/٩ – تُسْع،	(1/9)
١/١٠ – عُشْر.	(1/10)

يصاغ الكسر المثنّى من العدد حتّى العشرة على وزن "فُعْلان":

2/3 -2/10 կոտորակային թվականները կազմվում են فُعْلان կաղապարով.

٣/٢ – ثُلْثان، (2/3)
٤/٢ - رُبْعان، (2/4)
٥/٢ – خُمْسان، (2/5)
٦/٢ – سُدسان، (2/6)
٧/٢ – سُبْعان، (2/7)
٨/٢ – ثُمنان، (2/8)
٩/٢ – تُسْعان، (2/9)
١٠/٢ – عُشْران. (2/10)

يصاغ الكسر الجمع من العدد حتّى العشرة على وزن "أَفْعال"[٦٦]:

3-10 թվականների միջակայքում երկուսից մեծ համարիչ ունեցող կոտորակների հայտարարը կազմվում է أَفْعال կաղապարով[67].

٤/٣ – ثَلاثةُ أَرْباعٍ، (3/4)
٦/٥ – خَمْسةُ أَسْداسٍ، (5/6)
٨/٧ – سَبْعةُ أَثْمانٍ، (7/8)
١٠/٩ – تِسْعةُ أَعْشارٍ. (9/10)

أمّا ما زاد على العشرة فيُصاغ باستخدام كلمة "جزء" للمفرد، و"جزءان" للمثنى، و"أجزاء" للجمع ويخضع لقائدة ذلك العدد الذي يستخدم معه مثلما هو الحال في الأعداد الكمية:

Տասից բարձր թվականների դեպքում կոտորակը կազմվում է սովորական քանակական թվականի նման, որի հաշվող անվան դիրքում հանդես է գալիս جزء (մաս, երկակիում՝ جزءان, հոգնակիում՝ أجزاء) բառը, որը ենթարկվում է այն թվականի օրենքին, որի հետ գործածվում է.

١١/١ – جزء من أحد عشر جزءاً،

1/11 – մեկ մաս տասնմեկ մասից,

١١/٢ – جزءان من أحد عشر جزءاً،

---

[٦٦]الكسور في اللغة العربية مذكّرة تطبق عليها القواعد السابقة فنقول "خمسة أسداس وسبعة أثمانٍ وثلاثة عشر جزءاً.

67 Կոտորակն արաբերենում ենթարկվում է արական հաշվվող անվան օրենքին:

2/11 – երկու մաս տասնմեկ մասից,

١٢/٣ – ثلاثة أجزاء من أثني عشر جزءاً،

3/12 – երեք մաս տասներկու մասից,

٢٥/١٤ – أربعة عشر جزءاً من خمسة وعشرين جزءاً.

14/25 – տասնչորս մաս քսանհինգ մասից:

النسبة[68] المئوية

Տոկոս

النسبة المئوية: هي مقدار الشيء منسوباً إلى المئة. لذا فإنّ العدد في هذه الحالة يأتي مثلما يأتي مع الأسماء المعدودة المذكّرة.

Տոկոսը որևէ զոյականի քանակի (مقدار) համեմատությունն է հարյուրի հետ, այդ պատճառով թվականն այս պարագայում համաձայնեցվում է այնպես, ինչպես արական սեռի հաշվելի անունների հետ:

أمثلة:

Օրինակներ՝

%١	-	واحد بالمئة (في المئة) (1%)
%٢	-	اثنان بالمئة (في المئة) (2%)
%٥	-	خمسة بالمئة (في المئة)(5%)
%١٥	-	خمسة عشر بالمئة (في المئة) (15%)
%٢٠	-	عشرون بالمئة (في المئة)(20%)

- جاء خمسة بالمئة من الطلاب.

Ուսանողների հինգ տոկոսը եկավ:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

خمسة: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

---

68 نسبة թարգմանաբար նշանակում է կապ, հարաբերություն, հարաբերակցություն:

بالمئة: الباء: حرف جرّ. المئة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
من: حرف جرّ.
الطلاب: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- زاد الدخل اليوم بنسبة ثلاثة في المئة.

Եկամուտն այսօր երեք տոկոսով ավելացել է:

زاد: فعل ماض مبني على الفتح.
الدخل: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
اليوم: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
بنسبة: الباء: حرف جرّ. نسبة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
ثلاثة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
في: حرف جرّ.
المئة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

إعراب أدوات الاستفهام

ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՄԱՍՆԻԿՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

للاستفهام أدوات كثيرة، اثنان منها حرفان، والباقي أسماء.

Հարցում արտահայտող միջոցներից երկուսը մասնիկներ են, մնացածը՝ անուններ.

"أَ" و"هَلْ" – حرفان للاستفهام لا محلّ لهما من الإعراب.

"أَ" և "هَلْ" – հարցական մասնիկներ են, որոնք շարահյուսական միավոր չեն,

"ما" و"ماذا" – اسمان يُستفهم بهما عن الذات غير العاقلة.

"ما" և "ماذا"– անուններ են, որոնք գործածվում են իրանիշ գոյականների մասին հարցում արտահայտելու համար,

"أَيْنَ" و"أَنّى" – اسمان يُستفهم بهما عن المكان.

"أَيْنَ" և "أَنّى" – անուններ են, որոնք գործածվում են տեղի վերաբերյալ հարցում արտահայտելու համար,

"مَتى" و"أيان" – اسمان يُستفهم بهما عن الزمن.

"مَتى" և "أيان" – անուններ են, որոնք գործածվում են ժամանակի վերաբերյալ հարցում արտահայտելու համար,

"كَيْفَ" – اسم يُستفهم به عن الحال.

"كَيْفَ" – անուն է, որը գործածվում է վիճակի վերաբերյալ հարցում արտահայտելու համար,

"كَمْ" – اسم يُستفهم به عن العدد.

" كَمْ" – անուն է, որը գործածվում է քանակի վերաբերյալ հարցում արտահայտելու համար,

"أَيّ" – اسم يُستفهم به عن كلّ ما مرّ، وإنّما يأخذ معناه بما يضاف إليه.

"أَيّ" – անուն է, որը գործածվում է որոշյալի (արաբերենում դա լծորդված անունն է) վերաբերյալ մասնավորող տեղեկություն տալու համար,

بعض هذه الأدوات ليس له إلا إعراب واحد لا يتغيّر. وهي أدوات الاستفهام عن الزمن والمكان. وتعرب ظروفاً في محلّ نصب. أمّا الباقي فيعرب بحسب موقعه من الجملة، ولمعرفة موقع الاسم يحسن اتباع الطريقة الآتية:

قبل إعراب الجملة التي فيها أداة استفهام يجب الإجابة عنها إجابة دقيقة، بحيثُ لا تزيد جملة الجواب على جملة السؤال ولا تنقص عنها، ثمّ تُعرب جملة الجواب، ثمّ يُنقل إعراب الجواب إلى السؤال.

Այս միջոցներից մի քանիսը ունեն վերլուծության միայն մեկ, անփոփոխ տարբերակ։ Դրանք ժամանակի և տեղի հարցական միջոցներն են, որոնք վերլուծվում են որպես խնդրառական դիրք զբաղեցնող պարագայական անուններ։ Ինչ վերաբերում է մյուս միջոցներին, ապա դրանք վերլուծվում են ըստ նախադասության մեջ իրենց զբաղեցրած դիրքի, որը որոշվում է հետևյալ կերպ. նախքան հարցական մասնիկ կամ անուն պարունակող նախադասությունը վերլուծելը պետք է հարցին ամբողջական պատասխան տալ, այնուհետև պատասխանի վերլուծությունը տարածել հարցի վրա։

وهذه أمثلة على ذلك.

Ասվածի օրինակներն են.

- أأنتَ طالب؟ نعم، أنا طالب.

Արդյո՞ք դու ուսանող ես։ Այո՛, ես ուսանող եմ։

أ: حرف استفهام لا محل له من الإعراب.

أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

طالب: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

نعم: حرف جواب لا محل له من الإعراب.

أنا: ضمير منفصل مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

طالب: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

وبما أنّ "نعم" في جملة الجواب تقابل "أ" من جملة السؤال فإنّ إعراب "نعم" هو نفسه إعراب "أ" إذن.

Քանի որ պատասխան նախադասության "نعم"-ը («այո»-ն) համարժեք է հարցական նախադասության "أ"-ին («արդյոք»-ին), ապա "أ"-ը վերլուծ-վում է "نعم"-ի նման.

- هل وصل القطار؟ - نعم، وصل القطار.

Արդյո՞ք գնացքը ժամանել է: Այո՛, գնացքը ժամանել է:

نعم: حرف جواب لا محل له من الإعراب.

وصل: فعل ماض مبني على الفتح.

القطار: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

هل: حرف استفهام لا محل له من الإعراب.

وصل: فعل ماض مبني على الفتح.

القطار: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

- من أنتَ؟ أنا محمّد.

Ո՞վ ես դու: Ես Մուհամմադն եմ:

أنا: ضمير منفصل مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

محمّد: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

من: اسم استفهام مبني على السكون في محل رفع خبر مقدّم.

أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ مؤخّر.

- من قابلتَ في المطار؟ قابلتُ صديقي في المطار.

Ո՞ւմ ես հանդիպել օդանավակայանում:

Ես օդանավակայանում հանդիպել եմ ընկերոջս:

قابلتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بالتاء. والتاء ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ رفع الفاعل.

صديقي: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدّرة على ما قبل الياء منع من ظهورها اشتغال المحلّ بالكسرة وهو مضاف. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

في: حرف جرّ.

المطار: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

من: اسم استفهام مبني على السكون في محل نصب مفعول به مقدّم.

قابلتَ: فعل ماض مبني على الفتح لاتّصاله بالتاء. والتاء ضمير متّصل مبني على الضمّ في محلّ رفع الفاعل.

في: حرف جرّ.

المطار: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- من درس الدرس؟ خالد درس الدرس.

Ո՞վ է սովորել դասը: Խալիդն է սովորել դասը:

خالد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

درس: فعل ماض مبني على الفتح. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

الدرس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والجملة " درس الدرس" في محلّ رفع خبر.

من: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ رفع مبتدأ.

درس: فعل ماض مبني على الفتح. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

الدرس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والجملة " درس الدرس" في محلّ رفع خبر.

- من يكون رفيقُك؟ يكون رفيقي سعيداً.

Ո՞վ է (լինում) քո ընկերը: Իմ ընկերը Սաիդն է (լինում):

يكون: فعل مضارع ناقص مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

رفيقي: اسم "يكون" مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدّرة على ما قبل الياء منع من ظهورها اشتغال المحلّ بالكسرة وهو مضاف. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

سعيداً: خبر "يكون" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

من: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ نصب خبر "يكون" مقدّماً.

يكون: فعل مضارع ناقص مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

رفيقُك: اسم "يكون" مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

- ما هذا؟ هذا كتابٌ.

Ի՞նչ է սա: Սա գիրք է:

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.

كتابٌ: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

ما: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ رفع خبر مقدّم.

هذا: اسم إشارة مبني على السكون في محل رفع مبتدأ مؤخّر.

- ماذا كنتَ قبل سنة؟ كنتُ قبل سنة تلميذاً.

Ի՞նչ էիր (անում) մի տարի առաջ:

Մի տարի առաջ աշակերտ էի:

كنتُ: فعل ماض ناقص مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع اسم كان.
قبل: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
وهو مضاف.
سنة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
تلميذاً: خبر "كنتُ" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
ماذا: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ نصب خبر مقدّم لـ"كنتَ".
كنتَ: فعل ماض ناقص مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع اسم كان.
قبل: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
وهو مضاف.
سنة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- ماذا اشتريتَ من السوق؟ اشتريتُ من السوق قميصاً.

Ի՞նչ գնեցիր շուկայից։ Շուկայից գնեցի վերնաշապիկ։

اشتريتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
من: حرف جرّ.
السوق: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
قميصاً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
ماذا: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ نصب مفعول به مقدّم.
اشتريتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.
من: حرف جرّ.
السوق: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

- ماذا يُعجبكَ في المدرسة؟ الحديقة تعجبني في المدرسة.

Ի՞նչն է քեզ դուր գալիս դպրոցում։

Դպրոցում ինձ այգին է դուր գալիս։

الحديقة: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
تعجبني: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي". والنون للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به.

في: حرف جرّ.
المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
والجملة "تعجبني" في محلّ رفع خبر.
ماذا: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ رفع مبتدأ.
يعجبك: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو". والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.
في: حرف جرّ.
المدرسة: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
والجملة "يعجبك" في محلّ رفع خبر.

- كيف حالُكَ؟ حالي جيّد.

Ինչպե՞ս ես (բոց.՝ ինչպե՞ս է վիճակդ):

Լավ եմ (բոց.՝ վիճակս լավ է):

حالي: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدّرة على ما قبل الياء منع من ظهورها اشتغال المحلّ بالكسرة وهو مضاف. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.
جيّد: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
كيف: اسم استفهام مبني على الفتح في محلّ رفع خبر مقدّم.
حالُكَ: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ مضاف إليه.

- كيف كنتَ أمس؟ كنتُ أمس مريضاً.

Ինչպե՞ս էիր երեկ: Երեկ ես հիվանդ էի:

كنتُ: فعل ماض ناقص مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع اسم كان.
أمس: ظرف زمن مبني على الكسر في محلّ نصب.
مريضاً: خبر "كنتُ" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
كيف: اسم استفهام مبني على الفتح في محلّ رفع خبر مقدّم
لـ"كنتَ".
كنتَ: فعل ماض ناقص مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع اسم كان.
أمس: ظرف زمن مبني على الكسر في محلّ نصب.

- كيف جئتَ؟ جئتُ راكضاً.

Ինչպե՞ս եկար: Վազելով եկա:

جئتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

راكضاً: حال منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

كيف: اسم استفهام مبني على الفتح في محلّ نصب الحال.

جئتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

- كم عددكم؟ عددُنا عشرة.

Դուք քանի՞սն ենք: Մենք տասն ենք

(բոց.՝ որքա՞ն է ձեր քանակը: Մեր քանակը տասն է):

عددُنا: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"نا" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

عشرة: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

كم: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ رفع خبر مقدّم.

عددكم: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"كم" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

- كم كتاباً في درجكَ؟ في درجي أربعون كتاباً.

Քանի՞ գիրք կա դարակում:

Դարակում կա քառասուն գիրք:

في: حرف جرّ.

درجي: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

وشبه الجملة "في درجي" متعلّق بخبرمقدّم محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".

أربعون: مبتدأ مؤخّر مرفوع وعلامة رفعه الواو لأنّه ملحق بجمع المذكّر السالم.

كتاباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

كم: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ رفع مبتدأ.

كتاباً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره

في: حرف جرّ.

درجك: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ جرّ مضاف إليه.

وشبه الجملة "في درجك" متعلّق بخبر محذوف تقديره "كائن" أو "موجود".

- كم كنتم أمس؟ كنّا أمس سبعةً.

Երեկ քանի՞սն էիք: Երեկ յոթն էինք:

كنّا: فعل ماض ناقص مبني على السكون لاتصاله بـ "نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع اسم كان.

أمس: ظرف زمن مبني على الكسر في محلّ نصب.

سبعةً: خبر "كنّا" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

كم: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ نصب خبر مقدّم لـ"كنتم".

كنتم: فعل ماض ناقص مبني على السكون لاتصاله بـ"تم"، و"تم" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع اسم كان.

أمس: ظرف زمن مبني على الكسر في محلّ نصب.

- كم مرّةً سافرتَ؟ سافرتُ عشرين مرّةً.

Քանի՞ անգամ ես ճամփորդել:

Ես ճամփորդել եմ քսան անգամ:

سافرتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

عشرين: مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الياء لأنّه ملحق بجمع المذكّر السالم.

مرّةً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

كم: اسم استفهام مبني على السكون في محلّ نصب مفعول مطلق مقدّم.

مرّةً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

سافرتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

- أيُّكم هو الفائز؟ خالد هو الفائز.

Ձեզանից ո՞վ է հաղթողը: Խալիդն է հաղթողը:

خالد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

هو: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.

الفائز: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والجملة "هو الفائز" في محلّ رفع خبر لـ"خالد".

أيُّكم: أيّ: اسم استفهام مبني على الضمّ في محلّ رفع مبتدأ وهو مضاف. و"كم" ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ مضاف إليه.

هو: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.
الفائز: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
والجملة "هو الفائز" في محلّ رفع خبر.

- أيَّ كتاب قرأتَ؟ قرأتُ كتاب المطالعة.

Ո՞ր գիրքն ես կարդացել։

Կարդացել եմ ընթերցանության դասագիրքը։

قرأتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
كتاب: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
المطالعة: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
أيَّ: اسم استفهام مفعول به مقدّم منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
كتاب: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
قرأتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

- أيَّ نجاح نجحتَ؟ نجحتُ أفضلَ نجاح.

Ի՞նչ հաջողության ես հասել։

Մեծ (բոց.՝ լավագույն) հաջողության եմ հասել։

نجحتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
أفضلَ: مفعول مطلق منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
نجاح: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
أيَّ: اسم استفهام مفعول مطلق مقدّم منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
نجاح: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
نجحتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

- أيَّ شيءٍ صرتَ؟ صرتُ مدرّساً.

Ի՞նչ դարձար։ Ես ուսուցիչ դարձա։

صرتُ: فعل ماض ناقص مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع اسم صار.

مدرّساً: خبر "صرتُ" منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
أيَّ: اسم استفهام خبر مقدّم منصوب لـ"صرتَ" وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
شيءٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
صرتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع اسم صرت.

ملاحظات:

Ծանոթագրություն

١. جميع أدوات الاستفهام لا تكون إلا في أوّل الجملة، أيْ إنّ لها الصادرة في الكلام، ولهذا يقال حين الإعراب: مفعول به مقدّم، خبر مقدّم، مفعول مطلق مقدّم.

Բոլոր հարցական միջոցները դրվում են նախադասության սկզբնամասում, այդ պատճառով դրանք նախադասության մեջ հանդես են գալիս որպես նախադաս ուղիղ խնդիր, նախադաս անվանական ստորոգյալ, նախադաս բացարձակ խնդիր և այլն։

٢. جميع أسماء الاستفهام مبنية عدا "أيّ"، فإنّها معربة.

Բոլոր հարցական անունները չեն թեքվում՝ բացի "أيّ"-ից («որ»)։

٣. "متى، أنى، أين، أيان" ليس لها إلا إعراب واحد، وهو إنّها ظروف زمنية أو مكانية.

"متى" («երբ»), "أين" («երբ»), "أنى" («որտեղ, ուր»), "أيان" («երբ, ուր») նախադասության մեջ հանդես են գալիս միայն որպես տեղի կամ ժամանակի պարագա։

٤. إذا جاءت أدوات الاستفهام مسبوقة بالحروف الجارّة فهي في محلّ جرّ، مثل: بِمنْ استعنت؟

Եթե հարցական միջոցներին նախորդում են հարակցական մասնիկներ, ապա նրանք դրվում են հարակցական դիրքում, օրինակ՝ بِمنْ استعنت؟ (ումի՞ց օգնություն խնդրեցիր)։

٥. وقد يجرّ أسماء الاستفهام بالإضافة مثل: نحو مَنْ قصدت؟

Հարցական անունները կարող են դրվել հատակցյալի հարակցական դիրքում, օրինակ՝ نحو مَنْ قصدت؟ (Ո՞ւմ կողմը (բռց.՝ դեպի ո՞ւմ) ուղղվեցիր)։

٦. إذا جُرَّت "ما" الاستفهامية بحرف جرّ سقطت ألفها مثل: بمَ كتبت؟

Եթե հարցական "ما" (ինչ) անունը կցվում է հարակցական մասնիկի, ապա ալիֆը սղվում է, օրինակ՝ بمَ كتبت؟ (ինչո՞վ գրեցիր)։

إعراب الجمل

ԱՌԱՆՁԻՆ ԱՆԴԱՄԻ ԴԻՐՔ ԶԲԱՂԵՑՆՈՂ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

يمكن للجمل أن تحتلّ محلّ مفرد جملة أخرى وتأويلها به. وفي هذا الحال يصبح للجملة محلّ إعرابي هو المحلّ نفسه الذي كان للمفرد الذي حلّت محلّه.

Նախադասությունները կարող են այլ նախադասության առանձին անդամի դիրք զբաղեցնել, փոխարինել նրան և վերլուծվել՝ ըստ այն անդամի շարահյուսական դիրքի, որին փոխարինել է։

فالجمل التي لها محلّ من الإعراب هي:

Շարահյուսորեն վերլուծվող նախադասությունները հետևյալն են.

١. الجملة الخبرية:

1. Անվանական նախադասության ստորոգյալի դիրք զբաղեցնող նախադասություն

وهي التي تأتي في الكلام على ثلاثة أشكال:

Սա այն նախադասությունն է, որը զբաղեցնում է հետևյալ տեսակի ստորոգյալի դիրք.

١. تكون خبراً للمبتدأ ومحلّها الرفع.

1. անվանական նախադասության ստորոգյալ, որը զբաղեցնում է ուղիղ դիրք.

- الولد يحبّ اللعب.

Տղան սիրում է խաղը

(բոց.՝ տղան նա սիրում է խաղը)։

الولد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يحبّ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

اللعب: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والجملة "يحبّ اللعب" خبر للمبتدأ "الولد" ومحلّها الرفع لأنّ خبر المبتدأ مرفوع.

٢. **تكون خبراً لـ"إنّ" أو إحدى أخواتها ومحلّها الرفع.**

2. إنّ-ի կամ համանման մասնիկների ստորոգյալ, որը զբաղեցնում է ուղիղ դիրք.

- إنّ الولد يحبّ اللعب.

Տղան իսկապես սիրում է խաղը

(բոց.՝ իսկապես տղան նա սիրում է խաղ)։

إنّ: حرف مشبّه بالفعل.

الولد: اسم إنّ منصوب علامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

يحبّ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

اللعب: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والجملة "يحبّ اللعب" خبر إنّ ومحلّها الرفع لأنّ خبر إنّ مرفوع.

٣. **وإذا دخل على المبتدأ والخبر فعل ناقص كان محلّ الجملة الواقعة خبراً النصب.**

3. Թերի գործառույթով բայով նախադրված անվանական նախադասության ստորոգյալ, որը զբաղեցնում է խնդրառական դիրք.

- كاد الطفل يضحك.

Քիչ էր մնում, որ երեխան ծիծաղի

(բոց.՝ երեխան քիչ էր մնում, որ նա ծիծաղի)։

كاد: فعل ماض ناقص.

الطفل: اسم كاد مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يضحك: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة " يضحك " خبر كاد ومحلّها النصب لأنّ خبر كاد منصوب.

٢. **الجملة الحالية:**

2. Վիճակի պարագա ստորադաս նախադասություն

إن الحال تأتي مفردة مثل "جاء أخوك ضاحكاً" وقد تأتي جملة "جاء أخوك يضحك" فجملة "يضحك" في محلّ نصب الحال.

Վիճակի պարագան կարող է արտահայտվել առանձին բառով, օրինակ՝ جاء أخوك ضاحكاً (*Եղբայրդ եկավ ծիծաղելով* (բոց.՝ *ծիծաղող*)), ինչպես նաև նախադասությամբ՝ جاء أخوك يضحك (*Եղբայրդ եկավ ծիծաղելով* (բոց.՝ *նա ծիծաղում է*)): يضحك (Նա ծիծաղում է) նախադասությունը զբաղեցնում է վիճակի պարագայի խնդրառական դիրք:

ويشترط في جملة الحال أن تكون مسبوقة بمعرفة بحيثُ تكون هذه المعرفة هي صاحبة الحال، وكذلك يجب أن تربط جملة الحال بأحد رابطين:

فأمّا أن يكون فيها ضمير يعود على صاحب الحال وإمّا أن تكون مصدرة بالواو تسمّى "واو الحال":

Վիճակի պարագա ստորադաս նախադասությունը կարող է հաջորդել միայն որոշյալ անվամբ արտահայտված վիճակի կրողին: Այն գերադասին կապակցվում է վիճակի կրողին վերաբերող կցական դերանվամբ կամ նախադրվում է و մասնիկով, որը կոչվում է «վիճակի ուաու».

.- حضر الطالب كتابه في يده.

Ուսանողը եկավ՝ (իր) գիրքը (իր) ձեռքում:

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

الطالب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

كتابه: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

في: حرف جار.

يده: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

والجملة " كتابه في يده" في محلّ نصب حال.

- حضر الطالب والجرس يدقّ.

Ուսանողը եկավ, երբ զանգն էր հնչում (բոց.՝ և զանգն է հնչում):

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.

الطالب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والجرس: الواو: واو الحال. الجرس: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يدقّ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة "والجرس يدقّ" في محلّ نصب حال.

٣. الجملة المفعولية:

3. Խնդիր ստորադաս նախադասություն

تقع الجملة مفعولاً به ومحلّها النصب بعد ثلاثة أنواع من الكلام:

الأوّل: بعد فعل "قال" وما يتفرّع منه مثل: يقول، قل، قيل.

Նախադասությունը հանդես է գալիս որպես ուղիղ խնդիր և խնդրառական դիրք է զբաղեցնում հետևյալ երեք դեպքերում.

ա) قال (ասել) բայից և նրա ածանցյալներից հետո, օրինակ՝ يقول (ասում է), قل (ասա՛), قيل (ասվում է).

- قال: إنّي مسافر.

Ասաց. – Ես մեկնում եմ:

قال: فعل ماض مبني على الفتح.

إنّي: إنّ: حرف مشبّه بالفعل. والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب اسم إنّ.

مسافر: خبر إنّ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والجملة "إنّي مسافر" في محلّ نصب مفعول به لفعل "قال".

الثاني: بعد المفعول الأوّل للأفعال التي تتعدّى إلى مفعولين في باب ظنّ وأخواتها وقد تكون جملة اسمية أو فعلية.

բ) ظنّ (կարծել) շարքի երկու ուղիղ խնդիր պահանջող բայերի առաջին ուղիղ խնդրից հետո թե՛ բայական և թե՛ անվանական նախադասության դեպքում.

- مثال الجملة الاسمية.

- անվանական նախադասության օրինակ՝

- ظنّ الولد المدينة شوارعها تزدحم.

Տղան կարծեց, որ քաղաքի փողոցները խցանված են

(բոց.՝ տղան քաղաքը, նրա փողոցները խցանված կարծեց):

ظنّ: فعل ماض مبني على الفتح.

الولد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

المدينة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

شوارعها: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. و"ها" ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.
تزدحم: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".
والجملة " شوارعها تزدحم " في محلّ نصب مفعول به ثانٍ.

- مثال الجملة الفعلية.

- բայական նախադասության օրինակ՝

- ظنّ خالدٌ محمّداً يضحك.

Խալիդը կարծեց, որ Մուհամմադը ծիծաղում է

(բոց.՝ Խալիդը կարծեց Մուհամմադին նա ծիծաղում է)։

ظنّ: فعل ماض مبني على الفتح.
خالدٌ: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
محمّداً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
يضحك: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
والجملة "يضحك" في محلّ نصب مفعول به ثانٍ.

الثالث: بعد المفعول الثاني للأفعال التي تتعدّى إلى ثلاثة مفاعيل في باب أعلم ورأى وأنبأ.

Գ) أعلم (տեղեկացնել), رأى (կարծել, տեսնել) և أنبأ (կանխագուշակել) շարքի երեք ուղիղ խնդիր պահանջող բայերի երկրորդ ուղիղ խնդրից հետո.

- أخبرت خالداً سعيداً والده مريض.

Խալիդին հայտնեցի, որ Սաիդի հայրը հիվանդ է

(բոց.՝ Խալիդին հայտնեցի, որ Սաիդը նրա հայրը հիվանդ է)։

أخبرت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
خالداً: مفعول به أوّل منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
سعيداً: مفعول به ثان منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والده: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.
مريض: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
والجملة **"والده مريض" في محلّ نصب مفعول به ثالث.**

إنّ السبب الذي جعل هذه الجملة تقع بعد المفعول الثاني هو أنّ هذا المفعول أصله مبتدأ، والمبتدأ لا يكون جملة.

Պատճառը, որը ստիպել է, որ այս նախադասությունը դրվի երկրորդ ուղիղ խնդրից հետո այն է, որ այս խնդիրն ի սկզբանե անվանական նախադասության ենթակա է եղել, իսկ անվանական նախադասության ենթական նախադասությամբ չի արտահայտվում.

٤. الجملة الوصفية:

إذا وقعت الجملة بعد نكرة وفيها ضمير يعود على النكرة كانت صفة لها، ومحلّها تابع لإعراب النكرة الموصوفة، فإن كانت النكرة منصوبة فجملة الصفة في محلّ نصب، وإن كانت مرفوعة فهي في محلّ رفع، وإن كانت مجرورة فهي في محلّ جرّ.

4. Որոշչային (բնութագրական) նախադասություն

Եթե նախադասությունը հաջորդում է անորոշ անվանը, և նրանում կա վերջինիս վերաբերող դերանուն, ապա այն հանդես է գալիս այդ անվան որոշչի դիրքում և վերլուծվում է նույն դիրքով, ինչ որոշչային կապակցության որոշյալը:

- مثال الجملة في محلّ رفع:

- ուղիղ դիրք զբաղեցնող նախադասության օրինակ՝

- جاء ولد يركض.

Մի վազող տղա եկավ

(բառ.՝ եկավ մի տղա. նա վազում է):

جاء: فعل ماض مبني على فتح.
ولد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
يركض: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
والجملة " يركض" في محلّ رفع صفة.

- مثال الجملة في محلّ نصب:

- խնդրառական դիրք զբաղեցնող նախադասության օրինակ՝

- شاهدتُ فلاحاً يزرع القمح.

Տեսա ցորեն ցանող մի գյուղացու

(բոց.՝ տեսա մի գյուղացու. նա ցանում է ցորեն):

شاهدتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

فلاحاً: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

يزرع: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

القمح: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والجملة "يزرع القمح" في محلّ نصب صفة.

- مثال الجملة في محلّ جرّ:

- հարակցական դիրք զբաղեցնող նախադասության օրինակ՝

- رحّبتُ بطالب يدرس درسه.

Ողջունեցի իր դասը սովորող մի ուսանողի

(բոց.՝ ողջունեցի մի ուսանողի. նա իր դասն է սովորում):

رحّبتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

بطالب: الباء: حرف جرّ. طالب: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

يدرس: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

درسه: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.

والجملة " يدرس درسه " في محلّ جرّ صفة.

ملاحظة: إذا عطفت جملة ما على إحدى هذه الجمل التي مرّت أخذت حكمها.

Ծանոթագրություն. եթե որևէ նախադասություն շաղկապվում է վերոնշյալ նախադասություններից որևէ մեկին, ապա այն ընդունում է շարահյուսական նույն կիրառությունը:

- جاء ولد يركض ويضحك.

Մի վազող և ծիծաղող տղա եկավ

(բոց.՝ մի տղա եկավ. նա վազում է և ծիծաղում):

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

ولد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

يركض: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

ويضحك: الواو: حرف عطف. يضحك: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

والجملة " يركض" في محلّ رفع صفة.

والجملة "يضحك" في محلّ رفع صفة لأنّها معطوفة على جملة الصفة التي محلها الرفع.

٥. الجملة الواقعة جواباً للشرط:

إذا كان الشرط جازماً واقترنت جملة الجواب بالفاء، كانت في محلّ جزم. فإنْ لم يكن الشرط جازماً ولم نقترن جملة الجواب بالفاء، فلا محلّ لها من الإعراب.

5. Պայմանի պարագա ստորադաս նախադասության դիրք զբաղեցնող նախադասությունը

Եթե պայմանի մասնիկը բայը դնում է ընդհատ դիրքով, և պայմանի երկրորդական նախադասությունը նախադրվում է ف մասնիկով, ապա այն ընդհատ դիրք է զբաղեցնում: Իսկ եթե պայմանի մասնիկը բայը ընդհատ դիրքով չի դնում, և պայմանի ստորադաս նախադասությունը չի նախադրվում ف մասնիկով, ապա այն վերլուծության չի ենթարկվում:

- منْ يقلْ الحقّ فهو كريم.

Ով ճշմարտությունն է ասում, նա արժանապատիվ է:

من: اسم شرط جازم.

يقلْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
الحقّ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.
فهو: الفاء: رابطة لجواب الشرط. هو: ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.
كريم: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
والجملة "فهو الكريم" في محلّ جزم جواب الشرط.

٦. الجملة الواقعة في محلّ جرّ بالإضافة:

وهي الجملة التي تقع بعد الكلمات التي تدلّ على الزمن أو المكان سواء أكانت ظرفاً أم غير ظرف. وأشهر هذه الكلمات هي: يوم، شهر، سنة، إذ، إذا، متى، أين، أيان، حيثُ، حيثُما، حين، منذ، مذ، لما، لدن، ريث.

6. Լծորդական կապակցության երկրորդ անդամի դիրք զբաղեցնող նախադասությունը

Սա այն նախադասությունն է, որը հաջորդում է ժամանակ կամ տեղ մատնանշող բառերին՝ անկախ դրանց պարագայական անուն լինել կամ չլինելուց։ Այդ բառերից առավել գործածական են՝ يوم (օր), شهر (ամիս), سنة (տարի), إذ, إذا (եթե), متى (երբ), أين, أيان (որտեղ, որ), حيثُ, حيثُما (երբ, որ, որտեղ, որ), حين (երբ, որ), منذ, مذ (ի վեր), لما (երբ, որ), لدن, ريث (հենց, որ).

- وقف سعيد حين دخل المعلّم.

Սաիդը ոտքի կանգնեց, երբ ուսուցիչը ներս մտավ։

وقف: فعل ماض مبني على الفتح.
سعيد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
حين: ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
دخل: فعل ماض مبني على الفتح.
المعلّم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
والجملة "حين دخل المعلّم" في محلّ جرّ مضاف إليه.

الجمل التي لا محلّ لها من الإعراب

ՇԱՐԱՀՅՈՒՍԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՉԵՆԹԱՐԿՎՈՂ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

١. **الجملة الابتدائية:** وهي الجملة الواقعة في أوّل الكلام وتأتي اسمية كما تأتي فعلية.

1. Պարզ նախադասություն. այն նախադասությունն է, որը որևէ այլ նախադասության առանձին անդամի դիրք չի զբաղեցնում։ Այն կարող է լինել թե՛ անվանական, թե՛ բայական.

- مثال جملة اسمية:

– Անվանական նախադասության օրինակ՝

- محمّد مجتهد.

Մուհամմադը ջանասեր է։

محمّد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

مجتهد: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والجملة الاسمية من المبتدأ والخبر لا محلّ لها من الإعراب.

- مثال جملة فعلية:

– Բայական նախադասության օրինակ՝

- درس خالد الدرس.

Խալիդը սովորեց դասը։

(բոց.՝ սովորեց Խալիդը դասը)։

درس: فعل ماض مبني على الفتح.

خالد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الدرس: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والجملة الفعلية من فعل "درس" والفاعل "خالد" جملة فعلية ابتدائية لا محلّ لها من الإعراب.

٢. **الجملة الاستثنائية**: وهي الجملة الواقعة في أثناء الكلام ومنقطعة عما قبلها نحويّاً لا معنوياً:

2. Գնահատող նախադասություն. այն նախադասությունն է, որը հիմնական նախադասությունից քերականորեն անկախ է, բայց կապված է իմաստային կապով.

- نال الطالب الجائزة – حفظه الله.

Ուսանողը մրցանակ ստացավ, Աստված պահպանի նրան:

نال: فعل ماض مبني على الفتح.

الطالب: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الجائزة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

حفظه: فعل ماض مبني على الفتح. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

الله: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والجملة "حفظه الله" منقطعة عن الجملة الأولى انقطاعاً نحوياً.

ويمكن أن تُعدّ الاستثنائية والابتدائية شيئاً واحداً.

Պարզ և գնահատող նախադասությունները կարող են նույնը համարվել:

٣. **الجملة الاعتراضية**: وهي المحشورة بين جزأي كلام، لإفادة الكلام تقويةً وتحسينا. ودليلها أنّه يمكن حذفها دون أن يخل ذلك بمعنى الكلام وهي تحشر عادة بين:

3. Միջանկյալ նախադասություն. այն նախադասությունն է, որն ընկած է նախադասության երկու մասերի միջև խոսքը ոճավորելու կամ վերաբերմունք արտահայտելու նպատակով[69]: Միջանկյալ նախադասության բացակայությունը իմաստային փոփոխության չի հանգեցնում: Այն սովորաբար ընկնում է.

---

[69] Հայերենում այս նախադասությունները, տեսակից կախված, բուն նախադասությունից տրոհվում են ստորակետերով կամ առնվում են փակագծերում:

- المبتدأ والخبر، مثل: زيد – الله شاهد – صادق.

– անվանական նախադասության ենթակայի և ստորոգյալի միջև, օրինակ՝ «Զեյդը, Աստված վկա, ճշմարտախոս է»:

- زيد – الله شاهد – صادق.

Զեյդը, Աստված վկա, ճշմարտախոս է:

زيد: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

الله: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

شاهد: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

صادق: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والجملة الاسمية "الله شاهد" جملة ابتدائية لا محلّ لها من الإعراب.

- أو الفعل والفاعل، مثل: جاء – الحقّ أقول – الأمير.

– բայական ստորոգյալի ու գործող-ենթակայի միջև, օրինակ՝ «Իշխանը (ճշմարիտ եմ ասում) եկավ».

- جاء – الحقّ أقول – الأمير.

Իշխանը (ճշմարիտ եմ ասում) եկավ

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

الحقّ: مفعول به مقدّم جوازاً منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أقول: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

الأمير: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

والجملة الفعلية "الحقّ أقول" جملة ابتدائية لا محلّ لها من الإعراب.

- أو الفعل ونائبه، مثل: كُتِب – أظنّ – المقالُ.

– կրավորական սեռի բայով արտահայտված ստորոգյալի և ենթակայի միջև, օրինակ՝ «Հոդվածը, կարծում եմ, գրվել է»:

- كُتِب – أظنّ – المقالُ.

Հոդվածը, կարծում եմ, գրվել է:

كُتِب: فعل ماض مبني للمجهول مبني على الفتح.

أظنّ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".
المقالُ: نائب فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
والجملة الفعلية "أظنّ" جملة ابتدائية لا محلّ لها من الإعراب.

- أو الفعل والمفعول به، مثل: احترم – حفظك الله – مدرّسك.

– բայական ստորոգյալի և ուղիղ խնդրի միջև, օրինակ՝ «Հարգի՛ր (Աստված քեզ պահպանի) քո դպրոցը»:

- احترم – حفظك الله – مدرّسك.

Հարգի՛ր (Աստված քեզ պահպանի) քո դպրոցը:

احترم: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".
حفظك: فعل ماض مبني على الفتح. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل نصب مفعول به.
الله: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
مدرّسك: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.
والجملة الفعلية "حفظك الله" جملة ابتدائية لا محلّ لها من الإعراب.

- أو الحال وصاحبه، مثل: جئتُ – صدّقني – راكضاً.

– վիճակի պարագայի և վիճակը կրողի միջև, օրինակ՝ «Եկել եմ (հավատա՛ ինձ) վազելով»:

- جئتُ – صدّقني – راكضاً.

Եկել եմ (հավատա՛ ինձ) վազելով:

جئتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
صدّقني: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ"، والنون: للوقاية، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به.
راكضاً: حال منصوبة وعلامة نصبها الفتحة الظاهرة على آخرها.
والجملة الفعلية "صدّقني" جملة ابتدائية لا محلّ لها من الإعراب.

٤. **الجملة التفسيرية**: وهي التي تفسّر الجملة التي قبلها وتكشف الستار عن حقيقتها وتتصدر بحرف تفسير. وهناك حرفان للتفسير: "أي" و"أن".

4. Պարզաբանող նախադասություն. այն նախադասությունն է, որը պարզաբանում և բացահայտում է նախորդ նախադասությունը: Այն սկսվում է պարզաբանման մասնիկով, որոնք երկուսն են՝ أن և أي (այ-սինքն, ասել է թե).

- مثال بحرف "أي":

– أي (այսինքն) մասնիկի օրինակ՝

- قفْ أيْ قمْ.

Վե՛ր կաց, այսինքն՝ (ասել է թե)՝ կանգնի՛ր:

قفْ: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

أيْ: حرف تفيسر

قمْ: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

والجملة "قم" المقترنة بحرف تفسير فسّرت الفعل الأوّل "قف" ولا محلّ لها من الإعراب.

- مثال بحرف "أن":

– أن (այսինքն, ասել է թե) մասնիկի օրինակ՝

- أشرت إليه أن إذهب.

Նրան ձեռքով արեցի, ասել է թե՝ գնա՛:

أشرت: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل

إليه: إلى: حرف جرّ. والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جر اسم مجرور.

أن: حرف تفيسر.

إذهب: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

والجملة "اذهب" المقترنة بحرف تفسير فسّرت الفعل الأوّل "أشرت" ولا محلّ لها من الإعراب.

وقد تقع الجملة التفسيرية من غير حرف تفسير وأشهر أنواعها الجملة المفسّرة للفعل المحذوف من باب الاشتغال:

Պարզաբանող նախադասությունը կարող է լինել նաև առանց պարզաբանման մասնիկի: Նմանատիպ նախադասություններից առավել հայտնի են լրացմանը հաջորդող զեղչված բայով նախադասությունները.

- كتابَك إقرأْه.

Գիրքդ կարդա՛ (բռց.՝ գի՛րքդ, կարդա՛ այն):

كتابَك: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والكاف ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.

إقرأْه: فعل أمر مبني على السكون. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ". والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

والجملة "إقرأْه" مفسّرة لجملة "إقرأْ" المحذوفة قبل المفعول به ولا محلّ لها من الإعراب.

«Կարդա՛ այն» նախադասությունը պարզաբանում է ուղիղ խնդրին նախորդող «կարդա՛» ստորոգյալը, որը զեղչված է:

ويمكن أن تقع الجملة التفسيرية بعد أدوات الشرط التي يليها اسم وهي مختصّة بالدخول على الأفعال:

Պարզաբանող նախադասությունը կարող է սկսվել պայմանի՝ բայերի հետ գործածման համար նախատեսված միջոցներով, որոնց հաջորդում է անուն.

- إذا الشعب يوماً أراد الحياة.

Եթե ժողովուրդը մի օր կյանքն ուզեր:

إذا: أداة شرط غير جازم.

الشعب: فاعل مرفوع لفعل "أراد" المحذوف المقدر قبله

يوماً: مفعول فيه ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

أراد: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

الحياة: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

والجملة "أراد" تفسيرية لفعل "أراد" المحذوف المقدّر قبل كلمة "الشعب" ولا محلّ لها من الإعراب.

٥. **الجملة الواقعة جواباً للقسم:** وهي الجملة التي تُسبق بقَسم ظاهر ومقدّر وتكون هذه الجملة جواباً له.

5. Երդման առարկան բացահայտող նախադասություն. այն նախադասությունն է, որը հաջորդում է բացահայտ կամ ենթադրվող երդմանը և պարզաբանում է երդման առարկան.

- أقسم لأخدّم وطني الآن.

Երդվում եմ հիմա ծառայել հայրենիքիս:

أقسم: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

لأخدّم: اللام: واقعة في جواب القسم. اخدّم: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

وطني: مفعول لأجله منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدّرة على ما قبل الياء منع من ظهورها اشتغال المحلّ بالكسرة وهو مضاف، والياء ضمير متصل مبني على السكون في محل جرّ مضاف إليه.

الآن: مفعول فيه ظرف زمن منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

وجملة "لأخدّم" واقعة في جواب القسم ولا محلّ لها من الإعراب.

٦. **جملة صلة الموصول:** وهي التي تقع بعد الاسماء الموصولة. وتأتي هذه الجملة في الكلام اسمية كما أنّها تأتي فعلية.

6. Հարաբերական դերանվամբ կապվող նախադասություն. դա այն նախադասությունն է, որը նախորդին կապվում է հարաբերական դերանվամբ: Այն արտահայտվում է թե՛ անվանական, թե՛ բայական նախադասությամբ.

- مثال جملة الصلة إذا كانت اسمية.

– հարաբերական դերանվամբ կապված անվանական նախադասության օրինակ՝

- حضر الذي قصره فخم.

Եկավ նա, ում պալատը շքեղ է

(բոց.՝ եկավ, որը նրա պալատը շքեղ է):

حضر: فعل ماض مبني على الفتح.
الذي: اسم موصول مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.
قصره: مبتدأ مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل جرّ مضاف إليه.
فخم: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
والجملة الاسمية من المبتدأ والخبر "قصره فخم" صلة الموصول لا محلّ لها من الإعراب.

- مثال جملة الصلة إذا كانت فعلية.

– հարաբերական դերանվամբ կապված բայական նախադասության օրինակ՝

- جاء الذي يضحك باستمرار.

Եկավ նա, ով անդադար ծիծաղում է։

(բոց.՝ Եկավ, որն անդադար ծիծաղում է)։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
الذي: اسم موصول مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.
يضحك: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
باستمرار: الباء: حرف جرّ. استمرار: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
والجملة الفعلية من الفعل والفاعل "يضحك" صلة الموصول لا محلّ لها من الإعراب.

٧. **الجملة المعطوفة** على جملة لا محلّ لها من الإعراب.

7. Շարահյուսական վերլուծության չենթարկվող նախադասությանը **շաղկապված նախադասություն**.

- جاء محمّد ثمّ جاء خالد.

Եկավ Մուհամմադը, հետո՝ (բոց.՝ եկավ) Խալիդը։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
محمّد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
ثمّ: حرف عطف.

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
خالد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره
وجملة "جاء خالد" لا محلّ لها من الإعراب لأنّها معطوفة على الجملة الابتدائية "جاء محمّد".

٨. **الجملة الواقعة جواباً لشرط غير الجازم.** وهي التي تقع بعد حروف الشرط غير الجازمة. وهذه الحروف هي: إذا، لو، لولا، كلّما، لمّا الحينية أي التي بمعنى حين.

8. **Բայը ընդհատ դիրքով չդնող մասնիկով պայմանի ստորադաս նախադասության դիրքում հանդես եկող նախադասություն**. այն նախադասությունն է, որը հաջորդում է բայը ընդհատ դիրքով չդնող պայմանի մասնիկներին: Այդ մասնիկներն են՝ إذا, لو (եթե), لولا (եթե չլիներ), كلّما (ամեն անգամ), لمّا (երբ).

- إذا اجتهدتَ فأنتَ ناجح.

Եթե ջանասեր լինես, ապա հաջողության կհասնես:

إذا: حرف شرط غير جازم.
اجتهدتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.
فأنتَ: الفاء: رابطة للجواب. أنتَ: ضمير منفصل مبني على الفتح في محل رفع مبتدأ.
ناجح: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.
وجملة "أنت ناجح" جملة اسمية لا محلّ لها من الإعراب لأنّها جواب لشرط غير الجازم.

وتعتبر جملة جواب الشرط لا محلّ لها من الإعراب أيضاً إذا كان جازماً ولكنّها لم تقترن بالفاء.

Պայմանի ստորադաս նախադասությունը վերլուծության տեսանկյունից որևէ գործառույթ չունի նաև այն դեպքում, եթե մասնիկը բայը դնում է ընդհատ դիրքով, սակայն նրան ف մասնիկ չի նախորդում.

- ومن لم يمت بالسيف مات بغيره.

Ով սրից չի մեռնում, այլ բանից է մեռնում:

ومن: الواو: حسب ما قبلها. من: اسم شرط جازم.
لم: حرف نفي وجزم.
يمت: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره، والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
بالسيف: الباء: جرف جزّ. السيف: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
مات: فعل ماض مبني على الفتح والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".
بغيره: الباء: حرف جرّ. غير: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره وهو مضاف. والهاء: ضمير متّصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.
وجملة "مات" جملة فعلية لا محلّ لها من الإعراب لأنّها جواب لشرط جازم لكنّها لم تقترن بالفاء.

حروف الجرّ الزائدة والشبيهة بالزائدة

ԱՎԵԼՈՐԴ ՀԱՐԱԿՑԱԿԱՆ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՆՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՄՆԻԿՆԵՐ

حروف الجرّ الزائدة: تفيد توكيد مضمون الجملة، ولذلك فهي لا تؤدّي معنى أساسياً إليها، ومن أجل هذا عُدَّت زائدة لأنّها إذا ظُهرت في الكلام فإنّ المعنى لا يتغيّر من حيثُ الإعراب، لأنّ الاسم المجرور بعدها يعرب حسب موقعه في الجملة.

Ավելորդ հարակցական մասնիկները ոճավորում են նախադասությունը՝ չազդելով բուն իմաստի վրա: Դրանք հավելյալ են, քանի որ հանգեցնում են ոչ թե գործառույթի կամ իմաստի, այլ ձևի փոփոխության:

وحروف الجرّ الزائدة هي: **الباء، الكاف، اللام، من**.

Ավելորդ հարակցական մասնիկներն են՝ ب (-ով, մեջ, հետ), (նման) ك, ل (համար), من (-ից):

- **الباء** تأتي زائدة في عدّة مواضع:

– ب մասնիկը ավելորդ է լինում, երբ.

١. تزاد في الفاعل وذلك في فعل "كفى":

1. նախադրվում է كفى (բավական, հերիք լինել) բայի գործող ենթակային.

- كفى بزيدٍ عالماً (أي: كفى زيدٌ).

Հերիք է, որ Զեյդը գիտի:

كفى: فعل ماض مبني على الفتح المقدر على الألف منع من ظهوره التعذّر.

بزيدٍ: الباء: حرف جرّ زائد. زيد: اسم مجرور لفظاً بالباء ومرفوع محلاً لأنّه فاعل "كفى".

عالماً: تمييز منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره.

٢. تزاد في المبتدأ إذا كان المبتدأ بلفظ "حسب":

2. նախադրվում է անվանական նախադասության ենթակային, եթե վերջինս արտահայտված է حسب (բավարար) բառով.

- بحسبك درهمٌ.

Քեզ մեկ դիրհեմն էլ բավարար է։
الباء: حرف جرّ زائد. حسبك: مبتدأ مجرور لفظاً مرفوع محلاً وهو مضاف.
والكاف: ضمير متصل مبني على الفتح في محل جرّ مضاف إليه.
درهمٌ: خبر مرفوع بالضمة الظاهرة على آخره.

٣. تزاد في مفعول الأفعال الآتية: علم، عرف، جهل، سمع، أحسّ، ألقى، مدّ، أراد.

3. նախադրվում է հետևյալ բայերի լրացումներին՝ علم, عرف (իմանալ), جهل (չիմանալ), سمع (լսել), أحسّ (զգալ), ألقى (նետել), مدّ (մեկնել, տարածել), أراد (ուզենալ).

- علمتُ بالأمر (أي: علمت الأمرَ).

Իմացա խնդիրը։

علمتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
بالأمر: الباء: حرف جرّ زائد. الأمر: اسم مجرور لفظاً بالباء ومنصوب محلاً لأنّه مفعول به.

٤. تزاد في الخبر المنفي، وذلك إذا سُبِق بـ"ما" أو "ليس":

4. նախադրվում է ما մասնիկով կամ ليس բայով ժխտվող անվանական նախադասության ստորոգյալին.

- ما زيد بشجاع.

Զեյդը քաջ չէ։

ما: نافية تعمل عمل ليس.
زيد: اسم ما مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
بشجاع: الباء: حرف جرّ زائد. شجاع: اسم مجرور لفظاً مرفوع محلاً لأنّه خبر ما.

- ليس خالد بمهمل.

Խալիդն անփույթ չէ։

ايس: فعل ماض ناقص.
زيد: اسم ليس مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
بمهمل: الباء: حرف جرّ زائد. مهمل: اسم مجرور لفظاً منصوب محلاً لأنّه خبر ليس.

٥. تزاد في التوكيد بـ"النفس" و"العين":

5. նախադրվում է النفس կամ العين (անձամբ) բառերով արտահայտված սաստկական կառույցին.

- جاء خالد بنفسه (أي: جاء خالد نفسُهُ).

Խալիդն անձամբ եկավ։

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.

خالد: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره.

بنفسه: الباء: حرف جرّ زائد. نفس: اسم مجرور لفظاً بالباء ومرفوع محلاً لأنّه توكيد للفاعل "خالد"، وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.

٦. تزاد في فاعل فعل التعجّب "أفعل به" وزيادتها هنا واجبة:

6. պարտադիր կերպով նախադրվում է أفعل به կաղապարի զարմանք արտահայտող բայերի գործող ենթակային.

- اسمع بهم وأبصر.

Մի նրանց լսի՛ր ու տե՛ս։

اسمع: فعل ماض أتى على صيغة الأمر مبني على الفتح المقدّر على آخره منع من ظهوره اشتغال المحلّ بحركة السكون العارض. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

بهم: الباء: حرف جرّ زائد. هم: ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ جرّ لفظي لاسم مجرور بالباء الزائدة وفي محلّ رفع الفاعل "اسمع"، وهو مضاف. والهاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل جرّ مضاف إليه.

وابصر: الواو: حرف عطف. أبصر: معطوف على "اسمع".

حروف الجرّ الشبيهة بالزائدة: وقد سُميت شبيهة بالزائدة لأنّه يمكن طرحها من دون أن يتغيّر المعنى وهي لم تكن زائدة لأنّها تحمل معنى أساسياً للجملة.

ومن أشهر تلك الحروف: **ربّ، لعلّ، خلا، عدا، حاشا**.

Ավելորդ հարակցական մասնիկներ. հավելանման են կոչվում, քանի որ դրանց առկայությունը կամ բացակայությունը նախադասության իմաստը չի փոխում։ Դրանք ավելորդ մասնիկներից տարբերվում են նրանով, որ հիմնական են նախադասության համար։ Առավել հայտնի մասնիկներից են՝ **ربّ, لعلّ** (միգուցե), **خلا, عدا, حاشا** (բացի)։

١. ربّ: يدلّ على التعليل أو التكثير ولكن في أكثر استعملاته يدل على الاحتمال، والاسم بعده على أحد حالين:

1. ربّ ցույց է տալիս պատճառ կամ բազմակիություն, սակայն առավել հաճախ գործածվում է հավանականության իմաստով: Նրան հաջորդող անունը նախադասության մեջ կարող է ունենալ երկու արտահայտություն.

أ. مبتدأ:

ա) անվանական նախադասության ենթակա.

- ربّ فاعلٍ خيرٍ مذموم.

Հավանական է, որ բարիք գործողը հանդիմանվի:

ربّ: حرف جرّ شبيه بالزائد.

فاعلٍ: اسم مجرور لفظاً مرفوع محلاً على أنّه مبتدأ، وهو مضاف.

خيرٍ: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

مذموم: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.

ب. مفعول به مقدّم وذلك إذا جاء بعده فعل لم يستوف مفعوله:

բ) նախադաս ուղիղ խնդիր, եթե նրան հաջորդում է բայ, որի խնդիրը հասկացվում է առանց հիշատակման.

- ربّ درسٍ طويلٍ حفظتُ.

Միգուցե մի դժվար դաս եմ անգիր արել:

ربّ: حرف جرّ شبيه بالزائد.

درسٍ: اسم مجرور لفظاً منصوب محلاً على أنّه مفعول به مقدّم لفعل " حفظتُ" وهو موصوف.

طويلٍ: صفة لـ"درس" وصفه المجرور لفظاً مجرورة مثله.

حفظتُه: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

جملة "حفظت درساً طويلاً" ابتدائية لا محلّ لها من الإعراب.

أما إذا استوفى الفعل المتعدي مفعوله فالاسم الواقع بعد "ربّ" مبتدأ والجملة بعده خبر له، أو هو في محلّ نصب على الاشتغال.

Եթե անցողիկ բայը հաջորդում է իր լրացմանը, ապա ربّ -ից հետո ընկած անունը անվանական նախադասության ենթակա է, իսկ նրան հաջորդող նախադասությունը՝ստորոգյալ, կամ այն զբաղեցնում է նախադաս լրացման խնդրառական դիրք.

- ربّ درسٍ طويلٍ حفظتُه.

Միգուցե մի դժվար դաս եմ անգիր արել

(բոց.՝ միգուցե մի դժվար դաս եմ անգիր արել այն)։

ربّ: حرف جرّ شبيه بالزائد.

درسٍ: مبتدأ مرفوع محلاً مجرور لفظاً بـ"ربّ"

طويلٍ: صفة مجرورة وعلامة جرّها الكسرة الظاهرة على آخره.

حفظتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل. والهاء: ضمير متصل مبني على الضمّ في محل نصب مفعول به.

جملة "حفظته" في محلّ رفع خبر للمبتدأ.

جملة " درس" مع خبره ابتدائية لا محلّ لها من الإعراب.

ملاحظة:

- لا يكون المجرور بـ"ربّ" إلا نكرة موصوفة، مثل: ربّ درسٍ طويلٍ حفظتُه، أو مضافاً، مثل: ربّ فاعلٍ خيرٍ مذموم.
- إذا اتّصلت بـ"ربّ" ما الزائدة كفتها عن العمل وألفت اختصاصها بالأسماء فأجازت دخولها على الأفعال، مثل:

Ծանոթագրություն

– ربّ-ին հաջորդող անունը կարող է լինել միայն անորոշ որոշչային կապակցություն, օրինակ՝ ربّ درسٍ طويلٍ حفظتُه (Միգուցե մի դժվար դաս եմ անգիր արել) կամ լծորդական կապակցություն, օրինակ՝ ربّ فاعلٍ خيرٍ مذموم (Միգուցե բարիք գործողը հանդիմանվի)։

– Եթե ربّ-ին ավելանում է ավելորդ ما մասնիկ, ապա չեզոքացնում է նրա ազդեցությունը անունների վրա, և նրան կարող է բայ հաջորդել.

- ربّما قرأت كلَّ الصحف.

Միգուցե կարդացել եմ բոլոր թերթերը։

ربّما: ربّ: حرف جرّ شبيه بالزائد. ما: زائدة كفت "ربّ" عن الفعل.

قرأت فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.
كلَّ: مفعول به منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره وهو مضاف.
الصحف: مضاف إليه مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

١. **خلا، عدا، حاشا:** تدلّ على الاستثناء، وذلك إذا وقع الاسم مجروراً بعدها:

2. **خلا**, **عدا**, **حاشا** (բացի) ցույց են տալիս բացառություն, եթե նրանց հաջորդում է հարակցական դիրքով անուն.

- جاء القوم خلا خالدٍ.

Եկավ ժողովուրդը՝ բացի Խալիդից:

جاء: فعل ماض مبني على الفتح.
القوم: فاعل مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
خلا: حرف جرّ شبيه بالزائد.
خالدٍ: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.
وجملة "خلا" وفاعله في محلّ نصب على الحال أو هي استثنائية.

٢. **لعلّ:** ويفيد الرجاء، مثل:

3. **لعلّ** (միգուցե) արտահայտում է ակնկալիք, հույս.

- لعلّ زيدٍ أفضل من خالد.

Միգուցե Զեյդն առավել է Խալիդից:

لعلّ: حرف جرّ شبيه بالزائد.
زيدٍ: اسم مجرور لفظاً مرفوع محلاً على أنّه مبتدأ.
أفضل: خبر مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره.
من: حرف جرّ
خالد: اسم مجرور وعلامة جرّه الكسرة الظاهرة على آخره.

نماذج إعراب الفعل

ԲԱՅԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

إعراب الفعل الماضي

Բայի անցյալ ժամանակաձևի վերլուծությունը

إعراب الفعل الصحيح

Կանոնավոր բայի վերլուծությունը

(أنا) ذهبْتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(أنتَ) ذهبْتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) ذهبْتِ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الكسر في محل رفع الفاعل.

(هو) ذهبَ: فعل ماض مبني على الفتح. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هي) ذهبَتْ: فعل ماض مبني على الفتح، والتاء تاء تأنيث. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

(أنتُما) ذهبتُما: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تما"، و"تما" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هما) ذهبا: فعل ماض مبني على الفتح. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هما) ذهبَتا: فعل ماض مبني على الفتح، والتاء تاء تأنيث. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(نحن) ذهبْنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُمْ) ذهبْتُمْ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تم"، و"تم" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) ذهبْتُنَّ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تنّ"، و"تنّ" ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) ذهبوا: فعل ماض مبني على الضمّ لاتّصاله بالواو. والواو: ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُنَّ) ذهبْنَ: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

إعراب الفعل الناقص

Թերի բայի վերլուծությունը

(أنا) دعوْتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(أنا) رَمَيْـتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(أنا) نَسِيتُ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(أنتَ) دعوتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(أنتَ) رَمَيْـتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(أنتَ) نَسِيتَ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) دعوتِ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) رَمَيْـتِ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) نَسِيتِ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بالتاء، والتاء ضمير متصل مبني على الضمّ في محل رفع الفاعل.

(هو) دعا: فعل ماض مبني على الفتح المقدّر على الألف منع من ظهوره التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هو) رمى: فعل ماض مبني على الفتح المقدّر على الألف منع من ظهوره التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هو) نَسِيَ: فعل ماض مبني على الفتح. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هي) دعَتْ: فعل ماض مبني على الفتح المقدّر على الواو المحذوفة لالتقاء الساكنين، والتاء تاء تأنيث. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

(هي) رَمَتْ: فعل ماض مبني على الفتح المقدّر على الألف المحذوفة لالتقاء الساكنين، والتاء تاء تأنيث. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".
(هي) نَسِيَتْ: فعل ماض مبني على الفتح، والتاء تاء تأنيث. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

(أنتُما) دعوْتُما: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تما"، و"تما" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(أنتُما) رميْتُما: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تما"، و"تما" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(أنتُما) نَسِيتُما: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تما"، و"تما" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) دعوا: فعل ماض مبني على الفتح. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) رميا: فعل ماض مبني على الفتح. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) نسِيا: فعل ماض مبني على الفتح. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) دَعَتا: فعل ماض مبني على الفتح المقّدّر على الواو المحذوفة لإلتقاء الساكنين، والتاء تاء تأنيث. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) رَمَتا: فعل ماض مبني على الفتح المقّدّر على الألف المحذوفة لإلتقاء الساكنين، والتاء تاء تأنيث. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) نَسِيَتا: فعل ماض مبني على الفتح، والتاء تاء تأنيث. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(نحن) دعوْنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(نحن) رميْنا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(نحن) نَسِينا: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"نا"، و"نا" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُمْ) دَعَوْتُمْ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تم"، و"تم" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُمْ) رَمَيْتُم: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تم"، و"تم" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُمْ) نَسِيــتُمْ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تم"، و"تم" ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) دَعَوْتُنَّ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تنّ"، و"تنّ" ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) رَمَيْتُنَّ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تنّ"، و"تنّ" ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) نَسِيْتُنَّ: فعل ماض مبني على السكون لاتصاله بـ"تنّ"، و"تنّ" ضمير متصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) دَعَوا: فعل ماض مبني على الضمّ المقدّرة على الواو المحذوفة لاتّصاله بالواو. والواو: ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُمْ) رَمُوا: فعل ماض مبني على الضمّ المقدّرة على الألف المحذوفة لاتّصاله بالواو. والواو: ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُمْ) نَسُوا: فعل ماض مبني على الضمّ المقدّرة على الياء المحذوفة لاتّصاله بالواو. والواو: ضمير متصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُنَّ) دَعَوْنَ: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) رَمَيْن: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) نَسِينَ: فعل ماض مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

إعراب الفعل المضارع

Կանոնավոր բայի ներկա ժամանակաձևի վերլուծությունը

إعراب الفعل الصحيح المضارع المرفوع

Կանոնավոր բայի ներկա ժամանակաձևի ուղիղ դիրքի վերլուծությունը

(أنا) أذهبُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

(أنتَ) تذهبُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

(أنتِ) تذهبِينَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثُبُوت النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هو) يذهبُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هي) تذهبُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

(أنتُما) تذهبان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هما) يذهبان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هما) تذهبان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(نحن) نذهبُ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "نحن".

(أنتُمْ) تذهبون: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) تذهبْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) يذهبون: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) تذهبْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

إعراب الفعل الصحيح المضارع المنصوب

Կանոնավոր բայի ներկա ժամանակաձևի խնդրառական դիրքի վերլուծությունը

(أنا) أذهبَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

(أنتَ) تذهبَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

(أنتِ) تذهبِي: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هو) يذهبَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هي) تذهبَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

(أنتُما) تذهبا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هما) يذهبا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هما) تذهبا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(نحن) نذهبَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "نحن".

(أنتُمْ) تذهبوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف للتفريق. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتُنَّ) تذهبْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ نصب. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) يذهبوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف للتفريق. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُنَّ) يذهبْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ نصب. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

إعراب الفعل الصحيح المضارع المجزوم

Կանոնավոր բայի ներկա ժամանակաձևի ընդհատ դիրքի վերլուծությունը

(أنا) أذهبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنا".

(أنتَ) تذهبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

(أنتِ) تذهبِي: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هو) يذهبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هي) تذهبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

(أنتُما) تذهبا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هما) يذهبا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هما) تذهبا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(نحن) نذهبْ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "نحن".

(أنتُمْ) تذهبوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتُنَّ) تذهبْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ جزم. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) يذهبوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُنَّ) يذهبْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ جزم. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

إعراب الفعل الناقص المضارع المرفوع

Թերի բայի ներկա ժամանակաձևի ուղիղ դիրքի վերլուծությունը

(أنا) أدعُو: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الواو منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنا".

(أنا) أرمِي: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الياء منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنا".

(أنا) أنسى: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الألف منع من ظهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنا".

(أنتَ) تدعُو: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الواو منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".

(أنتَ) ترمِي: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الياء منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".

(أنتَ) تنسى: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الألف منع من ظهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".

(أنتِ) تَدْعُـينَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثُبُوت النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) تَـرْمِـينَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثُبُوت النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) تَنْسَيْنَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثُبُوت النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هو) يدعُو: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الواو منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هو) يرمِي: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الياء منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هو) ينسى: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الألف منع من ظهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هو".

(هي) تدعُو: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الواو منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

(هي) ترمِي: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الياء منع من طهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".
(هي) تنسى: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الألف منع من طهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره "هي".

(أنتُما) تدعوان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(أنتُما) ترميان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(أنتُما) تنسيان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) يدعوان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) يرميان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) تنسيان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) تدعوان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) ترميان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) تنسيان: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(نحن) ندعُو: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الواو منع من طهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " نحن".
(نحن) نرمِي: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الياء منع من طهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " نحن".
(نحن) ننسى: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه الضمّة المقدَّرة على الألف منع من طهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره " نحن".

(أنتُمْ) تَـدْعُـونَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُمْ) تَـرْمُـونَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُمْ) تَـنْسَـونَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) تَـدْعُـونَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) تَـرْمِـينَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) تَـنْسَيْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) يَـدْعُـونَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) يَـرْمُـونَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) يَـنْسَـونَ: فعل مضارع مرفوع وعلامة رفعه ثبوت النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) يَـدْعُـونَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) يَـرْمِـينَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) يَـنْسَيْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

إعراب الفعل الناقص المضارع المنصوب

Թերի բայի ներկա ժամանակաձևի խնդրառական դիրքի վերլուծությունը

(أنا) أدعُوَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنا".

(أنا) أرمِي: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنا".

(أنا) أنسى: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الألف منع من ظهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنا".

(أنتَ) تدعُو: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".

(أنتَ) ترمِي: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".

(أنتَ) تنسى: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الألف منع من ظهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".

(أنتِ) تَدْعُـي: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) تَـرْمِـي: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) تَنْسَيْ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هو) يدعُوَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الواو منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هو".

(هو) يرمِيَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الياء منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هو".

(هو) ينسَى: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الألف منع من ظهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هو".

(هي) تدعُوَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الواو منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هي".

(هي) ترمِيَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الياء منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هي".
(هي) تنسَى: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الألف منع من ظهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هي".

(أنتُما) تدعوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(أنتُما) ترميا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(أنتُما) تنسيا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) يدعوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) يرميا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) تنسيا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) تدعوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) ترميا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) تنسيا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(نحن) ندعُوَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الواو منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " نحن".
(نحن) نرمِيَ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الياء منع من ظهورها الثقل. والفاعل ضمير مستتر تقديره " نحن".
(نحن) ننسَى: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه الفتحة المقدَّرة على الألف منع من ظهورها التعذّر. والفاعل ضمير مستتر تقديره " نحن".

(أنتُمْ) تَـدْعُـوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتُمْ) تَـرْمُـوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتُمْ) تَـنْسَـوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتُنَّ) تَـدْعُـونَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ نصب. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) تَـرْمِـينَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ نصب. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) تَـنْسَيْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ نصب. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) يَـدْعُـوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُمْ) يَـرْمُـوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُمْ) يَـنْسَـوا: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُنَّ) يَـدْعُـونَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ نصب. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) يَـرْمِـينَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ نصب. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) يَـنْسَيْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محلّ نصب. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

إعراب الفعل الناقص المضارع المجزوم

Թերի բայի ներկա ժամանակաձևի ընդհատ դիրքի վերլուծությունը

(أنا) أدعُ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنا".

(أنا) أرمِ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنا".

(أنا) أنسَ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنا".

(أنتَ) تدعُ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".

(أنتَ) ترمِ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".

(أنتَ) تنسَ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " أنتَ".

(أنتِ) تَدْعُـي: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) تَـرْمِـي: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(أنتِ) تَنْسَيْ: فعل مضارع منصوب وعلامة نصبه حذف النُون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(هو) يدعُ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هو".

(هو) يرمِ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هو".

(هو) ينسَ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هو".

(هي) تدعُ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هي".

(هي) ترمِ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هي".
(هي) تنسَ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " هي".

(أنتُما) تدعوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(أنتُما) ترميا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(أنتُما) تنسيا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) يدعوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) يرميا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) تنسيا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) تدعوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) ترميا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.
(هما) تنسيا: فعل مضارع منصوب وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل.

(نحن) ندعُ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " نحن".
(نحن) نرمِ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " نحن".
(نحن) ننسَ: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره " نحن".

(أنتُمْ) تَـدْعُـوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتُمْ) تَرْمُـوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتُمْ) تَـنْسَـوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتُنَّ) تَـدْعُـونَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محل جزم. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) تَـرْمِـينَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محل جزم. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(أنتُنَّ) تَـنْسَيْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محل جزم. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُمْ) يَـدْعُـوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُمْ) يَرْمُـوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُمْ) يَـنْسَـوا: فعل مضارع مجزوم وعلامة جزمه حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو: ضمير متّصل مبني على السكون في محل رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(هُنَّ) يَـدْعُـونَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محل جزم. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) يَرْمِـينَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محل جزم. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

(هُنَّ) يَـنْسَيْنَ: فعل مضارع مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة في محل جزم. والنون: ضمير متّصل مبني على الفتح في محل رفع الفاعل.

إعراب فعل الأمر الصحيح

Կանոնավոր բայի հրամայական եղանակի վերլուծությունը

(أنتَ) اِذهَبْ: فعل أمر مبني على السكون الظاهر على آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

(أنتِ) اِذهَبِي: فعل أمر مبني على حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتما) اِذهَبا: فعل أمر مبني على حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتما) اِذهَبا: فعل أمر مبني على حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتم) اِذهَبوا: فعل أمر مبني على حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتنَّ) اِذهَبْنَ: فعل أمر مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ رفع الفاعل.

إعراب فعل الأمر الناقص

Թերի բայի հրամայական եղանակի վերլուծությունը

(أنتَ) ادْعُ (اِرمِ، اِنسَ): فعل أمر مبني على حذف حرف العلّة من آخره. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

(أنتِ) أُدْعِـي (إِرْمِـي، إِنْسَيْ): فعل أمر مبني على حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتما) أُدْعُـوَا (إِرْمِيَا، إِنْسَيَا): فعل أمر مبني على حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتما) أُدْعُـوَا (إِرْمِيَا، إِنْسَيَا): فعل أمر مبني على حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والألف ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتم) أُدْعُـوا (إِرْمَـوا، إِنْسَـوا): فعل أمر مبني على حذف النون لأنّه من الأفعال الخمسة. والواو ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتنَّ) أُدْعُـونَ (إِرْمَـيْنَ، إِنْسَـيْنَ): فعل أمر مبني على السكون لاتّصاله بنون النسوة. والنون ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ رفع الفاعل.

إعراب فعل الأمر المضعّف

Կրկնավոր բայի հրամայական եղանակի վերլուծությունը

هناك عدة طرق لإعراب فعل الأمر المضعف. ويرجع ذلك إلى استحالة التقاء الساكنين في اللغة العربية. لما كان الحرف المضعّف يمثّل دمج حرفين ساكنين أولهما يحمل سكونا أما الثاني فلا بد من أن يحمل حركة من الحركات.

إنّ الحرف المضعف لا يمكن أن يسكّن في حالتي المفرد المذكر والجمع المؤنّث لأن ذلك يعني التقاء الساكنين. لذا إذا كان الفعل منتهياً بحرف مضعّف فيأخذ حين تسكينه هذه السيغ.

١. يكتب الحرف المضعّف على انفراد ويحرَّك الحرف الأول ويبقى الثاني ساكناً، مثلاً: استمرَّ ← اِسْتَمْرِرْ، دَقَّ ← اُدْقُقْ، لكن هذه الصيغة قليلة الاستعمال،

٢. يُزال التضعيف بحذف أحد الحرفين، مثلاً: استمرَّ ← اِسْتَمِر، دَقَّ ← دُقْ،

٣. يُحرَّك الحرف المضعّف بالفتح بدلاً من السكون، مثلاً: استمرَّ ← اِسْتَمْرَّ، دَقَّ ← دُقَّ.

Կրկնավոր բայերի հրամայական եղանակի կազմության մի քանի տարբերակ կա, ինչը պայմանավորված է արաբերենում սուքուն կրող երկու հարֆերի՝ իրար հաջորդելու անհնարինությամբ։ Բանն այն է, որ կրկնավորված հարֆը նույն բաղաձայնն ունեցող երկու հարֆերի միավորում է, որոնցից առաջինը սուքուն է կրում, իսկ երկրորդը՝ որևէ հարաքա։

Կրկնավորված հարֆը եզակի արական և հոգնակի իգական ձևերում չի կարող սուքուն ստանալ, քանի որ այդ դեպքում ստացվում է, որ իրար հաջորդում են սուքուն կրող երկու հարֆեր։ Եթե բայն ավարտվում է կրկնավորված հարֆով, ապա դրա՝ սուքուն ստանալու պարագայում գործում են հետևյալ տարբերակները.

1. կրկնավորված հարֆի բաղադրիչ երկու հարֆերը գրվում են առանձին, և դրանցից առաջինը հարաքա է ստանում, օրինակ՝ (շարունակիր) اِسْتَمْرِرْ ← استمرَّ, կամ (թակի՛ր) اُدْقُقْ ← دَقَّ, սակայն այս ձևը գործնականում հազվադեպ է կիրառվում,

2. կրկնավորված մեկ հարֆը սղվում է, օրինակ՝ اِسْتَمِر ← استمرَّ , دَقَّ ← دُقْ

3. կրկնավորված հարֆը սուքունի փոխարեն ֆաթհա է ստանում, օրինակ՝ دَقَّ ← دُقَّ , استمرَّ ← اِسْتَمْرَّ:

نقدّم فيما يلي إعراب صيغ فعل الأمر الأكثر استخداماً:

Ստորև ներկայացվում են նշված երկու բայերի հրամայական եղանակի լայն գործածություն ունեցող բայաձևերի վերլուծության օրինակները.

دَقَّ

(أنتَ) دُقَ: فعل أمر مبني سكون مقدر على آخره حُرك بالفتح منعاً من التقاء الساكنين. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

(أنتِ) دُقِّي: فعل أمر مبني على حذف النون لأن مضارعه من الأفعال الخمسة. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتما) دُقّا: فعل أمر مبني على حذف النون لأن مضارعه من الأفعال الخمسة. والألف ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتم) دُقُّوا: فعل أمر مبني على حذف النون لأن مضارعه من الأفعال الخمسة. والواو ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتنَّ) اُدْقُقْنَ: فعل أمر مبني على السكون. والنون ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ رفع الفاعل.

استمرّ

(أنتَ) اِسْتَمِرَّ: فعل أمر مبني سكون مقدر على آخره حُرك بالفتح منعاً من التقاء الساكنين. والفاعل ضمير مستتر تقديره "أنتَ".

(أنتِ) اِسْتَمِرِّي: فعل أمر مبني على حذف النون لأن مضارعه من الأفعال الخمسة. والياء ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتما) اِسْتَمِرَّا: فعل أمر مبني على حذف النون لأن مضارعه من الأفعال الخمسة. والألف ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل.

(أنتم) اِسْتَمِرُّوا: فعل أمر مبني على حذف النون لأن مضارعه من الأفعال الخمسة. والواو ضمير متّصل مبني على السكون في محلّ رفع الفاعل. والألف للتفريق.

(أنتنَّ) اِسْتَمِررنَ: فعل أمر مبني على السكون. والنون ضمير متّصل مبني على الفتح في محلّ رفع الفاعل.

قاموس مصطلحات نحوية عربية ـ أرمنية

Քերականական եզրերի արաբերեն - հայերեն բառարան

أ	
أحكام الاستثناء	բացառված անվան քերականական բնորոշիչները
أحكام التمييز	առանձնացման խնդրի շարահյուսական բնորոշիչները
أحكام العطف	շաղկապի քերականական բնորոշիչները
أحكام الفاعل	գործող ենթակայի արտահայտման դիրքերը
أحكام المبتدأ	անվանական նախադասության ենթակայի արտահայտման դիրքերը
أحكام النصب على المعية	ուղեկցող խնդրի խնդրառական դիրքի քերականական բնորոշիչները
أحكام خبر أفعال المقاربة والرجاء والشروع	մոտալուտ գործողություն, խնդրանք և մեկնարկ ցույց տվող բայերի ստորոգյալի քերականական բնորոշիչները
أحكام ظرف الزمن أو المكان	տեղի և ժամանակի պարագայի բնորոշիչները
أحكام ظرف الزمن.	ժամանակի պարագայի բնորոշիչները
أحكام ظرف المكان.	տեղի պարագայի բնորոշիչները
أحوال المستغاث وإعرابه	օգնության կոչի օբյեկտ անվան շարահյուսական դիրքի իրացման տարբերակները
أحوال المفعول لأجله	պատճառի և նպատակի պարագայի շարահյուսական դիրքի իրացման տարբերակները
اختصاص	մասնավորող կառույց
أدوات الاستثناء	բացառության միջոցները
أدوات الاستفهام	հարցական մասնիկներ
أدوات الشرط	պայմանի միջոցներ
أدوات الشرط الجازمة	բայը ընդհատ դիրքով դնող պայմանի միջոցներ
أدوات الشرط غير الجازمة	բայը ընդհատ դիրքով չդնող պայմանի պարագաներ
أركان الاستثناء	բացառության բաղադրիչները
أركان الاستغاثة.	օգնության կոչի բաղադրիչները

բացառում	اِسْتِثْناء
պայմանական նախադասություն	أسلوب الشرط
բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ենթական	اسم الأحرف المشبّهة بالفعل
ենթակայական դերբայ	اسم فاعل
հարակատար դերբայ	اسم مفعول
անորոշ հոդ չստացող անուն	اسم ممنوع من التنوين
ձևաբանորեն սահմանափակված անուն	اسم ممنوع من الصرف
բայական գործառույթ ունեցող անուններ	أسماء أفعال
բայից հարակատար դերբայի ածանցումը	اشتقاق اسم المفعول من الفعل
հիմնական	أصلي
լծորդում/լծորդական կապակցություն	إضافة
բուն թվականներ	إعداد صريحة
թեքում	إعراب
առանձին անդամի դիրք զբաղեցնող նախադասությունների վերլուծությունը	إعراب الجمل
լիարժեք բայեր	أفعال تامة
թերի գործառույթով բայեր	أفعال ناقصة
առանձնացման խնդրի տեսակները	أقسام التمييز
խոսքի մասեր	أقسام الكلمة
կոչականի տեսակները	أقسام المنادى
إنّ-ն և համանման մասնիկները	إنّ وأخواتها
ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականի կաղապարները	أوزان صياغة الصفة المشبّهة
	ب
փոխարինական կառույց	بدل
թեքման բացակայություն	بناء
	ت
բազմակի որոշյալ	تعدّد المنعوت
բազմակի որոշիչ	تعدّد النعت

որոշյալ առում	**تعريف**
բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալի հնարավոր նախադրումը ենթակային	**تقديم خبر الأحرف المشبهة على اسمها جوازاً**
բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալի պարտադիր նախադրումը ենթակային	**تقديم خبر الأحرف المشبهة على اسمها وجوباً**
առանձնացման խնդիր	**تمييز**
նախադասության առանձնացման խնդիր	**تمييز الجملة**
թվականի առարկայացումը	**تمييز العدد**
անորոշ առում	**تنكير**
անվանական լրացումներ	**توابع**
սաստկական կառույց	**توكيد**
	ج
հարակցական դիրք	**جَرّ**
ընդհատ դիրք	**جَزْم**
ներքին կազմության հոգնակի	**جَمْعُ تَكْسِير**
արտաքին կազմության հոգնակի	**جَمْعُ سالِم**
արական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակի	**جَمْعُ مُذَكَّرِ سالِم**
իգական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակի	**جَمْعُ مُؤَنَّث سالِم**
անվանական նախադասություն	**جُمْلة اِسْمِيّة**
բայական նախադասություն	**جُمْلة افِعْلِيّة**
շարահյուսական վերլուծության չենթարկվող նախադասություն	**جُمْلة لا محلّ لها من الإعراب**
պայմանի պարագա գերադաս նախադասություն	**جواب الشرط**
	ح
վիճակի պարագա	**حال**
քարացած վիճակի պարագա	**حال جامدة**
սղում, զեղչում	**حَذْف**
հարֆ, տառ, մասնիկ, վանկ (հարֆը արաբերենի բանավոր և գրավոր խոսքի	**حرف**

նվազագույն միավորն է, որը կազմված է երկու մասից՝ բաղաձայն և ձայնավոր)	
շաղկապ	**حرف العطف**
կոչական մասնիկ	**حرف النداء**
անհնարի անհնարինություն արտահայտող մասնիկ	**حرف امتناع لامتناع**
հարակցական մասնիկ	**حَرْف جَرّ**
սուքուն կրող հարֆ	**حَرْف ساكِن**
թույլ հարֆ	**حَرْف عِلّة**
ձայնավորակիր հարֆ	**حَرْف مُتَحَرِّك**
բայանման մասնիկ	**حرف مشبّه بالفعل**
ձայնանիշ	**حَرَكة**
ավելորդ հարակցական մասնիկներ	**حروف جرّ زائدة**
ավելորդանման հարակցական մասնիկներ	**حروف جرّ شبيهة بزائدة**
ليس-ի գործառույթն իրականացնող մասնիկները	**حروف عاملة عمل ليس**
թվականի համաձայնեցումը հաշվվող անվան հետ	**حكم العدد مع معدوده في التذكير والتأنيث**
	خ
անվանական նախադասության ստորոգյալ	**خبر**
բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալը	**خبر الأحرف المشبّهة بالفعل**
թերի գործառույթով բայերի ստորոգյալը	**خبر الأفعال الناقصة**
	ر
ուղիղ դիրք	**رَفع**
	س
սուքուն (հարֆի երկու մասերից որևէ մեկի բացակայությունը նշանավորող գրանշան)	**سُكُون**
	ش
որոշչի արտահայտությունը	**شرط النعت**
ենթակայական դերբայի իրացման պայմանները	**شروط عمل اسم الفاعل**

ص	
صرف الاسم الممنوع من الصرف	ձևաբանորեն սահմանափակված անվան թեքումը
صفات لا تطابق موصوفها	որոշյալի հետ չհամաձայնող որոշիչները
صفة مشبّهة باسم الفاعل	ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածական
صفة ممنوعة من التنوين	անորոշ հոդ չընդունող ածական
صوغ العدد على وزن فاعل	դասական թվական
صياغة الفعل المبني للمجهول	բայի կրավորական սեռի կազմությունը
صياغة كسور الأعداد	կոտորակային թվականներ
صيغ مبالغة اسم الفاعل	ենթակայական դերբայի սաստկական կաղապարները
ض	
ضَمّة = ضَمّ	դամմա (ու հնչյունին համապատասխանող ձայնանիշ)
ظ	
ظروف مشتركة بين الزمن والمكان	տեղի և ժամանակի պարագա անուններ
ع	
عدد	թվական անուն
عطف	շաղկապում
عطف بيان	բացահայտող շաղկապում
عطف نسق	համադասության շաղկապ
علامات إعراب	թեքման ցուցիչներ
علامات بناء	թեքման չենթարկվելու ցուցիչներ
عَلامة	քերականական ցուցիչ
عمل اسم مفعول	հարակատար դերբայի գործառույթ

	ف
فاعل	գործող ենթակա
فَتْحة = فتْح	ֆաթհա (ա հնչյունին համապատասխանող ձայնանիշ)
فرعي	երկրորդական
فِعْل	բայ, բայական նախադասության/բայական ստորոգյալ
فعل أمر	բայի հրամայական եղանակ
فعل ثلاثي صحيح	եռահարֆ կանոնավոր բայ
فعل ثلاثي معتلّ	եռահարֆ թերի բայ
فعل شرط	պայմանի պարագա ստորադաս նախադասություն
فعل صحيح	կանոնավոր բայ
فعل ماض	բայի անցյալ ժամանակ
فعل مضارع	բայի ներկա ժամանակ
فعل ناقص	թերի բայ
	ك
كاد وأخواتها	**كاد**-ն և համագործառույթ բայերը
كان وأخواتها	**كان**-ն և համանման բայերը
كَسْرة = كَسْر	քասրա (ի հնչյունին համապատասխանող ձայնանիշ)
كنايات العدد	անորոշ քանակ արտահայտող անուններ
كناية العدد	անորոշ քանակ արտահայտող անուն
	ل
لنداء بحرف ...	մասնիկով կոչ
	م
مبتدأ	անվանական նախադասության ենթակա
مبني	չթեքվող բառ
مَجْرُور	հարակցական դիրքով դրված
مَجْزُوم	ընդհատ դիրքով դրված
مَحْذُوف	սղված, զեղչված
مَرْفُوع	ուղիղ դիրքով դրված

բացառված անուն	مستثنى
անորոշ դերբայ/բայանուն	مَصْدَر
أن մասնիկով նախադրվող բայական նախադասություն	مصدر مؤول
լծորդական կապակցության առաջին անդամ	مُضاف
լծորդական կապակցության երկրորդ անդամ	مُضاف إلَيْهِ
որոշչի և որոշյալի համաձայնությունը	مطابقات النعت لمنعوته
չթեքվող բառ	معرب
մասնիկով շաղկապյալ	معطوف بالحرف
ուղիղ խնդիր	مفعول به
նախադաս ուղիղ խնդիր	مفعول به مقدّم
տեղի և ժամանակի պարագա	مفعول فيه
պատճառի և նպատակի պարագա	مفعول لأجله أو له
բացարձակ խնդիր	مفعول مطلق
ուղեկցող խնդիր	مفعول معه
կոչական	منادى
թեքման չենթարկվող կոչական	منادى مبني
փաղաքշական կոչական	منادى مرخم
թեքման ենթարկվող կոչական	منادى معرب
որոշյալ	مَنْعُوت
	ن
կրավորական բայով նախադասության ենթակա	نائب الفاعل
բացարձակ խնդրի պաշտոնակատար	نائب المفعول المطلق
ժամանակի պարագայի պաշտոնակատար	نائب عن ظرف الزمن
տեղի պարագայի պաշտոնակատար	نائب عن ظرف المكان
տոկոս	نسبة مئوية
բայազուրկ նախադասության պատճառի և նպատակի պարագայի խնդրառական դիրքը	نصب المفعول لأجله بغير الفعل
որոշիչ	نعت

قاموس مصطلحات نحوية أرمنية ـ عربية

Քերականական եզրերի հայերեն - արաբերեն բառարան

Ա	
անհնարի անհնարինություն արտահայտող մասնիկ	حرف امتناع لامتناع
անորոշ առում	تنكير
անորոշ դերբայ/բայանուն	مَصْدَر
անորոշ հոդ չընդունող ածական	صفة ممنوعة من التنوين
անորոշ հոդ չստացող անուն	اسم ممنوع من التنوين
անորոշ քանակ արտահայտող անուն	كناية العدد
անորոշ քանակ արտահայտող անուններ	كنايات العدد
անվանական լրացումներ	توابع
անվանական նախադասության ենթակա	مبتدأ
անվանական նախադասության ենթակայի արտահայտման դիրքերը	أحكام المبتدأ
անվանական նախադասության ստորոգյալ	خبر
անվանական նախադասություն	جُمْلَة اِسْمِيّة
առանձին անդամի դիրք զբաղեցնող նախադասությունների վերլուծությունը	إعراب الجمل
առանձնացման խնդիր	تمييز
առանձնացման խնդրի շարահյուսական բնորոշիչները	أحكام التمييز
առանձնացման խնդրի տեսակները	أقسام التمييز
ավելորդ հարակցական մասնիկներ	حروف جرّ زائدة
ավելորդանման հարակցական մասնիկներ	حروف جرّ شبيهة بزائدة
արական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակի	جَمْعُ مُذَكَّرٍ سالِم
արտաքին կազմության հոգնակի	جَمْعُ سالِم
Բ	
բազմակի որոշիչ	تعدّد النعت
բազմակի որոշյալ	تعدّد المنعوت
բայ, բայական նախադասության/բայական	فِعْل

ստորոգյալ	
բայազուրկ նախադասության պատճառի և նպատակի պարագայի խնդրառական դիրքը	**نصب المفعول لأجله بغير الفعل**
բայական գործառույթ ունեցող անուններ	**أسماء أفعال**
բայական նախադասություն	**جُمْلة افِعْلِيّة**
բայանման մասնիկ	**حرف مشبّه بالفعل**
բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալի հնարավոր նախադրումը ենթակային	**تقديم خبر الأحرف المشبهة على اسمها جوازاً**
բայանման մասնիկով սկսվող նախադասության ստորոգյալի պարտադիր նախադրումը ենթակային	**تقديم خبر الأحرف المشبهة على اسمها وجوباً**
բայանման մասնիկով սկսվող նախադասուության ենթական	**اسم الأحرف المشبّهة بالفعل**
բայանման մասնիկով սկսվող նախադասուության ստորոգյալը	**خبر الأحرف المشبّهة بالفعل**
բայը ընդհատ դիրքով դնող պայմանի միջոցներ	**أدوات الشرط الجازمة**
բայը ընդհատ դիրքով չդնող պայմանի պարագաներ	**أدوات الشرط غير الجازمة**
բայի անցյալ ժամանակ	**فعل ماض**
բայի կրավորական սեռի կազմությունը	**صياغة الفعل المبني للمجهول**
բայի հրամայական եղանակ	**فعل أمر**
բայի ներկա ժամանակ	**فعل مضارع**
բայից հարակատար դերբայի ածանցումը	**اشتقاق اسم المفعول من الفعل**
բացահայտող շաղկապում	**عطف بيان**
բացառության բաղադրիչները	**أركان الاستثناء**
բացառության միջոցները	**أدوات الاستثناء**
բացառում	**اِسْتِثْناء**
բացառված անուն	**مستثنى**
բացառված անվան քերականական բնորոշիչները	**أحكام الاستثناء**
բացարձակ խնդիր	**مفعول مطلق**

բացարձակ խնդրի պաշտոնակատար	نائب المفعول المطلق
բուն թվականներ	إعداد صريحة
Գ	
գործող ենթակա	فاعل
գործող ենթակայի արտահայտման դիրքերը	أحكام الفاعل
Դ	
դամմա (ու հնչյունին համապատասխանող ձայնանիշ)	ضَمّة = ضَمّ
դասական թվական	صوغ العدد على وزن فاعل
Ե	
ենթակայական դերբայ	اسم فاعل
ենթակայական դերբայի իրացման պայմանները	شروط عمل اسم الفاعل
ենթակայական դերբայի սաստկական կաղապարները	صيغ مبالغة اسم الفاعل
ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածական	صفة مشبّهة باسم الفاعل
ենթակայական դերբային շարահյուսորեն հոմանիշ ածականի կաղապարները	أوزان صياغة الصفة المشبّهة
եռահարֆ թերի բայ	فعل ثلاثي معتلّ
եռահարֆ կանոնավոր բայ	فعل ثلاثي صحيح
երկրորդական	فرعي
Ը	
ընդհատ դիրք	جَزْم
ընդհատ դիրքով դրված	مَجْزُوم
Թ	
թերի բայ	فعل ناقص
թերի գործառույթով բայեր	أفعال ناقصة
թերի գործառույթով բայերի ստորոգյալը	خبر الأفعال الناقصة

թեքման բացակայություն	**بناء**
թեքման ենթարկվող կոչական	**منادى معرب**
թեքման չենթարկվելու ցուցիչներ	**علامات بناء**
թեքման չենթարկվող կոչական	**منادى مبني**
թեքման ցուցիչներ	**علامات إعراب**
թեքում	**إعراب**
թույլ հարֆ	**حَرْف عِلّة**
թվական անուն	**عدد**
թվականի առարկայացումը	**تمييز العدد**
թվականի համաձայնեցումը հաշվվող անվան հետ	**حكم العدد مع معدوده في التذكير والتأنيث**
Ժ	
ժամանակի պարագայի պաշտոնակատար	**نائب عن ظرف الزمن**
ժամանակի պարագայի բնորոշիչները	**أحكام ظرف الزمن.**
Ի	
իգական սեռի բառերի արտաքին կազմության հոգնակի	**جَمْعُ مُؤَنّث سالِم**
Լ	
լիարժեք բայեր	**أفعال تامة**
լծորդական կապակցության առաջին անդամ	**مُضاف**
լծորդական կապակցության երկրորդ անդամ	**مُضاف إلَيْهِ**
լծորդում/լծորդական կապակցություն	**إضافة**
Խ	
խոսքի մասեր	**أقسام الكلمة**
Կ	
կանոնավոր բայ	**فعل صحيح**
կոչական	**منادى**
կոչական մասնիկ	**حرف النداء**
կոչականի տեսակները	**أقسام المنادى**

կոտորակային թվականներ	**صياغة كسور الأعداد**
կրավորական բայով նախադասության ենթակա	**نائب الفاعل**
Հ	
համադասության շաղկապ	**عطف نسق**
հարակատար դերբայ	**اسم مفعول**
հարակատար դերբայի գործառույթ	**عمل اسم مفعول**
հարակցական դիրք	**جَرّ**
հարակցական դիրքով դրված	**مَجْرُور**
հարակցական մասնիկ	**حَرْف جَرّ**
հարցական մասնիկներ	**أدوات الاستفهام**
հարֆ, տառ, մասնիկ, վանկ (հարֆը արաբերենի բանավոր և գրավոր խոսքի նվազագույն միավորն է, որը կազմված է երկու մասից՝ բաղաձայն և ձայնավոր)	**حرف**
հիմնական	**أصلي**
Ձ	
ձայնանիշ	**حَرَكة**
ձայնավորակիր հարֆ	**حَرْف مُتَحَرِّك**
ձևաբանորեն սահմանափակված անուն	**اسم ممنوع من الصرف**
ձևաբանորեն սահմանափակված անվան թեքումը	**صرف الاسم الممنوع من الصرف**
Մ	
մասնավորող կառույց	**اختصاص**
մասնիկով կոչ	**لنداء بحرف ...**
մասնիկով շաղկապյալ	**معطوف بالحرف**
մոտալուտ գործողություն, խնդրանք և մեկնարկ ցույց տվող բայերի ստորոգյալի քերականական բնորոշիչները	**أحكام خبر أفعال المقاربة والرجاء والشروع**
Ն	
նախադաս ուղիղ խնդիր	**مفعول به مقدّم**

նախադասության առանձնացման խնդիր	تمييز الجملة
ներքին կազմության հոգնակի	جَمْعُ تَكْسِير
Շ	
շաղկապ	حرف العطف
շաղկապի քերականական բնորոշիչները	أحكام العطف
շաղկապում	عطف
շարահյուսական վերլուծության չենթարկվող նախադասություն	جُمْلَة لا محلّ لها من الإعراب
Ո	
որոշիչ	نعت
որոշյալ	مَنْعُوت
որոշյալ առում	تعريف
որոշյալի հետ չհամաձայնող որոշիչները	صفات لا تطابق موصوفها
որոշչի արտահայտությունը	شرط النعت
որոշչի և որոշյալի համաձայնությունը	مطابقات النعت لمنعوته
Չ	
չթեքվող բառ	مبني
չթեքվող բառ	معرب
Պ	
պայմանական նախադասություն	أسلوب الشرط
պայմանի միջոցներ	أدوات الشرط
պայմանի պարագա գերադաս նախադասություն	جواب الشرط
պայմանի պարագա ստորադաս նախադասություն	فعل شرط
պատճառի և նպատակի պարագա	مفعول لأجله أو له
պատճառի և նպատակի պարագայի շարահյուսական դիրքի իրացման տարբերակները	أحوال المفعول لأجله
Ս	
սաստկական կառույց	توكيد

սղում, զեղչում	حَذْف
սղված, զեղչված	مَحْذُوف
սուքուն (հարֆի երկու մասերից որևէ մեկի բացակայությունը նշանավորող գրանշան)	سُكُون
սուքուն կրող հարֆ	حَرْف ساكِن
Վ	
վիճակի պարագա	حال
Տ	
տեղի և ժամանակի պարագա	مفعول فيه
տեղի և ժամանակի պարագա անուններ	ظروف مشتركة بين الزمن والمكان
տեղի և ժամանակի պարագայի բնորոշիչները	أحكام ظرف الزمن أو المكان
տեղի պարագայի պաշտոնակատար	نائب عن ظرف المكان
տեղի պարագայի բնորոշիչները	أحكام ظرف المكان.
տոկոս	نسبة مئوية
ՈՒ	
ուղեկցող խնդիր	مفعول معه
ուղեկցող խնդրի խնդրառական դիրքի քերականական բնորոշիչները	أحكام النصب على المعية
ուղիղ դիրք	رَفْع
ուղիղ դիրքով դրված	مَرْفُوع
ուղիղ խնդիր	مفعول به
Փ	
փաղաքշական կոչական	منادى مرخم
փոխարինական կառույց	بدل
ՔՔ	
քասրա (ի հնչյունին համապատասխանող ձայնանիշ)	كَسْرة = كَسْر
քարացած վիճակի պարագա	حال جامدة

քերականական ցուցիչ	**عَلامة**
O	
օգնության կոչի բաղադրիչները	**أركان الاستغاثة.**
օգնության կոչի օբյեկտ անվան շարահյուսական դիրքի իրացման տարբերակները	**أحوال المستغاث وإعرابه**
Ֆ	
ֆաթհա (ա հնչյունին համապատասխանող ձայնանիշ)	**فَتْحة = فَتْح**
أن մասնիկով նախադրվող բայական նախադասություն	**مصدر مؤول**
إنّ-ն և համանման մասնիկները	**إنّ وأخواتها**
كاد-ն և համագործառույթ բայերը	**كاد وأخواتها**
كان-ն և համանման բայերը	**كان وأخواتها**
ليس-ի գործառույթն իրականացնող մասնիկները	**حروف عاملة عمل ليس**

يرفاند ميناسيان، د.صونا طونيكيان

Սոնա Ալբերտի Տոնիկյան, Երվանդ Փանոսի Մինասյան

المنهج في قواعد النحو والإعراب
Գրական արաբերենի շարահյուսություն՝ վերլուծության օրինակներով

Համակարգչային ձևավորումը՝ Կ. Չալաբյանի
Կազմի ձևավորումը՝ Ռ. Միրաքյանի
Հրատ. խմբագրումը՝ Մ. Հովհաննիսյանի

Տպագրված է «ՎԱՌՄ» ՍՊԸ-ում:
Ք. Երևան, Տիգրան Մեծի 48, բն. 43

Ստորագրված է տպագրության՝ 15.07.2020:
Չափսը՝ 60x84 1/16: Տպ. մամուլը՝ 29,25:
Տպաքանակը՝ 100:

ԵՊՀ հրատարակչություն
Ք. Երևան, 0025, Ալեք Մանուկյան 1
www.publishing.am